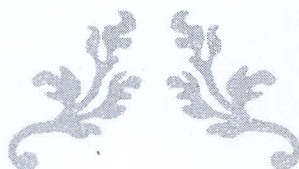

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

حقوق عمومی

Public Law

مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

برنامه درسی مرجع

گروه علوم انسانی
پیش‌نهادی کارگروه تخصصی حقوق

بیت

عنوان گرایش: -

نام رشته: حقوق عمومی

دوره تحصیلی: کارشناسی ارشد ناپیوسته

گروه تحصیلی: علوم انسانی

نوع مصوبه: بازنگری

زیر گروه تحصیلی: حقوق

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۰۴/۱۰

پیشنهادی: کارگروه تخصصی حقوق

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته حقوق عمومی، بر اساس نامه شماره ۱۴۰۳/۲۳۰۳/دش مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۱۰ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی و مصوب جلسه شماره ۱۷۹ تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۰ کمیسیون برنامه ریزی درسی، محتوا و سرفصل رشته های تحصیلی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در تمامی دانشگاهها و موسسه های آموزش عالی کشور پذیرفته می شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته حقوق عمومی مصوب جلسه دویست و نود و هفت تاریخ ۱۳۷۴/۰۲/۰۳ شورای عالی برنامه ریزی می شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر روح اله رازینی

معاون آموزشی

و دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

دکتر رضا نقی زاده

مدیر کل دفتر برنامه ریزی آموزش عالی

و دبیر کمیسیون

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

حقوق عمومی

Public Law

کارشناسی ارشد ناپیوسته

برنامه درسی رشته

حقوق عمومی

Public Law

کارشناسی ارشد ناپیوسته

نوع برنامه: بازنگری تحولی
گروه تحصیلی: علوم انسانی
زیر گروه تحصیلی: حقوق

کارگروه حقوق

مهر ۱۴۰۲

مشارکت کنندگان در بازنگری برنامه:

۱- دکتر خیرالله پروین	عضو هیأت علمی دانشگاه تهران
۲- دکتر محمد جلالی	عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۳- دکتر حسین جوان آراسته	عضو هیأت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و دانش آموخته حوزه علمیه قم
۴- دکتر سید احمد حبیب نژاد	عضو هیأت علمی دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران، دانش آموخته حوزه علمیه قم
۵- دکتر ولی رستمی	عضو هیأت علمی دانشگاه تهران
۶- دکتر سید ناصر سلطانی	عضو هیأت علمی دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران
۷- دکتر سید محمد مهدی غمامی	عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
۸- دکتر علی مشهدی	عضو هیأت علمی دانشگاه قم
۹- دکتر محمد رضا ویژه	عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
۱۰- دکتر مهدی هداوند	عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

همکاران علمی کمیته که در تهیه سرفصل برخی از دروس، همکاری داشته‌اند:

۱۱- دکتر مسلم آقایی طوق	دکتری حقوق عمومی
۱۲- دکتر وحید آگاه	عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
۱۳- دکتر سعیدرضا ابدی	عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۱۴- دکتر محمدجواد ارسطا	عضو هیأت علمی دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران و دانش آموخته حوزه علمیه قم
۱۵- دکتر کورش استوار سنگری	عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز
۱۶- دکتر حسین عبداللهی	عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد
۱۷- دکتر هدی غفاری	عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
۱۸- دکتر مسعود فریادی	عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران
۱۹- دکتر فرهنگ فقیه لاریجانی	عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران
۲۰- دکتر مهدی مختاری	دکتری حقوق عمومی
۲۱- دکتر فردین مرادخانی	عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا همدان
۲۲- دکتر غلامرضا مولاییگی	عضو حقوقدان شورای نگهبان
۲۳- دکتر حسن وکیلان	عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

الحمد لله

جدول تغییرات برنامه قبلی و برنامه بازنگری شده

ردیف	برنامه قبلی	برنامه بازنگری شده
۱.	مواد آزمون ورودی عبارت بودند از: متون حقوقی با ضریب ۲، متون فقه با ضریب ۱، حقوق بین الملل عمومی با ضریب ۱، حقوق اداری با ضریب ۲ و حقوق اساسی با ضریب ۱	مواد آزمون ورودی بدین شکل تغییر پیدا کرده‌اند: متون حقوقی با ضریب ۲، متون فقه با ضریب ۲، حقوق اداری با ضریب ۱، حقوق اساسی با ضریب ۲، حقوق کار با ضریب ۱ و حقوق مالیه عمومی با ضریب ۱
۲.	تعداد دروس اعم از الزامی و اختیاری، ۲۶ درس بود.	تعداد دروس اعم از تخصصی و اختیاری، ۵۵ درس است؛ یعنی بیش از دو برابر تعداد دروس در برنامه قبلی.
۳.	تعداد دروس الزامی، ۱۰ درس معادل ۲۱ واحد بود.	تعداد دروس، ۸ درس معادل ۱۶ واحد تعیین شده است.
۴.	تعداد دروس اختیاری، ۱۶ درس معادل ۲۶ واحد بود.	تعداد دروس اختیاری مجموعاً شامل ۴۷ درس است که در دو دسته کلی دروس اختیاری مشترک شامل ۹ درس و دروس اختیاری غیر مشترک تقسیم‌بندی شده‌اند. در دسته دروس اختیاری غیر مشترک نیز، چهار بسته پیش‌بینی شده است که بسته اول با عنوان بسته حقوق اساسی شامل ۸ درس، بسته دوم با عنوان حقوق اداری شامل ۱۲ درس، بسته سوم حقوق مالی - اقتصادی شامل ۱۱ درس و بسته چهارم حقوق کار و رفاه اجتماعی شامل ۷ درس است.
۵.	دروس سه واحدی الزامی مثل حقوق بین الملل عمومی و حقوق اساسی تطبیقی وجود داشت.	تمامی دروس با ارزش دو واحد می‌باشند.
۶.	دروس یک واحدی الزامی مثل سمینار وجود داشت	تمامی دروس با ارزش دو واحد می‌باشند.
۷.	دروسی که با گرایش حقوق بین الملل ارتباط داشتند، وجود داشتند همانند حقوق بین الملل عمومی، حقوق معاهدات بین المللی، حقوق حل و فصل اختلافات بین المللی و حقوق بین الملل اسلامی و حقوق مخاصمات مسلحانه	تمامی این دروس حذف شده‌اند.
۸.	برای هیچ درسی (اعم از الزامی یا اختیاری)، پیش‌نیاز مشخص نشده بود	با توجه به الزامی بودن دروس تخصصی، برای این دروس، پیش‌نیاز مشخص نگردید، اما برای تمامی دروس اختیاری، پیش‌نیاز مشخص گردید که این پیش‌نیازها عبارتند از:

ردیف	برنامه قبلی	برنامه بازنگری شده
		مبانی حقوق عمومی، مبانی قانون گذاری، مبانی و اصول حقوق رسانه، مبانی حقوق عمومی اقتصادی
۹.	برای هیچ درسی (اعم از الزامی یا اختیاری)، منابع و مآخذ معرفی نشده بود.	برای تمامی دروس (اعم از تخصصی و اختیاری)، منابع و مآخذ معرفی شد.
۱۰.	عناوین برخی از دروس در برنامه سابق، بدون تغییر در برنامه جدید نیز آورده شده‌اند. البته عناوین سرفصل‌ها و محتوای آنها به کلی تغییر پیدا کرده است.	دروسی که بدون تغییر در عنوان، در برنامه فعلی هم آورده شده‌اند. البته عناوین سرفصل‌ها و محتوای آنها به کلی تغییر پیدا کرده است: مبانی حقوق عمومی، حقوق عمومی در اسلام، حقوق اساسی کشورهای اسلامی، آزادی‌های عمومی، حقوق منابع طبیعی، حقوق محیط زیست، حقوق اساسی تطبیقی، حقوق اداری تطبیقی، حقوق کار تطبیقی
۱۱.	عناوین برخی از دروس در برنامه سابق، در برنامه جدید دچار تغییر شده‌اند. البته عناوین سرفصل‌ها و محتوای آنها نیز به کلی تغییر پیدا کرده است.	عناوین جدید عبارتند از: حقوق اداری تحلیلی ایران، حقوق کار تحلیلی ایران، تاریخ حقوق عمومی در ایران، حقوق روستایی، حقوق تأمین اجتماعی، متون حقوقی، روش تحقیق در حقوق عمومی، حقوق مالیه عمومی تحلیلی، حقوق انتخابات، حقوق قراردادهای اداری، حقوق برنامه‌ریزی شهری
۱۲.	برخی از دروس، در برنامه سابق فاقد سابقه بوده‌اند. به عبارت دیگر، چنین دروسی در برنامه سابق وجود نداشته است.	عناوین دروس فاقد سابقه در برنامه سابق عبارتند از: قواعد فقه حقوق عمومی، متون فقه حقوق عمومی، حقوق اساسی تحلیلی ایران، حقوق شهروندی و سازوکارهای حمایت از آن، حقوق دادرسی اداری (دیوان عدالت اداری)، حقوق دادرسی اداری (مراجع اختصاصی اداری)، حقوق شوراهای اداری، حقوق واحدهای محلی، نظام حقوقی حاکم بر صدا و سیما، حقوق مصرف، حقوق فقرزدایی، دادرسی کار و تأمین اجتماعی، حقوق رفاه اجتماعی، جامعه‌شناسی حقوق عمومی، حقوق سلامت عمومی، مبانی قانون گذاری، تفسیر قانون، دادرسی اساسی تطبیقی، حقوق پارلمانی، حقوق دولت الکترونیک، مسئولیت مدنی دولت، مبانی و اصول حقوق رسانه، حقوق تبد

ردیف	برنامه قبلی	برنامه بازنگری شده
		بازرگانی، حقوق تاسیس، فعالیت و مالکیت رسانه، تنظیم‌گری رسانه‌های مجازی، حقوق محاسبات عمومی، حقوق خط‌مشی‌گذاری و برنامه‌ریزی، حقوق رقابت، مبانی حقوق عمومی اقتصادی، حقوق عمومی انرژی، حقوق ساخت و ساز، حقوق بین‌المللی کار، حقوق تنظیم‌گری اجتماعی
۱۳.	به علایق دانشجوی و تربیت دانشجو به صورت تخصصی توجه نشده بود و صرفاً تعدادی درس به عنوان دروس الزامی و تعدادی درس به عنوان دروس اختیاری مشخص شده بود. علاوه بر این، دروس اختیاری از تنوع چندانی برخوردار نبودند.	به علایق دانشجوی و تربیت دانشجو به صورت تخصصی توجه شده است. دروس اختیاری غیر مشترک، در قالب چهار بسته پیش‌بین شده‌اند که عبارتند از: بسته اول با عنوان بسته حقوق اساسی شامل ۸ درس، بسته دوم با عنوان حقوق اداری شامل ۱۲ درس، بسته سوم حقوق مالی - اقتصادی شامل ۱۱ درس و بسته چهارم حقوق کار و رفاه اجتماعی شامل ۷ درس. توجه به علایق دانشجوی به این صورت است که هر دانشجوی می‌تواند ۴ درس را صرفاً از یکی از بسته‌ها انتخاب نماید. به تعبیر دیگر، دانشجوی نمی‌تواند از هر یک از بسته‌های چهارگانه، یک یا دو درس را انتخاب نماید. طبیعی است که انتخاب چهار درس از یکی از بسته‌ها، تخصص دانشجوی در رابطه با موضوع آن بسته را به دنبال خواهد داشت.
۱۴.	دروس اختیاری در یک جدول و بدون تفکیک میان سلايق و علایق دانشجوی، مشخص شده بودند.	در کنار توجه به علایق دانشجوی، سعی شده است تا برخی از دروس فارغ از بسته انتخابی توسط دانشجویان، به ایشان ارائه شود و در عین حال، حق انتخاب ایشان نیز مراعات شود. در این راستا، بسته‌ای با عنوان دروس اختیاری مشترک پیش‌بینی شد که در این بسته، ۹ درس جاری گرفته و مقرر شده است تا دانشجوی، ۲ درس از مجموعه دروس این بسته را انتخاب نمایند.
۱۵.	دروسی با قید «تحلیلی» وجود نداشت.	با عنایت به اینکه لازم است تا در دوره کارشناسی ارشد، آموزش‌های تخصصی و تحلیلی به دانشجویان ارائه شود

ردیف	برنامه قبلی	برنامه بازنگری شده
		سطح بحث‌ها فراتر از سطح بحث‌های ارائه شده در دوره کارشناسی باشد و به تعبیر دیگر، مطالب بیان شده در دوره کارشناسی، در دوره کارشناسی ارشد تکرار نشوند، عنوان چهار درس زیر، با قید تحلیلی همراه شد تا این مهم، تحقق یابد: حقوق اساسی تحلیلی ایران، حقوق اداری تحلیلی ایران، حقوق کار تحلیلی ایران، حقوق مالیه عمومی تحلیلی. علاوه بر این، عناوین سرفصل‌ها و محتوای آنها نیز به گونه‌ای تدوین شد که این هدف تحقق پیدا کند.

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

عنوان برنامه به فارسی: حقوق عمومی	عنوان برنامه به انگلیسی: public law	رشته: حقوق عمومی گرایش: ---
دوره (مقطع): کارشناسی ☐ کارشناسی ارشد ☒ دکتری تخصصی ☐	کار گروه: حقوق	
نوع برنامه: تدوینی (تأسیسی) ☐ بازنگری تحولی ☒	تاریخ تدوین: ۱۳۷۴/۰۲/۰۳ تاریخ آخرین بازنگری: مهر ۱۴۰۲	

۱-۱- مقدمه

درک دقیق از حقوق عمومی، بستگی به شناخت تفاوت میان حوزه عمومی و حوزه خصوصی و نیز موضوع حقوق عمومی یعنی حکومت و عمل حکمرانی دارد. نقش حوزه عمومی، هم در کنترل کردن و هم در مشروع سازی قدرت سیاسی ای که توسط سازمان دولت اعمال می شود، متجلی است. حوزه های عمومی در فرایند خود به قدرت سیاسی منتهی می شوند در حالی که قدرت در حوزه خصوصی، غیر سیاسی است؛ زیرا اغلب بیانگر سلطه مالکانه و شخصی افراد است و ربطی به عمل حکمرانی ندارد. بر این اساس، فرایند شکل گیری قدرت سیاسی به طور کلی متمایز از فرایند شکل گیری قدرت ناشی از امر غیر سیاسی است.

به لحاظ مفهومی، تعاریف ارائه شده از سوی حقوقدانان در این رابطه بسیار متنوع و متکثر است و همین امر، ارائه تعریفی دقیق از حقوق عمومی را دشوار می سازد. به نظر برخی، غالباً در ورای امور خصوصی، یک امر عمومی وجود دارد و «هر کشوری قواعد خاص خود را برای پرداختن به موقعیت های حقوقی مربوط به امر عمومی دارد و این قواعد، حقوق عمومی را تشکیل می دهند».^۱ از منظر دیگر شاید بتوان گفت که حقوق عمومی، مجموعه قواعدی است برای تنظیم حقوقی قدرت سیاسی و اعمال حاکمیت و در سایه این تنظیم حقوقی است که قدرت سیاسی، به قدرت قانونی تبدیل می شود.

حقوق عمومی به دو مسأله و مقوله مهم می پردازد، قدرت و آزادی و این موضوع باعث می شود تا نقش حقوق عمومی و مؤلفه ها و اصول و قواعد آن در حکمرانی شایسته که در لسان دینی از آن به «حسن الولاية» نیز تعبیر شده است، نقشی محوری، حیاتی و کلیدی باشد و لازم باشد تا مباحث حقوق عمومی در مسیری از تحول و تعالی قرار بگیرد. کارگروه معتقد است تجزیه و تحلیل و نیز حل بسیاری از مسائل و مشکلات مرتبط با حکمرانی و وصول به یک حکمرانی تراز در قانون اساسی، به ترویج و تعمیق آموزه های حقوق عمومی مرتبط است.

همچنین دیدگاه کارگروه در زمینه بازنگری در گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی، مبتنی بر درک لزوم تحول در امر حکمرانی شایسته بر اساس نظام حق و عدالت و پیشرفت و ضرورت انجام مطالعات و تحقیقات تطبیقی (که در اصل دوم قانون اساسی تحت عنوان استفاده از تجربیات پیشرفته بشری بیان شده است)، لزوم کارآمدی نظام حکمرانی و ابتدای حقوق عمومی بر بنیان های بومی-اسلامی استوار است. از سوی دیگر با توجه به تحولات متعدد در حوزه قدرت و آزادی در جامعه ایرانی و تجربیات پیش آمده در حوزه حکومت و حکمرانی و گذشت بیش از ۲۶ سال از زمان

۱. زولر، درآمدی بر حقوق عمومی، ص ۱۲.

تدوین سرفصل‌های مربوط به دروس اولین برنامه گرایش حقوق عمومی، ضرورت بازنگری در سرفصل‌ها و دروس این گرایش، به شدت احساس می‌شود. تنوع و گستردگی دخالت دولت در زندگی فردی و اجتماعی اشخاص، آگاهی بیش از پیش شهروندان نسبت به حق‌های فردی و اجتماعی خود و تنوع روابط کنشگران عمومی با یکدیگر موجب می‌شود تا مجد مبنایی، منابع، اصول و قواعد حقوق عمومی - به عنوان تنظیم کننده روابط عمودی در جامعه بر پایه‌هایی از مقتضیات بومی و دینی و استفاده از تجربیات موفق بشری مورد بازنگری قرار گیرد.

۲-۱- معرفی و تبیین برنامه درسی

حقوق عمومی یکی از گرایش‌های مهم مجموعه حقوق است که به روابط عمودی مردم و دولت می‌پردازد و کارشناسی ارشد حقوق عمومی به تبیین و بررسی اصول مربوط به تنظیم روابط دولت و دستگاه‌های دولتی با اشخاص حقیقی و حقوقی جامعه و به تعبیر دیگر به بررسی دو موضوع قدرت و آزادی در چهارچوبی حقوقی می‌پردازد. مهم‌ترین دروس رشته کارشناسی ارشد حقوق عمومی مباحث حقوق اساسی، حقوق اداری و حقوق مالی می‌باشند. در این گرایش، دولت نقش پر رنگی در تعیین روابط حقوقی دارد؛ چرا که یک سو از این رابطه را تشکیل می‌دهد و سوی دیگر، اشخاص حقیقی یا حقوقی جامعه هستند. در این گرایش به خوبی مفهوم قدرت و حاکمیت، میزان دخالت حکومت در زندگی افراد و چگونگی جلوگیری از تضییع شدن حقوق افراد جامعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

برخی از اصول حقوق عمومی عبارتند از:

۱- حاکمیت قانون: این یکی از اصول مهم حقوق عمومی است. به این معنا که هر گونه استفاده خودسرانه و مستبدانه از قدرت در تصمیم‌گیری دولتی یا اداری ممنوع است. لذا هر تصمیم و اقدامی باید براساس قانون باشد.

۲- برخورداری از امنیت: این اصل به این معنا می‌باشد که به حقوق مادی و معنوی فرد، و به تمامیت جسمانی و روحی او و بستگان وی نباید آسیبی و یا لطمه‌ای وارد شود. برخورداری از امنیت برای افراد جامعه یک حق اساسی و ذاتی است.

۳- تساوی در مقابل قانون: همگان باید در مقابل قانون برابر باشند و تامین این امر برعهده مقامات حکومتی می‌باشد.

۴- رعایت حقوق و آزادی‌های فردی و حقوق شهروندی: که روشن است و مورد اشاره هم قرار گرفت.

۵- وجود قانونی با عنوان قانون اساسی که حاکمیت را تأسیس و به جریان می‌اندازد.

۶- عدم صلاحیت: اصل بر عدم صلاحیت مسئولین و مقامات مختلف است، مگر آنکه در قوانین، به صلاحیت ایشان تصریح شود.

۷- اقتدار: اقتدار یا صلاحیت زمامداری، به معنای اعمال قدرت سازمان یافته برای اداره جامعه است که نماد تشخص و استقلال حقوق عمومی به شمار می‌رود. اقتدار بر دو گونه است: اقتدار سلسله‌مراتبی، که لازمه مدیریت اداری است؛ و اقتدار سازمانی، برای وضع قوانین و مقررات.

۸- مسئولیت: مسئولیت تعهد یا تکلیفی است برای پاسخ‌گویی در برابر اعمال یا فعالیت‌های انجام شده و پذیرش پیامدهای حاصل از آنها. با این دیدگاه، مسئولیت در نظام مردم سالار می‌تواند معنا و مفهوم پیدا کند.

در بازنگری دروس این گرایش، برای تخصصی شدن بیشتر رشته تصمیم گرفته شد تا در کنار دروس تخصصی و اختیاری مشترک، چهار بسته مختلف طراحی شود و در هر بسته، دروس مرتبط با عنوان آن بسته مندرج گردد. عناوین بسته‌های چهارگانه فوق، عبارتند از: ۱- بسته حقوق اساسی. ۲- بسته حقوق اداری. ۳- بسته حقوق مالی - اقتصادی. ۴- بسته حقوق کار و رفاه اجتماعی. همان‌گونه که گفته شد، در هر یک از این چهار بسته، دروس مرتبط با عنوان آن بسته، درج گردیده و پیش‌بینی شده است. هدف از این کار، تربیت دانشجویانی است که در یکی از موضوعات مهم مرتبط با حقوق عمومی، توانمند شده و بتوانند در آینده و در مقطع تحصیلی بالاتر، مطالعات و تحقیقات خود را در این زمینه توسعه و گسترش دهند.

۳-۱- اهداف

اهداف عمده حقوق عمومی عبارتند از:

- ۱- تنظیم روابط عمودی در جامعه میان صاحبان قدرت عمومی با یکدیگر و با مردم
- ۲- اصطیاد مبانی، اصول و قواعد حکمرانی در تراث دینی و زمینه‌سازی تحقق برای رسیدن به حکمرانی شایسته (حسن الولاية)
- ۳- تامین و تضمین حقوق و آزادی‌های شهروندان و مخصوصاً زمینه‌سازی برای اجرایی کردن حق‌های مذکور در قانون اساسی
- ۴- نظارت و کنترل قدرت عمومی به نفع مصالح و منافع عمومی
- ۵- تقویت و توسعه اصول مهم از حقوق عمومی مانند اصل حاکمیت قانون و اشراک آنها در لایه‌های حکمرانی
- ۶- بیان مشروعیت و حقانیت نظام سیاسی و تقویت نقش آفرینی مردم در همه ساحت‌های زمامداری
- ۷- تبیین قانون اساسی به عنوان میثاق ملی و شناسایی اشکالات احتمالی در قانون اساسی و ارائه پیشنهادات لازم
- ۸- بررسی مدل‌های موجود در نظام‌های سیاسی و استفاده از تجربیات موفق این نظام‌ها با لحاظ مولفه‌های بومی
- ۹- استخراج مدلی بومی-اسلامی برای اعمال قدرت عمومی از جمله در حوزه قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه

۴-۱- اهمیت و ضرورت بازنگری برنامه

حقوق عمومی یکی از مهمترین رشته‌های حقوقی می‌باشد که از یک سو با حکمرانی و حاکمیت (قدرت عمومی) سرو کار دارد و از سویی با حقوق و آزادی‌های مشروع شهروندان، این ماهیت (تنظیم قدرت عمومی و تضمین حق‌ها و آزادی‌ها) اقتضا میکند که مباحث حقوق عمومی با حساسیت و دقت بالاتری مورد بررسی قرار گیرد و همراه با تحولات در دو سطح قدرت و حق‌ها، این رشته نیز بازبینی شود.

با توجه به این نکات ذیل قابل توجه است

اول: با توجه به گذشت بیش از ۲۶ سال از زمان تدوین سرفصل‌های مربوط به دروس اولین برنامه گرایش حقوق عمومی، ضرورت بازنگری در سرفصل‌ها و دروس این گرایش، به شدت احساس می‌شود.

دوم: وجود برخی دروس همانند حقوق بین الملل عمومی، حقوق معاهدات بین المللی، حقوق حل و فصل اختلافات بین المللی، حقوق بین الملل اسلامی و حقوق مخاصمات مسلحانه در میان دروس فعلی گرایش ارشد حقوق عمومی. این در حالی است که با توجه به وجود گرایش حقوق بین الملل، دروس فوق، قابل ارائه در آن گرایش بوده و دلیلی بر ارائه آنها در گرایش حقوق عمومی وجود ندارد و تجربه هم نشان داده است که استقبال خوبی از این درس‌ها توسط دانشجویان حقوق عمومی صورت نمی‌پذیرد.

سوم: یکی از مباحث مهم در گرایش حقوق عمومی، مبحث حقوق اساسی است. مبحث مذکور از سویی به تبیین حقوق شهروندان در ارتباط با نهادهای سیاسی می‌پردازد و از سوی دیگر به تبیین روابط میان قوای سه‌گانه و سازمان‌ها و نهادهای مختلف با یکدیگر می‌پردازد. در این رابطه، قانون اساسی به عنوان هنجار برتر در میان هنجارهای مختلف، در اصول متعددی به تبیین موضوعات فوق پرداخته است؛ موضوعاتی که دروس پیش‌بینی شده در گرایش حقوق عمومی، به‌خوبی می‌تواند در جهت تبیین و تعمیق آنها کارگر افتد. به عنوان نمونه‌ای در این زمینه، می‌توان از اصول مندرج در فصل سوم قانون اساسی (فصل حقوق ملت) یاد کرد. همچنین، می‌توان به بیان ارتباط قوای سه‌گانه با ولی فقیه در اصل ۵۷ قانون اساسی اشاره کرد. این اصل، چنین مقرر داشته است: «قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند».

یقیناً تبیین دقیق و روشن اصول فوق، در قالب دروسی صورت خواهد گرفت که سرفصل‌های آنها به نحوی دقیق و ظریف، تنظیم شده باشند و به نظر می‌رسد که این مهم، نیازمند بازنگری اساسی در سرفصل‌ها و دروس گرایش حقوق عمومی می‌باشد.

چهارم: یکی از عناوین سیاست‌های کلی نظام که توسط مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۸۹/۰۱/۳۱ ابلاغ شده است، سیاست‌های کلی نظام اداری می‌باشد. بندهای مختلف سند فوق، در ارتباط کامل با حقوق اداری که یکی از مباحث اصلی در گرایش حقوق عمومی است، می‌باشند. از این طریق به‌نظر می‌رسد مبحث حقوق اداری و دروس مرتبط با این مبحث، به‌خوبی می‌تواند زمینه تحقق و عملی شدن سیاست‌های مذکور را فراهم سازد. در این رابطه و به‌منظور روشن‌تر شدن هرچه بیشتر موضوع، می‌توان به بندهای زیر از سیاست‌های مذکور، اشاره کرد:

«۳- بهبود معیارها و روزآمدی روشهای گزینش منابع انسانی به منظور جذب نیروی انسانی توانمند، متعهد و شایسته و پرهیز از تنگ نظری‌ها و نگرشهای سلیقه‌ای و غیرحرفه‌ای

... ۶- رعایت عدالت در نظام پرداخت و جبران خدمات با تأکید بر عملکرد، توانمندی، جایگاه و ویژگیهای شغل و شاغل و تأمین حداقل معیشت با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی.

۷- زمینه سازی جذب و نگهداری نیروهای متخصص در استانهای کمتر توسعه یافته و مناطق محروم

۸- حفظ کرامت و عزت و تأمین معیشت بازنشستگان و مستمری بگیران و بهره گیری از نظرات و تجارب مفید^{۱۰۰}

- ... ۱۰- چابک سازی، متناسب سازی و منطقی ساختن تشکیلات نظام اداری در جهت تحقق اهداف چشم انداز
- ۱۱- انعطاف پذیری و عدم تمرکز اداری و سازمانی با رویکرد افزایش اثربخشی، سرعت و کیفیت خدمات کشوری
- ۱۲- توجه به اثربخشی و کارایی در فرآیندها و روشهای اداری به منظور تسریع و تسهیل در ارائه خدمات کشوری
- ۱۳- عدالت محوری، شفافیت و روزآمدی در تنظیم و تنقیح قوانین و مقررات اداری
- ۱۴- کل نگر، همسوسازی، هماهنگی و تعامل اثربخش دستگاههای اداری به منظور تحقق اهداف فرابخشی و چشم انداز
- ۱۵- توسعه نظام اداری الکترونیک و فراهم آوردن الزامات آن به منظور ارائه مطلوب خدمات عمومی
- ۱۶- دانش بنیان کردن نظام اداری از طریق بکارگیری اصول مدیریت دانش و یکپارچه سازی اطلاعات، با ابتناء بر ارزشهای اسلامی
- ... ۲۴- ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزشهای اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرآیندهای قانونی و اداری، بهره گیری از امکانات فرهنگی و بکارگیری نظام موثر پیشگیری و برخورد با تخلفات
- ۲۵- کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوههای نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه سازی اطلاعات».
- پنجم:** یکی دیگر از مباحث مهم در گرایش حقوق عمومی، مبحث حقوق کار است. از سوی دیگر، یکی دیگر از عناوین سیاستهای کلی نظام، سیاستهای کلی اشتغال ابلای مورخ ۱۳۹۰/۰۴/۲۸ مقام معظم رهبری است. به نظر می رسد مبحث حقوق کار با مجموعه دروسی که برای این مبحث در گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی در نظر گرفته شده است، به خوبی می تواند بندهای مختلفی از این سیاستهای را محقق سازد. در ادامه به بندهایی از این سیاستها که ارتباط بیشتری با دروس پیش بینی شده در این گرایش دارند، اشاره می شود:
- «۱- ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور
- ۲- آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقاء توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاههای اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها
- ... ۵- بهبود محیط کسب و کار و ارتقاء شاخصهای آن (محیط سیاسی، فرهنگی و قضایی و محیط اقتصاد کلان، بازار کار، مالیاتها و زیر ساختها) و حمایت از بخشهای خصوصی و تعاونی و رقابت از راه اصلاح قوانین، مقررات و رویه های ذیربط در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران».

ششم: علاوه بر این، یکی از مباحث مهم دیگر در گرایش حقوق عمومی، مباحث مالی و اقتصادی است. از سوی دیگر، یکی از سیاستهای کلی نظام که توسط مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ ابلاغ شده است، سیاستهای

اقتصاد مقاومتی می‌باشد. در این سند نیز، موارد و بندهایی وجود دارند که به نوعی می‌توان تحقق آنها را از طریق دروس پیش‌بینی شده در این گرایش، انتظار داشت. در این رابطه، می‌توان به بندهای زیر اشاره کرد:

«... ۲- پیشسازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه

... ۵- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه

... ۱۶- صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه‌ی دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضرور و هزینه‌های زائد

... ۲۱- تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی».

سیاست‌های کلی نظام در امر تأمین اجتماعی که موضوعاتی مانند کرامت، عدالت و رفاه عمومی را مطرح نموده است نیز می‌تواند در همین دسته قرار بگیرد که لازم است رشته حقوق عمومی به سهم خود در اجرایی کردن آن نقش داشته باشد. «ایجاد رفاه عمومی، بر طرف ساختن فقر و محرومیت، حمایت از اقشار و گروه‌های هدف خدمات اجتماعی از جمله بی‌سپرستان، از کارافتادگان، معلولان و سالمندان و آنچه از اهداف رفاه و تأمین اجتماعی که در اصول ۳، ۲۱، ۲۸، ۲۹، ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی آمده است، اقتضاء می‌کند نظامی کارآمد، توانمندساز، عدالت‌بنیان، کرامت‌بخش و جامع برای تأمین اجتماعی همگان که برگرفته از الگوهای اسلامی- ایرانی و مبتنی بر نظام اداری کارآمد، حذف تشکیلات غیر ضرور و رفع تبعیض‌های ناروا و بهره‌گیری از مشارکت‌های مردمی باشد، طراحی و اجرا شود».

گفتنی است به نظر می‌رسد دروسی که در جریان بازنگری در سرفصل‌ها و دروس گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی در قالب بسته‌های حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی در نظر گرفته شده‌اند، به خوبی، اهداف و مقاصد فوق را که در اسناد بالادستی بیان شده‌اند، تأمین می‌نمایند.

هفتم: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، حکمرانی مبتنی بر فقه اسلامی وارد تجربه جدید گشت و در سال‌های اخیر شاهد تحولات فراوانی در حوزه‌های گوناگونی از فقه سیاسی و حقوق عمومی اسلامی در لایه‌های مختلف حکمرانی بوده‌ایم که در سرفصل‌های گذشته مغفول باقی مانده است. تقویت اندیشه‌های حقوق عمومی اسلامی و بهره‌گیری بیشتر از تراث دینی در این حوزه اقتضا می‌کند تا سرفصل پیشین رشته حقوق عمومی مورد بازنگری قرار گیرد.

۵-۱- آسیب شناسی برنامه قبلی، معرفی اشکالات آن

برنامه فعلی کارشناسی ارشد حقوق عمومی با ایرادها و آسیب‌های متعددی مواجه است که عبارتند از:

۱- عدم انطباق با نیازهایی که در قالب اسناد بالادستی از قبیل قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام تبیین شده‌اند.

- ۲- روزآمد نبودن و به‌روز نبودن درس‌ها و سرفصل‌های پیش‌بینی شده در برنامه قبلی.
- ۳- کلی‌گویی و عدم انطباق سرفصل‌ها با مسائل و نیازهای روز جامعه
- ۴- قدیمی شدن برخی از منابع مذکور در سرفصل به دلیل تحولات سیاسی و نیز تحولات تقنینی
- ۵- لزوم وجود درس‌هایی برای پدیده‌هایی که در چند سال اخیر در جامعه و حقوق عمومی مطرح شده است و اصلاً در درس‌ها یا حتی در سرفصل‌های آن پیش‌بینی نشده بود.
- ۶- وجود برخی دروس همانند حقوق بین‌الملل عمومی، حقوق معاهدات بین‌المللی، حقوق حل و فصل اختلافات بین‌المللی، حقوق بین‌الملل اسلامی و حقوق مخاصمات مسلحانه در میان دروس فعلی گرایش ارشد حقوق عمومی. این در حالی است که با توجه به وجود گرایش حقوق بین‌الملل به عنوان یکی از گرایش‌های رشته حقوق در مقطع کارشناسی ارشد، دلیلی بر وجود این‌گونه دروس در میان دروس گرایش حقوق وجود نداشته و در واقع، چنین دروسی باید به جایگاه اصلی خود بازگردانده شوند و به جای این دروس، دروسی در گرایش حقوق عمومی پیش‌بینی شوند که برطرف‌کننده دغدغه‌های وجود در این گرایش و پاسخ‌گو به آنها باشند.

۱-۶- میزان تفاوت، تغییرات و نوآوری برنامه جدید با برنامه قبلی

با توجه به پیش‌بینی برخی دروس جدید و تغییر کلی محتوای سرفصل‌های دروس فعلی، می‌توان گفت تغییرات دروس و سرفصل‌ها نزدیک به ۱۰۰٪ است.

۱-۷- تاریخچه رشته تحصیلی (برای برنامه‌های بازنگری تحولی)

مطابق تاریخی که در انتهای صفحه اول سرفصل‌ها و دروس فعلی گرایش حقوق عمومی مشاهده می‌شود، تاریخ تهیه و تنظیم سرفصل‌ها و دروس مذکور، مربوط به سال ۱۳۷۴ می‌باشد. به تعبیر دیگر، در حال حاضر، نزدیک به ۳۰ سال از زمان تألیف سرفصل‌ها و دروس مذکور، سپری می‌شود. بر این اساس، بازنگری در برنامه درسی فوق، ضرورتی انکارناپذیر می‌نماید. به همین دلیل، کمیته حقوق عمومی از اواسط شهریور ماه ۱۴۰۰، آغاز به کار نمود و واپسین جلسه خود را نیز در اواسط اسفند ماه همین سال، برگزار نمود.

نکته قابل توجه در رابطه با تغییرات رخ داده در برنامه درسی، افزایش و بالا رفتن کمی و کیفی دروس و سرفصل‌های این گرایش بود. از آنجا که اثبات ارتقای کیفی محتوای سرفصل‌ها و دروس، در این مقال نگنجیده و با مقایسه و بررسی دقیق روشن می‌شود، صرفاً به این نکته اشاره می‌شود که تعداد دروس مندرج در برنامه مصوب سال ۱۳۷۴، صرفاً مشتمل بر ۲۶ عنوان درسی بود، اما در جریان بازنگری اخیر در برنامه درسی گرایش حقوق عمومی، تعداد این دروس به ۵۵ عنوان بالغ گردید. به تعبیر دیگر، تعداد دروس، بیشتر از دو برابر تعداد دروس پیش‌بینی شده در سال ۱۳۷۴ شده است. علاوه بر این، می‌توان گفت تعداد ۵ درس از مجموعه دروس پیش‌بینی شده در برنامه سابق، ارتباطی با گرایش حقوق عمومی نداشته و در واقع، دروسی با صیغه حقوق بین‌الملل هستند. بدیهی است که اگر دروس مذکور را از تعداد ۲۶ درس تدارک دیده شده در سال ۱۳۷۴ کسر نماییم، تعداد دروس حقوق عمومی در برنامه سابق، به کمتر از ۲۶ درس نیز خواهد رسید. پنج درس مورد اشاره عبارتند از: حقوق بین‌الملل عمومی، حقوق معاهدات بین‌المللی، حقوق حل و فصل اختلافات بین‌المللی، حقوق بین‌الملل اسلامی و حقوق مخاصمات مسلحانه. با این توصیف، تغییرات برنامه درسی گرایش حقوق عمومی، با گذشت ۲۶ سال، دچار تغییرات و دگرگونی‌های زیادی، چه به لحاظ محتوا و چه به لحاظ تعداد شده است.

جدول ۱ - دانشگاه‌های دارای گرایش حقوق عمومی در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نوع دانشگاه	نام دانشگاه
۱.	دولتی	دانشگاه تهران
۲.		دانشگاه شهید بهشتی
۳.		دانشگاه علامه طباطبائی
۴.		دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران
۵.		دانشگاه امام صادق (ع)
۶.		دانشگاه تربیت مدرس
۷.		دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری دادگستری
۸.		دانشگاه قم
۹.		دانشگاه تبریز
۱۰.		دانشگاه شیراز
۱۱.		دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۲.		دانشگاه بوعلی سینا همدان
۱۳.		دانشگاه اصفهان
۱۴.		دانشگاه سمنان
۱۵.		دانشگاه مازندران
۱۶.	آزاد اسلامی	واحد تهران شمال
۱۷.		واحد تهران جنوب
۱۸.		واحد تهران مرکزی
۱۹.		مرکز صباشهر
۲۰.		واحد اراک
۲۱.		واحد ارومیه

واحد الکترونیکی	۲۲.
واحد اهر	۲۳.
واحد بناب	۲۴.
واحد بندر انزلی	۲۵.
واحد بند عباس	۲۶.
واحد بوئین زهرا	۲۷.
واحد بوکان	۲۸.
واحد تبریز	۲۹.
واحد تفت	۳۰.
واحد چالوس	۳۱.
واحد دامغان	۳۲.
واحد دزفول	۳۳.
واحد دماوند	۳۴.
واحد رفسنجان	۳۵.
واحد زاهدان	۳۶.
واحد زنجان	۳۷.
واحد سقز	۳۸.
واحد سمنان	۳۹.
واحد سیرجان	۴۰.
واحد شهرضا	۴۱.
واحد شیراز	۴۲.
واحد صفادشت	۴۳.
واحد علی آباد کتول	۴۴.

واحد کرمانشاه		۴۵.
واحد لامرد		۴۶.
واحد مراغه		۴۷.
واحد مرودشت		۴۸.
واحد مشهد		۴۹.
واحد میبد		۵۰.
واحد میمه		۵۱.
واحد نجف آباد		۵۲.
واحد ورامین		۵۳.
واحد یزد		۵۴.
دانشگاه غیر انتفاعی شهید اشرفی اصفهانی - اصفهان		۵۵.
دانشگاه غیرانتفاعی دانش البرز - آبیگ		۵۶.
دانشگاه غیرانتفاعی شمال - آمل		۵۷.
دانشگاه غیرانتفاعی عدالت		۵۸.
دانشگاه غیرانتفاعی علم و فرهنگ - تهران	مؤسسات آموزش عالی غیر انتفاعی	۵۹.
مؤسسه غیرانتفاعی آذرآبادگان - ارومیه		۶۰.
مؤسسه غیرانتفاعی راهیان نوین دانش - ساری		۶۱.
مؤسسه غیرانتفاعی طلوع مهر - قم		۶۲.
مؤسسه غیرانتفاعی هاتف - زاهدان		۶۳.
گرایش حقوق عمومی در این دانشگاه وجود ندارد.	پیام نور	۶۴.

۸-۱- ساختار (برنامه‌ریزی) آموزشی رشته

در ساختار برنامه‌ریزی آموزشی کارشناسی ارشد رشته حقوق عمومی ضمن رعایت هر چهار روش یادشده، برنامه آموزشی به هر چهار محور یاد شده توجه نموده است و از این رو، سعی شده تا برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه ارائه شود. از این رو در تدوین برنامه و تعریف درس‌ها روش‌هایی به کار گرفته شده است تا ضمن اینکه زمینه‌های آرمان‌گرایی نسبی و نیز شناسایی استعدادها آماده برای تلاش برای توسعه مرزهای دانش را فراهم می‌آورد، بر تأمین نیازهای کشور و تربیت نیروهای متعهد و متخصص برای ارائه خدمات علمی و حرفه‌ای حقوقی در عرصه مسائل کاربردی سازمان‌ها و نهادهای عدالت کیفری تمرکز نماید.

۹-۱- تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول ۲- توزیع واحدها

جمع واحد	نوع دروس
۱۶	دروس تخصصی ^۱
۴	دروس اختیاری مشترک ^۲
۸	دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اساسی) ^۳
۸	دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اداری) ^۴
۸	دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق مالی - اقتصادی) ^۵
۸	دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق کار و رفاه اجتماعی)
۴	پایان نامه
۳۲	کل
طول دوره تحصیلی	
۲ سال	

^۱. دانشجوی ملزم به گذراندن تمامی ۸ درس تخصصی معادل ۱۶ واحد است.

^۲. دانشجوی ملزم به گذراندن ۲ درس معادل ۴ واحد از دروس اختیاری مشترک است.

^۳. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

^۴. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

^۵. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

۱۰-۱- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

جدول ۳- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
آشنایی با دادرسی در حوزه حقوق عمومی مانند دادرسی اداری و دادرسی کار	حقوق دادرسی اداری (دیوان عدالت اداری) حقوق دادرسی اداری (مراجع اختصاصی) دادرسی کار و تأمین اجتماعی
تجزیه و تحلیل تعاملات و روابط میان قوا و نهادهای عمومی با یکدیگر و با مردم	حقوق اساسی ایران
آشنایی دانشجویان با تحولات، منابع و ویژگی‌های نظام‌های حقوق اساسی	حقوق اساسی تطبیقی
آشنایی و مطالبه‌گری درحوزه حقوق و آزادی‌های شهروندان	آزادی‌های عمومی حقوق شهروندی و سازوکارهای حمایت از آن
توانایی تحلیل مبانی و اصول حقوق اداری ایران	حقوق اداری ایران
توانایی بررسی تطبیقی حقوق سازمان‌های اداری	حقوق اداری تطبیقی
آشنایی با طرق اجرایی دخالت دولت در روابط کار	حقوق کار ایران
بررسی تطبیقی مهم‌ترین موضوعات حقوق کار در کشورهای مختلف	حقوق کار تطبیقی
آشنایی با حقوق مالیاتی و حقوق بودجه و تحلیل مسائل و موضوعات مربوط به آنها	حقوق مالیه عمومی
توانایی مطالبه‌گری حقوقی و انجام مسئولیت‌های اجتماعی	حقوق فقرزدایی
توانایی فهم متون دینی در حوزه حقوق عمومی	متون فقه حقوق عمومی قواعد فقه حقوق عمومی
توانایی همکاری‌های علمی با نهادهای مرتبط با قانون و قانونگذاری مانند مجلس، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مراکز تحقیقاتی مرتبط	حقوق پارلمانی، تفسیر قانون
آشنایی با نظریه‌های مشروعیت حکومت	حقوق عمومی در اسلام
مهارت تدوین پیش‌نویس نگاری قانون و تفسیر و تنقیح قوانین	مبانی قانونگذاری، تفسیر قانون، حقوق پارلمانی
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
آشنایی با روش تحقیق	روش تحقیق در حقوق عمومی
آشنایی با متون حقوقی عمومی	متون حقوقی
آشنایی با سلسله مراتب منابع حقوقی	مبانی حقوق عمومی
آشنایی با منابع حقوقی	مبانی حقوق عمومی

۱۱-۱- شرایط و ضوابط ورود به دوره^۱

- ترجیحاً دانشجویان فارغ التحصیل کارشناسی حقوق، می توانند در این رشته به تحصیل بپردازند.
- با این حال، به نظر می رسد مناسب است تا فارغ التحصیلان کارشناسی علوم سیاسی، کارشناسی فقه و حقوق اسلامی و کارشناسی فقه و مبانی حقوق اسلامی نیز، مجاز به ورود به دوره کارشناسی ارشد حقوق عمومی شوند.
- داوطلبان تحصیل در گرایش حقوق عمومی، باید شرایط عمومی پذیرش دانشجو را مطابق با ضوابط وزارت علوم تحقیقات و فناوری دارا باشند.
- پذیرش دانشجو به شیوه متمرکز با آزمون سراسری انجام می گیرد. (شرایط علمی لازم برای ورود به دوره: موفقیت در آزمون سراسری پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد و یا احراز شرایط علمی لازم طبق آیین نامه پذیرش استعدادهای درخشان)

۱۲-۱- وضعیت اساتید مورد نیاز

با توجه به پیش بینی بسته های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی در جریان بازنگری در دروس و سرفصل های گرایش حقوق عمومی، طبیعتاً لازم است تا اساتید این گرایش، در یکی از این موضوعات، سابقه تدریس و تحقیق داشته باشند.

در این زمینه، راهکارهای ذیل به نظر می رسد:

- ۱- تقویت دوره دکتری مخصوصاً از طریق پذیرش استعداد درخشان از جهت پذیرش دانشجویان مستعد و با انگیزه برای این تحصیل در این دوره.
- ۲- بازنگری در دروس و سرفصل های دوره دکتری حقوق عمومی با عنایت به گذشت مدت نسبتاً طولانی از تدوین سرفصل ها و دروس مربوط به این دوره.
- ۳- برگزاری دوره های دانش افزایی و فرصت مطالعاتی برای اساتید و دانشجویان دوره دکتری.
- ۴- افزایش جذب اعضای هیات علمی در گروه ها یا بخش های حقوق عمومی
- ۵- برگزاری هم اندیشی ها و همایش های مرتبط با عناوین و موضوعات درسی کارشناسی ارشد حقوق عمومی

^۱ تبصره: دانشجویانی که رشته مقطع قبلی آنان با این رشته غیر مرتبط می باشد، بایستی تا ۱۲ واحد را به عنوان دروس جبرانی از میان دروس دوره قبل این رشته را در نیمسال اول تا دوم بگذرانند. انتخاب این دروس به تشخیص گروه آموزشی دانشگاه / مؤسسه می باشد و بایستی شامل دروسی باشد که دانش پایه و اصلی این رشته را در بر بگیرد. تعداد واحدهای جبرانی نیز به تشخیص گروه آموزشی دانشگاه / مؤسسه و بر مبنای میزان ارتباط رشته با رشته دوره قبلی دانشجو می باشد.

این گرایش به دلیل قدمت و سابقه چندین ساله، از اساتید لازم برخوردار است. البته با برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی، دانش اساتید مذکور بروز شده و با مسائل مرتبط با این گرایش، بیش از پیش آشنا می‌شوند.

۱۳-۱- مواد آزمون ورودی و ضرایب آنها

جدول ۴- مواد آزمون ورودی و ضرایب آنها

ردیف	مواد آزمون	ضریب
۱	متون حقوقی حقوق عمومی	۲
۲	متون فقه حقوق عمومی	۱
۳	حقوق اداری	۲
۴	حقوق اساسی	۲
۵	حقوق کار	۱
۶	حقوق مالیه عمومی	۱

۱۴-۱- برنامه درسی از چهار موضع شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی

۱-۱۴-۱ رویکرد برنامه از موضع تعالیم اسلامی

نگاه به دانش به عنوان عملی عبادی، در گفتار بزرگان دینی دیده می‌شود. نمونه‌ای از این نگاه، در بیانیه گام دوم انقلاب که در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۲ از سوی مقام معظم رهبری (مدظله) ابلاغ شده است، دیده می‌شود. در این زمینه، مقام معظم رهبری در این بیانیه چنین بیان فرموده است: «اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید. سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما بشدت بیمناک است ناکام سازید»^۱.

روشن است در صورتی که محتوای علم و دانش، مطابق و منطبق بر رویکرد دینی و اسلامی باشد، مصداق جهاد علمی‌ای خواهد بود که مقام معظم رهبری در گفتار خود به آن اشاره فرموده‌اند.

اما به عنوان نشانه‌ای از موضوع توجه به رویکرد تعالیم اسلامی در تدوین سرفصل‌های دروس گرایش حقوق عمومی می‌توان گفت شش درس از مجموعه دروس گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی در بازنگری، به موضوع تعالیم اسلامی اختصاص پیدا کرده‌اند که عبارتند از: ۱- مبانی حقوق عمومی، ۲- حقوق عمومی در اسلام، ۳- قواعد فقه حقوق عمومی، ۴- متون فقه حقوق عمومی، ۵- حقوق اساسی شورای اسلامی و ۶- آزادی‌های عمومی. نکته قابل

توجه اینکه دروس شماره ۳ و ۴، جزء دروس برنامه قبلی حقوق عمومی نبوده و در جریان بازنگری در دروس این گرایش، به مجموعه دروس اضافه شده‌اند.

۲-۱۴-۱ رویکرد برنامه از موضع بومی

تعداد قابل توجه ۱۹ عنوان درسی که در جریان بازنگری در دروس و سرفصل‌های گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی پیش‌بینی شده است، گویای این نکته است که تدوین کنندگان این دروس، به موضوع پیش‌بینی دروسی متناسب با وضعیت بومی کشور و پاسخگو به نیازهای بومی کشور، التفات و توجه کافی را داشته‌اند.

۳-۱۴-۱ رویکرد برنامه از موضع روزآمدی

با توجه به عصر کنونی که عصر دیجیتال و هوشمندسازی است و با توجه به حضور و بروز ابزارهایی مانند ابزارهای انفورماتیک و شبکه جهانی اینترنت، قانون‌گذاری و حکمرانی در حوزه قانون‌گذاری، وارد عرصه جدیدی شده است. در باب اهمیت علم و دانش و لزوم توجه به روزآمدی در علوم مختلف، می‌توان به گفتار مقام معظم رهبری در قسمتی از بیانیه گام دوم انقلاب که در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۲ از سوی مقام معظم رهبری (مدظله) ابلاغ شد، اشاره کرد. ایشان در این رابطه چنین می‌فرمایند: «دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است. دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دویست ساله فراهم کند و با وجود تهدیدستی در بنیانهای اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه‌ی دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم. ... اما آنچه من می‌خواهم بگویم این است که این راه طی شده، با همه‌ی اهمیتش فقط یک آغاز بوده است و نه بیشتر. ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قله‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم. ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم؛ ما از صفر شروع کرده‌ایم. عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران پهلوی‌ها و قاجارها در هنگامی که مسابقه‌ی علمی دنیا تازه شروع شده بود، ضربه‌ی سختی بر ما وارد کرده و ما را از این کاروان شتابان، فرسنگها عقب نگه داشته بود. ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم ولی این شتاب باید سال‌ها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود. اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید. سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به‌پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما بشدت بیمناک است ناکام سازید»^۱.

علاوه بر این، در قسمتی از سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ که در تاریخ ۱۳۸۲/۰۸/۱۲ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده، پیرامون لزوم استفاده از فناوری‌ها چنین آمده است: «جامعه‌ی ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت: ... برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی در تولید ملی. ... دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح

منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل»^۱.

عنایت به تدوین ۳۰ درس از مجموعه دروس گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی در قالب روزآمدی و کارآمدی، این حقیقت را نشان می‌دهد که از نگاه اساتید مشارکت کننده در جریان بازنگری در دروس این گرایش، توجه به موضوع روزآمدی از اهمیت بالایی برخوردار بوده است.

۴-۱۴-۱ رویکرد برنامه از موضع کارآمدی

کارآمدی از موضوعاتی است که در کلام مقام معظم رهبری از اهمیت والایی برخوردار است. ایشان در کلام خود در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۳۱، جایگاه رفیع کارآمدی را بدین نحو، ترسیم نموده‌اند: «مشروعیت همه‌ی ما بسته به انجام وظیفه و کارآیی در انجام وظیفه است. بنده روی این اصرار و تکیه دارم که بر روی کارآییها و کارآمدی مسؤولان طبق همان ضوابطی که قوانین ما متخذ از شرع و قانون اساسی است، بایست تکیه شود. هر جا کارآمدی نباشد، مشروعیت از بین خواهد رفت. این که ما در قانون اساسی برای رهبر، رئیس‌جمهور، نماینده‌ی مجلس و برای وزیر شرایطی قائل شده‌ایم و با این شرایط گفته‌ایم این وظیفه را میتواند انجام بدهد، این شرایط، ملاک مشروعیت برعهده گرفتن این وظایف و اختیارات و قدرتی است که قانون و ملت به ما عطا میکند؛ یعنی این حکم ولایت، با همه‌ی شعب و شاخه‌هایی که از آن متشعب است، رفته روی این عناوین، نه روی اشخاص. تا وقتی که این عناوین، محفوظ و موجودند، این مشروعیت وجود دارد. وقتی این عناوین زایل شدند، چه از شخص رهبری و چه از بقیه‌ی مسؤولان در بخشهای مختلف، آن مشروعیت هم زایل خواهد شد. ما باید به دنبال کارآمدی باشیم. باید هر یک از کسانی که متصدی این مسؤولیتها، از صدر تا ساقه، هستند، بتوانند آنچه را که برعهده‌ی آنهاست، به‌قدر معقول انجام دهند. انتظار معجزه و کار خارق‌العاده نداریم و نباید داشته باشیم؛ اما بایست انتظار تلاش موفق را، که در آن نشانه‌های توفیق هم مشاهده شود، داشته باشیم»^۲.

با عنایت به تعداد بالای ۳۰ عنوان درسی که در قالب روزآمدی - کارآمدی در برنامه بازنگری گرایش کارشناسی ارشد حقوق عمومی پیش‌بینی شده است، روشن می‌شود که تدوین کنندگان سرفصل‌ها و دروس این گرایش، اهمیت زیادی برای این موضوع قائل بوده‌اند.

۱۵-۱- کمبودها و نارسایی‌های احتمالی برنامه در تحقق مواضع شورای تحول

سعی شده است تا برنامه حاضر با دقت و جامع تنظیم شود. به عنوان مؤیدی بر این دقت، می‌توان به برگزاری بیش از ۳۵ جلسه مرتبط به این کمیته اشاره نمود. ۲۲ جلسه به عنوان جلسات عمومی کمیته از تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۱۷ تا ۱۴۰۰/۱۲/۱۸ برگزار گردید. برگزاری هفتگی جلسات کمیته حقوق عمومی در بازه زمانی شش ماهه فعالیت این کمیته، به خوبی نشان‌دهنده این نکته است که اولاً تعداد جلسات برگزار شده قابل توجه و معتنا بوده است و ثانیاً این جلسات، بجز در یکی دو هفته، به صورت پی در پی و بدون وقفه برگزار شده است. علاوه بر جلسات عمومی کمیته، جلساتی نیز با حضور یک، دو یا سه نفر از اعضا برگزار شده است. این جلسات در واقع به منظور بررسی مقدماتی نحوه فعالیت گروه و روز برگزاری جلسه، تهیه سرفصل‌های برخی از دروس که در جلسات عمومی کمیته، امکان چنین کاری

وجود نداشت، بررسی مقدماتی برخی از سرفصل‌های تهیه شده و همچنین تهیه و تنظیم گزارش نهایی جهت ارائه به کارگروه، برگزار شد. تعداد این جلسات نیز، بالغ بر ۱۳ جلسه بوده است.

علاوه بر این، چالش دروس در ذیل رویکردهای چهارگانه مد نظر شورای تحول (اعم از تعالیم اسلامی، بومی، روزآمدی و کارآمدی)، نشان دهنده این حقیقت است که مواضع و اهداف این شورا در نظر گرفته شده و سعی شده است تا این اهداف محقق شوند.

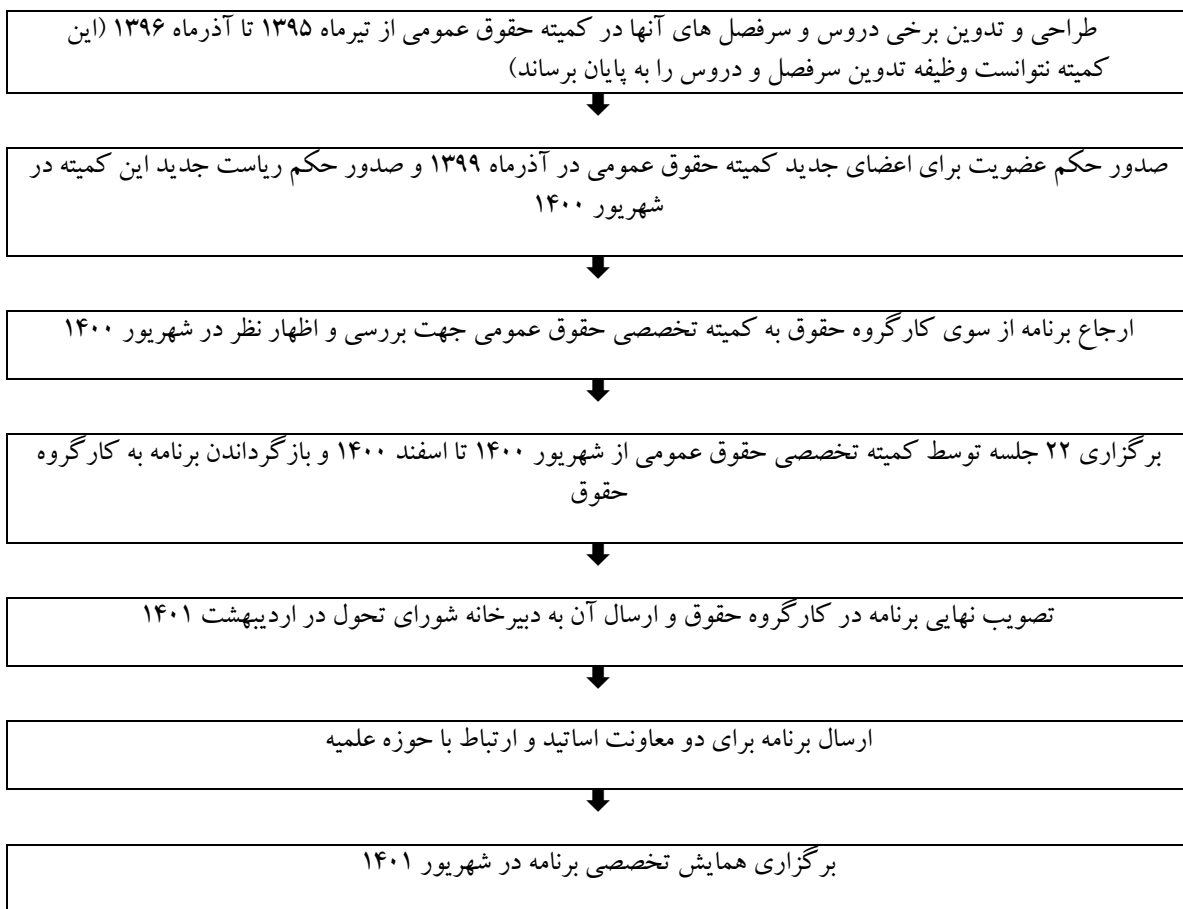
۱-۱۵-۱ اگر در برنامه در مواضع فوق نارسایی‌هایی وجود دارد چه عواملی موجب این نارسایی‌ها شده است؟

به نظر می‌رسد نارسایی وجود نداشته باشد.

۲-۱۵-۱ روند پیش‌بینی شده برای رفع این نارسایی‌ها در آینده

ان شاءالله پس از اجرای برنامه و گذشت چند سال پس از اجرای برنامه و مشخص شدن نواقص و نارسایی‌های آن، کمیته حقوق عمومی مجدداً تشکیل شده و نواقص و نارسایی‌های آن را برطرف خواهد نمود.

۱۶-۱- گام‌های طی‌شده برای بازنگری برنامه

جمع بندی نظرات و پیشنهادهای همایش و تصویب نهایی برنامه در کارگروه حقوق در مهر ۱۴۰۲

ارسال برنامه مصوب نهایی برنامه به دبیرخانه شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی

ارسال برنامه درسی به دفتر برنامه ریزی آموزش عالی وزارت عتف

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

۲-۱- جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۱) - جدول کلی واحدهای درسی رشته حقوق عمومی مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

طول دوره تحصیلی	نوع واحدهای درسی							جمع واحدهای درسی
	تخصصی ^۶	اختیاری ^۵ مشترک	اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اساسی) ^۴	اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اداری) ^۳	اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق مالی - اقتصادی) ^۲	اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق کار و رفاه اجتماعی) ^۱	پایان نامه	
۴ نیم سال	۱۶	۴	۸	۸	۸	۸	۴	۳۲

نکته: ساعت آموزش برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، کارگاهی ۴۸ ساعت و کار آموزشی (کارورزی) ۶۴ ساعت است.

- ^۱. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.
- ^۲. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.
- ^۳. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.
- ^۴. دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.
- ^۵. دانشجوی ملزم به گذراندن ۲ درس معادل ۴ واحد از دروس اختیاری مشترک است.
- ^۶. دانشجوی ملزم به گذراندن تمامی ۸ درس تخصصی معادل ۱۶ واحد است.

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۳-۱) واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	مبانی حقوق عمومی	۲	☒			۳۲			
۲.	حقوق عمومی در اسلام	۲	☒			۳۲			
۳.	حقوق اساسی ایران	۲	☒			۳۲			
۴.	حقوق اداری ایران	۲	☒			۳۲			
۵.	حقوق کار ایران	۲	☒			۳۲			
۶.	حقوق مالیه عمومی	۲	☒			۳۲			
۷.	متون حقوقی	۲	☒			۳۲			
۸.	روش تحقیق در حقوق عمومی	۲	☒			۳۲			

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن تمامی ۸ درس تخصصی معادل ۱۶ واحد است.

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری مشترک^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	تاریخ حقوق عمومی در ایران	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۲.	جامعه‌شناسی حقوق عمومی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۳.	قواعد فقه حقوق عمومی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۴.	متون فقه حقوق عمومی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۵.	حقوق سلامت عمومی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۶.	مبانی قانون‌گذاری	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۷.	تفسیر قانون	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی قانون‌گذاری	
۸.	حقوق دادرسی اداری (دیوان عدالت اداری)	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۹.	حقوق دادرسی اداری (مراجع اختصاصی اداری)	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۲ درس معادل ۴ واحد از دروس اختیاری مشترک است.

جدول (۴) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اساسی)^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	حقوق اساسی تطبیقی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۲.	دادرسی اساسی تطبیقی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۳.	حقوق اساسی کشورهای اسلامی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۴.	حقوق پارلمانی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی قانون گذاری	
۵.	حقوق انتخابات	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۶.	حقوق شهروندی و سازوکارهای حمایت از آن	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۷.	آزادی های عمومی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۸.	حقوق دولت الکترونیک	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۹.	حقوق محیط زیست	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

جدول (۵) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اداری)^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	حقوق اداری تطبیقی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۲.	حقوق قراردادهای اداری	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۳.	مسئولیت مدنی دولت	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۴.	حقوق شوراهای اداری	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۵.	حقوق واحدهای محلی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۶.	حقوق روستایی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۷.	حقوق منابع طبیعی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۸.	مبانی و اصول حقوق رسانه	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۹.	حقوق تبلیغات بازرگانی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	
۱۰.	حقوق تاسیس، فعالیت و مالکیت رسانه	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
								مبانی و اصول حقوق رسانه	
۱۱.	تنظیم‌گری رسانه‌های مجازی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	
۱۲.	نظام حقوقی حاکم بر صدا و سیما	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	

جدول (۶) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق مالی - اقتصادی)^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	حقوق مصرف	۲	☑			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۲.	حقوق رقابت	۲	☑			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۳.	حقوق محاسبات عمومی	۲	☑			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۴.	حقوق خط مشی گذاری و برنامه ریزی	۲	☑			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۵.	مبانی حقوق عمومی اقتصادی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۶.	حقوق عمومی انرژی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۷.	حقوق ساخت و ساز	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۸.	حقوق برنامه ریزی شهری	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
۹.	حقوق مالیاتی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی حقوق مالیه عمومی	
۱۰.	حقوق بودجه	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	

هم نیاز	پیش نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد (۱-۳ واحد)	عنوان درس	ردیف
		عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
	مبانی حقوق عمومی اقتصادی حقوق مالیه عمومی								

جدول (۷) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق کار و رفاه اجتماعی)^۱ رشته حقوق عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	حقوق بین‌المللی کار	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۲.	حقوق کار تطبیقی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۳.	حقوق تأمین اجتماعی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۴.	حقوق فقرزدایی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۵.	دادرسی کار و تأمین اجتماعی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۶.	حقوق رفاه اجتماعی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۷.	حقوق تنظیم‌گری اجتماعی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	
۸.	حقوق کشاورزی	۲	☒			۳۲		مبانی حقوق عمومی	

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی - اقتصادی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی^۱

رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن تمامی ۸ درس تخصصی معادل ۱۶ واحد است.

عنوان درس به فارسی:		مبانی حقوق عمومی	
عنوان درس به انگلیسی:		Fundamentals of Public Law	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- توسعه توانایی دانشجویان در تحلیل نظری مبانی، نقش و جایگاه حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با مبانی نظری حقوق عمومی
۲. مطالعه جایگاه مکاتب حقوقی در حقوق عمومی
۳. بررسی اصول حقوق عمومی
۴. توسعه توانایی دانشجویان در تحلیل نظری تأثیرات متقابل حقوق عمومی با حقوق خصوصی، حقوق جزا، حقوق بین الملل عمومی و سایر رشته های حقوق
۵. توسعه توانایی دانشجویان در تحلیل نظری تأثیرات متقابل حقوق عمومی با علوم سیاسی، اقتصاد کلان و مدیریت دولتی
۶. توسعه توانایی دانشجویان در تحلیل نظری نقش حقوق عمومی در پویایی و رشد نهادهای، قوانین، و سازمان های عمومی کشور
۷. توسعه توانایی دانشجویان در تحلیل نظری نقش و جایگاه حقوق عمومی در فلسفه و مبانی حقوق

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. کلیات و مبانی نظری حقوق عمومی

۱-۱- ماهیت حقوق عمومی

۱-۱-۱- تعریف حقوق عمومی

۱-۱-۲- مناسبات میان حقوق عمومی و حقوق خصوصی

۱-۱-۳- نقش حقوق عمومی در پویایی و توسعه سایر رشته های حقوق

۱-۱-۴- روش شناسی حقوق عمومی

۲-۱- جایگاه حقوق عمومی

۱-۲-۱- حقوق عمومی و نظام حقوقی

۲-۲-۱- نقش و تأثیر مبانی حقوق عمومی در گرایش های حقوق عمومی

۱-۲-۲-۱- حقوق اساسی

۲-۲-۲-۱- حقوق اداری

۳-۲-۲-۱- حقوق کار

۴-۲-۲-۱- حقوق مالی

۳-۱- جایگاه مکاتب حقوقی در حقوق عمومی

۱-۳-۱- مکتب حقوق طبیعی و حقوق فطری

۲-۳-۱- مکتب اثباتی

۳-۳-۱- مکتب اسلام

۴-۳-۱- سایر مکاتب

۲. اصول حقوق عمومی

۱-۲- اصول ساختاری حقوق عمومی

۱-۱-۲- مفهوم کلاسیک تفکیک قوا

۲-۱-۲- نقدهای وارد بر مفهوم کلاسیک تفکیک قوا

۳-۱-۲- مفهوم نوین تفکیک قوا

۲-۲- اصول کارکردی حقوق عمومی

۱-۲-۲- اصل تقدم منافع عمومی بر منافع خصوصی

۲-۲-۲- اصل استقلال قضایی

۳-۲-۲- اصل استقلال وضع هنجارهای حقوقی

۴-۲-۲- اصل مبنای قانونی صلاحیت

۵-۲-۲- اصل نظارت

۶-۲-۲- اصل پاسخگویی و مسئولیت پذیری

۷-۲-۲- اصل ثبات و استمرار خدمات دولتی

۸-۲-۲- اصل انطباق خدمات عمومی با نیازهای جامعه

۹-۲-۲- اصل تفسیر متون حقوق عمومی به نفع مردم

۱۰-۲-۲- اصل تنظیم‌گری

۳-۲- اصول هنجاری حقوق عمومی

۱-۳-۲- اصل حاکمیت قانون

۲-۳-۲- اصل سلسله مراتب هنجارهای حقوقی

۳-۳-۲- اصل سلسله مراتب اداری

۴-۳-۲- اصل صیانت از قانون اساسی

۵-۳-۲- اصل قانون‌مداری

۶-۳-۲- اصل برابری در برخورداری از خدمات عمومی

۳. دولت

- ۱-۳- حاکمیت و دولت در حقوق عمومی
- ۲-۳- مراحل تحول تاریخی دولت
- ۳-۳- عناصر تشکیل دهنده دولت
- ۴-۳- ویژگی‌های حقوقی دولت
- ۵-۳- اندیشه‌ها و مکاتب مهم فلسفی و سیاسی پیرامون ماهیت دولت
- ۶-۳- مراحل مختلف تحول مفهوم دولت
- ۷-۳- وظایف و اختیارات دولت
- ۸-۳- دولت، واضع و موضوع حقوق عمومی
- ۹-۳- ارکان نهاد دولت (جمعیت، سرزمین، حاکمیت)
- ۱۰-۳- اعمال دولت در حقوق عمومی
- ۱-۱۰-۳- اعمال دولت از منظر ماهیت: سیاسی و اداری
- ۲-۱۰-۳- اعمال اداری از منظر هدف: حاکمیت و تصدی
- ۱۱-۳- انواع دولت در حقوق اساسی (دولت تک بافت یا بسیط، دولت فدرال یا مرکب)
- ۱۲-۳- انواع دولت در حقوق اداری (دولت متمرکز، دولت غیر متمرکز)
- ۱۳-۳- انواع دولت در حقوق مالیه عمومی (دولت نظام، دولت رفاه، دولت مقررات‌گذار)
- ۱۴-۳- رویکرد دولت‌ها در قبال روابط میان کارگر و کارفرما

۴. دولت و شهروند

- ۱-۴- اصول ضروری برای حمایت مؤثر از حق‌ها و آزادی‌های شهروندان
- ۱-۱-۴- اصل امنیت حقوقی
- ۲-۱-۴- اصل برابری
- ۳-۱-۴- اصل آزادی

۴-۲- حمایت از حق‌ها و آزادی‌های شهروندان

- ۱-۲-۴- مفهوم‌شناسی حق‌ها و آزادی‌های شهروندی
- ۲-۲-۴- سازوکارهای حمایت مؤثر از حق‌ها و آزادی‌های شهروندی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. احمدی، سعید، حقوق عمومی در اندیشه مانی با تأکید بر نهاد دولت، سیاست (دانشگاه تربیت مدرس)، ش ۱۲، زمستان ۱۳۹۵، صص ۱۰۹-۱۲۰
۲. بایرون، سوفی؛ بل، جان، مبانی حقوق عمومی فرانسه: مشتمل بر مباحث آیین دادرسی اداری، حقوق اساسی و حقوق اداری، ترجمه علی رضا اسدپور تهرانی، تهران، دادگستر، ۱۳۹۳
۳. پروین، خیرالله، مبانی حقوق عمومی، تهران، سمت، ۱۴۰۰
۴. تروشه، دیدیه، مبانی حقوق عمومی فرانسه و اتحادیه اروپا، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۵. جاوید، محمد جواد، مبانی حقوق عمومی ایران و اسلام، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۶
۶. رحمت اللهی، حسین؛ آقا محمدآقایی، احسان، نگاهی نو به مبانی حقوق عمومی (مفاهیم و ارزش ها)، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۹
۷. عباسی، بیژن، مبانی حقوق عمومی، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
۸. امید زنجانی، عباس علی؛ محمدی، محمد علی، منابع و مبانی حقوق عمومی در اسلام، حقوق خصوصی، ش ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۸۵، صص ۵-۳۴
۹. قربانخانی، زهره، مبانی حقوق عمومی، کرج، پیدار، ۱۴۰۰
۱۰. کاتوزیان، ناصر، مبانی حقوق عمومی، تهران، میزان، ۱۳۸۷
۱۱. گرجی ازندریانی، علی اکبر، مبانی حقوق عمومی، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۹۶
۱۲. گیاهی، علیرضا؛ صفاری، جمشید؛ موسی زاده، ابراهیم، اصول حقوق عمومی در اندیشه فارابی، اندیشه‌های حقوق عمومی، ش ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۵۵-۶۷
۱۳. لاگلین، مارتین، مبانی حقوق عمومی، ترجمه محمد راسخ، تهران، نشر نی، ۱۴۰۰
۱۴. مشهدی، علی، از عمومی شدن حقوق خصوصی تا خصوصی شدن حقوق عمومی: مشروعیت و قلمرو مداخله ی دولت در اندیشه هابرماس، مطالعات حقوق عمومی، ش ۲، تابستان ۱۳۹۴، صص ۱۸۱-۱۹۴
۱۵. مکرمی قرطاول، یاسر؛ جاوید، محمد جواد، ملاحظات حقوق عمومی در مکتب تومیسیم با تأکید بر حاکمیت قانون در دولت دینی مطالعات حقوق عمومی، ش ۳، پاییز ۱۳۹۵، صص ۶۴۹-۶۷۸
۱۶. موسی زاده، ابراهیم، مبانی حقوق عمومی با تأکید بر منظومه فکری آیت‌الله جوادی آملی، تهران، سمت، ۱۳۹۹
۱۷. نعیمی، امیر، کاوشی در مبانی حقوق عمومی فرانسه و تاثیر آن بر اندیشه های مرحوم دکتر قاضی، حقوق بشر و شهروندی، ش ۶، پاییز و زمستان ۱۳۹۷، صص ۱۳۷-۱۶۰

منابع انگلیسی:

1. Kirkbride, Elizabeth, Public Law - The Fundamental, Sweet & Maxwell Limited, 2021.
2. Fisher, Elizabeth, King, Jeff, Young, Alison, The Foundations and Future of Public Law: Essays in Honour of Paul Craig, Oxford University Press, 2020

عنوان درس به فارسی:		حقوق عمومی در اسلام	
عنوان درس به انگلیسی:		Public law in Islam	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	نوع درس و واحد
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) هدف کلی:

۱. آشنایی دانشجویان با منابع، مبانی و اصول حقوق عمومی در اندیشه اسلامی
۲. آشنایی با بنیادهای مشروعیت دولت، مردم سالاری، مباحث مربوط به حکومت در اسلام و حدود مداخلات حکومت در قلمرو عمومی

ب) اهداف ویژه:

۱. تعمیق و تقویت اندیشه های دینی در حوزه حقوق عمومی
۲. افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به رویکرد اسلام به حوزه عمومی
۳. افزایش آگاهی نسبت به برخی نظریه های مشروعیت مانند دو نظریه انتخاب و انتصاب
۴. درک دقیق از ارکان دولت در حقوق عمومی به طور عام و حقوق عمومی در اسلام
۵. آگاهی از اصل تفکیک قوا در حقوق عمومی به طور عام و حقوق عمومی در اسلام

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. منابع

- ۱-۱. قرآن
- ۱-۲. سنت
- ۱-۳. عقل
- ۱-۴. احکام حکومتی
- ۱-۵. معاهدات بین المللی
- ۱-۶. قیاس (اختصاصی اهل سنت)
- ۱-۷. مصالح مرسله (اختصاصی اهل سنت)

۲. مبانی

- ۲-۱. رابطه دین و دولت
- ۲-۲. اراده تشریعی خداوند
- ۲-۳. عدالت در قانونگذاری
- ۲-۴. تناسب با نظام خلقت

۳. اصول و قواعد

۳-۱. اصل عدم ولایت

۳-۲. اصل مشارکت

۳-۳. اصل مشاورت

۳-۴. اصل مسئولیت

۳-۵. اصل نظارت

۳-۶. قاعده امانی بودن مناصب عمومی

۳-۷. قواعد فقهی نظیر مصلحت، لاضرر، لاجرح، نفی سبیل و حفظ نظم عمومی و نصیحت

۴. نظریه های مشروعیت حکومت

۴-۱- دیدگاه عامه

۴-۱-۱- بیعت

۴-۱-۲- ولایت عهدی

۴-۱-۳- تسلط با قهر و غلبه

۴-۲- دیدگاه امامیه

۴-۲-۱- نصب الهی معصومان

۴-۲-۲- ولایت انتصابی فقیهان

۴-۲-۳- ولایت انتخابی فقیهان

۴-۲-۴- وکالت

۵. ارکان دولت

۵-۱- قلمرو (دار الاسلام و دار الکفر)

۵-۲- ملت (امت مسلمان و کافران دارای پیمان)

۵-۳- حاکمیت (الهی محض، الهی- مردمی)

۵-۴- حکومت

۶. حکومت در اسلام

۶-۱. ویژگی های حاکم (شرایط عام: اسلام، عقل کامل و بلوغ و ... و شرایط خاص: شرط علمی، شرط اخلاقی، شرایط مدیریتی)

۶-۲. چگونگی حکومت

۶-۲-۱. قلمرو اختیارات حاکم

۶-۲-۲. تفکیک قوا در اسلام

۶-۲-۳. نظام قانون گذاری

۶-۲-۴. نظام دادرسی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال

۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آقای طوق، مسلم، حقوق عمومی در نهج البلاغه، تهران، خرسندی، ۱۳۹۴
۲. ارسطا، محمد جواد، تحلیل مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران: تأملاتی در فقه سیاسی و مبانی فقهی، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۳. ارسطا، محمد جواد، نگاهی به حقوق عمومی در اسلام، قم، مکتب اندیشه، ۱۴۰۰
۴. ارسطا محمد جواد؛ حبیب نژاد، سید احمد، اصل رحمت در حکمرانی از منظر قرآن کریم، قرآن، فقه و حقوق اسلامی، ش ۳، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۱۷۱-۱۹۴
۵. اسماعیلی، محسن، سرچشمه حکمت: سیاست و حکومت در نهج البلاغه، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۴
۶. اصغر نیا، مرتضی، حقوق اقلیت های دینی در حقوق عمومی اسلام؛ درآمدی بر حقوق اقلیت های دینی (اهل ذمه) در قرآن کریم، اندیشمندان حقوق، ش ۴، تابستان ۱۳۹۲، صص ۳۷-۶۳
۷. برزگر، ابراهیم، تاریخ تحول دولت در اسلام و ایران، تهران، سمت، ۱۳۸۴
۸. پورسعید، رامین، نظارت شهروند بر دولت در حقوق اسلام و حقوق موضوعه ایران، عدالت آرا، ش ۹، بهار و تابستان ۱۳۸۷، صص ۱۰۴-۱۲۲
۹. جاوید، محمد جواد، مبادی حقوق عمومی در اسلام: مشروعیت قدرت و مقبولیت دولت در قرآن، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۱۰. جاوید، محمد جواد، مبانی حقوق عمومی ایران و اسلام، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۶
۱۱. جاوید، محمد جواد، مبانی حقوق عمومی در اسلام: حقوق اساسی و حقوق سیاسی در قرآن کریم، تهران، مخاطب، ۱۳۹۵
۱۲. جمعی از نویسندگان، دایره المعارف حقوق عمومی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۷
۱۳. جوادی آملی، عبدالله، ولایت فقیه: ولایت فقاہت و عدالت، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۹
۱۴. جوان آراسته، حسین، نظام سیاسی در اسلام، قم، بوستان کتاب، ۱۴۰۰
۱۵. جوان آراسته، حسین، نقدی بر کتاب حقوق عمومی در نهج البلاغه، پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، ش ۵۷، مرداد ۱۳۹۷، صص ۱۱۵-۱۲۹
۱۶. حاتمی، محمد رضا، بررسی و نقد مبانی مشروعیت حکومت از دیدگاه اهل سنت، دانش سیاسی، ش ۱، بهار و تابستان ۱۳۸۴، صص ۶۷-۱۰۲
۱۷. حبیب نژاد، سید احمد؛ عامری، زهرا، امانی بودن مناصب عمومی در نظام حقوق اساسی ایران با تأکید بر اندیشه علوی، حکومت اسلامی، ش ۸۴، آبان ۱۳۹۶، صص ۱۰۵-۱۳۰
۱۸. حلیمی، زهرا، بررسی مشروعیت حکومت اسلامی از دیدگاه امامیه و اهل سنت، مطالعات دین پژوهی، ش ۷، بهار و تابستان ۱۳۹۹، صص ۸۳-۹۹
۱۹. السنهوری، عبدالرزاق احمد، نظریه ی دولت در فقه اهل سنت، ترجمه حامد کرمی و داود محبی، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۲۰. صفایی اوندیری، حمیدرضا؛ قائمی، محسن، کناره گیری حاکم در حقوق عمومی اسلام؛ پی جویی امکان، الزامات و اقتضائات، آموزه های فقه مدنی، ش ۲۴، پاییز و زمستان ۱۴۰۰، صص ۲۳۹-۲۶۰
۲۱. عمید زنجانی، عباسعلی، فقه سیاسی: مبانی حقوق عمومی در اسلام، ج ۷، تهران، امیر کبیر، ۱۳۸۵

۲۲. عمید زنجانی، عباسعلی، قواعد فقه: بخش حقوق عمومی، ج ۳، سمت و موسسه مطالعات و تحقیقات علوم اسلامی، ۱۳۹۸
۲۳. عمید زنجانی، عباسعلی؛ محمدی، محمد علی، منابع و مابانی حقوق عمومی در اسلام، اندیشه‌های حقوقی، ش ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۸۵، صص ۵-۳۴
۲۴. علیدوست، ابوالقاسم، فقه و مصلحت، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۶
۲۵. غمامی، سید محمد مهدی، تبیین تطبیقی نظم عمومی و نظام در حوزه حقوق جمهوری اسلامی ایران و فقه شیعه، مطالعات حقوقی دولت اسلامی، ش ۳، بهار ۱۳۹۲، صص ۱۲۹-۱۵۶
۲۶. فیرحی، داود، آستانه‌ی تجدد در شرح تنبیه الأئمه و تنزیه المله، تهران، نی، ۱۳۹۵
۲۷. فیرحی، داود، تاریخ تحول دولت در اسلام، قم، دانشگاه مفید، ۱۳۹۸
۲۸. کعبی، عباس، بایسته‌های حکمرانی در فرمان حکومتی امیرالمومنین (ع) به مالک اشتر، تهران، مؤسسه عالی‌آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۹۱
۲۹. لشکرزاده میسانی، عبدالله، سیاست و حکومت در نهج البلاغه، قم، مهر سجاد، ۱۳۹۴
۳۰. محمدی، سید کاظم، سیاست و حکومت در نهج البلاغه، بیرجند، پیامبر رحمت، ۱۳۹۵
۳۱. منتظری، حسینعلی، دراسات فی ولایه الفقیه و فقه الدوله الاسلامیه، قم، دارالفکر، ۱۳۷۴
۳۲. موسی زاده، ابراهیم، نظام واره‌ی حقوق عمومی در فقه سیاسی جمهوری اسلامی ایران، حکومت اسلامی، ش ۷۷، پاییز ۱۳۹۴، صص ۴۹-۷۰
۳۳. موسی زاده، ابراهیم و همکاران، حقوق عمومی در اسلام: (رسائل حکومت اسلامی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵
۳۴. مؤمن قمی، محمد، الولایه الالهیه الاسلامیه او الحکومه الاسلامیه زمن حضور المعصوم و زمن الغیبه، ج ۱، ۲ و ۳، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۹۱
۳۵. مؤمن قمی، محمد، کلمات سدیدیه فی مسائل جدیدیه، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۵
۳۶. ملکی، روح اله؛ عباسی، بیژن؛ هاشمی، سید محمد؛ نیاورانی، صابر، چالش قانونمداری در برداشت متفکرین اهل سنت از مشروعیت دولت با تاکید بر «عدالت حاکم»، حقوق اسلامی، ش ۵۷، تابستان ۱۳۹۷، صص ۷۳-۹۷
۳۷. مهدویان، محبوب، تعامل حکمرانان و علمای اهل سنت در ایجاد مشروعیت برای حکومت، پژوهشنامه تاریخ، ش ۱۱، تابستان ۱۳۸۷، صص ۱۸۹-۲۲۱
۳۸. میر علی، محمد علی، بررسی تطبیقی مشروعیت نافرمانی از حاکم جائز در فقه سیاسی شیعه و اهل سنت، علوم سیاسی، ش ۶۱، بهار ۱۳۹۲، صص ۱۰۷-۱۲۶
۳۹. میر علی، محمد علی، نظریه اطاعت از حاکم جائز در فقه سیاسی اهل سنت، حکومت اسلامی، ش ۶۵، پاییز ۱۳۹۱، صص ۱۲۵-۱۵۰
۴۰. نائینی، محمد حسین، تنبیه الأئمه و تنزیه المله، تصحیح و تحقیق: سید جواد ورعی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۹۸

منابع انگلیسی

1. Mallat, Chibli, Islam and Public Law, Springer, 1993

عنوان درس به فارسی:		حقوق اساسی ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		Constitutional Law of Iran	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با مبانی حقوق اساسی، روابط قوا و صلاحیت نهادها در جمهوری اسلامی ایران

ب) اهداف ویژه:

۱. آگاهی از مبانی حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران
۲. قدرت تحلیل صلاحیت‌های نهادهای اساسی
۳. آگاهی از مسائل مربوط به روابط قوا با نهادهای حاکمیتی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. مبانی حقوق اساسی

- ۱-۱. اراده الهی
- ۱-۲-۱. اعمال حاکمیت مبتنی بر موازین اسلامی
- ۱-۲-۲. اداره حکومت مبتنی بر نظام ولایتی

۱-۲. اراده ملی

- ۱-۱-۱. اعمال حاکمیت در تاسیس نظام
- ۱-۱-۲. اداره حکومت به انکاء آرای عمومی

۱-۳. تفکیک یا تمرکز قوا

- ۱-۳-۱. دیدگاه‌های فقهی - حقوقی ناظر به تمرکز
- ۱-۳-۲. دیدگاه‌های فقهی - حقوقی ناظر به تفکیک
- ۱-۴. نسبت میان دولت- ملت و دولت- امت
- ۱-۵. اصول فرادستوری قانون اساسی

۲. صلاحیت نهادهای اساسی

- ۲-۱. نهاد رهبری
- ۲-۱-۱. جایگاه (ولایت امر و امامت امت) و شرایط
- ۲-۱-۲. شیوه تصدی (تحلیل نظریه انتصاب و انتخاب)

۳-۱-۲. صلاحیت‌ها و مسئولیت‌ها

۲-۲. قوه مقننه

۱-۲-۲-۲. نسبت فقه و قانون

۲-۲-۲-۲. نسبت قانون با سیاست‌های کلی

۳-۲-۲-۲. نظارت شرعی و قانونی بر قانونگذاری

۴-۲-۲-۲. بررسی دیدگاه‌های ناظر به فتوای معیار در قانونگذاری

۶-۲-۲-۲. تحول در نظام قانونگذاری

۳-۲. قوه مجریه

۱-۳-۲. تقسیم اقتدارات بین ارکان قوه مجریه (تحلیل اصول ۶۰ و ۱۱۳ قانون اساسی)

۲-۳-۲. صلاحیت‌های شوراهای دولتی (شورای عالی اداری، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، شورای عالی آموزش و پرورش،

شورای پول و اعتبار و ...)

۳-۳-۲. الگوی موجود و مطلوب تفکیک قوا در نظام ولایی

۴-۲. قوه قضائیه

۱-۴-۲. نسبت وزارت دادگستری با قوه قضائیه

۲-۴-۲. نسبت مراجع شبه قضایی با مراجع قضایی

۳-۴-۲. تحول در نظام قضایی

۳. مسائل مربوط به روابط قوا با نهادهای حاکمیتی

۱-۳. مجمع تشخیص مصلحت نظام

۲-۳. شورای عالی امنیت ملی

۳-۳. شورای عالی انقلاب فرهنگی

۴-۳. شورای عالی فضای مجازی

۵-۳. ساختار مطلوب نهادها و مناسبات فی‌مابین

ن) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ن) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱. ابن محمد مهدی نراقی، ملا احمد، عوائد الایام، قم، بوستان کتاب، ۱۳۷۵
۲. ارسطو، محمد جواد، تحلیل مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران: تأملاتی در فقه سیاسی و مبانی فقهی، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۳. پروین، خیرالله؛ اصلانی، فیروز، اصول و مبانی حقوق اساسی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۶
۴. پژوهشکده شورای نگهبان، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به همراه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۵. پژوهشکده شورای نگهبان، نظارت شرعی فقهای شورای نگهبان بر اساس اصل (۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۹-۱۳۹۷)، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸
۶. جمعی از نویسندگان، چهل سال قانون اساسی، ظرفیت ها، دستاوردها و چشم اندازها، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۷. جمعی از نویسندگان، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۸. جمعی از نویسندگان، محشای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ج ۱، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۹
۹. جمعی از نویسندگان، محشای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ج ۲، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۱۰. جوادی آملی، عبدالله، ولایت فقیه: ولایت فقاقت و عدالت، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۹
۱۱. جوان آراسته، حسین، تأثیر حاکمیت الهی بر حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۶
۱۲. جوان آراسته، حسین، حقوق اساسی (۱)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۸
۱۳. جوان آراسته، حسین؛ ملک افضلی، محسن، حقوق اساسی (۳)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۰
۱۴. خمینی، سید روح الله، کتاب البیع، ج ۲، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۸۵
۱۵. الرحمان ستایش، محمد کاظم؛ المهریزی، مهدی، رسائل فی ولایه الفقیه، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۴
۱۶. سلطانی، سید ناصر؛ غمامی، سید محمد مهدی؛ محمدی احمدآباد، حسین؛ وکیلان، حسن، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به سه زبان (انگلیسی، فرانسه و عربی)، تهران، پژوهشگاه قوه قضائیه، ۱۴۰۱
۱۷. غمامی، سید محمد مهدی، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰
۱۸. محسنی، فرید، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۵
۱۹. ملک افضلی، محسن؛ جوان آراسته، حسین، حقوق اساسی (۲)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۱
۲۰. منتظری، حسینعلی، دراسات فی ولایه الفقیه و فقه الدوله الاسلامیه، قم، دارالفکر، ۱۳۷۴
۲۱. مهرپور، حسین، مختصر حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
۲۲. نورایی، مهدی، روایت اساسی: تاریخچه حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۲۳. هاشمی، سید محمد، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، ج ۱ و ۲، تهران، میزان، ۱۳۹۱
۲۴. هاشمی، سید محمود، مصدر التشريع و نظام الحكم فی الاسلام، بی جا، السید محمود الهاشمی، ۱۳۶۶

عنوان درس به فارسی:		حقوق اداری ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		Administrative Law of Iran	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با بررسی تفصیلی مهم ترین مباحث و مسائل حقوق اداری ایران

اهداف ویژه:

۱. توانمند سازی دانشجویان برای حل مسایل و مشکلات حقوق اداری ایران
۲. توانمند سازی دانشجویان جهت طرح دعوی و دفاع از دعاوی اداری
۳. آشنایی دانشجویان با مسائل روز حقوق اداری ایران

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: کلیات و چهارچوب نظری

۱. برداشتها از حقوق اداری و کارکردهای آن
۲. اصول حقوق اداری ایران

فصل دوم: نظام حقوقی سازمانها

۱. نظام حقوقی سازمان های اداری نوین و بحث انگیز ایران (شوراهای اداری، مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی، نهادهای زیر نظر مقام معظم رهبری، نهادهای انقلابی، سازمان های مأمور به خدمات عمومی و سازمان های خصوصی حرفه ای عهده دار مأموریت عمومی)
۲. مسئله یابی و نقد نظام نظارت بر سازمان های اداری ایران

فصل سوم: حقوق مردم و شهروندان در نظام اداری

۱. تحول نظام اداری در نسبت با حقوق مردم
۲. اصول و الزامات اداره خوب و صحیح در ایران

فصل چهارم: نظام استخدامی

۱. تنوع و تشتت نظامهای استخدامی در ایران
۲. مسئله یابی و نقد نظام حقوق استخدامی ایران (ورود به خدمت، گزینش و استخدام، نظام پرداخت، حقوق و تکالیف کارمندان، تخلفات و مجازات های اداری)

فصل پنجم: مسئولیت های اداری

۱. مسئله یابی مسئولیت اداری اداره و کارکنان
۲. نقد و تحلیل نظام مسئولیت مدنی دولت و مؤسسات عمومی و کارکنان آنها در ایران

فصل ششم: نظام حقوقی حاکم بر اموال عمومی

۱. چپستی اموال عمومی و نظریات حاکم بر اداره و مالکیت آن
۲. نسبت اموال عمومی و دولتی و انفال
۳. اصول و قواعد حاکم بر اموال عمومی
۴. مسئله یابی و نظارت بر حفظ و اداره اموال عمومی

فصل هفتم: مقرراتگذاری و تصمیم گیری

۱. سنخ شناسی انواع تصمیمات و مقررات اداری در ایران
۲. مسائل، مشکلات و چالش های حقوقی نظام وضع، اجرا و نظارت بر مقررات دولتی
۳. حل و فصل اختلافات دستگاههای اجرایی با یکدیگر

فصل هشتم: تحلیل مسائل روز حقوق اداری ایران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. آقایی طوق، مسلم؛ لطفی، حسن، حقوق اداری ۱، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۴۰۱
۲. امامی، محمد و استوار سنگری، کورش؛ حقوق اداری، تهران، میزان، ۱۴۰۰
۳. جلالی، محمد، ویژه، محمدرضا، اندیشه‌های حقوق اداری (مجموعه مقالات اهدایی به استاد دکتر منوچهر مؤتمنی طباطبایی)، تهران، مجد، ۱۳۹۸
۴. رستمی، ولی، گفتارهایی در حقوق اداری: کاربردی و نظری، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۵. رستمی، ولی؛ غمامی، سید محمد مهدی؛ سلیمی، حمید رضا؛ انتظار مشروع در نظام حقوق اداری، مطالعات حقوق عمومی، ش ۱، بهار ۱۴۰۱، صص ۲۳۱-۲۴۸
۶. رضایی‌زاده، محمد جواد، اعمال اداری، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۷. زرگوش، مشتاق، حقوق اداری: مسئولیت مدنی دولت و کارکنان آن، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۲
۸. طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، حقوق اداری، تهران، سمت، ۱۳۹۵
۹. عباسی، بیژن، حقوق اداری، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
۱۰. کرمی، حامد، حقوق اداری اموال (اموال عمومی)، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۷
۱۱. مشهدی، علی؛ فریادی، مسعود، حقوق شوراهای اداری (بررسی حقوقی جایگاه و وضعیت شوراهای اداری در قوه مجریه)، تهران، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری، ۱۴۰۰
۱۲. مشهدی، علی، فرهنگ اصطلاحات حقوق اداری، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۷
۱۳. ملکوتی، رسول، مسئولیت مدنی دولت، تهران، مجد، ۱۳۹۶
۱۴. موسی‌زاده، ابراهیم، حقوق اداری، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۱۵. موسی‌زاده، رضا، حقوق اداری (۱ و ۲) کلیات و ایران، تهران، میزان، ۱۴۰۰
۱۶. واعظی، سید مجتبی، گفتارهایی در حقوق اداری، تهران، مجد، ۱۳۹۶

ب) منابع لاتین:

1. Wade, William, Administrative Law, (2000), New York, Oxford University Press.
2. Elliott, Mark & others, Administrative Law, (2002), New York, Oxford University Press.

عنوان درس به فارسی:		حقوق کار ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		labour Law of Iran	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با حقوق کار تحلیلی ایران

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با طرق اجرایی دخالت دولت در روابط کار
۲. آشنایی دانشجویان با کار شایسته
۳. آشنایی دانشجویان با حقوق جمعی کار

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مبانی و اصول حقوق کار

گفتار اول: مبانی حقوق کار در علم حقوق و فقه

- بند اول: قرارداد کار مبنای اصلی و منحصر حقوق کار (نظریه قراردادی بودن حقوق کار در علم حقوق و فقه)
- بند دوم: قانون مبنای حقوق کار (نظریه قانونی بودن حقوق کار در علم حقوق و فقه)
- بند سوم: مبانی نظری دخالت دولت در روابط کار (در علم حقوق و فقه)

گفتار دوم: اصول حقوق کار

- بند اول: اصل حمایتی بودن حقوق کار
- بند دوم: اصل امری بودن حقوق کار
- بند سوم: اصل مشارکتی بودن حقوق کار

فصل دوم: طرق اجرایی دخالت دولت در روابط کار

گفتار اول: تأمین ایمنی و بهداشت کار

- بند اول: سازماندهی ایمنی و بهداشت کار
- بند دوم: الزامات قانونی کارفرمایان

گفتار دوم: بازرسی کار

- بند اول: سازماندهی بازرسی کار

بند دوم: وظایف و اختیارات ویژه بازرسان کار

بند سوم: آسیب شناسی و نقد نظام بازرسی کار ایران

گفتار سوم: آموزش و اشتغال

بند اول: نگرش حقوقی آموزش حرفه‌ای و افزایش مهارت شغلی

بند دوم: کارآموزی در قانون کار

بند سوم: نگرش حقوقی سیاست اشتغال

بند چهارم: سیاست‌گذاری اشتغال در حقوق کار ایران

گفتار چهارم: ساماندهی اشتغال اتباع بیگانه

بند اول: نقش دولت و شرایط اشتغال بیگانگان در ایران

بند دوم: حقوق و تکالیف کارگران خارجی و کارفرمایان

گفتار پنجم: ساماندهی مزد و طبقه‌بندی مشاغل

بند اول: شورای عالی کار و تعیین حداقل مزد

بند دوم: ساماندهی طبقه‌بندی مشاغل

گفتار ششم: سازماندهی دادرسی کار

بند اول: ماهیت و انواع اختلاف و دعاوی کار

بند دوم: سازماندهی مراجع حل اختلاف کار

بند سوم: مراحل حل اختلاف فردی و جمعی کار

فصل سوم: کار شایسته

گفتار اول: مفهوم و مبنای کار شایسته

بند اول: مفهوم کار شایسته

بند دوم: مبنای کار شایسته

گفتار دوم: مؤلفه‌های کار شایسته

بند اول: اشتغال مولد

بند دوم: حقوق بنیادین کار

بند سوم: حمایت اجتماعی

بند چهارم: گفتگوی اجتماعی

گفتار سوم: جایگاه کار شایسته در نظام حقوق کار ایران

بند اول: سند ملی کار شایسته در ایران

بند دوم: جایگاه مؤلفه‌های کار شایسته در حقوق ایران

فصل چهارم: حقوق جمعی کار

گفتار اول: پیشینه و تحولات تشکلهای کارگری و کارفرمایی

بند اول: پیشینه و تحولات تشکلهای کارگری و کارفرمایی در جهان

بند دوم: پیشینه و تحولات تشکلهای کارگری و کارفرمایی در ایران

گفتار دوم: تأسیس و فعالیت تشکلهای شغلی

بند اول: نماینده کارگران و انجمن صنفی کارگران و کارفرمایان

بند دوم: شورای اسلامی کار

بند سوم: فعالیت تشکلهای شغلی و حدود نظارت دولت

گفتار سوم: مسائل مشترک تشکلهای شغلی

بند اول: خصایص مشترک تشکلهای

بند دوم: حقوق و آزادی تشکلهای شغلی

گفتار چهارم: مذاکرات و پیمانهای دسته جمعی کار

بند اول: اوصاف کلی مذاکرات پیمانهای جمعی کار

بند دوم: نظام حقوقی پیمان جمعی کار (انعقاد پیمان، ماهیت حقوقی و ...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیتهای کلاسی در طول نیمسال ... درصد

آزمون پایان نیمسال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. آقا رحیمی، حسین، بایستههای حقوق کار، تهران، طوی، ۱۳۹۵
۲. ابدی، سعیدرضا، کار شایسته در ایران (اندازه گیری کاستیها و تحلیل حقوقی)، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۳. احمدی، سید احمد، حقوق کار، تهران، حقوقدان و دانش نگار، ۱۳۸۱
۴. جلالی قصبه، سحر، انواع قرارداد کار و تاثیر آن بر حقوق کارگران، تهران، سنجش و دانش، ۱۳۹۹
۵. حبیب زاده، توکل؛ اشکبوس، حمزه، تحلیل کار شایسته در پرتو اسناد بالادستی در جمهوری اسلامی ایران، بررسی های حقوق عمومی، ش ۱، بهار ۱۳۹۲، صص ۱۲۱-۱۴۵
۶. دهقان پور، بابک، اشتغال و کار شایسته، تهران، مؤسسه اندیشه کامیاب ایرانیان، ۱۳۹۷
۷. رستمی، ولی؛ آخوندی، فائزه، تحلیل حقوقی طرق اجرایی دخالت دولت در روابط کار در حقوق کار ایران، جستارهای حقوق عمومی، ش ۱، تابستان ۱۳۹۶، صص ۳۶-۶۲
۸. رستمی، ولی؛ قبادی، حسین، عدالت توزیعی، کارایی و پایان قرارداد کار، مطالعات حقوق عمومی، ش ۱، بهار ۱۳۹۷، صص ۶۵-۷۳
۹. سپهری، محمد رضا، حقوق بنیادین کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۴۰۰
۱۰. سپهری، محمدرضا، کار شایسته، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۱

۱۱. شهبازی راد، رضا، حقوق کار، تهران، سیمیا، ۱۳۹۲
۱۲. عباسی، عبادالله؛ نامدارپوربنگر، مصطفی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۵
۱۳. عراقی، سید عزت الله، حقوق کار (۱)، تهران، سمت، ۱۴۰۰
۱۴. عراقی، سید عزت الله، حقوق کار، ج ۲ تهران، سمت، ۱۳۹۳
۱۵. قبادی، حسین، حقوق کار، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۱۶. مستولی زاده، سید اصغر، حقوق کار، مشهد، میدیا، ۱۴۰۰
۱۷. موحدیان، غلامرضا، حقوق کار: علمی - کاربردی: به انضمام مباحثی از بیمه‌های تأمین اجتماعی کارگران، تهران، فکرسازان، ۱۳۹۲
۱۸. میرا، سید ابوالقاسم؛ رستمی، ولی‌الله؛ حیدری، علی، شم‌بیاتی، ناصر، واکاوی چالش‌های قانون کار جمهوری اسلامی ایران در راستای ایجاد، حفظ و توسعه فرصت‌های شغلی (مطالعه گروه کانونی در بنگاه‌های کوچک) مدیریت بازرگانی، ش ۴، زمستان ۱۳۹۹، صص ۹۵۶-۹۷۵
۱۹. هاشمی، سید محمد، تاریخچه و سیر تحول حقوق کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۹
۲۰. هکی، فرشید، حقوق کار: تحلیلی اقتصادی و رویکرد حقوق بشری، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۶

منابع انگلیسی:

1. Patrick J. Cihon, James Ottavio Castagnera, Employment and Labor Law, Cengage Learning, 2016
2. Peter Johnson, Labor Law: Essential Legal Terms Explained You Need to Know about Law on Labor, Independently Published, 2019

عنوان درس به فارسی:		حقوق مالیه عمومی	
عنوان درس به انگلیسی:		Public Finance Law	
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم‌نیاز:	ندارد		تخصصی ☒ عملی ☐
تعداد واحد:	۲		اختیاری ☐ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲		رساله / پایان‌نامه ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با نظام حقوقی حاکم بر منابع و مصارف دولت اسلامی و نظام حقوقی ایران و مسائل و موضوعات حقوق مالیاتی، بودجه و محاسبات عمومی کشور

اهداف ویژه:

۱. حل مسائل و مشکلات مالیاتی
۲. توانایی طرح و دفاع از دعاوی مالیاتی
۳. حل مسائل و مشکلات محاسباتی و بودجه ای

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی حقوق مالیه عمومی

۱. مفاهیم، مبانی و اصول حقوق مالیه عمومی در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۲. منابع، جایگاه و قلمرو حقوق مالیه عمومی در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۳. نظام حقوقی حاکم بر منابع کشور (درآمدهای عمومی) در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۴. نظام حقوقی حاکم بر مصارف کشور (هزینه‌های عمومی) در اسلام و حقوق موضوعه ایران

فصل دوم: حقوق مالیاتی

۱. اصول حقوقی مالیات‌ها و اصول و قواعد تفسیر قوانین مالیاتی در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۲. اقتدارات و اختیارات دستگاه مالیاتی و حقوق مؤدیان مالیاتی در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۳. دادرسی دعاوی و حل و فصل اختلافات مالیاتی در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۴. درآمدی بر حقوق مالیاتی بین‌المللی

فصل سوم: حقوق بودجه

۱. تحلیل حقوقی اصول و ماهیت بودجه در اسلام و حقوق موضوعه ایران
۲. تحلیل حقوقی مرحله تهیه، تنظیم و پیشنهاد بودجه
۳. تحلیل حقوقی مرحله رسیدگی و تصویب بودجه
۴. تحلیل حقوقی مرحله اجرای بودجه و حقوق محاسباتی
۵. تحلیل حقوقی مرحله نظارت بر اجرای بودجه در اسلام و حقوق موضوعه ایران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. امامی، محمد، حقوق مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۳۹۱
۲. امینی، اعظم، مالیات در اسلام، قم، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۴
۳. بادامچی، علی و رنجبری، ابوالفضل، حقوق مالی و مالیه عمومی، تهران، مجد، ۱۳۸۵
۴. بیات، اسدالله، منابع مالی دولت اسلامی، تهران، کیهان، ۱۳۶۵
۵. پیرنیا، حسین، مالیه عمومی، تهران، شرق، ۱۳۳۹
۶. جمعی از نویسندگان، حقوق بودجه، ج ۱، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۶. جولید، محمود، گفتارهایی در مالیه عمومی در اسلام، ترجمه داود منظور، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۸
۷. حبیب نژاد، سید احمد، حقوق مالیه عمومی، قم، پردیس فارابی دانشگاه تهران و پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۰
۸. دادگر، یدالله، مالیه عمومی و اقتصاد دولتی، تهران، پژوهشگاه اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۴
۹. رستمی، ولی، حقوق مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۴۰۰
۱۰. رستمی، ولی، حقوق مؤدیان مالیاتی، مطالعات حقوق خصوصی، ش ۱، بهار ۱۳۸۸، صص ۱۰۷-۱۲۸
۱۱. رستمی، ولی، مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۳۹۹
۱۲. رستمی، ولی؛ قهوه چیان، حمید حقوق مالی و محاسباتی: بایسته‌های حقوقی نظام مالیه عمومی در ایران، تهران، دادگستر، ۱۳۹۶
۱۳. رضایی دوانی، مجید، مقدمه‌ای بر مالیه عمومی در اسلام، قم، دانشگاه مفید، ۱۳۸۹
۱۴. رنجبری، ابوالفضل؛ بادامچی، علی، حقوق مالی و مالیه عمومی، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۱۵. رنگریز، حسن؛ خورشیدی، غلامحسین، مالیه عمومی و تنظیم خط مشی مالی دولت، تهران، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۳
۱۶. شبیری نژاد، علی اکبر، بودجه‌ریزی در ایران؛ بودجه و پارلمان، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷
۱۷. شهابی، رقیه، حقوق مالیه در اسلام، نامه الهیات، ش ۵، زمستان ۱۳۸۷، صص ۳۹-۶۰
۱۸. شیائو کامپو، سالواتور؛ توماسی، دانیل، مدیریت هزینه عمومی، گروه مترجمان، به کوشش محمد قاسمی و بهزاد لامعی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹
۱۹. عباسی، ابراهیم، بودجه‌ریزی نوین در ایران. تهران، سمت، ۱۳۸۸
۲۰. فرج‌وند، اسفندیار، فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه، تبریز، فروزش، ۱۳۹۱
۲۱. فرزب، علی‌رضا، بودجه‌ریزی دولتی در ایران، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۸۷
۲۲. قاسمی، محمد، بودجه‌ریزی در ایران: بودجه و دست اندرکاران، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷
۲۳. کرباسیون، محمد علی؛ رستمی، ولی، حقوق مؤدیان مالیاتی از منظر فقه امامیه در فرایند تشخیص و وصول مالیات، فقه و مبانی حقوق اسلامی، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۲۴۹-۲۸۱

۲۴. لاینرت، یان، بودجه‌ریزی در جهان، چارچوب حقوقی نظام‌های بودجه‌ای، ترجمه افشین خاکباز، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس اسلامی، ۱۳۸۷
۲۵. محسنی، عباس؛ اصلانی، رشید، مسئولیت محاسباتی و نظارت‌های مالی و عملیاتی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲
۲۶. مرتاضی، احمد، نقش منابع مالی حکومت اسلامی در اثبات ولایت مطلقه فقیه با تأکید بر دیدگاه امام خمینی (ره)، حکومت اسلامی، ش ۸۲، بهار ۱۳۹۶، صص ۵-۳۲
۲۷. مصباحی مقدم، غلامرضا، فقه منابع مالی دولت اسلامی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۷
۲۸. مصدق، محمد، اصول و قوانین مالیه در ممالک ایران و خارج، تهران، فروزان، ۱۳۷۷
۲۹. موسی‌زاده، رضا، مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۳۸۹
۳۰. مهدوی خو، مهدی؛ مهدوی خو، رضا، نگرشی بر مفهوم مالیه اسلامی با تأکید بر مالیات اسلامی زکات، مجله اقتصادی، ش ۱۱ و ۱۲، بهمن و اسفند ۱۳۹۴، صص ۱۰۷-۱۱۸
۳۱. مهندس، ابوطالب؛ تقوی، مهدی، مالیه عمومی، تهران، دوران، ۱۳۹۶
۳۲. یوسفی، احمد علی؛ فراهانی، سعید؛ لشگری، علی رضا، (۱۳۷۹)، نظام مالی اسلام: رابطه خمس و زکات با مالیات‌های حکومتی، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۷۹

ب) منابع لاتین:

1. Birkland , Thomas A. (2010), an introduction to the policy process: theories and models of public policy making, USA: M.E. sarpe.. .
2. Gary. D libecap, (1989), "contracting for property right", new York, Cambridge university press.
3. Hadi Salehi Esfahani & Farzad Taheripour, (2002), Hiden public expenditures and the economy in Iran, Int. j. Middle East Stud. December.
4. Hugh Dalton, (1923), Principles of Public Finance, The Economic Journal, Vol. 33, No. 129
5. North D.C , (1992)The New Institutional Economic and Development. St. Louis. Washington University.
6. P.C.Jain, (1989), Econimics of public finance , published by: Atlantic publishers and Distributors – New Delhi, second edition.
7. Prof. Stephen J. Bailey, (2009), Public Finance: Political Philosophy, Economic Theory And Practice Glasgow Caledonian University Division of Public Policy.
8. Raudla, Ringa, (2010), Constitution, public finance, and transition, Published by Frankfurt am Main; New York: Peter Lang.
9. Sakurai, Keiko, (2004), "Analysis on Budget System", Government Auditing Review Volume 11 .
10. Schwatzschil M. (1999), constitution law and equality, ed. Patterson D., A companion to philosophy law and legal theory, Blackwell publisher.
11. Stanley L. Winer. Hirofumi Shibata, (2002) political economy and public finance, published by Edward Elgar publishing.
12. Williamson O.E, (2000)"The New Institutional Economics: Taking Stock Looking Ahead". Journal of Economic Literature, Sept 2000, vol. 38.

عنوان درس به فارسی:		متون حقوقی	
عنوان درس به انگلیسی:		Legal texts	
دروس پیش نیاز:		ندارد	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
نوع درس و واحد			
☐ پایه		☒ نظری	
☒ تخصصی		☐ عملی	
☐ اختیاری		☐ نظری-عملی	
☐ رساله / پایان نامه			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با مفاهیم اساسی رشته حقوق عمومی به زبان انگلیسی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تمایز حقوق عمومی از حقوق خصوصی به زبان انگلیسی
۲. آشنایی با موضوعات و شاخه های اصلی حقوق عمومی به زبان انگلیسی
۳. آشنایی با تاریخ تحولات حقوق عمومی به زبان انگلیسی
۴. فراگیری اصول بنیادین حقوق عمومی به زبان انگلیسی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: موضوع و هدف حقوق عمومی

فصل دوم: تمایز حقوق عمومی از حقوق خصوصی

فصل سوم: تاریخ تحولات حقوق عمومی

فصل چهارم: اصول بنیادین حقوق عمومی

فصل پنجم: شاخه های حقوق عمومی

فصل ششم: مفاهیم بنیادین حقوق عمومی

فصل هفتم: اندیشه ها و مکاتب حقوق عمومی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. شعبان نیا منصور، مهدی، متون حقوقی برای دانشجویان حقوق عمومی، ج ۱، تهران، گنج دانش، ۱۴۰۰.
۲. عالمی، مینو، عدالت جو، تهمینه و مسلم آقایی طوق، حقوق عمومی برای دانشجویان حقوق عمومی، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۴۰۰.
۳. مشفق، فرهاد، انگلیسی برای دانشجویان رشته حقوق عمومی، تهران، سمت، ۱۳۹۹.

1. Barnett, Hilaire (2010), Understanding Public Law, Routledge- Cavendish.
2. Doherty, Michael (2018), Public Law, Routledge.
3. Elliott Mark and Thomas Robert (2013), Public Law, Second edition, Oxford University Press.
4. Elliott, Mark and David Feldman (2015), The Cambridge Companion to Public Law, Cambridge University Press.
5. Elliott, Mark, Varuhas, Jason and Shona Wilson Stark (2018), The Unity of Public Law, Hart Publishing.
6. Le Sueur, A. P., Sunkin, Maurice and Murkens, Jo Eric (2013), Public Law: Text, Cases, and Materials, second edition, Oxford University Press.
7. Loughlin, Martin (2010), Foundations of Public Law, Oxford University Press.
8. Monaghan, Chris (2022), Public Law, Routledge.
9. Stanton, John and Craig Prescott (2020), Public Law, second edition, Oxford University Press.
10. Syrett, Keith (2011), The Foundations of Public Law: Principles and Problems of Power in the British Constitution, Palgrave Macmillan.
11. Webley, Lisa and Harriet Samuels (2021), Complete Public Law, Oxford University Press.

عنوان درس به فارسی: روش تحقیق در حقوق عمومی		عنوان درس به انگلیسی: Research Method of public law	
نوع درس و واحد			
☒ نظری	☐ پایه	ندارد	
☐ عملی	☒ تخصصی	ندارد	
☐ نظری-عملی	☐ اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با روش و چگونگی تحقیق و پژوهش در منابع و اسناد مرتبط با حقوق عمومی و مطالعات تطبیقی مرتبط

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با انواع روش تحقیق و مراحل روش تحقیق
۲. آشنا شدن با کتابخانه‌ها و اسناد و سامانه های قانونی
۳. مطالعه در مورد ملاحظات اخلاقی در پژوهش
۴. فراگرفتن روش نقد اندیشه‌ها و تحلیل متون تقنینی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول. کلیات

۱. انواع تحقیق (کابردی، بنیادین، توسعه‌ای ...)
۲. انواع روش تحقیق
۳. مراحل روش تحقیق و تدوین طرح‌نامه (انتخاب موضوع، بیان مسأله، ضرورت و هدف، پرسش‌ها، فرضیه‌ها، سازماندهی، ...)
۴. منابع تحقیق (مصاحبه، پرسشنامه، آثار مکتوب، مشاهده، آمار ...)
۵. ابزارهای نیاز سنجی مداخله دولت (مطالعات اجتماعی، مطالعات آماری، نظر سنجی، افکار سنجی ...)

فصل دوم. کتابخانه‌ها و اسناد و سامانه های دسترسی به قوانین و مقررات

۱. کتابخانه‌های الکترونیک و چگونگی استفاده از آنها
۲. آشنایی با اسناد تقنینی و چگونگی استفاده از آنها
۳. استفاده از سامانه های حقوقی و تقنینی

فصل سوم. ملاحظات اخلاقی در پژوهش

۱. قواعد مالکیت فکری
۲. روشهای نقل قول و ارجاع دهی در تحقیقات

فصل چهارم. روش نقد اندیشه‌ها و تحلیل متون تقنینی

۱. اصول نقد رای

۲. الگوها و روشهای نقد

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. آل کجفاف، حسین، روش تحقیق در علم حقوق با تاکید بر پایان نامه نویسی، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۹

۲. امیرحسینی، امین، روش تحقیق در علم حقوق، تهران، اندیشه رشد، ۱۳۹۸

۳. پوربخش، سید محمد علی، روش تحقیق در علم حقوق، تهران، میزان، ۱۳۹۶

۴. تسلیمی، محمد سعید؛ نوروزی، خلیل؛ حاکمی، محمد امین، نظری انتقادی بر روش‌شناسی در علم حقوق مطالعه موردی: کتاب

روش تحقیق در علم حقوق، پژوهش‌نامه انتقادی، ش ۵۷، مرداد ۱۳۹۷، صص ۶۷-۹۰

۵. تقی زاده، ابراهیم، امام دادی، علی‌رضا، روش تحقیق در علم حقوق، تهران، مجد، ۱۳۹۹

۶. توحیدی، احمد رضا، قائمی، سید محسن، روش تحقیق در متون و اسناد حقوقی با تاکید بر دانش حقوق عمومی و حقوق

بین‌الملل، تهران، مرکز نشر کتاب، ۱۳۹۶

۷. جاوید، محمد جواد، روش تحقیق در علم حقوق به زبان ساده، تهران، مخاطب، ۱۳۹۴

۸. جعفری لنگرودی، محمد جعفر، صد مقاله در روش تحقیق علم حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۹۶

۹. حافظ نیا، محمد رضا، روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، سمت، ۱۳۸۷

۱۰. حبیب نژاد، سید احمد؛ خوئینی، سمیرا، الگوی شایسته اداره خوب کتابخانه‌های پارلمانی با تاکید بر وضعیت شناسی کتابخانه

مجلس شورای اسلامی، پژوهش‌های نوین حقوق اداری، تابستان ۱۴۰۰، صص ۱۱-۳۸

۱۱. حیاتی، علی عباس، روش تحقیق در علم حقوق؛ نحوه نگارش پایان نامه، تهران، میزان، ۱۳۹۹

۱۲. خلیلی نژاد، روح‌الله، روش تحقیق در حقوق و علوم سیاسی، تهران، مجد، ۱۳۹۴

۱۳. صبری، نور محمد، درآمدی بر روش تحقیق در حقوق، تهران، میزان، ۱۳۸۸

۱۴. عباسی، بیژن، روش پژوهش در دانش حقوق، تهران، خرسندی، ۱۴۰۰

۱۵. قره باغی، ونوس، اصول پژوهش حقوقی، تهران، مجد، ۱۳۹۴

۱۶. قره باغی، ونوس، روش تحقیق در حقوق، تهران، مجد، ۱۳۹۱

۱۷. کاتوزیان، ناصر، شیوه تجربی تحقیق در حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۹۹

۱۸. مک کانویل، مایکل، چویی، وینگ هانگ، روش تحقیق در حقوق، ترجمه نادر هوشمندیار، تهران، هزاره سوم، ۱۳۹۰

۱۹. مؤمنی، مهدی، روش تحقیق در حقوق؛ اصول نظری و عملی، تهران، نوین، ۱۳۹۷

۲۰. نیکبخت، سارا، روش تحقیق در علم حقوق، تهران، عصر قلم، ۱۳۹۶

(ب) منابع لاتین:

1. Bhat, P. Ishwara, Idea and Methods of Legal Research, Oxford University Press, 2019.
2. Cahillane, Laura, Schweppe, Jennifer, Legal Research Methods: Principles and Practicalities, Clarus Press Ltd, 2016.
3. D. Murray, Michael, H. DeSanctis, Christy, Legal Research Methods, Foundation Press, 2009.
4. Hirsch Ballin, Ernst, Advanced Introduction to Legal Research Methods, Edward Elgar Pub, 2020.
5. McConville, Mike, Hong Chui, Wing, Research Methods for Law, Edinburgh University Press, 2017.
6. Paul Lomio. J, Stakemann Spang-Hanssen, Henrik, Legal Research Methods in the U.S. & Europe, Djoef Publishing, 2008.
7. van den Bos, Kees, Empirical Legal Research, Edward Elgar Pub, 2020.
8. Van Hoecke, Mark, Ost, François, Methodologies of Legal Research: Which Kind of Method for What Kind of Discipline?, Hart Publishing, 2013.
9. Watkins, Dawn, Burton, Mandy, Research Methods in Law, Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2018.
10. Yaqin, Anwarul, Legal Research And Writing Methods, Lexis Nexis, 2008.

عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری مشترک^۱

رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۲ درس معادل ۴ واحد از دروس اختیاری مشترک است.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ حقوق عمومی در ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		History of public law in Iran	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد			
☐ پایه	☒ نظری		
☐ تخصصی	☐ عملی		
☒ اختیاری	☐ نظری-عملی		
رساله / پایان نامه			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- ۱- شناخت نهادها و مفاهیم حقوق عمومی خصوصا سنت مشروطه خواهی در ایران با تاکید بر دوره قاجار و پس از آن به منظور شناسایی سوابق و سنت‌ها برای فهم وضعیت کنونی و میراث حقوقی و ارائه پیشنهادها و تحلیل‌های حقوقی - قانونی
- ۲- اندیشیدن به تداوم نهادها و مفاهیم و تربیت حقوقدانانی که بتوانند به مسائل و بحران‌های نظام حقوقی از منظر تاریخی و گسترده بنگرند.

اهداف ویژه:

۱. شناخت تاریخ حقوق عمومی در ایران و رفع یک نقیصه مهم در نظام آموزش حقوق در ایران
۲. آشنایی با تحولات حقوق اساسی در ایران و شناخت مسائل تاریخی حقوق اساسی ایران
۳. آشنایی با نهادهای تاریخی حقوق اداری و تحولات آن در ایران
۴. فراگرفتن رویکرد تاریخی به موضوعات حقوق عمومی و آموختن تحلیل تاریخی در ریشه یابی مسائل حال

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. اهمیت و ضرورت تاریخ حقوق عمومی، فواید دیدگاه تاریخی، روش‌شناسی تاریخ حقوق عمومی
۲. تاریخ حقوق عمومی از دوره قبل از اسلام، شامل مفاهیم و نهادها
۳. دوره خلفای راشدین تا طاهریان (عصر انتقال دستاوردهای ایرانی به حکومت اسلامی)
۴. دوره طاهریان تا غزنویان (عصر حکومت‌های ایرانی)
۵. غزنویان تا حمله مغول (عصر حکومت‌های ترکان)
۶. از حمله مغول تا صفویان (عصر حکومت‌های ایلخانان)
۷. مفاهیم و نهادهای حقوقی در عصر صفویه
۸. عصر قاجار تا مشروطیت (تمرکز و تنظیم قدرت)
۹. مفاهیم و نهادهای حقوقی در عصر مشروطیت
۱۰. دوره پهلوی
۱۱. انقلاب اسلامی و تأسیس جمهوری اسلامی ایران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. آدمیت، فریدون، امیرکبیر و ایران، تهران، انتشارات خوارزمی، ۱۳۸۵
۲. آدمیت، فریدون، اندیشه ترقی و حکومت قانون، تهران، خوارزمی، ۱۳۹۲
۳. آدمیت، فریدون، ایدئولوژی نهضت مشروطیت ایران: مجلس اول و بحران آزادی، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۸
۴. آل داود، سید علی، نخستین کوشش های قانونگذاری در ایران، تهران، نشر دکتر محمود افشار و سخن، ۱۳۹۹
۵. ابن هندوشاه نخبوانی، محمد، دستورالکاتب فی التعین المراتب، تهران، مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری فرهنگستان هنر (متن)، ۱۳۹۰
۶. اصل، حجت الله، رساله های میرزا ملکم خان ناظم الدوله، تهران، نی، ۱۳۸۸
۷. پیام بهارستان، ویژه نامه قانون و حقوق، ش ۱- ۵، پاییز ۱۳۹۰، زمستان ۱۳۹۰، تابستان ۱۳۹۱، پاییز ۱۳۹۳، پاییز ۱۳۹۴
۸. تیرنی، برایان، دین، قانون و پیدایش فکر مشروطه، ترجمه حسن بادامچی و محمد راسخ، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۵
۹. دامغانی، محمد تقی، صد سال پیش از این، تهران، شبگیر، ۱۳۵۵
۱۰. دمرنی، گوستاو، حقوق اداری: درس های مدرسه علوم سیاسی، ترجمه سید ناصر سلطانی، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۸
۱۱. زرگری نژاد، غلامحسین، رسائل مشروطیت به روایت موافقان و موافقان، تهران، انتشارات موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۰
۱۲. زرگری نژاد، غلامحسین، سیاست نامه های عصر قاجار، تهران، نگارستان اندیشه، ۱۳۹۲
۱۳. ساکت، محمد حسین، نظام دادرسی در اسلام، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۶۵
۱۴. صلح میرزایی، خدیجه، تاریخ حقوق عمومی در ایران: ایران پس از اسلام، ج ۲، تهران، خرسندی، ۱۳۹۷
۱۵. صلح میرزایی، خدیجه، تاریخ حقوق عمومی در ایران: ایران پیش از اسلام، تهران، خرسندی، ۱۳۹۷
۱۶. طالبوف تبریزی، عبدالرحیم، آزادی و سیاست، تهران، امید فردا، ۱۳۹۶
۱۷. طالبوف تبریزی، عبدالرحیم، کتاب احمد، تهران، امید فردا، ۱۴۰۰
۱۸. طالبوف تبریزی، عبدالرحیم، مسالک المحسنین، تهران، امید فردا، ۱۳۹۷
۱۹. طباطبایی، سید جواد، تاملی درباره ایران: نظریه حکومت قانون در ایران: بخش نخست: مکتب تبریز و مبانی تجددخواهی، ج ۲، تهران، مینوی خرد، ۱۳۹۲
۲۰. طباطبایی، سید جواد، نظریه حکومت قانون در ایران، تهران، مینوی خرد، ۱۳۹۲
۲۱. فیرحی، داود، آستانه ی تجدید در شرح تنبیه الأئمه و تنزیه المله، تهران، نی، ۱۳۹۵
۲۲. فیرحی، داود، تاریخ تحول دولت در اسلام، قم، دانشگاه مفید، ۱۳۹۸
۲۳. فیرحی، داود، دولت مدرن و بحران قانون، تهران، نی، ۱۴۰۰
۲۴. فیرحی، داود، فقه و سیاست در ایران معاصر: تحول حکومت داری و فقه حکومت اسلامی، ج ۲، تهران، نی، ۱۳۹۸
۲۵. فیرحی، داود، فقه و سیاست در ایران معاصر: فقه سیاسی و فقه مشروطه، ج ۱، تهران، نی، ۱۴۰۰
۲۶. فیرحی، داود، مفهوم قانون در ایران معاصر، تهران، نی، ۱۳۹۹
۲۷. کدیور، محسن، سیاست نامه خراسانی: قطعات سیاسی در آثار آخوند ملا محمد کاظم خراسانی صاحب کفایه (۱۳۲۹ - ۱۲۵۵ هجری قمری)، تهران، کویر، ۱۳۸۷

۲۸. کرمانی، ناظم الاسلام، تاریخ بیداری ایرانیان، تهران، امیر کبیر، ۱۳۹۲
۲۹. کسروی، احمد، تاریخ مشروطه ایران، تهران، نگاه، ۱۳۹۷
۳۰. کناوت، ولفانگ، آرمان شهریاری در ایران باستان، ترجمه سیف الدین نجم آبادی، تهران، اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۵۵
۳۱. مجتبیایی، فتح الله، شهر زیبای افلاطون و شهریاری آرمانی در ایران باستان، هرمس، ۱۳۹۹
۳۲. محمدی ملایری، محمد، تاریخ و فرهنگ ایران در دوران انتقال از عصر ساسانی به عصر اسلامی، تهران، توس ۱۳۷۹
۳۳. مرادخانی، فردین، خوانش حقوقی از انقلاب مشروطه ایران: تاریخ مفاهیم و نهادهای حقوق عمومی در ایران، تهران، میزان، ۱۳۹۶
۳۴. مرادخانی، فردین، مقدمات مشروطه خواهی: آشنایی ایرانیان با مفاهیم حقوقی در عصر قاجار، تهران، سهامی انتشار، ۱۳۹۹
۳۵. موسی زاده، ابراهیم، مبانی، کلیات و تحولات تاریخ حقوق عمومی، تهران، میزان، ۱۴۰۰
۳۶. میرزا سمیعا، محمد سمیع، تذکره الملوك: سازمان اداری حکومت صفوی یا تعلیقات مینورسکی بر تذکره الملوك، به کوشش سید محمد دبیرسیاقی، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۸
۳۷. مینوی، مجتبی، نامه تنسر به گشنسب، تهران، دنیای کتاب، ۱۳۹۲
۳۸. نائینی، محمد حسین، تنبیه الأمة و تنزیه المله، تصحیح و تحقیق: سید جواد ورعی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۹۸
۳۹. نظام الملک طوسی، سیاستنامه، تصحیح هیوبرت دارک، به کوشش محمد استعلامی، نگاه معاصر، ۱۳۹۰.
۴۰. نقیب زاده طباطبایی، میرعماد، حقوق اساسی، به کوشش سید ناصر سلطانی، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۴۰۱
۴۱. نوربخش، امیرحسین، تاریخ تحولات حقوق عمومی در ایران، ج ۱، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۴۲. ون دایسی، آلبرت، درآمدی بر حقوق اساسی، ترجمه سید ناصر سلطانی، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۶
۴۳. هلال بن محسن صابی، رسوم دارالخلافة؛ نقش آیین‌های ایرانی در نظام خلافت اسلامی، ترجمه محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران، کارنامه، ۱۳۹۷
۴۴. یغمائی، سید بدر الدین، منشآت قائم مقام فراهانی، تهران، نگاه، ۱۳۸۶

(ب) منابع لاتین:

1. Michael Stolleis, A History of Public Law in Germany 1914-1945, 3 vol, Translated by Thomas Dunlap. Oxford University Press; 1st edition (May 20, 2004)
2. Aguilera Barchet, Bruno, A History of Western Public Law: Between Nation and State, springer, 2015
3. Harold Berman, Law and Revolution, The Formation of the Western Legal Tradition. Harvard University Press; Reprint edition (December 7, 1983) 2 vol.
4. Brian Tierney. The Idea of Natural Rights: Studies on Natural Rights, Natural Law, and Church Law. Wm. B. Eerdmans Publishing Co.; 1st edition (January 1, 1997)
5. Brian Tierney, Medieval Poor Law: A Sketch of Canonical Theory and Its Application in England
6. Brian Tierney, Religion, Law and the Growth of Constitutional Thought, 1150-1650 Cambridge University Press; 1st edition (December 11, 2008)
7. Introduction to Italian Public Law. Edited by Giuseppe Franco Ferrari. Costituzionale. 2008

عنوان درس به فارسی: جامعه‌شناسی حقوق عمومی		عنوان درس به انگلیسی: Sociology of Public Law	
نوع درس و واحد			
☒ نظری	☐ پایه	مبانی حقوق عمومی	
☐ عملی	☐ تخصصی	ندارد	
☐ نظری-عملی	☒ اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با روشهای تحلیل جامعه شناسانه و نتایج آن در خصوص موضوعات حقوق عمومی از جمله مشروعیت، آزادی های عمومی، ارکان حکومت، حوزه عمومی، وجدان جمعی، افکار عمومی، آزادی های افراد، اعتراضات عمومی ...

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با مکاتب جامعه‌شناسی در حقوق عمومی
۲. مطالعه حاکمیت از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی
۳. بررسی حکومت از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی
۴. مطالعه و بررسی تشکلات عمومی و نهادهای واسط از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی
۵. آشنایی دانشجویان با اعتراضات عمومی و مطالبات حقوقی از منظر جامعه شناسی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. مفاهیم و مبانی نظری

- ۱-۱- جامعه‌شناسی مضاف
- ۲-۱- موضوع و ماهیت جامعه‌شناسی عمومی
- ۳-۱- تعریف جامعه‌شناسی حقوق عمومی
- ۴-۱- توسعه حقوق عمومی و جامعه شناسی حقوقی
- ۵-۱- ضرورت و اهداف جامعه شناسی حقوق عمومی (بومی سازی، جامعه پذیرسازی، کاربردی سازی)
- ۶-۱- روش تحلیل در جامعه شناسی حقوق عمومی (عناصر و مؤلفه های روشی)

۲. مکاتب جامعه‌شناسی در حقوق عمومی

- ۱-۲- مکتب کنش و واکنش و حقوق عمومی
- ۲-۲- مکتب تحلیلی و حقوق عمومی
- ۳-۲- مکتب کارکردگرایی و حقوق عمومی
- ۴-۲- مکتب ساختارگرایی و نهادگرایی و حقوق عمومی

۲-۵- مکتب تضاد و حقوق عمومی

۲-۶- واقع گرایی حقوقی

۳. حاکمیت از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی

۳-۱- مشروعیت و اعمال اقتدار

۳-۲- سرمایه انسانی و انتظارات عمومی از دولت

۳-۳- حفظ و بقای نظم عمومی و عناصر آن (امنیت، آسایش، اخلاق و بهداشت)

۳-۴- حقوق اساسی و آزادی های بنیادین

۳-۵- تحلیل جامعه شناسانه از افراد و گروه های قدرت در اشکال حاکمیت

۳-۶- مناسبات میان حاکمیت و وجدان جمعی و افکار عمومی

۴. حکومت از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی

۴-۱- انتخابات و التزامات مقامات عمومی به مردم

۴-۲- قانونگذاری و اجرای قانون (مشارکت و جمع سپاری قوانین و قوانین متروک)

۴-۳- قوه مجریه و دستگاه های اجرایی (فساد اداری و اداره بد)

۴-۴- دستگاه قضا (نظارت قضائی بر دولت، احیای حقوق عامه، احساس عدالت)

۵. تشکلات عمومی و نهادهای واسط از منظر جامعه شناسی حقوق عمومی

۵-۱- سازمانهای مردم نهاد

۵-۲- اصناف و سندیکاها

۵-۳- احزاب

۵-۴- انجمن های دینی و عقیدتی

۵-۵- نهاد امر به معروف و نهی از منکر و دعوت به خیر

۵-۶- آمبودزمان

۶. اعتراضات عمومی و مطالبات حقوقی از منظر جامعه شناسی

۶-۱- نوع شناسی و علل اعتراضات عمومی

۶-۲- شناسایی امکان انتقاد و اعتراض و اعتصاب

۶-۳- سازوکارهای مشارکت عمومی در تغییر رویه ها و صلاحیتها

۶-۴- واکنشهای اجتماعی به رفتارهای استثناء گزینی و قانون ستیزانه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. بدیع، برتران؛ بیرن بوم، پیر، جامعه‌شناسی دولت، ترجمه احمد نقیب زاده، تهران، باز، ۱۳۷۹
۲. بشیریه، حسین، جامعه‌شناسی سیاسی: نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی، تهران، نی، ۱۳۸۹
۳. پرویز صانعی، حقوق و اجتماع: رابطه حقوق با عوامل اجتماعی و روانی، تهران، طرح نو، ۱۳۸۹
۴. جمعی از نویسندگان، دایره المعارف حقوق عمومی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۷
۵. حبیب نژاد، سید احمد؛ تقی زاده، احمد، نیازسنجی تقنینی؛ عنصری بایسته در قانونگذاری شایسته، علمی پژوهشی دانش حقوق عمومی، ش ۲۶، زمستان ۱۳۹۸، صص ۲۵-۴۶
۶. حبیب نژاد، سید احمد؛ شیرزاد، امید، حوزه عمومی و نسبت آن با نظام حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، حقوق بشر، ش ۲۷، بهار ۱۳۹۸، صص ۱۰۱-۱۲۲
۷. حبیبی، حسن، جامعه‌شناسی حقوقی، تهران، اطلاعات، ۱۳۸۷
۸. دفلم، متیو، جامعه‌شناسی حقوق: بینش‌هایی در باب سنتی دانشورانه، ترجمه سینا باستانی، تهران، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۸
۹. ربیع زاده، علی؛ هاشمی، سید حسین، جامعه‌شناسی حقوق عمومی: چارچوب نظری مطالعات اجتماعی حقوق عمومی در ایران، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۸
۱۰. علیزاده، عبدالرضا، مبانی رویکرد اجتماعی به حقوق؛ جستاری در نظریه‌های جامعه‌شناسی حقوق و بنیادهای حقوقی ایران، تهران: سمت و پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۴
۱۱. گورویچ، ژرژ، مبانی جامعه‌شناسی حقوقی، ترجمه حسن حبیبی، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۱
۱۲. لوی برول، هانری، جامعه‌شناسی حقوق، ترجمه سید ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، تهران، دادگستر، ۱۳۹۹

ب) منابع لاتین:

1. Ben, H. (2014). Philosophie et sociologie du droit: Fuller. Publications Pimido.
2. Bioy, Xavier. L'identité de droit public. Presses de l'Université Toulouse 1 Capitole, 2018.
3. Commaille, J. and Duran, P., 2009. Pour une sociologie politique du droit: présentation. L'Année sociologique, 59 (1), pp.11-28.
4. Cotterrell, Roger. (1984), the Sociology of Law, an Introduction, Butterworths.
5. Cotterrell, Roger. (2006), Law in Social Theory, Aldershot: Ashgate.
6. Deflem, Mathieu. (2008) Sociology of Law: Visions of a Scholarly Tradition (Cambridge: Cambridge University Press).
7. Grasserie, Raoul. Les principes sociologiques du droit public. Vol. 47. V. Giard & E. Brière, 1911.
- Dormagen, J. Y., & Mouchard, D. (2019). Introduction à la sociologie politique. De Boeck Supérieur.
- Duguit, Léon. (1928), Traité de Droit Constitutionnel, T 2. Paris: E. de BOCCARD, 3 Edition, 1929.

10. Durkheim, Emile. (1895/1982), the Rules of Sociological Method, New York: Free Press.
11. Durkheim, Emile. (1912/1965), the Elementary Forms of Religious Life, New York: Free Press.
12. Jacques Chevallier. Pour une sociologie du droit constitutionnel. L'architecture du droit. Mélanges en l'honneur de Michel Troper, Economica, pp. 281-297, 2006.
13. Serverin, Évelyne. Sociologie du droit. FeniXX, 1999.

عنوان درس به فارسی: قواعد فقه حقوق عمومی		عنوان درس به انگلیسی: Rules of jurisprudence of public law	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) هدف کلی:

۱. آشنایی دانشجویان با منابع و قواعد فقهی در حوزه حقوق عمومی

ب) اهداف ویژه:

- آگاهی دانشجویان از مهمترین قواعد فقهی مرتبط با حقوق عمومی
- آگاهی دانشجویان از کاربرد قواعد فقهی و تطبیق این قواعد بر مسائل و موضوعات حقوق عمومی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. مفاهیم

- تعریف قاعده فقهی و تفاوت آن با عناوین مشابه (اصول فقه...)
- انواع قاعده فقهی (فقه مدنی، فقه جزایی، فقه عمومی...)

۲. منابع

- منابع قواعد فقه امامیه در حقوق عمومی
- منابع قواعد فقه اهل سنت در حقوق عمومی

۳. قواعد فقهی

- قاعده مصلحت
- قاعده الولایه الخاصه أقوى من الولایه العامه
- قاعده لاضرر
- قاعده لاحرج
- قاعده نفی سبیل
- قاعده حفظ نظام
- قاعده قبح عقاب بلا بیان
- قاعده «الخراج بالضمنان»
- قاعده دفع افسد به فاسد
- قاعده لزوم وفای به عهد
- قاعده الحاکم ولی الممتنع
- قاعده حرمت اعانه بر اثم

- ۳-۱۳. قاعده احسان
- ۳-۱۴. قاعده الزام
- ۳-۱۵. قاعده رکون
- ۳-۱۶. قاعده صلح
- ۳-۱۷. قاعده تقاص

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابن جمال الدین مکی العاملی، محمد (شهید اول)، القواعد و الفوائد، قم، مجمع الذخائر الاسلامیه، ۱۳۹۸
۲. بای، حسینعلی، قواعد فقهی، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۳
۳. جمالزاده، ناصر، باباخانی، مجتبی، کاربرد قاعده حفظ نظام در اندیشه فقهی - سیاسی امام خمینی (ره)، دانش سیاسی، ش ۲۵، بهار و تابستان ۱۳۹۶، صص ۵-۳۹
۴. خدمتی، ابوطالب، قواعد فقهی و کاربردهای آن در مدیریت و سازمان، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۷
۵. درگاهی، مهدی، میان کنش قاعده حفظ نظام و حریم خصوصی افراد، پژوهش‌های حفاظتی و امنیتی، ش ۱۹، پاییز ۱۳۹۵، صص ۷۱-۹۰
۶. رئیسی، سید ابراهیم، قواعد فقه (بخش قضایی) مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۹۹
۷. شریعتی، روح الله، قواعد فقه سیاسی، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۴
۸. عمید زنجانی، عباسعلی، قواعد فقه: بخش حقوق عمومی، ج ۳، تهران، سمت و موسسه مطالعات و تحقیقات علوم اسلامی، ۱۳۹۶
۹. غلامی زیناباد، مریم؛ صابری، حسین؛ فخلعی، محمد تقی، بازخوانی ادله و مستندات قاعده «الولاية الخاصة أقوى من الولاية العامة»، جستارهای فقهی و اصولی، ش ۱۸، خرداد ۱۳۹۹، صص ۳۵-۶۷
۱۰. محقق داماد، سید مصطفی، قواعد فقه: بخش عمومی (سیاسی-اداری-حقوق شهروندی)، تهران، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۳۹۹
۱۱. محقق داماد، سید مصطفی، قواعد فقه: بخش قضایی، ج ۳، تهران، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۳۹۲
۱۲. مرتضوی، سید ضیاء، قاعده‌ی حفظ نظام و پیوند آن با حفظ نظام سیاسی؛ با تأکید بر نگاه فقهی امام خمینی (ره)، علوم سیاسی - دانشگاه باقرالعلوم (ع)، ش ۸۶، تابستان ۱۳۹۸، صص ۲۹-۵۲
۱۳. مکارم شیرازی، ناصر، القواعد الفقهیه، قم، مدرسه الامام علی بن ابی طالب، ۱۳۸۷
۱۴. ملک افصلی اردکانی، محسن، آثار قاعده حفظ نظام، حکومت اسلامی، حکومت اسلامی، ش ۵۸، زمستان ۱۳۸۹، صص

۱۵. ملک افضلی اردکانی، محسن، قاعده حفظ نظام، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۹

۱۶. الموسوی البروجردی، السید محمد حسن، القواعد الفقهیه، قم، الیهادی، ۱۳۷۷

عنوان درس به فارسی:		متون فقه حقوق عمومی	
عنوان درس به انگلیسی:		Islamic Jurisprudence texts of public law (fiqh)	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با متون فقهی مرتبط با مباحث مطرح شده در گرایش حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با ادله ولایت و شروط امام و والی
۲. آشنایی دانشجویان با دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر
۳. آشنایی با منابع مالی دولت اسلامی در متون فقهی
۴. آشنایی با متون و دیدگاههای فقهی ناظر به حقوق بشر

پ) مباحث یا سرفصلها:

۱. الدین و الدوله

- ۱-۱. الاسلام و شئون الانسان
- ۱-۲. علاقه الدین بالدوله

۲. الولایه و الامامه

- ۲-۱. ادله الولایه
- ۲-۲. شروط الامام و الوالی
- ۲-۳. کیفیه تعیین الوالی
- ۲-۴. مدی دائره الولایه
- ۲-۵. الفصل بین السلطات
 - ۲-۵-۱. السلطه التشريعیه
 - ۲-۵-۲. السلطه التنفیذیه
 - ۲-۵-۳. السلطه القضائیه

۳. الامر بالمعروف و النهی عن المنکر

- ۳-۱. الامر بالمعروف فی المجتمع الاسلامی
- ۳-۲. شروط الامر بالمعروف و النهی عن المنکر
- ۳-۳. مراتب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر

۴. حقوق الانسان

- ۴-۱. الحقوق المدنية و السياسية
 ۴-۲. الحقوق الاقتصادية و الاجتماعية و الثقافية

۵. المنابع الماليه

- ۵-۱. الزكاه و الصدقات
 ۵-۲. الخمس
 ۵-۳. غنائم الحرب
 ۵-۴. الانفال
 ۵-۵. الخراج ...

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
 آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آصفی، محمد مهدی، الاجتهاد و التقليد و سلطات الفقيه و صلاحياته، قم، موسسه دایره المعارف فقه اسلامی، ۱۳۸۴
۲. آملی، محمد تقی، المكاسب و البيع، قم، جماعة المدرسين فی الحوزه العلميه بقم، قم، مؤسسه النشر الإسلامی، ۱۴۱۳ ق
۳. ابن علی بن احمد عاملی جبعی، زين الدين (شهيد ثاني)، الروضه البهيه فی شرح اللمعه الدمشقيه ، قم، مجمع الفكر الاسلامی، ۱۴۰۰
۴. ابن محمد بن حبيب البصري البغدادي الماوردي، أبي الحسن علی، الاحكام السلطانيه و الولايات الدينيه، كويت، مكتبه دار ابن قتبيّه، ۱۴۰۹ ق
۵. ابن محمد مهدی نراقي، ملا احمد، عوائد الايام، قم، بوستان كتاب، ۱۳۷۵
۶. تسخيری، محمد علی، الدوله الاسلاميه دراسات فی وظائفها السياسيه و الاقتصاديه، تهران، منظمه الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۴ ق
۷. الجزیری، عبدالرحمن، الفقه علی المذاهب الاربعه، بيروت، دارالفكر، ۱۴۲۴ ق
۸. حسینی مراغی، عبدالفتاح بن علی، العناوين الفقهيه، ج ۲، قم، موسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۷ ق
۹. خمینی، سید روح الله، ترجمه تحریر الوسيله، ترجمه علی اسلامی، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ج ۳، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۹۲
۱۰. خمینی، سید روح الله، كتاب البيع، ج ۲، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۸۵
۱۱. خوئی، سید ابوالقاسم، صراط النجاه فی اجوبه الاستفتاءات، قم، دفتر نشر برگزیده، ۱۳۷۴
۱۲. الرحمان ستایش، محمد کاظم؛ المهریزی، مهدی، رسائل فی ولاية الفقيه، قم، بوستان كتاب، ۱۳۸۴
۱۳. زحیلی، وهبه، الفقه الاسلامی و ادلته، دمشق، دارالفكر، ۱۴۰۹ ق
۱۴. سبزواری، سید عبدالاعلی، مذهب الاحكام فی بیان حلال و الحرام، قم، دارالتفسیر، ۱۳۸۸

۱۵. شمس الدین، محمد مهدی، نظام الحكم و الاداره فی الاسلام، بیروت، دار حمد، ۱۹۵۵
۱۶. مکارم شیرازی، ناصر، انوار الفقاهه، قم، مدرسه الامام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۴۲۵ ق
۱۷. منتظری، حسینعلی، دراسات فی ولایه الفقیه و فقه الدوله الاسلامیه، قم، دارالفکر، ۱۳۷۴
۱۸. موسی زاده، ابراهیم؛ شکری، هادی، متون فقه: حقوق عمومی و حقوق بین الملل، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۱۹. المؤمن القمی، محمد، الولایه الالهیه الاسلامیه او الحکومه الاسلامیه زمن حضور المعصوم و زمن الغیبه، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۹۱

عنوان درس به فارسی: حقوق سلامت عمومی		عنوان درس به انگلیسی: Public health law	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- مطالعه نظام حقوقی حاکم بر حفاظت و توسعه سلامت عمومی از منظر حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با قوانین و مقررات حاکم بر حفظ و توسعه سلامت عمومی
۲. بررسی اجمالی نظام حقوقی حاکم بر مدیریت مراکز بهداشتی و درمانی
۳. بررسی سازکارهای حقوقی حمایت از متقاضیان خدمات بهداشتی و درمانی
۴. بررسی سازکارهای حقوقی مقابله با تهدیدهای علیه سلامت عمومی
۵. آشنایی با وظایف و عملکرد دولت در تحقق عدالت اجتماعی در نظام سلامت

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول) مفاهیم، مبانی و منابع حقوق سلامت عمومی

۱. مفهوم سلامت عمومی و حق بر سلامت
۲. مبانی حقوق سلامت عمومی (از جمله):
 - ۱.۲. نظریه‌های حقوق سلامت و سلامت عمومی
 - ۲.۲. حق بر دسترسی به دانش و فناوری‌های پزشکی
 - ۳.۲. مسئولیت دولت در تأمین سلامت عمومی
۳. منابع حقوق سلامت عمومی

فصل دوم) نظام حقوقی حاکم بر ارائه و دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی

۱. دسترسی به خدمات مراکز بهداشتی و درمانی
۲. دسترسی به دارو و تجهیزات پزشکی
۳. تأمین امنیت غذایی
۴. حمایت از مادران و نوزادان
۵. حمایت از اشخاص آسیب‌پذیر مانند سالخوردگان، بیماران خاص، توان‌خواهان و معتادان
۶. حمایت از حقوق مصرف‌کننده در سلامت عمومی
۷. نظام مالی بهداشت عمومی

فصل سوم) ساختار، حقوق و تکالیف نهادهای اداری متصدی بهداشت عمومی

۱. نهادهای دولتی متولی سلامت عمومی

۲. نهادهای غیر دولتی متولی سلامت عمومی

۳. نهادهای بین‌المللی متولی سلامت عمومی

فصل چهارم) سازکارهای حقوقی مقابله با تهدیدهای علیه سلامت عمومی

۱. حفاظت از سلامت عمومی در وضعیت اضطراری و مدیریت بیماری‌های واگیردار

۲. مقابله با آلودگی محیط، دخانیات و بلایای طبیعی

۳. مقابله با سوء تغذیه

۴. مقابله با تنش‌های روانی محیطی

۵. مقابله با بیوتروریسم

۶. نظارت بر مواد خوراکی، بهداشتی و آرایشی

فصل پنجم) حل و فصل دعاوی در زمینه سلامت عمومی

۱. رسیدگی به دعاوی در زمینه سلامت عمومی

۲. نقش و وظایف نهادهای قضایی و شبه قضایی صلاحیتدار در زمینه سلامت عمومی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بررسی و تحلیل قوانین، مقررات و اسناد حقوقی داخلی و بین‌المللی و بررسی مسئولیت و عملکرد دولت در زمینه حفظ و توسعه سلامت عمومی و تقویت مهارت دانشجویان در استفاده از دانش حقوقی در زمینه چگونگی اثرگذاری حقوق بر حوزه سلامت عمومی.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسلامی تبار، شهریار، مبانی حقوق سلامت، تهران، مجد، ۱۳۹۶
۲. برمن، پ، تحول بخش بهداشت در کشورهای در حال توسعه، پایدار کردن فرایند توسعه بهداشتی، ترجمه: شیرینی و شاهوردی، م و قطبی، ر، تهران، انتشارات قاضی جهانی به سفارش دفتر نمایندگی سازمان جهانی بهداشت در ایران، ۱۳۷۸
۳. جمعی از نویسندگان، مجموعه مقالات چالش‌های حقوقی همه‌گیری کووید ۱۹، تهران، مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت، ۱۳۹۹
۴. حیدری، مریم، حقوق سلامت عمومی، انتشارات مجد، ۱۴۰۰
۵. زارع، حسین، نظام سلامت در دنیا، ج ۲، تهران، سازمان بیمه خدمات درمانی، ۱۳۹۰
۶. عباسی، محمود، حقوق پزشکی، تهران، حقوقی، ۱۳۸۳
۷. فلاحی، فاطمه؛ نوری، محمد علی، حقوق جهانی سلامت، تهران، گنج دانش، ۱۳۹۷
۸. مؤذن، وحید، حقوق سلامت عمومی، اخلاق و سیاست‌گذاری، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۴۰۱
۹. نجفی، بهزاد. سازمان جهانی بهداشت (WHO) و حقوق سلامت، تهران، میزان، ۱۴۰۰

id, Bridgit (2004). Legal Aspects of Nursing, UK: Pearson Higher Education.

2. Foster, Karen L. & Richard A. Goodman (Editor), (2002). Law in Public Health Practice, USA: Oxford University Press.
3. Glynn, Joanna & David Gomez (2005). Fitness to Practice: Health Care Regulatory Law, Principle and Practice, UK: Sweet & Maxwell Ltd.
4. Gostin, Lawrence (2001). Public Health Law, USA: University Presses of California.
5. Gulliford, M. & M. Morgan (2003). Access to Health Care. UK: Routledge.
6. Hervey, Tamara K. & Jean V. McHale (2004). Health Law and the European Union, USA: Cambridge University Press.
7. Roberts, M.J., W. Hsiao, P. Berman & M.R. Reich (2003). Getting Health Reform Right, USA: Oxford University Press.
8. Sen, Amartya (ed.), (2004). Public Health, Ethics, and Equity, USA: Oxford University Press.
9. Showalter, J. Stuart. (2007). The law of healthcare administration, USA: Health Administration Press.

عنوان درس به فارسی: مبانی قانون گذاری		عنوان درس به انگلیسی: Foundations of legislation	
نوع درس و واحد			
☒ نظری	☐ پایه	مبانی حقوق عمومی	
☐ عملی	☐ تخصصی	ندارد	
☐ نظری-عملی	☒ اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با بنیان های نظری قانونگذاری به عنوان یکی از منابع عمده ایجاد قواعد حقوقی از طریق تبیین مفهوم، مبنا، ویژگی ها، انواع، اهداف و اصول حاکم بر آن بویژه آشنایی با مبانی دینی قانونگذاری

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با جایگاه قانون و قانون گذاری در میان مکاتب حقوقی
۲. فراگیری نظریه های قانون گذاری در اسلام
۳. آشنایی قانونگذاری و نظریه های نمایندگی سیاسی
۴. آشنایی با اصول قانونگذاری

پ) مباحث یا سرفصل ها:

سرفصل:

فصل اول: کلیات

- ۱ - مفهوم قانون و قانونگذاری
- ۲ - مفهوم قانون در اندیشه دینی
- ۳ - جایگاه قانون و قانونگذاری در نظریه حقوقی
- ۴ - اهمیت قانون و قانونگذاری در نظام های مختلف حقوقی
- ۵ - نسبت قانونگذاری با سایر منابع ایجاد قواعد حقوقی

فصل دوم: جایگاه قانون و قانونگذاری در میان مکاتب مختلف حقوقی

- ۱ - مکتب حقوق طبیعی
- ۲ - مکتب پوزیتویسم حقوقی
- ۳ - مکتب تاریخی حقوق
- ۴ - مکتب واقع گرایی حقوق
- ۵ - مکتب حقوقی اسلام
- ۶ - سایر مکاتب حقوقی

فصل سوم: نظریه های قانونگذاری در اسلام

- ۱ - نظریه های قانونگذاری در فقه اهل شیعه

۲- نظریه های قانونگذاری در فقه اهل سنت

فصل چهارم: قانونگذاری و نظریه های نمایندگی سیاسی

- ۳- نظریه انعکاس مینیاتوری
- ۴- نظریه تفویض
- ۵- نظریه تراستی یا (اصیل-امین)

فصل پنجم: اصول قانونگذاری

- ۱- اصول شکلی
- ۲- اصول ایینی
- ۳- اصول ماهوی

فصل ششم: انواع قانونگذاری

- ۱- قانونگذاری تفویضی
- ۲- قانونگذاری برنامه ای
- ۳- قانونگذاری آزمایشی
- ۴- قانونگذاری نمادین
- ۵- قانونگذاری اضطراری
- ۶- انواع دیگر قانونگذاری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

- ۱. راسخ، محمد، بنیاد نظری اصلاح نظام قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
- ۲. صرامی، سیف الله، منابع قانون گذاری در حکومت اسلامی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲

۳. غمami، محمد مهدی؛ جوادی، علی؛ میرلوحی، سید محمد، امکان سنجی تبدیل شریعت به قانون، دین و قانون، ش ۱۹، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۶۹-۱۹۴
۴. فیرحی، داود، مفهوم قانون در ایران معاصر، تهران، نی، ۱۴۰۰
۵. کدخدایی، عباسعلی؛ جواهری طهرانی، محمد، کاوشی در مفهوم و اوصاف قانون، مطالعات حقوقی دولت اسلامی، ش ۳، بهار ۱۳۹۲، صص ۹-۳۲
۶. کعبی، عباس، مبانی حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۴
۷. کلی، جان، تاریخ مختصر تئوری حقوقی در غرب، ترجمه محمد راسخ، تهران، نی، ۱۳۹۸
۸. محمضانی، صبحی رجب، فلسفه قانون‌گذاری در اسلام، ترجمه اسماعیل گلستانی، تهران، آثار اندیشه، ۱۳۸۶
۹. مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی، تأملات فقهی در حوزه قانونگذاری، قم، مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴
۱۰. والدرون، جرمی، قانونگذاری، مفاهیم، نظریه‌ها و اصول، ترجمه حسن وکیلان، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۷
۱۱. وکیلان، حسن، جایگاه رویه قضایی و قانون به عنوان منابع حقوق در دکترین حقوقی، پژوهش حقوق عمومی، ش ۵۸، بهار ۱۳۹۷، صص ۵۷-۸۰
۱۲. وکیلان، حسن، گفتارهایی در قانون و قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰
۱۳. وکیلان، حسن، مرکز مالمری، احمد، مقدمه ای بر فلسفه قانونگذاری، در تکاپوی ارتقای کیفیت قانون، پژوهش حقوق عمومی، سال هجدهم، تابستان ۱۳۹۵
۱۴. هارت، هربرت، مفهوم قانون، ترجمه محمد راسخ، تهران، نی، ۱۳۹۵

(ب) منابع انگلیسی:

1. Bentham, Jeremy, 1986, An Introduction to the Principles of Morals and Legislation, Oxford, Oxford University Press.
2. Benoit, Cyril. , Rozengerg, Oliver, 2020, Handbook of Parliamentary Studies, UK, Edward Elgar Publishing.
3. Feeman, M. D. A., & Denis Lloyd of Hampstead, D. L. 2001, Lloyd's Introduction to Jurisrudence, London, Sweet & Maxwell.
4. Luce, Robert, 2006, Legislative Principles: The History and Theory of Lawmaking by Representative Government, The Lawbook Exchange, Ltd.
5. Pitkin, Hanna, 1967, The Concept of Represenation, Berkeley, University of California Press.
6. Morgan, Bronwen and Yeung Karen, 2003, An Introduction to Law and Regulation, Cambrdige, Cambridge University Press.
7. Waldron, J. 1999, Dignity of Legislation, Cambrdiger, Cambridge University Press.
8. Waldron, J. 1999, Law and Disagreement, Oxford, Oxford University Press.
9. Wintgens, Luc, J. 2006, Legisprudence: Practical Reason in Legislation, London, Ashgate Publication Company.
10. Wintgens, Luc, J. 2016, Legislation in Context: Essays in Legisprudence, UK, Routledge Company.
11. Wintgens, Luc, J. 2002, Legisprudence, A New Theoretical Approach to Legislation, Oxford,- Portland, Hart Publishing.
12. Wintgens Luc, J. and Oliver-Lalana, A. D., 2013, The Rationality and Justification of Legislation, London, Springer.

عنوان درس به فارسی: تفسیر قانون		عنوان درس به انگلیسی: Legal Interpretation	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	دروس پیش‌نیاز: مبانی حقوق عمومی مبانی قانون‌گذاری	
تخصصی ☐	عملی ☐	دروس هم‌نیاز: ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با اصول، فنون و رویکردهای مختلف در تفسیر قوانین

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مفهوم و انواع تفسیر قانون
۲. فراگرفتن روش‌های تفسیر قانون
۳. آشنا شدن با پیش‌فرض‌های تفسیر قانون
۴. فراگرفتن قواعد تفسیر قوانین
۵. آشنایی با کاربرد اصول فقه در تفسیر قانون

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: کلیات

- ۱- ضرورت آشنایی با تفسیر قانون
- ۲- اهداف مطالعه تفسیر قانون
- ۳- روش مطالعه در تفسیر قانون
- ۴- ارتباط تفسیر قانون با سایر دانش‌های علوم انسانی مانند فلسفه و هرمنوتیک

فصل دوم: مفهوم و انواع تفسیر قانون

- ۱- چیستی تفسیر و تفاوت آن با مفاهیم مشابه مانند تأویل
- ۲- ضرورت تفسیر قانون
- ۳- انواع تفسیر (رسمی و غیررسمی، قانونی و قضایی و شخصی)

فصل سوم: روشهای تفسیر قانون

- ۱- متن‌گرایی
- ۲- قصدگرایی
- ۳- غایت‌گرایی
- ۴- سایر روشها (تفسیر پویا یا دینامیک و تفسیر عمل‌گرایانه یا پراگماتیست)

فصل چهارم: پیش‌فرض‌های تفسیر قانون

- ۱- حکمت قانونگذار

- ۲- انسجام نظام قانونگذاری
- ۳- منصفانه بودن قوانین
- ۴- تأمین غایات شارع مقدس
- ۵- سایر پیشفرضها

فصل پنجم: قواعد تفسیر قوانین

- ۱- قواعد لفظی تفسیر
- ۲- قواعد ساختاری تفسیر
- ۳- قواعد منطقی تفسیر

فصل ششم- تفسیر رسمی قانون در ایران

- ۱- صلاحیت مجلس شورای اسلامی در تفسیر قوانین
- ۲- فرایند ارائه تفسیر رسمی و حدود نظارت شورای نگهبان
- ۳- ویژگی های قوانین تفسیری
- ۴- آثار قوانین تفسیری

فصل هفتم- تفسیر قانون در حقوق تطبیقی

- ۱- نهاد تفسیر قانون در حقوق اساسی تطبیقی
- ۲- روش های تفسیر قوانین
- ۳- آثار قوانین تفسیری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی

- ۱) آقای طوق، مسلم، روش‌های تفسیر قانون اساسی در ایالات متحده آمریکا و مبانی فلسفی آن، اطلاع رسانی حقوقی، مجموعه مقالات اهدایی به دکتر سیدمحمدهاشمی، خانه اندیشمندان علوم انسانی، ۱۳۹۸
- ۲) اینوود، مایکل، درآمدی بر هرمنوتیک، ترجمه نصیر احمد حسینی، نشریه معرفت، ش ۷۸، خرداد ۱۳۸۳، صص ۸۱-۷۵.
- ۳) پالمر، ریچارد، علم هرمنوتیک، ترجمه محمد سعید حنایی کاشانی، تهران، هرمس، ۱۳۸۴
- ۴) جمعی از پژوهشگران، مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون برنامه پنجم توسعه و قوانین بودجه مربوط به آن، (۱۳۹۴-۱۳۸۹) برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵

- ۵) جمعی از نویسندگان، مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ (با اصلاحات و الحاقات بعدی) برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
- ۶) جمعی از نویسندگان، مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۷
- ۷) جمعی از نویسندگان، مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات و استفساریه‌های سال ۱۳۹۴ برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۹
- ۸) ربانی، محمد حسن، نقش سیاق در تفسیر، پژوهش‌های قرآنی، ش ۲۷ و ۲۸، بهمن ۱۳۸۰، صص ۳۲۲-۳۴۱
- ۹) ریکور، پل، وظیفه هرمنوتیک، ترجمه محمد حسین لطیفی، نامه فلسفه، ش ۲، ۱۳۷۶، صص ۲۵-۴۸
- ۱۰) قافی، حسین؛ شریعتی، سعید، اصول فقه کاربردی، قم، انتشارات سمت و پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۰
- ۱۱) کاتوزیان، ناصر، اصول منطقی حاکم بر تفسیر قانون اساسی، حقوق اساسی، ش ۳، زمستان ۱۳۸۳، صص ۳۰۲-۳۰۸
- ۱۲) گودریچ، پیتر، هرمنوتیک حقوقی، ترجمه بهروز جندقی، حقوق اسلامی، ش ۲، پاییز ۱۳۸۳، صص ۲۱۱-۲۲۰
- ۱۳) مرمور، آندره، تفسیر و نظریه حقوقی، ترجمه محمد حسین جعفری و مهسا شعبانی، تهران، مجد، ۱۳۹۰
- ۱۴) نوبخت، حسین، شیوه‌های تفسیر قوانین مدنی، تبریز، فروزش، ۱۳۸۸
- ۱۵) نورایی، مهدی، بنیان صیانت؛ شورای نگهبان از مشروطه تا جمهوری اسلامی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
- ۱۶) نیکو گفتار صفا، حمید، رویکردهای تفسیر قانون اساسی در ایران و آمریکا، پژوهش‌نامه حقوق اسلامی، ش ۲۸، پاییز و زمستان ۱۳۸۷، صص ۲۰۱-۲۵۷
- ۱۷) واعظی، احمد، درآمدی بر هرمنوتیک، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۳
- ۱۸) واینزهایمر، یول، هرمنوتیک (اصول علم تفسیر، ترجمه سیما ذوالفقاری، نامه فرهنگ، شماره ۳۹، بهار ۱۳۸۰، صص ۵۵-۶۹
- ۱۹) ون ای، هاروی، علم هرمنوتیک، ترجمه محمد ناصحی، پژوهشنامه فلسفه دین، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۲، صص ۲۵۳-۲۷۰

(ب) منابع انگلیسی

1. Alienikof A. (1989), "Updating Statutory Interpretation", Michigan Law Review, Vol. 87, pp. 20-66.
2. Black, Henry Campbell (1911) Handbook on the Construction and Interpretation of the Laws, West Publishing Co.
3. Bobbitt, Philip, (1984) Constitutional Fate: Theory of the Constitution, Oxford University Press.
4. Cross, Frank B. (2009) The Theory and Practice of Statutory Interpretation, Stanford University Press.
5. Dworkin R. (1982), "Law As Interpretation", Texas Law Review, Vol. 60, pp. 527-550.
6. Elliot, Shelden (2008) "Techniques of Interpretation", in the Code Napoleon and the Common Law World, Edited by Schwartz, Bernard, New Jersey: The Lawbook LTD.
7. Eskridge Jr W. & Frickey P. P (1990), "Statutory Interpretation As Practical Reasoning", Stanford Law Review, Vol. 42, pp. 321-384.
8. Eskridge W. (1987), "Dynamic Statutory Interpretation", University of Pensilvania Law Review, Vol. 135, pp. 1479-1556.
9. Friedman L. M (1988), "Some Comments on Legal Interpretation", Poetics Today, Vol. 9, No. 1, pp. 95-102.
10. Gifford, Donald James (1990) Statutory Interpretation, Law Books Co.
11. Goldsworthy J. (2006), Interpreting Constitutions; a Comparative Study, Oxford: Oxford University Press.
12. Haack S. (2005), "On Legal Pragmatism: Where Does The Path of The Law Lead Us?", merican Journal of Jurisprudence, Vol. 50, pp. 71-105.

13. Hirsch Jr E. D (1975), "Current Issues in Theory of Interpretation", The Journal of Religion, Vol. 55, No. 3, pp. 298-312.
14. Lyons, David (1999) "Original Intent and Legal Interpretation", Australian Journal of Legal Philosophy, Vol.24, pp.1-26.
15. Macleod, Ian (2005) Legal Method, Palgrave MacMillan.
16. Miller, Geoffrey P. (1990) "Pragmatics and the Maxims of Interpretation", Wisconsin Law Review, Vol.5.
17. Scott, Jacob (2008) "Codified Canons and the Common Law of the Interpretation", The Georgetown Law Journal, Vol.98.
18. Shiner, Roger A. (2005) A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence, Springer.
19. Singh, P. (2008) Principles of Statutory Interpretation, Nagpur: Wadhwa.
20. Treanor, William Michael (2009) "Against Textualism", Northwestern University Law Review, Vol. 103, No. 2
21. Wright G. (1987), "On A General Theory of Interpretation: The Betti- Gadamer Dispute In Legal Hermeneutics", American Journal of Jurisprudence, Vol. 32, pp.191-244.

عنوان درس به فارسی:		حقوق دادرسی اداری (دادرسی دیوان عدالت اداری)	
عنوان درس به انگلیسی:		Administrative Procedure Law (Administrative Court of Justice)	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

۱. تبیین موازین دادرسی اداری ایران
۲. اشاعه جنبه های کاربردی حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. حرکت به سمت تربیت فارغ التحصیلان حرفه ای در حقوق عمومی
۲. نقد و بررسی آرای مراجع شبه قضایی و دیوان عدالت اداری جهت اصلاح رویه
۳. یافتن کاستی موازین حاکم بر دادرسی اداری در ایران و ارائه پیشنهاد جهت اصلاح

پ (مباحث یا سرفصل ها):

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱- تعاریف و مفاهیم (دادرسی، دادرسی اداری، صلاحیت، انواع صلاحیت و ...)
- ۲- تاریخچه دادرسی اداری در جهان و ایران
- ۳- الگو ها و مبانی نظارت قضایی بر اعمال اداری (دادرسی اداری)

فصل دوم: ساختار و صلاحیت دیوان عدالت اداری

- ۱- ساختار و تشکیلات دیوان
- ۲- ماهیت صلاحیت دیوان
- ۳- صلاحیت دیوان نسبت به شاکی
- ۴- صلاحیت دیوان نسبت به مشتکی عنه
- ۵- صلاحیت دیوان نسبت به موضوع شکایت

فصل سوم: آیین دادرسی دیوان عدالت اداری

- ۱- انواع دعاوی و ادله مربوط به آنها
- ۲- رسیدگی در شعب بدوی و تجدیدنظر
- ۳- رسیدگی در هیأت های تخصصی و هیأت عمومی دیوان عدالت اداری
- ۴- دادرسی فوق العاده و طواری (ورود ثالث، جلب ثالث، اعتراض ثالث، اعاده دادرسی، مغایرت بین و ...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۳۰... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۷۰... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کتاب، قانون

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. آقائی، محب‌الله، بررسی تطبیقی آیین دادرسی دیوان عدالت اداری ایران و شورای دولتی فرانسه، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۸۹
۲. آئینه نگینی، حسین؛ ابریشمی راد، محمد امین، آیین دادرسی اداری (دوره قضایی) ج ۱ کلیات و ساختار، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۳. ابریشمی راد، محمد امین، نظارت قضایی بر مقررات دولتی با تأکید بر ارتقای کارآمدی دیوان عدالت اداری، تهران، مجد، ۱۳۹۹
۴. امیری، سونیا، نظارت فقهای شورای نگهبان بر مقررات دولتی از بستر دیوان عدالت اداری، تهران، کتاب آوا، ۱۴۰۰
۵. بهشتی‌زاده، یاسر؛ محمدی بانگار، حسن مقایسه نظام دادرسی اداری ایران با فرانسه و انگلیس، تهران، آوانگارد، ۱۳۹۷
۶. جمعی از نویسندگان، مجموعه نظریات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری (۱۳۹۲) - ۱۳۸۳، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
۷. دلاوری، محمدرضا، رویه قضایی شعب دیوان عدالت اداری در رسیدگی به برخی دعاوی مرتبط با امور اقتصادی، تهران، جنگل، ۱۴۰۰
۸. دلاوری، محمدرضا، قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در نظم حقوقی کنونی، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۹۵
۹. دلاوری، محمدرضا، نحوه نظارت دیوان عدالت اداری نسبت به آراء و تصمیمات مراجع اختصاصی اداری ایران، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۶
۱۰. شریعت باقری، محمد جواد، صلاحیت دیوان عدالت اداری در آرای دیوان عالی کشور، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۳
۱۱. عاشق معلا، فرخنده، اجرای احکام دیوان عدالت اداری، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۸۹
۱۲. غلامی قوام آباد، محمدرضا، دیوان عدالت، یزد، توز و قلم، ۱۴۰۰
۱۳. فاطمی، ثریا، جایگاه و نقش رویه قضایی دیوان عدالت اداری در حقوق اداری، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۴
۱۴. فریدنی، مسعود، دعاوی مهم داروخانه‌ها در دیوان عدالت اداری (تحلیل مباحث با لحاظ ادله‌ی ذی نفعان)، تهران، جنگل، ۱۴۰۰
۱۵. قطبی، میلاد، جایگاه و صلاحیت‌های دیوان عدالت اداری در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران با نگاهی به نظرات شورای نگهبان، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۴
۱۶. محسن زاده، آریتا، دلیل و آیین اثبات در دادرسی اداری، تهران، مجد، ۱۳۹۸

۱۷. محمدی کلاسزلو، ساناز، آیین دادرسی اداری: بررسی تحلیلی دادرسی اداری در حقوق ایران، کرج، پیدار، ۱۳۹۸
۱۸. محمودی، جواد، بررسی تحلیلی دادرسی اداری در حقوق ایران، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۹۰
۱۹. مشهدی، علی، قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در نظم حقوقی کنونی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵
۲۰. معاونت آموزش و پژوهش دیوان عدالت اداری، رویه قضایی در شعب دیوان عدالت اداری، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۵
۲۱. مولایی، غلامرضا، صلاحیت و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۷
۲۲. مهرعلیان، اردشیر، ساختار دیوان عدالت اداری (حدود و صلاحیت شعبات)، تهران، راشدین، ۱۳۹۵
۲۳. میری، مسلم، چالش‌های اجرای احکام در دیوان عدالت اداری، تهران، مجد، ۱۳۹۴
۲۴. نوین، پرویز، اصول حقوق عمومی: حقوق اداری و دادرسی اداری تطبیقی ایران - فرانسه - انگلستان، تهران، جنگل و تدریس، ۱۳۹۰
۲۵. هداوند، مهدی؛ مشهدی، علی، اصول حقوق اداری در پرتو آراء دیوان عدالت اداری، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵
۲۶. هداوند، مهدی؛ آقایی طوق، مسلم، دادگاههای اختصاصی اداری در پرتو اصول و آیین‌های دادرسی منصفانه (حقوق ایران و مطالعه تطبیقی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶

منابع انگلیسی:

1. Cătălin-Silviu Săraru, Current Issues in Administrative Law, Cambridge Scholars Publishing, 2020
2. Frank Johnson Goodnow, Comparative Administrative Law; an Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany, General Books, 2013
3. Herwig Hofmann, Alexander H. Türk, Alexander Türk, Legal Challenges in EU Administrative Law: Towards an Integrated Administration, Edward Elgar, 2009
4. Nagendranath Ghose, Comparative Administrative Law: With Special Reference to the Organisation and Legal, Position of the Administrative Authorities in British India (Classic Reprint), Fb&c Limited, 2018
5. Peter Cane, Leighton McDonald, Kristen Rundle, Principles of Administrative Law, Oxford University Press, 2018.
6. Susan Rose-Ackerman, Peter L. Lindseth, Blake Emerson, Comparative Administrative Law, Edward Elgar Publishing, 2019

عنوان درس به فارسی:		حقوق دادرسی اداری (دادرسی مراجع اختصاصی اداری)	
عنوان درس به انگلیسی:		Administrative procedure law (specialized administrative authorities)	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با حقوق دادرسی اداری (دادرسی مراجع اختصاصی اداری)

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با دادرسی مراجع اختصاصی شبه حقوقی
۲. مطالعه و بررسی دادرسی مراجع اختصاصی شبه کیفری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱- مفهوم و فلسفه تشکیل مراجع اختصاصی اداری در پرتو موازین حقوقی و فقهی
- ۲- تاریخچه دادرسی مراجع اختصاصی اداری در جهان و ایران
- ۳- مراجع اختصاصی اداری در حقوق تطبیقی
- ۴- انواع مراجع اختصاصی اداری
- ۵- انتقادات حقوقی مطرح شده پیرامون مراجع اختصاصی اداری
- ۶- ویژگی‌های مراجع اختصاصی اداری

فصل دوم: دادرسی مراجع اختصاصی شبه حقوقی

- ۱- اصول دادرسی مراجع اختصاصی شبه حقوقی
- ۲- دادرسی موارد نمونه مراجع اختصاصی شبه حقوقی (مراجع حل اختلاف کار، مراجع حل اختلاف مالیاتی، مراجع حل اختلاف ثبتی، گمرکی، تأمین اجتماعی و ...)

فصل سوم: دادرسی مراجع اختصاصی شبه کیفری

- ۱- اصول دادرسی مراجع اختصاصی شبه کیفری
- ۲- دادرسی موارد نمونه مراجع اختصاصی شبه کیفری (هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، انتظامی، تخلفات ساختمانی، شورای رقابت و ...)

فصل چهارم: نظارت قضایی بر آرا و تصمیمات مراجع اختصاصی اداری

- ۱- نظارت قضایی دیوان عدالت اداری

۲- نظارت دادگاه‌های دادگستری

فصل پنجم: دادرسی عادلانه در مراجع اختصاصی اداری

- ۱- مبانی و الزامات دادرسی عادلانه از منظر آموزه‌های اسلامی
- ۲- اصول حاکم بر دادرسی عادلانه در مراجع اختصاصی اداری (نهادی، دفاعی و فرایندی)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آئینه نگینی، حسین؛ ابریشمی راد، محمد امین، آیین دادرسی اداری (دوره قضایی) ج ۱ کلیات و ساختار، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۲. باقری زیاری، رحیم، جایگاه مراجع شبه قضایی در نظام حقوقی ایران، تهران، دانشگاه عدالت و بهنامی، ۱۴۰۰
۳. تنگستانی، محمدقاسم، مطالعه تطبیقی جایگاه دادگاه‌های اداری در نظم قضایی، تهران، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۳۹۶
۴. صمد حقانی، محمدباقر قربان‌وند، آشنایی با نهادهای شبه قضایی، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۳
۵. دلاوری، محمدرضا، نحوه نظارت دیوان عدالت اداری نسبت به آراء و تصمیمات مراجع اختصاصی اداری ایران، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۶
۶. رستمی، ولی؛ آقایی طوق، مسلم؛ لطفی، حسن، دادرسی عادلانه در مراجع اختصاصی اداری ایران، تهران، گرایش، ۱۳۸۸
۷. رشیدی، رشید، مراجع شبه قضایی (صلاحیت‌ها، وظایف و اختیارات)، تهران، مجد، ۱۳۹۵
۸. رضائی، حسین؛ معینی‌فر، یاسر؛ درگاهی، مهدی؛ کم، بهروز، بررسی نظری و کاربردی مراجع شبه قضایی مذکور در قانون شهرداری‌ها: به انضمام متن کامل قانون شهرداری‌ها با آخرین اصلاحات و الحاقات، تهران، خرسندی، ۱۳۹۷
۹. زر نشان، شهرام؛ فتحی، یونس؛ سزاسلطان، موسی، نظام مطلوب دادرسی در مراجع رسیدگی به تخلفات دانشجویان، همدان، دانشگاه بو علی سینا، ۱۴۰۰
۱۰. سلاحي، جعفر، مراجع اختصاصی شبه قضایی، تهران، جنگل، ۱۳۸۹
۱۱. شادنوش، امیرحسین، دادرسی اداری در حوزه میراث فرهنگی، تهران، مجد، ۱۳۹۵
۱۲. طاهری، حسن، آیین دادرسی مراجع حل اختلاف ثبتی، تهران، حانون، ۱۴۰۰
۱۳. عبدالهیان، امید؛ رفیعی، محمدرضا، راهکارهای ارتقای رسیدگی عادلانه در مراجع اختصاصی غیر قضایی، تهران، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۳۹۷
۱۴. فتحی، یونس، نظام مطلوب دادرسی در مراجع اختصاصی اداری، تهران، خرسندی، ۱۳۹۹
۱۵. فنازاد، رضا، مراجع شبه قضایی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵
۱۶. قهرمانی، نصرالله؛ شمسا شهرزاد، مراجع اختصاصی قضایی و شبه قضایی، تهران، مهربد، ۱۳۹۹

۱۷. کین، پیتر، ساختار مراجع اختصاصی شبه قضایی (دیوان‌های اداری)، ترجمه آرین پتفت، محمدرضا رفیعی، تهران، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، ۱۳۹۶
۱۸. گرجی ازندریانی، علی‌اکبر؛ راهپیم، مهدی، دادرسی مالیاتی در پرتو اصول دادرسی عادلانه، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۱
۱۹. محمدی، امید، دادگاه‌های اختصاصی اداری مراجع شبه قضایی (مراجع اختصاصی غیر قضایی)، تهران، اندیشه عصر، اندیشه سبز نوین، ۱۳۹۸
۲۰. محمودی، جواد، بررسی تحلیلی دادرسی اداری در حقوق ایران، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۳
۲۱. مظفری، عیسی، فلسفه وجودی و صلاحیت کیفری مراجع شبه قضایی، شیراز، تخت جمشید، ۱۳۹۴
۲۲. معینی فر، یاسر؛ کم، بهروز، بررسی نظری - کاربردی نهادهای ارفاقی در حقوق موضوعه‌ی ایران، تهران، خرسندی، ۱۳۹۸
۲۳. هداوند، مهدی؛ آقایی طوق، مسلم، دادگاه‌های اختصاصی اداری در پرتو اصول و آیین‌های دادرسی منصفانه (حقوق ایران و مطالعه تطبیقی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵
۲۴. همتی زاده، ندا، صلاحیت مراجع شبه قضایی در رسیدگی به جرائم پزشکی و پیراپزشکی در حقوق ایران، تهران، وانی و منشور سمیر، ۱۳۹۷

منابع انگلیسی:

1. Cătălin-Silviu Săraru, Current Issues in Administrative Law, Cambridge Scholars Publishing, 2020
2. Frank Johnson Goodnow, Comparative Administrative Law; an Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany, General Books, 2013
3. Herwig Hofmann, Alexander H. Türk, Alexander Türk, Legal Challenges in EU Administrative Law: Towards an Integrated Administration, Edward Elgar, 2009
4. Nagendranath Ghose, Comparative Administrative Law: With Special Reference to the Organisation and Legal, Position of the Administrative Authorities in British India (Classic Reprint), Fb&c Limited, 2018
5. Peter Cane, Leighton McDonald, Kristen Rundle, Principles of Administrative Law, Oxford University Press, 2018.
6. Susan Rose-Ackerman, Peter L. Lindseth, Blake Emerson, Comparative Administrative Law, Edward Elgar Publishing, 2019

عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اساسی)^۱ رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالیه حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

عنوان درس به فارسی:		حقوق اساسی تطبیقی	
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative constitutional law	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد			
☐ پایه ☒ نظری ☒			
☐ تخصصی ☐ عملی			
☐ اختیاری ☒ نظری-عملی			
رساله / پایان نامه ☐			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با وجوه افتراق و اشتراک نظام های حقوق اساسی منتخب مشتمل بر نظام ریاستی (آمریکا)، ریاستی - پارلمانی (فرانسه)، پارلمانی (انگلستان)، رژیم خاص (چین)، از میان کشورهای اسلامی (مصر یا عراق یا لبنان و سوریه یا ...) به انتخاب استاد محترم مدرس

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با تحولات، منابع و ویژگی های نظام های حقوق اساسی منتخب
۲. مطالعه و بررسی نظام تفکیک و تنظیم روابط قوا و احزاب
۳. مطالعه حقوق ملت و آزادی های عمومی و شهروندی در حقوق اساسی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱-۱. تعریف، پیشینه و کارکردهای حقوق اساسی تطبیقی
- ۱-۲. روش شناسی مطالعه حقوق اساسی تطبیقی و ضابطه تعیین نظامهای حقوق اساسی منتخب (آمریکا، انگلیس، فرانسه، چین و یک کشور اسلامی)
- ۱-۳. اساسی سازی حقوق

فصل دوم: تحولات، منابع و ویژگی های نظام های حقوق اساسی منتخب

- ۲-۱. تحولات نظام های حقوق اساسی منتخب
- ۲-۲. قوه موسس و بازنگری قانون اساسی در نظام های حقوق اساسی منتخب
- ۲-۳. منابع و ویژگی های نظام های حقوق اساسی منتخب

فصل سوم: نظام تفکیک و تنظیم روابط قوا و احزاب

- ۳-۱. نظام تفکیک قوا در نظامهای حقوق اساسی منتخب (افقی و عمودی (مرکب و ساده))
- ۳-۲. تنظیم روابط قوا و قوه تعدیل کننده در نظام های حقوق اساسی منتخب
- ۳-۳. احزاب و نظام تفکیک قوا در نظام های حقوق اساسی منتخب
- ۳-۴. نظامهای انتخاباتی در نظام های حقوق اساسی منتخب

فصل چهارم: قوه مجریه

- ۱-۴- قوه مجریه یک رکنی، نحوه انتخاب و صلاحیتهای آن (ایالات متحده آمریکا، چین، و یا یک کشور اسلامی به انتخاب استاد)
۲-۴- قوه مجریه دو رکنی، نحوه انتخاب و صلاحیتهای آن (انگلستان و فرانسه و یا یک کشور اسلامی)

فصل پنجم: قوه مقننه

- ۱-۵- مبانی و تحولات پارلمانی در نظام های حقوق اساسی منتخب
۲-۵- پارلمانهای دو رکنی و صلاحیتهای هر یک (آمریکا، فرانسه، انگلستان و یا یک کشور اسلامی)
۳-۵- پارلمانهای تک رکنی و صلاحیت آن (چین و یا یک کشور اسلامی)
۴-۵- دادرسی اساسی در نظامهای حقوق اساسی منتخب

فصل ششم: قوه قضاییه

- ۱-۶- قوه قضاییه یگانه و صلاحیتهای آن (انگلستان و آمریکا و چین و یا یک کشور اسلامی)
۲-۶- قوه قضاییه دوگانه و صلاحیتهای آن (فرانسه و یا یک کشور اسلامی)
۳-۶- نظارت قضایی بر قدرت سیاسی

فصل هفتم: حقوق ملت و آزادی های عمومی و شهروندی در حقوق اساسی

- ۱-۷- اسناد و منابع آزادی های عمومی و شهروندی در نظام های حقوق اساسی منتخب
۲-۷- نهادهای نظارتی آزادی های عمومی و شهروندی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

- ۱- امامی، محمد؛ موسوی، سید نصرالله، درآمدی بر بنیادهای حقوق اساسی و نظام های سیاسی، تهران، میزان، ۱۳۹۸
۲- بوشهری، جعفر، حقوق اساسی، ج ۳، حقوق اساسی تطبیقی، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۰

- ۳- پروین، خیراله؛ سیفی، محمد مهدی، حقوق اساسی تطبیقی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۴۰۰
- ۴- تنک، آندره، حقوق ایالات متحده آمریکا، ترجمه دکتر سید حسین صفایی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۴
- ۵- جمعی از نویسندگان، دایره المعارف حقوق عمومی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۷
- ۶- درایر، جون تیوفل، سیاست و حکومت در چین، ترجمه فریبرز ارغوانی پیرسلامی، فاطمه فروتن، بهرام شاهنده، تهران، مخاطب، ۱۳۹۵
- ۷- زارعی، محمد حسین، مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
- ۸- زائو تائو، جینگ، حقوق چین معاصر، ترجمه علی‌رضا محمدزاده وادقانی، تهران، میزان، ۱۳۷۷
- ۹- سلطانی، سید ناصر؛ غمامی، سید محمد مهدی؛ محمدی احمدآباد، حسین؛ وکیلان، حسن، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به سه زبان (انگلیسی، فرانسه و عربی)، تهران، پژوهشگاه قوه قضائیه، ۱۴۰۱
- ۱۰- شیخ الاسلامی، محسن، حقوق اساسی تطبیقی: حقوق اساسی ایالات متحده آمریکا، انگلستان، فرانسه و آلمان، شیراز، کوشامهر، ۱۳۸۱
- ۱۱- عباسی، بیژن، حقوق اساسی تطبیقی، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
- ۱۲- عمید زنجانی، عباسعلی، حقوق اساسی تطبیقی: حقوق اساسی کشورهای غربی و کشورهای اسلامی، تهران، میزان، ۱۳۹۲
- ۱۳- غمامی، سید محمد مهدی؛ خلف رضایی، حسین؛ آجرلو، اسماعیل؛ حبیب زاده، توکل؛ منصوریان، مصطفی، دادرسی اساسی تطبیقی: مطالعه‌ی مبانی، ساختارها و صلاحیت‌های نهاد دادرسی اساسی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۳
- ۱۴- قاضی شریعت پناهی، سید ابوالفضل، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، تهران، میزان، ۱۳۹۸
- ۱۵- مدنی، سید جلال الدین، حقوق اساسی تطبیقی: بانضمام قوانین اساسی جمهوری اسلامی ایران، فدراسیون روسیه، ایالات متحده آمریکا، جمهوری ترکیه، امپراتوری ژاپن، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۸۸
- ۱۶- ورپو، میشل، حقوق اساسی تطبیقی، دفتر اول: قانون اساسی (در پرتو حقوق اساسی فرانسه)، تهران، مجد، ۱۳۹۶
- ۱۷- وکیلان، حسن، اهمیت روش استنتاج علی در دانش حقوق اساسی تطبیقی، تحقیقات حقوقی، ش ۷۷، تابستان ۱۳۹۶، صص ۱۱۷-۱۴۳
- ۱۸- هاشمی، سید محمد، حقوق اساسی و ساختارهای سیاسی، تهران، میزان، ۱۳۹۵

منابع انگلیسی:

1. Michel Rosenfeld, András Sajó, The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law, OUP Oxford.
2. Stephen F. Ross, Helen Irving, Heinz Klug, Comparative Constitutional Law: A Contextual Approach, Carolina Academic Press.
3. Richard Clements, Jane Kay, Public Law: Questions and Answers, Oxford University Press, 2007.
4. Barnett Hilaire, Constitutional and Administration Law, 4th edition, Cavendish Publishing Limited, 2002
5. National Assembly for Wales, Devolution and the Supreme Court, Research Service: Quick Guide, October 2013
6. John R. Vile, A Companion to the United States Constitution and Its Amendments, 4th edition, Praeger Publishers, 2006
7. Jean Giquel, Droit constitutionnel et institutions politiques, 11e édition, Paris : Montchrestien 1991
8. Michel Lascombe, Le droit constitutionnel de la Ve République, Paris, Harmattan, 2006
9. Pactet P, Institutions Politique, Droit Constitutionnel, Colin
10. Daniel A. Farber, William N. Eskridge, Jr., Phillip P. Frickey, Constitutional Law 2008: Themes for the Constitution's Third Century, West Academic, 2008
11. Geoffrey R. Stone, David A. Strauss, Democracy and Equality: The Enduring Constitutional Vision of the Warren Court, Oxford University Press, 2020
12. Geoffrey R. Stone, Louis Michael Seidman, Cass R. Sunstein, Mark V. Tushnet, Pamela S. Karlan, Constitutional Law, Wolters Kluwer, 2017
13. Geoffrey R. Stone, Louis M. Seidman, Cass R. Sunstein, Mark V. Tushnet, Pamela S. Karlan, Aziz Huq, Constitutional Law: 2021 Supplement, Wolters Kluwer Law & Business, 2021
14. William Cohen, John Kaplan, Constitutional Law: Civil Liberty and Individual Rights, Foundation Press, 1981

عنوان درس به فارسی:		دادرسی اساسی تطبیقی	
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative Constitutional review	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- به همان میزان که اشراف دانشجویان کارشناسی ارشد به قانون اساسی و الزامات آن ضروری است، ورود آنها به شیوه‌های صیانت از «اصل حاکمیت قانون اساسی» از طریق نهاد دادرسی اساسی و ابزارهایی که در اختیار دارد لازم است. درس دادرسی اساسی تطبیقی، به دانشجویان دوره کارشناسی ارشد حقوق عمومی توانمندی لازم برای آشنایی و تحلیل الگوهای دادرسی اساسی در ایران و سایر کشورها را با رویکردی تطبیقی خواهد داد.

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با موضوعات دادرسی اساسی
۲. مطالعه دادرسی اساسی در ایران
۳. بررسی تحلیلی نمونه‌های دادرسی اساسی تطبیقی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱- تعاریف و مبانی

- ۱-۱- مفهوم دادرسی اساسی
- ۱-۲- مبانی و ضرورت دادرسی اساسی
- ۱-۳- پیشینه دادرسی اساسی در ایران و جهان و منشاء های متفاوت
- ۱-۴- دوره‌های تکاملی دادرسی اساسی در جهان
- ۱-۵- انواع و ویژگی‌های کلی نمونه‌های دادرسی اساسی (الف) قضایی (متمرکز؛ عدم تمرکز؛ دادگاه ویژه
- ب) سیاسی
- ج) ترکیبی

۲- موضوعات دادرسی اساسی

- ۲-۱- صلاحیت نظارت بر اصلاحات قانون اساسی
- ۲-۲- نظارت بر انطباق مصوبات قوه مقننه با قانون اساسی (نظارت بر مراجع قانونگذاری)
- ۲-۳- صلاحیت نظارت بر تصمیمات قوه مجریه

۴-۲- صلاحیت نظارت بر احزاب سیاسی

۵-۲- نظارت بر انتخابات

۳- دادرسی اساسی در ایران

۱-۳- پیشینه تاریخی نهادی و عملکردی (هیأت طراز و شورای نگهبان)

۲-۳- مبانی و سازوکار نظارت پیشینی بر قوانین

۳-۳- مبانی و سازوکار نظارت شرعی بر کلیه مصوبات و اسناد لازم الاجرا

۴-۳- مبانی و سازوکار نظارت بر انتخاباتهای ملی

۴- بررسی تحلیلی نمونه‌های دادرسی اساسی تطبیقی

۱-۴- مدل سیاسی (فرانسه، بلژیک، لبنان و ...)

۲-۴- مدل قضایی (آمریکا، آلمان، اتریش، ژاپن، عراق، ترکیه، هند و ...)

۳-۴- مدل مختلط (کلمبیا، مکزیک و ...)

۴-۴- دادرسی شرعی (پاکستان)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱- آجرلو، اسماعیل، حقوق اساسی کشورهای اسلامی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵

۲- اسدپور تهرانی، علی رضا، رشد و گسترش صیانت از قانون اساسی در فرانسه، حقوق اساسی، ش ۶ و ۷، زمستان ۱۳۸۵، صص ۱۹۶-۲۲۲

۳- ایرج، محسن؛ پروین، خیرالله، نقش دادرسی اساسی در حفظ و صیانت از انتخاب (رأی) مردم در فرانسه و ایران، پژوهشنامه حقوق اسلامی، ش ۴۷، بهار و تابستان ۱۳۹۷، صص ۶۹-۸۹

۴- پروین، خیرالله، جستاری بر اندیشه دادرسی اساسی در جهان، مطالعات حقوق تطبیقی، ش ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۴، صص ۶۱-۸۴

۵- پژوهشکده شورای نگهبان، نظارت شرعی فقهای شورای نگهبان بر اساس اصل (۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

(۱۳۹۷)، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸

- ۶- پوررضایی فشخامی، محمود؛ عباسی لاهیجی، بیژن، جایگاه هیأت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه‌گانه در دادرسی اساسی، دانش حقوق عمومی، ش ۲۴، تابستان ۱۳۹۸، صص ۶۵-۸۶
- ۷- تروپه، میشل، منطق حاکم بر توجیه صیانت از قانون اساسی، ترجمه محمد رضا ویژه و عباسعلی کدخدایی، ش ۶۶، زمستان ۱۳۸۳، صص ۲۶۱-۲۹۲
- ۸- جمعی از نویسندگان، دایره المعارف حقوق عمومی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۷
- ۹- دیکسون، روزالیند؛ گینزبرگ، تام، حقوق اساسی تطبیقی در آسیا، ترجمه مرتضی اصغرینیا و احمد اعتماد، تهران، خرسندی، ۱۳۹۷.
- ۱۰- شکر، زهیر، دادرسی قانون اساسی (دادرسی اساسی)، آزادی‌ها و حقوق عمومی یا اساسی، ترجمه خیرالله پروین، حقوق اساسی، ش ۹، تابستان ۱۳۸۷، صص ۹۷-۱۱۰
- ۱۱- شیخ الاسلامی، محسن، حقوق اساسی تطبیقی: حقوق اساسی انگلستان، ایالات متحده ی آمریکا، فرانسه و آلمان، تهران، گنج دانش، ۱۳۹۸
- ۱۲- عباسی، بیژن، حقوق اساسی تطبیقی، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
- ۱۳- عمید زنجانی، عباسعلی، حقوق اساسی تطبیقی: حقوق اساسی کشورهای غربی و کشورهای اسلامی، تهران، میزان، ۱۳۹۲
- ۱۴- غمامی، سید محمد مهدی؛ بستانی، محمد حسین، بررسی موردی کژحوزه‌بندی انتخاباتی در پرتو دادرسی اساسی ایالات متحده آمریکا و ره‌آورد آن در نظام حقوقی ایران، مطالعات حقوق تطبیقی، ش ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۹، صص ۲۲۵-۲۴۴
- ۱۵- غمامی، سید محمد مهدی؛ خلف رضایی، حسین؛ آجرلو، اسماعیل؛ حبیب زاده، توکل؛ منصوریان، مصطفی، دادرسی اساسی تطبیقی: مطالعه‌ی مبانی، ساختارها و صلاحیت‌های نهاد دادرسی اساسی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۳
- ۱۶- جمعی از نویسندگان، حقوق عمومی تطبیقی لبنان، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۶
- ۱۷- فاورو، لویی، دادگاه‌های قانون اساسی الگوی اروپایی دادرسی اساسی، ترجمه علی اکبر گرجی، تهران، جنگل و جاودانه، ۱۳۹۴
- ۱۸- فاورو، لویی، شاخصه‌های الگوی اروپایی صیانت از قانون اساسی (دادرسی اساسی)، ترجمه علی اکبر گرجی از ندریانی، ش ۶ و ۷، زمستان ۱۳۸۵، صص ۳۶۹-۳۸۰
- ۱۹- فریدزاده، غزاله؛ کبگانی، محمدحسن، انواع روش‌های دسترسی به دادرسی اساسی با تأکید بر دادخواهی اساسی، تحقیقات حقوقی، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۸، صص ۳۲۱-۳۴۸
- ۲۰- گرجی از ندریانی، علی اکبر؛ خادمی، مازیار، شورای قضایی و نقش آن در استقلال نهاد دادرسی اساسی آفریقای جنوبی، اندیشه‌های حقوق عمومی، ش ۱۰، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۶۳-۸۲
- ۲۱- مرادخانی، فردین؛ فتحی، یونس، رابطه‌ی دموکراسی و دادرسی اساسی (مطالعه‌ی موردی آمریکا)، دانش حقوق عمومی، ش ۲۰، تابستان ۱۳۹۷، صص ۱-۲۲
- ۲۲- منصوریان، ناصرعلی؛ ملازاده، علی، سازوکارهای ناظر بر صیانت از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مطالعات حقوق معاصر، ش ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۲۴۹-۲۹۸
- ۲۳- ناطقی، محمد؛ حسینی، سید ابراهیم، مبانی مشروعیت دادرسی اساسی، اندیشه‌های حقوق عمومی، ش ۹، بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۹۳-۱۱۰
- ۲۴- نورایی، مهدی، بنیان صیانت؛ شورای نگهبان از مشروطه تا جمهوری اسلامی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
- ۲۵- ویژه، محمد رضا، بررسی تطبیقی تفکیک ماهوی قوای مقننه و مجریه در رویه‌ی مراجع صیانت از قانون اساسی ایران و فرانسه، دانش حقوق عمومی، ش ۷، بهار ۱۳۹۳، صص ۴۷-۷۲
- ۲۶- ویژه، محمد رضا، نظارت مراجع صیانت از قانون اساسی بر تضمین اصل شفافیت قوانین، پژوهش‌های حقوقی، ش ۱۹، بهار و تابستان ۱۳۹۰، صص ۱۸۱-۲۰۴
- ۲۷- هاشمی، سید حسین، روش‌های حقوقی صیانت از قانون اساسی، رواق اندیشه، ش ۱۱، آبان ۱۳۸۱، صص ۹۳-۱۰۴
- ۲۸- هامون، فرانسیس؛ واینر، سلین، صیانت از قانون اساسی در فرانسه و ایالات متحده آمریکا، حقوق اساسی، ش ۲، تابستان ۱۳۸۳، صص ۷۹-۱۲۸
- ۲۹- هریسی نژاد، کمال الدین، حقوق اساسی تطبیقی (نظام‌های پارلمانی، ریاستی، مختلط و اقتدارگرا)، تبریز، آیدین، ۱۳۹۴

ب) منابع لاتین:

- 1- Maartje de Visser, Constitutional Review in Europe: A Comparative Analysis, A&C Black.
- 2- Arne Mavčič, The Constitutional Review, Vandeplas Publishing, 2013.
- 3- John Mutakha Kangu, The constitutional review process: its organs and functions, 2001.
- 4- Jacques Meunier, Le pouvoir du Conseil constitutionnel: essai d'analyse stratégique, Bruylant.
- 5- Helmut Steinberger, Models of Constitutional Jurisdiction, Council of Europe.
- 6- Tom Ginsburg, Rosalind Dixon, Comparative Constitutional Law, Edward Elgar Publishing.

عنوان درس به فارسی: حقوق اساسی کشورهای اسلامی		عنوان درس به انگلیسی:	
نوع درس و واحد		Islamic countries constitutional law	
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با وجوه افتراق و اشتراک کشورهای اسلامی با یکدیگر و نظام های حقوق اساسی کشورهای شاخص جهان

اهداف ویژه:

۱. مطالعه و بررسی حقوق و آزادی های مردمی در حقوق اساسی کشورهای اسلامی
۲. آشنایی دانشجویان با الگوهای حکومت در کشورهای اسلامی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری

۱. مبانی حکومت و حکمرانی در اسلام
۲. الگوهای تاریخی حکومت در جهان اسلام
 - ۲-۱. امامت
 - ۲-۲. خلافت
۳. مفهوم کشورهای اسلامی و معیارهای تشکیل دهنده آن
 - ۳-۱. جمعیت مسلمان
 - ۳-۲. رسمیت دین اسلام در قانون اساسی
 - ۳-۳. اسلام به عنوان منبع قانون گذاری
 - ۳-۴. عضویت در سازمان همکاری های اسلامی

فصل دوم: حقوق و آزادی های مردمی در حقوق اساسی کشورهای اسلامی

۱. نسبت حقوق و آزادی های مردم و الزامات شرعیت
۲. حقوق و آزادی های اختصاصی اسلام

فصل سوم: الگوهای حکومت در کشورهای اسلامی

۱. نسبت دین و دولت (انفکاک، ستیز، وحدت و معاضدت)
۲. حق تعیین سرنوشت (قوه موسس، بازنگری، دادرسی اساسی)

۳. منشاء حقانیت (مشروعیت حاکمیت)

۴. رژیم‌های سیاسی (جمهوری، سلطنتی مشروطه و پادشاهی مطلقه)

فصل چهارم: نظام های تقنینی و اجرایی و قضایی در کشورهای اسلامی

۱- قوه مقننه

۲- قوه مجریه

۳- قوه قضائیه

۴- نظارت شرعی بر تقنین

۵- نحوه انتخاب مقامات در کشورهای اسلامی بر اساس ضوابط اسلامی

۱-۵ انتخاب مقامات اجرایی

۲-۵ انتخاب نمایندگان در پارلمان و شوراهای اسلامی

۳-۵ انتخاب رئیس قوه قضائیه و قضات

۴-۵ ویژگی های نظام‌های قضایی بر اساس موازین اسلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آجرلو، اسماعیل، حقوق اساسی کشورهای اسلامی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵
۲. اندرسون، نورمن، تحولات حقوقی جهان اسلام، ترجمه مصطفی فضائی، جلیل قنوتی، فخرالدین اصغری، قم، بوستان کتاب، ۱۳۷۶
۳. پروین، خیرالله؛ اصلانی، فیروز، اصول و مبانی حقوق اساسی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۶
۴. پژوهشکده شورای نگهبان، نظارت شرعی فقهای شورای نگهبان بر اساس اصل (۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۹-۱۳۹۷)، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸
۵. چگنی، مهدی؛ آجرلو، اسماعیل، اداره امور شرعی و جایگاه نهادها و علمای دینی در نظام حقوق اساسی کشورهای اسلامی جستارهای سیاسی معاصر، ش ۴، زمستان ۱۳۹۷، صص ۷۷-۱۰۲
۶. حسینی، سید ابراهیم، شریعت و تقنین در کشورهای اسلامی ایران، عربستان و پاکستان، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۶
۷. سلطانی، سید ناصر؛ غمامی، سید محمد مهدی؛ محمدی احمدآباد، حسین؛ وکیلان، حسن، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به سه زبان (انگلیسی، فرانسه و عربی)، تهران، پژوهشگاه قوه قضائیه، ۱۴۰۱
۸. شحاته، شفیق، حقوق اسلامی در خاورمیانه، ترجمه سید محمد علوی، تهران، سمت، ۱۳۸۲

۹. ظفری، محمد رضا؛ اصغری، فخرالدین، سیستم‌های حقوقی کشورهای اسلامی، ج ۱ و ۲، قم، بوستان کتاب قم، ۱۳۷۵
۱۰. امید زنجانی، عباسعلی، حقوق اساسی تطبیقی: حقوق اساسی کشورهای غربی و کشورهای اسلامی، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۱۱. غفاری، هدی، حقوق اساسی کشورهای اسلامی: مالزی، مصر و عراق، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۱۲. فهیمی، محمد باقر؛ حسینی، سید ابراهیم، نقش قوه قضائیه در کشورهای اسلامی افغانستان، مصر، پاکستان و ایران، اندیشه‌های حقوق عمومی، ش ۲، بهار و تابستان ۱۳۹۶، صص ۷۵-۹۵
۱۳. کرمی، حامد، آشنایی با نظام حقوقی کشورهای لبنان، عربستان سعودی و پاکستان، قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۰۰
۱۴. موسی زاده، ابراهیم، حقوق اساسی کشورهای اسلامی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۹

ب) منابع عربی:

۱. ابن طقطقی، محمد بن علی، تاریخ الدول الاسلامیه، بیروت، دار صادر، ۱۹۹۶م
۲. فهیمی، مصطفی ابوزید، القضاء الاداری و مجلس الدوله، مصر، دار المطبوعات الجامعیه، ۱۹۹۸م

پ) منابع لاتین:

1. Ahmed, I. (2018). Writing Islamic Constitutions: Lessons from Pakistan. The Round Table, 107 (3), 317-328.
2. Ahmed, D. I., & Ginsburg, T. (2013). Constitutional Islamization and human rights: The surprising origin and spread of Islamic supremacy in constitutions. Va. J. Int'l L., 54, 615.
3. Aljazy, I. M., & Asad, R. (2018). 1 Arab Constitutions: Islamic Law and Arab Identity. In The Asian Yearbook of Human Rights and Humanitarian Law (pp. 3-51). Brill Nijhoff.
4. Armia, M. S. (2018). Implementing Islamic Constitutionalism: How Islamic Is Indonesia Constitution?. Al-'Adalah, 15 (2), 437-450.
5. Brown, N. J., & Revkin, M. (2015). Islamic law and constitutions. The Oxford Handbook of Islamic law. Maddex, R. L. (2014). Constitutions of the World. Routledge.
6. Gouda, M., & Gutmann, J. (2021). Islamic constitutions and religious minorities. Public Choice, 186 (3), 243-265.
7. Gouda, M., & Hanafy, S. (2021). Islamic constitutions and democracy. Political Research Quarterly, 1065912921991241.
8. Gouda, M. (2013). Islamic constitutionalism and rule of law: a constitutional economics perspective. Constitutional Political Economy, 24 (1), 57-85.
9. Gutmann, J., & Voigt, S. (2015). The rule of law and constitutionalism in Muslim countries. Public Choice, 162 (3-4), 351-380.
10. Hamid, jusoh, the position of Islamic law in the Malaysian constitution with special reference to the conversion in family law, percetakan dewan bahasa danpustaka,kualalumpur, 1991
11. Hazri, Tengku Ahmad. "Islam and Constitutions." Islam and Civilisational Renewal (ICR) 8.2 (2017): 264-267.
12. Lombardi, C. B. (2013). Designing Islamic constitutions: Past trends and options for a democratic future. International Journal of Constitutional Law, 11 (3), 615-645.
13. Riddell, peter, G, Islamization , Civil Society, And Regious Minorities in Malaysia, in Islam in southeast Asia 'political' social and strategic challenges For the 21st century 'K.s.Nathan' Mohammad Hashim Kamali, published by Institute of southeast Asia studies 'Singapore' 2005
14. Saleem, R. M. A. (2017). Islam, Secularism and Constitutions. In State, Nationalism, and Islamization (pp. 31-70). Palgrave Macmillan, Cham.
15. Shah, D. A. (2017). Constitutions, Religion and Politics in Asia: Indonesia, Malaysia and Sri Lanka. Cambridge University Press.
16. Warren, C. S. (2017). Constitutions and Islamic Law. In Oxford Research Encyclopedia of Religion.
17. Gray, M. (2007). Islam in the Iraqi and Afghan constitutions: a comparative perspective. Global Change Peace & curity, 19 (1), 17-34

عنوان درس به فارسی: حقوق پارلمانی		عنوان درس به انگلیسی: Parliamentary law	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	دروس پیش‌نیاز: مبانی حقوق عمومی مبانی قانون‌گذاری	
تخصصی ☐	عملی ☐	دروس هم‌نیاز: ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با نهاد پارلمان و شناخت تطبیقی- تحلیلی از سازوکارهای پیچیده و مهمی که این نهاد از طریق آنها کارکردهای خود را اعمال می‌کند.

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با کارکردهای پارلمان
۲. آشنا شدن نظام‌های انتخاباتی پارلمانی
۳. فراگیری سازوکارهای پاسداری از اجرای قوانین
۴. آشنایی با رابطه پارلمان با سایر قوا و نهادها

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ۱- مفهوم پارلمان
- ۲- مفهوم پارلمانتاریسم
- ۳- قوه مقننه
- ۴- نظام تک مجلسی و دو مجلسی
- ۵- تطور تاریخی نهاد پارلمان در ایران و جهان
- ۶- انواع پارلمان (از نظر ساختار، صلاحیت، قدرت ..)

فصل دوم: کارکردهای پارلمان

- ۱- کارکرد نمایندگی
- ۲- کارکرد قانونگذاری
- ۳- کارکرد نظارتی
- ۴- سایر کارکردها (از قبیل حقانیت بخشی، جامعه پذیری سیاسی، جلوگیری از انباشت نارضایتی و ...)

فصل سوم: نظام‌های انتخاباتی پارلمانی

۱- نظام انتخاباتی اکثریتی و تناسبی

۲- نظام انتخاباتی تک نام و فهرستی

۳- نظام انتخاباتی یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای

فصل چهارم: سازوکارهای پاسداری از اجرای قوانین

۱. نظارت پارلمانی (هیات بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین)

۲. نظارت قضایی

۳. شبه قضائی

فصل پنجم: رابطه پارلمان با سایر قوا و نهادها

۱. رابطه پارلمان با قوای دیگر

۱-۱- در نظام های پارلمانی

۱-۲- در نظام های ریاستی

۱-۳- در نظام های مختلط

۲- رابطه پارلمان با سایر نهادها

۲-۱- احزاب سیاسی

۲-۲- گروه های ذی نفوذ

۲-۳- نهادهای پژوهشی و کتابخانه های پارلمانی

۳- اتحادیه های پارلمانی و گروه های دوستی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف: منابع فارسی:

۱. آشتیانی، حامد؛ فرضی، سجاد، ساختار، اهداف و مأموریت پارلمان پان آفریقا، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی،

گزارش کارشناسی، شماره مسلسل: ۱۴۴۶۷، ۱۳۹۴

۲. آقاعبداللهی، ریحانه؛ کاشفی، پروانه، دیپلماسی پارلمانی اتحادیه اروپا ساختار، وظایف و مأموریت پارلمان آلمان، گزارش کارشناسی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۱۴۹۲۲، ۱۳۹۵
۳. ام اولسون، دیوید، نهادهای مردم‌سالار قانونگذاری، ترجمه علیرضا طیب، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲
۴. توپچیانی، محمد، مطالعه تطبیقی شبکه‌های تلویزیونی پارلمانی، گزارش کارشناسی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۱۴۰۱۲، ۱۳۹۳
۵. جهانبخش، مصطفی؛ جریده، جواد، رویکرد فراکسیون‌های پارلمانی کشورهای همسایه (افغانستان، پاکستان، ترکمنستان و کویت) در قبال ایران، گزارش کارشناسی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مسلسل: ۱۴۵۳۷، ۱۳۹۴
۶. حبیب نژاد، سید احمد، ماهیت نمایندگی با تکیه بر مفاهیم اسلامی- فقهی، حقوق اسلامی، ش ۸، بهار ۱۳۸۵، صص ۱۲۵-۱۴۸
۷. حبیب نژاد، سید احمد؛ تسخیری، محمد صالح، تقنین مشترک کشورهای اسلامی در حوزه حقوق بشردوستانه؛ بایسته‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها، پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ش ۴، زمستان، ۱۳۹۵، صص ۲۹-۴۸
۸. حبیب نژاد، سید احمد؛ خوئینی، سمیرا، الگوی شایسته اداره خوب کتابخانه‌های پارلمانی با تأکید بر وضعیت شناسی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، پژوهش‌های نوین حقوق اداری، تابستان ۱۴۰۰، صص ۱۱-۳۸
۹. حبیب نژاد، سید احمد و دیگران، آموزش‌های پارلمانی ابزار کارآمدسازی پارلمان با تأکید بر ایجاد رشته حقوق پارلمانی، مجلس و راهبرد، ش ۹۶، زمستان ۱۳۹۷، صص ۳۷۱-۳۹۶
۱۰. حسینی، سید حسین، اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، پارلمان عرب و مجمع پارلمانی ناتو، گزارش کارشناسی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۱۴۸۸۹، ۱۳۹۵
۱۱. حسینی، سید حسین، جایگاه دیپلماسی پارلمانی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران، مخاطب، ۱۳۹۲
۱۲. خلیلی، محسن، مجلس شورای اسلامی و روابط خارجی: (نفوذپذیری - تصمیم‌پذیری)، پژوهشنامه علوم سیاسی، ش ۱۰، بهار ۱۳۸۷، صص ۶۹-۹۵
۱۳. خلیلی، محسن؛ حمیدی، سمیه، تحلیل گفتمان مقوله سیاست خارجی در مذاکرات نخستین مجلس شورای ملی مشروطیت، پژوهشنامه علوم سیاسی، ش ۲۴، پاییز ۱۳۹۰، صص ۷۵-۱۰۶
۱۴. دلاورپور اقدم، مصطفی؛ دهقانی فیروزآبادی، سید جلال، کاستی‌ها و راهکارهای توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، تهران، مجلس و راهبرد، ش ۸۸، زمستان ۱۳۹۵، صص ۴۰۷-۴۳۶
۱۵. دلاورپور اقدم، مصطفی؛ معادی روسری، محمد حسن، دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر دیپلماسی پارلمانی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴
۱۶. راسخ، محمد، بنیاد نظری اصلاح نظام قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
۱۷. زارعی، محمد حسین، مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴
۱۸. زارعی، محمد حسین، نقش کمیسیون‌های داخلی در نظارت پارلمانی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹
۱۹. زارعی، محمد حسین؛ اسدی نژاد، محمد، بررسی نظری و تطبیقی مجلس دوم قانونگذاری، مجلس و راهبرد، ش ۹۰، تابستان ۱۳۹۶، صص ۵-۳۴
۲۰. غمامی، سید محمد مهدی؛ محسنی، فرید، آسیب‌شناسی مغایرت‌های تصویب‌نامه‌های دولت در رسیدگی رئیس مجلس شورای اسلامی، دانش حقوق عمومی، ۳، بهار ۱۳۹۲، صص ۷۳-۱۱۰
۲۱. فردی‌پور، سعید، چهارمین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا، گزارش کارشناسی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۴۴۴۰، ۱۳۹۴
۲۲. فینستن، هیو، ضرورت کار در کمیسیون‌های پارلمانی و چگونگی آغاز آن، ترجمه مهناز ملکی معیری، مجلس و پژوهش، ش ۵۱، بهار ۱۳۸۵، صص ۱۹۷-۲۱۰
۲۳. گروسی، حسن، بایسته‌های پارلمان تک مجلسی و دو مجلسی، تهران، مجد، ۱۴۰۰
۲۴. گروسی، حسن؛ باصری، بابک، تحلیل ساختاری - کارکردی نظام‌های تقنینی تک مجلسی و دو مجلسی: جهات توجیهی و نگاه انتقادی، دانش حقوق عمومی، ش ۲۶، زمستان ۱۳۹۸، صص ۴۷-۶۸
۲۵. گروسی، حسن؛ باصری، بابک؛ فقیه حبیبی، علی؛ هداوند، مهدی، شاخص‌های شکلی موثر بر شکل‌گیری پارلمان تک دو مجلسی، دیدگاه‌های حقوق قضایی، ش ۹۱، پاییز ۱۳۹۹، صص ۴۵-۶۷

۲۶. مشهدی، علی، الگوی پارلمانی عقلانی‌شده؛ با نگاهی به حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، فقه حکومتی، ش ۶، پاییز و زمستان ۱۳۹۷، صص ۹۹-۱۲۰
۲۷. والدرون، جرمی، قانونگذاری: مفاهیم، نظریه‌ها و اصول، ترجمه حسن و کیلیان، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۷
۲۸. وکیلیان، حسن، گفتارهایی در قانون و قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰

ب. منابع انگلیسی:

1. American Institute of Parliamentarians Fundamentals of Parliamentary Law and Procedure, 2015.
2. Demeter, Geoige, Demeter's Manual of Parliamentary Law and Procedure, American Institute of Parliamentarians, 2001.
3. M. Robert, Henry, Parliamentary Law, Appleton-Century-Crofts, 1923
4. Steven Fish, V. and Kroenig, (2009), The Handbook of National Legislatures, Cambridge, Cambridge University Press.
5. Martin, Shane: Saalfeld, Thomas: Strom, Kaare, W; (2014), Oxford Handbook of Legislative Studies, Oxford, Oxford University Press
6. Norton, Philip, (1998), Legislatures and legislators, London: Routledge.
7. Sidney Bolles, Albert, Stearns Cushing, Luther, The Blue Book of Parliamentary Law; Rules of Proceeding & Debate in Deliberative Assemblies, Sagwan Press, 2018.

عنوان درس به فارسی:		حقوق انتخابات	
عنوان درس به انگلیسی:		Election Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ پایه ☒ نظری	
تعداد واحد:	۲	☐ تخصصی ☒ اختیاری	
تعداد ساعت:	۳۲	☐ رساله / پایان نامه ☐ نظری-عملی	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنا کردن دانشجویان حقوق عمومی با جنبه های مختلف نظری و عملی انتخابات آزاد و منصفانه بعنوان مهمترین رکن مردمسالاری. تربیت نیروهای متخصص در موضوع پیچیده انتخابات هم برای تصمیم گیری های کلان انتخاباتی و هم اجرای انتخابات.

اهداف ویژه:

۱. آشنا کردن دانشجویان با مبانی نظری انتخابات آزاد و منصفانه.
۲. آشنا کردن دانشجویان با مهمترین نظامهای انتخاباتی جهان بویژه فرمولهای انتخاباتی.
۳. آشنا کردن دانشجویان با نظام حقوقی حاکم بر انتخابات در ایران و در سایر کشورهای مهم دنیا.
۴. تربیت نیروهای متخصص در موضوع انتخابات برای تصمیم سازی انتخابات و تصدی مناصب اجرایی.

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول - مفاهیم و مبانی

- ۱- تاریخچه انتخابات در جهان و در ایران
- ۲- تعاریف اصطلاحات و مفاهیم انتخابات
- ۳- منابع مطالعه در حقوق انتخابات
- ۴- مبانی نظری انتخابات
 - ۴-۱- الف- رأی در دموکراسی های باستان
 - ۴-۲- رأی در دموکراسی های مدرن
 - ۴-۳- رأی در اسلام
- ۵- معیارها و سازوکارهای انتخابات آزاد و منصفانه

فصل دوم- مسائل مربوط به حق رأی

- ۱- رأی حق یا تکلیف
- ۲- انواع رأی
 - ۲-۱- رأی اجباری و اختیاری
 - ۲-۲- رأی مخفی و علنی

۳-۲- رأی فردی و جمعی

۳- رأی همگانی و محدود

۳-۱- سیر تحول حق رأی همگانی و معیارهای آن

۳-۲- حق رأی زنان

۳-۳- حق رأی اقلیت ها و سایر گروههای اجتماعی

فصل سوم- نظامهای انتخاباتی

۱- اجزاء نظام انتخاباتی

۱-۱- از ثبت نام نامزدها تا اعلام نتایج انتخابات

۱-۲- بررسی رفتار رأی دهندگان

۱-۳- تبلیغات و امور مالی انتخابات

۲- ارتباط نظام انتخاباتی با سایر ساختارهای حکومتی

۲-۱- ارتباط نظام انتخاباتی با ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور

۲-۲- ارتباط نظام انتخاباتی با نظام احزاب

۳- ساختارهای مدیریت انتخابات

۳-۱- اجرای انتخابات

۳-۲- نظارت بر انتخابات

فصل چهارم- فرمولهای (روشهای جابخشی) انتخاباتی

۱- فرمولهای (روشهای جابخشی) انتخاباتی اکثریتی

۱-۱- فرمول (جابخشی) اکثریتی ساده

۲-۱- فرمول (جابخشی) اکثریتی دودوری

۳-۱- سایر فرمولهای (روشهای جابخشی) اکثریتی

۲- فرمولهای (روشهای جابخشی) انتخاباتی تناسبی

۲-۱- فرمول (جابخشی) تناسبی فهرستی

۲-۲- فرمول (جابخشی) انتخاباتی جایگزینی

۳-۲- سایر فرمولهای (روشهای جابخشی) تناسبی

۳- فرمولهای (روشهای جابخشی) انتخاباتی ترکیبی

۴- روشهای حوزه بندی انتخابات

فصل پنجم- انواع انتخابات

۱- انتخابات پارلمانی

۲- انتخابات رئیس کشور/دولت

۳- انتخابات محلی

فصل ششم - حقوق انتخابات ایران

۱- اجرای انتخابات

- ۱-۱- دستگاههای مجری انتخابات و صلاحیت های وزارت کشور
- ۲-۱- صلاحیت های انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان
- ۳-۱- از مبارزات انتخاباتی تا شمارش آراء و اعلام نتایج
- ۲- نظارت بر انتخابات
- ۲-۱- نظارت سیاسی بر انتخابات (مجلس و شورای نگهبان)
- ۲-۲- نظارت قضایی بر انتخابات

فصل هفتم - تحولات حقوق انتخابات

- ۱- مطالعه تطبیقی حقوق انتخابات
- ۲- انتخاب در عصر فناوریهای نو
- ۲-۱- انتخابات الکترونیکی
- ۲-۲- روشهای مدرن کسب آراء مردم و انتخاب صاحب منصبان
- ۳- روشهای تصمیم گیری جایگزین رأی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. احمدی، روح الله، تأملی بر قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران، تهران، صداقت، ۱۳۹۴
۲. احمدی، علی، انتخابات در ایران (بررسی حقوقی و قانونی)، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۳. اسدی، امیر، مقدمه ای بر مدیریت اجرایی انتخابات، مشهد، ارسطو، ۱۳۹۶
۴. ایمی، داگلاس جی، نظام های انتخاباتی، ترجمه مسلم آقایی طوق، اعظم عدالت جو، تهران، دانشگاه علوم قضایی خدمات اداری، ۱۳۹۷

۵. برزگر، عبدالرضا؛ پرور، نگار، نظام‌های انتخاباتی با تأکید بر نظام حقوقی انتخابات در ایران، میبد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد، ۱۳۹۶
۶. بهمنی، محمد امین، نظام حقوقی حاکم بر تبلیغات انتخاباتی در رادیو و تلویزیون، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۷. پورمحمد، احسان، حقوق انتخاباتی در نظام سیاسی ایران، ایذه، الیما، ۱۳۹۲
۸. جمعی از نویسندگان، شورای نگهبان؛ نظارت بر انتخابات: تبیین و تحلیل صلاحیت شورای نگهبان در نظارت بر انتخابات و بررسی شبهات پیرامون آن، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸
۹. خردمندی، سعید، حق رأی و انتخابات، کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه، ۱۳۹۲
۱۰. خسروی، حسن، حقوق انتخابات دموکراتیک (اصول، مبانی و الگوی مطلوب نظام انتخابات پارلمان)، تهران، مجد، ۱۳۹۸
۱۱. رز، ریچارد، دایره المعارف بین المللی انتخابات، ترجمه محمد تقی دلفروز، تهران، میزان، ۱۳۹۵
۱۲. علی نژاد، عارف؛ انباز، کریم، محشای قوانین و مقررات انتخابات، تهران، مؤسسه فرهنگی هنری انتشاراتی نگاه بین، ۱۳۹۴
۱۳. عمادی، احمد، طراحی نظام انتخابات در فضای مجازی، تهران، پویانما، ۱۳۹۹
۱۴. غرسبان روزبهانی، مرتضی، درآمدی بر انتخابات ریاست جمهوری، قم، آیین احمد (ص)، ۱۳۹۶
۱۵. گودوین گیل، گای اس، انتخابات آزاد و منصفانه در حقوق و رویه‌ی بین‌المللی، ترجمه قاسم زمانی، جمال سیفی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۶
۱۶. منصصوریان، مصطفی، نظام حقوقی حاکم بر انتخابات: نظام‌های انتخاباتی، ج ۱، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۶
۱۷. مهدوی راد، نعمت الله؛ رهنورد، فرج الله، مدیریت انتخابات، تهران، اطلاعات، ۱۳۸۹
۱۸. نورایی، مهدی، بنیان صیانت؛ شورای نگهبان از مشروطه تا جمهوری اسلامی، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰

منابع انگلیسی:

1. Law and Election Politics: The Rules of the Game, Matthew Justin Streb, Routledge, 2012.
2. Voting Rights and Election Law, Michael Dimino, Bradley Smith, Michael Solimine, LexisNexis, 2015.
3. E-Voting Case Law: A Comparative Analysis, Ardita Driza Maurer, Jordi Barrat, Routledge, 2016.

عنوان درس به فارسی: حقوق شهروندی و سازوکارهای حمایت از آن		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	Citizenship rights and protection mechanisms	
پایه ☐ نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	دروس پیش نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐	ندارد	دروس هم نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با اصول و مبانی و سازوکارهای صیانت از حقوق شهروندی در نظام حقوقی ایران

اهداف ویژه:

۱. مطالعه و بررسی حقوق شهروندی در ایران
۲. آشنایی دانشجویان با انواع و مصادیق حقوق شهروندی و تحول آن در ایران

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ۱-۱ مفهوم حقوق شهروندی و نسبت آن با مفاهیم مشابه (حقوق ملت، حقوق عامه، حقوق و آزادی‌های مشروع و ...)
- ۱-۲ بررسی تحولات و دوره‌های مفهومی حقوق شهروندی
- ۱-۳ منابع و اسناد حقوق شهروندی
- ۱-۴ نسبت حقوق شهروندی با مفاهیم مشابه (حقوق ملت، حقوق انسانی، حقوق فردی، حقوق عامه، حقوق بشر)
- ۱-۵ مبانی و الزامات حقوق شهروندی
 - ۱-۵-۱ مبانی و الزامات اسلامی
 - ۱-۵-۲ مبانی و الزامات عرفی و مدرن

فصل دوم- حقوق شهروندی در ایران

- ۲-۱ بررسی مفهومی حقوق شهروندی در ایران
 - ۲-۱-۱ بررسی تحلیلی حقوق شهروندی در نظام مشروطه
 - ۲-۱-۲ بررسی تحلیلی حقوق شهروندی در جمهوری اسلامی ایران
- ۲-۲ شمول حقوق شهروندی در ایران (اصل ۱۹ و ۲۰) و انواع جبران تبعیض (زنان، کودکان، کارگران، معلولان و..)

فصل سوم- انواع و مصادیق حقوق شهروندی و تحول آن در ایران

- ۳-۱ سیاسی
- ۳-۲ اجتماعی- فرهنگی
- ۳-۳ اقتصادی

فصل چهارم- سازوکارهای تضمین و حمایت از حقوق شهروندی

۴-۱- سازوکارهای سازمان یافته دولتی

۴-۱-۱ سازوکارهای تضمینی- نظارتی ولایت مطلقه فقیه

۴-۱-۲ سازو کارهای تضمینی- حمایتی قضایی

۴-۱-۳ سازو کارهای تضمینی - حمایتی دادرسی اساسی

۴-۱-۴ سازو کارهای تضمینی- حمایتی پارلمانی (کمیسیون اصل ۹۰ و ...)

۴-۱-۵ سازو کارهای تضمینی -حمایتی سیاسی (رئیس جمهور)

۴-۲- سازوکار های غیر دولتی

۴-۲-۱- سمن ها و موسسات عمومی غیر دولتی

۴-۲-۲- نهاد امر به معروف (اصل ۸)، رسانه ها، اجتماعات و تظاهرات

۴-۳- سازوکارهای بین المللی

۴-۳-۱- سازوکارهای بین المللی پایش، توصیه و الزام

۴-۳-۲- سازوکارهای منطقه ای

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. اصغری جیره‌نده، ابوطالب؛ میرزائزاد جیره‌نده، فاطمه، حقوق شهروندی و سازو کارهای تضمین آن در نظم حقوقی کنونی، تهران،

ارنواز، ۱۳۹۷

۲. پروین، خیراله، حقوق بشر از نظر تا عمل، تهران، سمت، ۱۳۹۵

۳. پژوهشگاه قوه قضائیه، گزارش جامع سلسه نشست های علمی حقوق شهروندی و نسبت آن با قوه قضائیه، تهران، پژوهشگاه قوه

قضائیه، ۱۳۹۸

۴. پللو، روبر، شهروند و دولت، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰

۵. جاوید، محمدجواد. بررسی و نقد پیش نویس منشور حقوق شهروندی دولت یازدهم، تهران، مخاطب، ۱۳۹۵

۶. جاوید، محمد جواد، حقوق بشر و شهروندی در آرای ائمه شیعه، تهران، مخاطب، ۱۳۹۳

۷. دلاورپور اقدم، مصطفی، پارلمان و حقوق شهروندی: شیوه‌های نظارت همگانی بر فعالیت نمایندگان، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش کارشناسی، شماره مسلسل: ۱۴۷۶۲، ۱۳۹۴
۸. زرشکی، محمد؛ پروین، خیرالله، واکاوی حقوقی تراکم زدایی از تهران با تأکید بر موازین حقوق شهروندی، حقوق اداری، ش ۱۰، بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۲۰-۴۷
۹. شریفی طراز کوهی، حسین، زمینه‌ها ابعاد و آثار حقوق شهروندی، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۱۰. عباسی بیژن، حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
۱۱. عربی فر، مهدیه، مفهوم حقوق شهروندی در نهج البلاغه، بوستان کتاب قم، ۱۳۹۱
۱۲. غمامی، سید محمد مهدی، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰
۱۳. فهیمی، فاطمه، حقوق شهروندی غیر مسلمان در جامعه اسلامی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۳
۱۴. کامیار، غلامرضا، حقوق شهری، تهران، مجد، ۱۳۸۲
۱۵. کاوسی، اسماعیل؛ نایبی، محسن، راهکارهای ارتقای حقوق شهروندی از منظر حضرت علی (ع)، حقوق اداری، ش ۷، بهار ۱۳۹۴، صص ۸۹-۱۱۲
۱۶. کرمی مقدم، رسول؛ پروین، خیرالله، نقش نظارتی مجلس شورای اسلامی در حمایت از حقوق شهروندی، مطالعات حقوق عمومی، ش ۳، پاییز ۱۳۹۹، صص ۱۰۰۷-۱۰۲۷
۱۷. گرجی، علی اکبر، تبعیض مثبت، تهران، آلاقم، ۱۳۹۴
۱۸. مرکز مطالعات حقوق بشر و انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه تهران، مجموعه مقالات همایش حقوق شهروندی، تهران، گرایش، ۱۳۸۸
۱۹. ناصری مقدم، حسین، مبانی حقوق شهروندی از منظر فقه اسلامی و حقوق بشر مدرن، تهران، محراب فکر، ۱۳۹۲
۲۰. نیسی، محمد، حقوق شهروندی از دیدگاه اسلام و امام علی (ع)، تهران، آسو، ۱۳۹۳
۲۱. ورعی، سید جواد، حقوق شهروندی در اندیشه اسلامی، تهران، میراث اهل قلم، ۱۳۹۵
۲۲. هاشمی، سید محمد، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تهران، میزان، ۱۳۸۴
۲۳. هاشمی، سید محمد؛ همتی، مجتبی؛ اسماعیل زاده، حسن، حقوق شهروندی و توسعه شهری مشارکتی، تحقیقات حقوقی، ش ۵۰، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، صص ۴۹-۸۰

(ب) منابع لاتین:

24. Heater, Derk, "Citizenship: The Civic Ideol in World History, Politics and Education", Manchester University Press, 1990, available at: www.facinghistory.org.
25. Ichilov, Orit, "Patterns of Citizenship in a Changigng World", Cited in Ichilov, O. (ed.), Citizenship and Citizenship Education in a Changing World, The Woburn Press, 1998.
26. Nash, Kate, Between Citizenship and Human Right, Sociology December, vol.43, no. 6, 2009.
27. Commission du droit du Canada, Droit et citoyennté, UBC Press, 2006.
28. Des droits et des devoirs du citoyen. Tome 1 Broche, 2016.
29. Droits et devoirs du citoyen, par L. Martin, Broche, 2016.
30. La communeauté des citoyens (Anglais) Poche, 2003.
31. Les principes de 1789 ou Les droits de l'homme et du citoyen Broche, 2016.
32. Table des droits de l'homme et du citoyen Broche, 2016

عنوان درس به فارسی: آزادی‌های عمومی		عنوان درس به انگلیسی: Public liberties	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با مقوله «آزادی» و ابعاد آن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با معنا، مبنا و حد آزادی در مکاتب اسلامی و غیر اسلامی
۲. آشنایی دانشجویان با مهم‌ترین مصادیق آزادیهای مدنی
۳. آشنایی با مهمترین مصادیق آزادیهای سیاسی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. مفاهیم و مبانی

- ۱-۱. مفهوم آزادی‌های مشروع
- ۱-۲. دیدگاههای مربوط به معنای آزادی (آزادی فلسفی، آزادی حقوقی، ...)
- ۱-۳. مبانی آزادی در اندیشه اسلامی (حق آزادی و حد آزادی)
- ۱-۴. مبانی آزادی در مکاتب غیر اسلامی (حق آزادی و حد آزادی)
- ۱-۵. محدودیت‌های آزادی از منظر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۲. آزادی‌های مدنی

- ۲-۱. آزادی اقامه شعائر اسلامی
- ۲-۲. آزادی اندیشه و عقیده
- ۲-۳. آزادی انتخاب شغل
- ۲-۴. آزادی انتخاب اقامتگاه
- ۲-۵. آزادی اخبار و اطلاعات
- ۲-۶. آزادی مکاتبات و ارتباطات
- ۲-۷. آزادی دینداری

۳. آزادی‌های سیاسی

- ۳-۱. آزادی بیان

- ۳-۲. آزادی مطبوعات و رسانه
 ۳-۳. آزادی احزاب و گروهها
 ۳-۴. آزادی راهپیمایی و اجتماعات
 ۳-۵. آزادی نقد زمامدار (قاعده نصیحت و امر به معروف و نهی از منکر)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

استادان گرامی به هنگام تدریس آزادیهای مدنی و سیاسی، همزمان با بررسی اسناد بین المللی و قوانین داخلی، رویکردهای اسلامی و غیر اسلامی در این حوزه ها را نیز تبیین و تحلیل خواهند کرد.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد
 آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱. پروین، خیر الله، حقوق بشر از نظر تا عمل، تهران، میزان، ۱۳۹۶
۲. جوان آراسته، حسین، حقوق بشر در اسلام (مفاهیم، مبانی و مصادیق)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۰
۳. حبیب نژاد، سید احمد، شرایط اعمال تحدید حقوق و آزادی ها با تاکید بر تحدید به نام نظم عمومی، حقوق تطبیقی، ش ۱۰۵، بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۵۳-۷۸
۴. حسن زاده لیفکویی، خسرو، بررسی حقوق و آزادی های بنیادین و مبانی شکل گیری آن از دیدگاه حقوق عمومی، پژوهش ملل، ش ۶۴، خرداد ۱۴۰۰، صص ۷۹-۹۶
۵. حسینی، سیده لطیفه، تحلیل تطبیقی معیار تحدید آزادی های عمومی در نظام اسلامی و نظام بین المللی حقوق بشر، مطالعات حقوق بشر اسلامی، ش ۱۰، بهار و تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۲۹-۱۴۸
۶. دوفار، ژان، آزادی های گروهی (آزادی تجمع، تظاهرات، انجمن و سندیکا)، ترجمه علی اکبر گرجی از ندریانی، تهران، مجد، ۱۳۹۴
۷. رجبی، مهدی، آزادی: جستاری علمی، فلسفی، تهران، دنیای نو، ۱۳۹۸
۸. رهایی، سعید؛ ملکی، مسلم، آزادی اطلاعات و اخبار و محدودیت اخلاق عمومی در حقوق بین الملل و اسلام، پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ش ۱۹، بهار ۱۳۹۸، صص ۲۵-۵۶
۹. صناعی، محمود، آزادی فرد و قدرت دولت: بحث در عقاید سیاسی و اجتماعی تامس هابز، جان لاک، جان استوارت میل، تهران، هرمس، ۱۳۷۹
۱۰. طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، آزادی های عمومی و حقوق بشر، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۴
۱۱. طهماسبی، محمد حسن؛ طحان نظیف، هادی؛ نقش دادستان در صیانت از حقوق و آزادی های عمومی در حقوق کیفری ایران، قضاوت، ش ۹۳، بهار ۱۳۹۷، صص ۹۳-۱۲۰
۱۲. غمامی، سید محمدمهدی؛ نیکونهاد، حامد، شرح قانون اساسی: فصل اول - اصول کلی (جلد اول؛ اصول ۵، ۹ و ۱۱)، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸
۱۳. غنوشی، راشد، آزادی های عمومی در حکومت اسلامی، ترجمه حسین صابری، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۸۱
۱۴. قدردان قراملکی، محمد حسن، آزادی در فقه و حدود آن، قم، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۲

۱۵. کاووسی، محمد رضا، حقوق بشر و آزادی های عمومی از دیدگاه امام خمینی (ره)، مجلس و راهبرد، ش ۲۶، بهمن و اسفند ۱۳۷۷، صص ۱۲۱-۱۳۳
۱۶. میل، جان استوارت، رساله درباره آزادی، ترجمه محمد جواد شیخ الاسلامی، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۸۵
۱۷. نویمان، فرانکس؛ مارکوزه، هربرت، آزادی و قدرت و قانون، ترجمه عزت الله فولادوند، تهران، خوارزمی، ۱۳۹۰
۱۸. هاشمی، سید محمد، حقوق بشر و آزادی های اساسی، تهران، میزان، ۱۳۸۴
۱۹. هیمن دوا، آرلت، آزادی های عمومی و حقوق بشر، ترجمه یوسف مولایی و رشید برناک، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳
۲۰. یزدی، حسین، آزادی از نگاه استاد شهید آیه الله مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۹۷
21. Dana Villa, Public Freedom, Princeton University Press, 2008
22. Roseline LETTERON, Libertés publiques: 7è édition, 2021 Broché
23. Roseline LETTERON, LIBERTÉS PUBLIQUES: Édition 2020
24. Rached Ghannouchi, Public Freedoms in the Islamic State, Yale University Press, 2021
25. Dominique Turpin, Libertés publiques et droits fondamentaux, Seuil, 2004
26. On Liberty , John Stuart Mill. Published in 1859
27. Philosophical Foundation of Human Rights, Paul Tiedemann

عنوان درس به فارسی: حقوق دولت الکترونیک		عنوان درس به انگلیسی: E-Government Law	
نوع درس و واحد			
☐ پایه	☒ نظری	مبانی حقوق عمومی	
☐ تخصصی	☐ عملی	ندارد	
☒ اختیاری	☐ نظری-عملی	۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنا شدن دانشجو با منابع، مبانی، ظرفیت ها و سازوکارهای ارائه خدمات دولتی و عمومی از طریق بستر فضای مجازی

اهداف ویژه:

۱. بررسی تعهدات دولت به ارائه خدمات از طریق بستر الکترونیک
۲. آشنایی با حق های شهروندان در دسترسی به خدمات در بستر الکترونیک
۳. تحلیل الزامات قانونی مربوط به دولت الکترونیک

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مبانی و چارچوب نظری

۱. مفاهیم دولت الکترونیک و ویژگی ها
۲. پیشینه دولت الکترونیک
۳. الگوهای ارائه خدمات الکترونیک
۴. انواع دولت الکترونیک (دولت و شهروندان (G2C) دولت و تجار و کسبه (G2B) دولت و کارمندان (G2E) دولت و دولت (G2G))

فصل دوم: حقوق اساسی و دولت الکترونیک

۱. افزایش شفافیت، پاسخگویی و نظارت پذیری دولت از طریق دولت الکترونیک
۲. برگزاری انتخابات و همه پرسی در بستر الکترونیک
۳. جمع سپاری قوانین و مقررات در بستر الکترونیک
۴. شکایت و اعتراضات سیاسی - قضائی در بستر الکترونیک

فصل سوم: حقوق شهروندی و دولت الکترونیک

۱. ترویج و توسعه حقوق شهروندی در بستر دولت الکترونیک
۲. ارتباط مردم با نهادها و مراجع اداری
۳. حق مردم در دسترسی به اطلاعات عمومی

۴. سیاستهای حریم خصوصی و دسترسی به اطلاعات شخصی شهروندان
۵. صیانت از حقوق کابرن در فضای مجازی.

فصل چهارم: حقوق اداری و دولت الکترونیک

۱. الزامات قانونی ارایه خدمات عمومی و صدور پروانه ها از طریق پنجره واحد الکترونیک
۲. نظارت الکترونیک بر اعمال اداری
۳. مبارزه با فساد اداری از طریق سامانه های الکترونیک
۴. ساماندهی اطلاعات و اقدامات اداری از طریق فضای مجازی
۵. جایگاه دولت الکترونیک در بحرانها و وضعیت های اضطراری (همانند کرونا)

فصل پنجم: آسیب شناسی و موانع دولت الکترونیک در ایران

۱. موانع حقوقی توسعه دولت الکترونیک در ایران
۲. آینده پژوهی دولت الکترونیک (با تاکید بر فناوری های روز از جمله بلاک چین)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۵۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آقای طوق، مسلم؛ ناصر، مهدی، ساز و کار و چالش های پیاده سازی بستر بلاک چین در توسعه دولت الکترونیکی و آثار آن بر نظام مالیاتی، حقوق اداری، ش ۱۹، تابستان ۱۳۹۸، صص ۹-۳۳
۲. ابراهیمی، مجتبی؛ شریفی طراز کوهی، حسین؛ باقرزاده، احد، نقش و کارکرد دولت الکترونیک در احقاق حقوق شهروندی، اخلاق زیستی، ش ۳۵، ۱۳۹۹، صص ۱-۱۸
۳. تقوی فرد، محمد تقی، تقوا، محمد رضا، فقیهی، مهدی، جمشیدی، محمد جواد، الگوی صیانت از حریم خصوصی اطلاعاتی شهروندان در دولت الکترونیک برای کشورهای در حال توسعه، پژوهشهای مدیریت عمومی، ش ۳۱، بهار ۱۳۹۵، صص ۹۹-۱۲۲
۴. رضایی، مهدی؛ یعقوبی، اسماعیل، دولت الکترونیک: الگویی جدید در اصلاح نظام اداری و ارائه خدمات عمومی، مدیریت شهری، ش ۴۱، زمستان ۱۳۹۴، صص ۲۴۷-۲۶۵
۵. عباسی، رسول؛ طالاری، محمد؛ میرزایی، زهرا، کیفیت خدمات دفاتر الکترونیک قضایی و اعتماد شهروندان، حقوق اداری، ش ۲۸، پاییز ۱۴۰۰، صص ۱۳۵-۱۶۲

۶. غمامی، سید محمد مهدی؛ خلیلی نژاد، سجاد، امکان سنجی و الزامات تعمیم پذیری پدیده مرز به فضای مجازی، راهبرد اجتماعی فرهنگی، ش ۳۸، بهار ۱۴۰۰، صص ۶۶-۹۸
۷. ولی پور، هادی؛ دهقان نژاد، رضا، مبانی فقهی و حقوقی به کارگیری سیستم‌های الکترونیکی گزارش‌دهنده فساد در ایران، حقوق اداری، ش ۲۶، بهار ۱۴۰۰، صص ۲۴۱-۲۶۲

1. Hans Jochen Scholl & others, Electronic Government: 20th IFIP WG 8.5 International Conference, EGOV 2021, Granada, Spain, Proceedings, Springer Nature, 2021
2. Weerakkody, Vishanth, E-Government Services Design, Adoption, and Evaluation, 2012.
3. Peter Hernon, Rowena Cullen, Harold Relyea, Comparative Perspectives on E-government: Serving Today and Building for Tomorrow, 2006.
4. Herbert Kubicek, Ralf Cimander, Hans Jochen Scholl, Organizational Interoperability in E-Government: Lessons from 77 European Good-Practice Cases, Springer Berlin Heidelberg, 2014.

عنوان درس به فارسی:		حقوق محیط زیست	
عنوان درس به انگلیسی:		Environmental law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد واحد:	۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با مبانی و مسائل حقوق محیط زیست

اهداف ویژه:

۱. تسلط به قوانین و مقررات زیست محیطی کشور
۲. تحلیل مسائل دشوار حقوق محیط زیست در کشور
۳. آشنایی با ساختار سازمانی و اداری حفاظت محیط زیست
۴. ارائه راه حل عملی و نظری برای برخی مسائل حقوقی محیط زیست کشور

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول- حقوق محیط زیست عمومی

- ۱- مفاهیم و مبانی حقوق محیط زیست
- ۲- ویژگی ها و تحولات حقوق محیط زیست
- ۳- اصول حقوق محیط زیست
- ۴- منابع حقوق محیط زیست

فصل دوم- حقوق محیط زیست اختصاصی

- ۵- حفاظت از آب
- ۶- حفاظت از خاک
- ۷- حفاظت از هوا
- ۸- حفاظت از پوشش گیاهی و جنگل
- ۹- حمایت از حیات وحش و تنوع زیستی
- ۱۰- پسماندها و مواد خطرناک
- ۱۱- حقوق بشر و محیط زیست

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- تقی زاده انصاری، مصطفی، حقوق محیط زیست در ایران، تهران، سمت، ۱۳۹۹
- ۲- جوادی آملی، عبدالله، اسلام و محیط زیست، قم، اسراء، ۱۳۹۸
- ۳- شیلتون، دینا؛ کیس، الکساندر، کتابچه قضایی حقوق محیط زیست، ترجمه محسن عبداللهی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
- ۴- دبیری، فرهاد، فرهنگ حقوق محیط زیست، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۸
- ۵- روش، کاترین، بایسته‌های حقوق محیط زیست، ترجمه علی مشهدی، حسن خسرو شاهی، زینب یوسفی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۰
- ۶- فهیمی، عزیزاله؛ مشهدی، علی، اندیشه‌های حقوق محیط زیست، قم، دانشگاه قم، ۱۳۹۳
- ۷- کیس، الکساندر؛ لانگ، وینفراید؛ اچ. سند، پیتر، حقوق محیط زیست، ترجمه محمد حسن حبیبی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۰
- ۸- مشهدی، علی، ترمینولوژی حقوق محیط زیست، تهران، خرسندی، ۱۳۹۱
- ۹- مشهدی، علی، حقوق اساسی محیط زیست، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۸
- ۱۰- مشهدی، علی، مجموعه قوانین و مقررات پایه حقوق محیط زیست، تهران، خرسندی، ۱۳۹۸
- ۱۱- موسوی، سید فضل الله، سیر تحولات منابع حقوق بین الملل محیط زیست، تهران، میزان، ۱۳۸۵
- 1- A. Kiss, Droit international de l'environnement, pedone, 2004.
- 2- Alder, John, and David Wilkinson. Environmental law and ethics. Macmillan International Higher Education, 2016.
- 3- Birnie and Boyle, International Law and the Environment, 2nd edn, Oxford, 2002.
- 4- Case, David R., et al. Environmental law handbook. Government Institutes, 2011.
- 5- Davies, Peter GG. European Union Environmental Law: An introduction to key selected issues. Taylor & Francis, 2017.
- 6- Fonbaustier L. Manuel de droit de l'environnement.puf; 2020.
- 7- Heyvaert, Veerle, and Leslie-Anne Duvic-Paoli, eds. Research Handbook on Transnational Environmental Law. Edward Elgar Publishing, 2020.
- 8- Holifield, Ryan, JayajitChakraborty, and Gordon Walker, eds. The Routledge handbook of environmental justice. London, UK:: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018.
- 9- Kingston, Suzanne, VeerleHeyvaert, and Aleksandra Čavoški. European environmental law. Cambridge university press, 2017.
- 10- Naim-Gesbert É. Droit général de l'environnement.LexisNexis; 2011.
- 11- Prieur, , Michel, , Droit de l' environnement,Dalloz,4^eedition Paris,2019.
- 12- Rajamani, Lavanya, and Jacqueline Peel, eds. The Oxford Handbook of International Environmental Law. Oxford University Press, 2021.
- 13- Raphael ,Romi, Droit et administration de l' environnement , montehrestion , 4 edition, Paris , 2001.
- 14- Roche , Catherine , Droit de l'environnement , Gualino Editeur, Paris , 2001.
- 15- Seube, Jean-Baptiste, et al. Les grands arrêts du droit de l'environnement.Dalloz, 2017.
- 16- Thomas F. P. Sullivan, EnvironmentalLaw Handbook, Bernan Press, 2014.

عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق اداری)^۱ رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالیه حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

عنوان درس به فارسی:		حقوق اداری تطبیقی	
عنوان درس به انگلیسی:		Comparative administrative law	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			
تخصصی ☐ عملی ☐			
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐			
رساله / پایان نامه ☐			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با بررسی تطبیقی مهم ترین مبانی، اصول، قواعد، نهادها و مباحث حقوق اداری در نظام هاو الگوهای حقوق اداری کشورهای منتخب (گروه کشورهای اروپایی و آمریکایی- کشورهای آمریکای لاتین- کشورهای اسلامی و عربی)

اهداف ویژه:

۱. مطالعه و بررسی تطبیقی مفاهیم و زمینه های مشترک و متفاوت بنیادین در نظام ها و الگوهای حقوق اداری
۲. آشنایی دانشجویان با بررسی تطبیقی رابطه حقوق و اداره و منابع حقوق اداری
۳. بررسی تطبیقی حقوق سازمان های اداری
۴. مطالعه و بررسی تطبیقی اعمال، آئین ها، اختیارات و ابزارهای حقوق اداری

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: بررسی تطبیقی مفاهیم و زمینه های مشترک و متفاوت بنیادین در نظام ها و الگوهای حقوق اداری

۱. مفهوم و قلمرو اداره عمومی و مفاهیم مختلف اداره عمومی
۲. جایگاه اداره عمومی در مجموعه حکومت و روابط آن با سایر ارکان حکومت
۳. مفهوم، تفکیک و استقلال حقوق اداری و نسبت آن با سایر شاخه های حقوق
۴. مبانی، پیشینه و تحولات حقوق اداری
۵. مکاتب و ارزش های بنیادین حقوق اداری

فصل دوم: بررسی تطبیقی رابطه حقوق و اداره و منابع حقوق اداری

۱. بررسی مفهوم و الگوهای مختلف حاکمیت قانون، لوازم و آثار و برداشت های مختلف از آنها
۲. تمایز و شباهت های مفهوم و آثار اصل قانونی بودن و مفهوم و انواع صلاحیت
۳. منابع حقوق اداری
۴. اصول حقوق اداری

فصل سوم: بررسی تطبیقی حقوق سازمان های اداری

۱. ایجاد و انحلال سازمان‌های اداری
۲. شخصیت حقوقی سازمان‌های اداری
۳. نقش و جایگاه سازمان‌های اداری
۴. انواع سازمان‌های اداری و روابط میان آنها
۵. توزیع صلاحیت جغرافیایی و تخصصی میان سازمان‌های اداری

فصل چهارم: بررسی تطبیقی اعمال، آیین‌ها، اختیارات و ابزارهای حقوق اداری

۱. مفهوم، ماهیت و انواع عمل اداری و احکام آنها
۲. فرآیندهای تصمیم‌گیری اداری و آیین‌های اداری عام و اختصاصی
۳. حدود اختیارات، وظایف و تکالیف سازمانهای اداری
۴. ابزارها، روش‌ها و فنون حقوق اداری

فصل پنجم: بررسی تطبیقی حقوق استخدامی

۱. مفهوم و ماهیت حقوق استخدامی و استخدام عمومی
۲. انواع کارکنان و حالت‌های استخدامی
۳. حقوق، وظایف، تکالیف و چگونگی رسیدگی به تخلفات اداری و مسئولیت اداری کارکنان
۴. حقوق و مزایا، جبران‌ها و خدمات رفاهی و تامین اجتماعی

فصل ششم: بررسی تطبیقی حقوق قراردادهای عمومی، اداری و دولتی

۱. مفهوم، تعریف و تمایزهای قراردادهای عمومی، اداری و دولتی
۲. نظام خاص قراردادهای عمومی، اداری و دولتی و چگونگی شکل‌گیری تا خاتمه آنها
۳. شروط استاندارد، قراردادهای همسان و انواع قراردادهای عمومی، اداری و دولتی
۴. مراجع و روش‌های حل و فصل اختلافات در قراردادهای عمومی، اداری و دولتی

فصل هفتم: بررسی تطبیقی نظارت قضایی و دادرسی اداری

۱. الگوهای نظارت قضایی (یگانه، دوگانه، مختلط و سایر الگوها)
۲. دادگاه‌های اداری (عام و اختصاصی)
۳. دادرسی اداری و آیین‌های حاکم بر آن
۴. جهات نظارت قضایی
۵. احکام و جبران‌های قضایی
۶. مسئولیت مدنی اداره‌های عمومی و کارکنان آنها

ث) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

- ۱- طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، حقوق اداری تطبیقی: حاکمیت قانون و دادرسی اداری تطبیقی، تهران، سمت، ۱۳۹۸
- ۲- عباسی، بیژن، حقوق اداری تطبیقی، تهران، دادگستر، ۱۴۰۰
- ۳- عسگری ده‌آبادی، امیر؛ عباسی لاهیجی، بیژن، سازمان‌های اداری و محلی و دادرسی اداری در انگلستان، تهران، مجد، ۱۴۰۰
- ۴- عطریان، فرامرز، حقوق اداری تطبیقی: اداره خوب (مطالعه تطبیقی نظام حقوقی ایران و اتحادیه اروپا)، تهران، میزان، ۱۳۹۶
- ۵- فلاح زاده، علی محمد، حقوق اداری تطبیقی: عدالت رویه‌ای، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۶
- ۶- کونکه، مارتینا، حقوق اداری تطبیقی: سنت و تغییر در حقوق اداری انگلستان و آلمان، ترجمه خدیجه شجاعیان و نگین شفیع بافتی، تهران، مجد، ۱۳۹۶
- ۷- مشهدی، علی، ده گفتار در حقوق اداری فرانسه، تهران، داتیک، ۱۴۰۰
- ۸- مشهدی، علی، فرهنگ اصطلاحات حقوق اداری، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۷
- ۹- هداوند، مهدی، حقوق اداری تطبیقی، ج ۱ و ۲، تهران، سمت، ۱۳۹۰
- ۱۰- هداوند، مهدی؛ آقای طوق، مسلم، دادگاه‌های اختصاصی اداری در پرتو اصول و آیین‌های دادرسی منصفانه (حقوق ایران و مطالعه تطبیقی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
- ۱۱- هداوند، مهدی و دیگران، آیین‌های تصمیم‌گیری در حقوق اداری (مطالعه تطبیقی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۵

منابع انگلیسی:

1. Bell, J. S. (2006). Comparative administrative law. In The Oxford Handbook of Comparative Law.
2. Cane, P., Hofmann, H. C., & Ip, E. C. (Eds.). (2021). The Oxford Handbook of Comparative Administrative Law. Oxford University Press, USA.
3. Cătălin-Silviu Săraru, Current Issues in Administrative Law, Cambridge Scholars Publishing, 2020
4. Craig, P. (2017). Comparative Administrative Law and Political Structure. Oxford Journal of Legal Studies, 37 (4), 946-965.
5. Frank Johnson Goodnow, Comparative Administrative Law; an Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany, General Books, 2013
6. Goodnow, frank J , Compartive Administrative law, Beards Books.
7. Herwig Hofmann, Alexander H. Türk, Alexander Türk, Legal Challenges in EU Administrative Law: Towards an Integrated Administration, Edward Elgar, 2009
8. Mahendra, P. sing, German Administrative law in common law perspective, Springer
9. Nagendranath Ghose, Comparative Administrative Law: With Special Reference to the Organisation and Position of the Administrative Authorities in British India (Classic Reprint), Fb&c Limited, 2018
10. Peter Cane, Leighton McDonald, Kristen Rundle, Principles of Administrative Law, Oxford University Press, 2018.

11. Rose-Ackerman, S., & Lindseth, P. L. (Eds.). (2010). Comparative administrative law. Edward Elgar Publishing.
12. Seerden, Rene and Frits stroink, Administrative law of European Union, Its member states and united stats, Intersection
13. Susan Rose-Ackerman, Peter L. Lindseth, Blake Emerson, Comparative Administrative Law, Edward Elgar Publishing, 2019

منابع فرانسوی:

1. Bonnard, R. (1934). Le contrôle juridictionnel de l'administration: étude de droit administratif comparé (Vol. 6). Delagrave.
2. Cassese, S. (2000). La construction du droit administratif: France et Royaume-Uni. Montchrestien.
3. Franch, M. (2007). Chapitre IV. Le droit administratif espagnol dans le creuset européen. In Droit administratif européen (pp. 603-644). Bruylant.
4. Mayer, O. (1905). Le droit administratif allemand (Vol. 2). V. Giard & E. Brière.
5. Revue française d'administration publique,
6. Sirinelli, J. (2009). Les transformations du droit administratif par le droit communautaire: une contribution à l'étude du droit administratif européen (Doctoral dissertation, Paris 2)

عنوان درس به فارسی:		حقوق قراردادهای اداری	
عنوان درس به انگلیسی:		Law on Administrative Contracts	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- تبیین نظام حقوقی حاکم بر قراردادهای اداری در ایران
- اشاعه جنبه های کاربردی حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. حرکت به سمت تربیت فارغ التحصیلان حرفه ای در حقوق عمومی
۲. شناخت مشکلات مربوط به معاملات و قراردادهای دستگاه های دولتی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- گفتار اول: مفاهیم، تاریخچه و مشخصات قراردادهای اداری
- گفتار دوم: ماهیت حقوقی و اصول حاکم بر قراردادهای اداری
- گفتار سوم: انواع قراردادهای اداری و جایگاه قراردادهای اداری در نظام حقوقی ایران

فصل دوم: شرایط انعقاد قراردادهای اداری

- گفتار اول: شرایط عمومی انعقاد قراردادهای اداری
- گفتار دوم: شرایط اختصاصی انعقاد قراردادهای اداری

فصل سوم: ترتیب انجام تشریفات و آیین تنظیم قراردادهای اداری

- گفتار اول: ترتیب انجام تشریفات مناقصه و مزایده

- گفتار دوم: آیین تنظیم قراردادهای اداری

فصل چهارم: آثار اجرای قراردادهای اداری و عوامل مؤثر بر آن

گفتار اول: آثار اجرای قراردادهای اداری

گفتار دوم: عوامل مؤثر بر اجرای قراردادهای اداری

فصل پنجم: پایان و حل و فصل اختلافات قراردادهای اداری

گفتار اول: پایان و سقوط قراردادهای اداری

گفتار دوم: حل و فصل اختلافات قراردادهای اداری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۲۵... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۵... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کتاب. قانون

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

- ۱- امامی، محمد؛ استوار سنگری، کورش، حقوق اداری، ج ۲، تهران، میزان، ۱۴۰۰
- ۲- انصاری، ولی الله، کلیات حقوق قراردادهای اداری، تهران، حقوقدان و دانش‌نگار، ۱۳۹۱
- ۳- برزگر، عبدالرضا؛ دشتی، عباس، جایگاه داوری در قراردادهای اداری، میبد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد، ۱۳۹۵
- ۴- رحمن آبادی، محمد صادق، مبانی قراردادهای خصوصی و اداری، شهریار، شب‌نما، ۱۳۹۸
- ۵- رستمی، ولی، حقوق قراردادهای اداری، تهران، دادگستر، ۱۴۰۱
- ۶- شمعی، محمد، تحلیل ماهیت و آثار قرارداد اداری در حقوق ایران، تهران، دستان، ۱۳۸۸
- ۷- شمعی، محمد، حقوق قراردادهای اداری، تهران، جنگل و کاوشیار، ۱۳۹۴
- ۸- عمادی، احمد، نظارت بر قراردادهای اداری، تهران، پویانما، ۱۳۹۹
- ۹- قربانی رحیم، آریتا، قراردادهای اداری، کرج، پیدار، ۱۳۹۷
- ۱۰- مولایی، آیت، قراردادهای اداری (مطالعه تطبیقی بسترها، مبانی، ماهیت و اصول)، تهران، میزان، ۱۳۹۹

منابع لاتین:

1. François Lichère, Droit des contrats administratifs, 2021
2. Frédéric Colin, L'essentiel du droit des contrats administratifs, Les Carrés Rouge, 2020
3. Greg Goldfayl, Construction Contract Administration, UNSW Press, 2004

عنوان درس به فارسی: مسئولیت مدنی دولت		عنوان درس به انگلیسی: Civil liability of state	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- بررسی و توسعه معلومات نظری و عملی دانشجویان در ارتباط با علل ایجاد مسئولیت مدنی برای دولت و طرق جبران آنها

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مبانی مسئولیت مدنی دولت در نظامهای حقوقی
۲. آشنایی با معیارهای تفکیک مسئولیت شخصی مقامات عمومی از دولت
۳. آشنایی با حدود مسئولیت مدنی دولت، خطای اداری و مسئولیت‌های ناشی از خطر
۴. آشنایی با جبران‌ها و ترمیم‌های ناشی از مسئولیت دولت

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

سرفصل:

۱. مفهوم و مبنای مسئولیت مدنی دولت
۲. پیدایش و تحول مسئولیت مدنی دولت
۳. تحلیل قواعد و اصول حاکم بر مسئولیت مدنی دولت
۴. حدود مسئولیت مدنی دولت (اعمال تصدی و حاکمیت، اعمال اداری، اعمال اقتصادی و ...)
۵. مسئولیت‌های ناشی از خطای دولت
۶. مسئولیت دولت از لحاظ خطر
۷. دعاوی جبران خسارات ناشی از مسئولیت مدنی دولت
۸. مطالعات تطبیقی در مسئولیت مدنی دولت

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع:

۱. آل محمد، سید امیر، مبانی و چالش‌های مسئولیت مدنی دولت در حوادث غیرمترقبه، تهران، جاودانه، ۱۳۹۹
۲. باریکلو، علی‌رضا، مسئولیت مدنی، تهران، میزان، ۱۳۸۵
۳. بافهم، محمد، مسئولیت مدنی دولت و شهرداری‌ها در نتیجه‌ی تصرف اموال واقع در طرح‌ها (در پرتو آرای محاکم)، تهران، مجد، ۱۳۹۶
۴. برنجیان اصل، امین، مسئولیت مدنی دولت در قبال پدیده گرد و غبار، تهران، کاکتوس، ۱۳۹۹
۵. پیش‌آهنگ، جواد؛ آتشبار، بهجت، مسئولیت مدنی حکومت در فقه شیعه و حقوق، تهران، گروه آموزشی مدرس، سنجش و دانش، ۱۳۹۸
۶. خسروی، احمد، مسئولیت مدنی نهادهای دولتی، تهران، قانون یار، ۱۳۹۸
۷. دهقانی، رضا، مصونیت یا مسئولیت مدنی دولت؟ در قبال تصمیمات قضایی داده‌گاه‌ها، تبریز، ائلشن، ۱۴۰۰
۸. زرگوش، مشتاق، حقوق اداری، مسئولیت مدنی دولت و کارکنان آن، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۹۲
۹. زرگوش، مشتاق، مسئولیت مدنی دولت، ج ۱ و ۲، تهران، میزان، ۱۳۹۲
۱۰. شفیع‌ی، ابودر، مسئولیت مدنی دولت در حقوق ایران و فقه امامیه، تهران، آریان قلم، ۱۳۹۳
۱۱. طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، حقوق اداری، تهران، سمت، ۱۳۹۹
۱۲. علم خانی، اعظم، مسئولیت مدنی دولت در قبال آلودگی‌های زیست محیطی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۳
۱۳. عمرانی، محسن، مسئولیت مدنی کارکنان دولت از حیث ورود زیان به اموال عمومی، تهران، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، ۱۳۹۷
۱۴. غمامی، مجید؛ کاتوزیان، ناصر، مسئولیت مدنی دولت نسبت به اعمال کارکنان خود، تهران، دادگستر، ۱۳۷۶
۱۵. قاسم زاده، سید مرتضی، مبانی مسئولیت مدنی، تهران، میزان، ۱۳۸۵
۱۶. کاتوزیان، ناصر، ضمان قهری و مسئولیت مدنی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۹
۱۷. محمدخانی، حسین، مسئولیت مدنی دولت در بارگاه داد: رای پرونده موسوم به هموفیلی‌ها، تهران، بعثت، ۱۳۸۶
۱۸. ملکوتی، رسول، مسئولیت مدنی دولت، تهران، مجد، ۱۳۹۶
۱۹. هداوند، مهدی، حقوق اداری تطبیقی، جلد دوم، تهران، سمت، ۱۳۹۸
1. Kappeler, V. E. (2006). Critical issues in police civil liability. Waveland Press.
2. Henao, J. C. (2007). Le dommage: analyse à partir de la responsabilité civile extracontractuelle de l'Etat en droit colombien et en droit français (Doctoral dissertation, Paris 2).
3. Anaelle, H. (2019). Droit de la responsabilité civile: le dommage. Publications Pimido.

عنوان درس به فارسی:		حقوق شوراهای اداری	
عنوان درس به انگلیسی:		Law of Administrative Councils	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد			
☐ پایه	☒ نظری		
☐ تخصصی	☐ عملی		
☒ اختیاری	☐ نظری-عملی		
رساله / پایان نامه			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با نظام حقوقی شوراهای اداری

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با انواع شوراهای اداری و جایگاه آنها در نظام حقوقی ایران
۲. آشنایی با قلمرو وظایف و اختیارات قانونی شوراهای اداری
۳. آسیب شناسی ساختار حقوقی تصمیم گیری جمعی و شورایی
۴. ارائه راه حل عملی و نظری برای مسائل حقوقی تشکیل و فعالیت شوراهای اداری

پ) مباحث یا سرفصلها:

۱. مفاهیم و مبانی شوراهای اداری کشوری
۲. مبانی تصمیم گیری فردی یا شورایی در حقوق اسلام
۳. اصول و قواعد حقوقی حاکم بر شوراهای اداری
۴. تاریخچه حقوق شوراهای اداری
۵. گونه شناسی و انواع شوراهای اداری
۶. قلمرو اختیارات و صلاحیت شوراهای اداری
۷. نظام حقوقی حاکم بر تشکیل و فعالیت شوراهای اداری
۸. نظام حقوقی حاکم بر تغییر و ادغام شوراهای اداری
۹. نظام حقوقی حاکم بر انحلال شوراهای اداری
۱۰. آسیب شناسی و الگوی مطلوب حقوقی شوراهای اداری کشوری
۱۱. مطالعه موردی برخی از شوراهای اداری کشوری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- اقتداری، علی محمد، سازمان و مدیریت: سیستم و رفتار سازمانی، تهران، مولوی، ۱۳۹۲
- ۲- تسلیمی، محمد سعید، تحلیل فرآیندی خط مشی گذاری و تصمیم گیری، تهران، سمت، ۱۳۹۰
- ۳- حسینی، سید محمد رضا، مشورت در اسلام، قم، نور مطاف، ۱۳۸۷
- ۴- رستمی، ولی؛ آقای طوق، مسلم؛ لطفی، حسن، دادرسی عادلانه در مراجع اختصاصی اداری ایران، تهران، گرایش، ۱۳۸۸
- ۵- فریادی، مسعود، بررسی روند تعیین وضعیت حقوقی شوراهای اداری، اطلاع رسانی حقوقی، ش ۱۳، بهار ۱۳۸۷، صص ۳۷-۴۸
- ۶- مشهدی، علی؛ فریادی، مسعود، حقوق شوراهای اداری (بررسی حقوقی جایگاه و وضعیت شوراهای اداری در قوه مجریه)، تهران، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری، ۱۴۰۰
- ۷- هدی، فرد، اداره امور عمومی تطبیقی (مدیریت تطبیقی)، ترجمه سید مهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده، تهران، اندیشه‌های گوهربار، ۱۳۸۶
- 8- Albertini, Jean-Benoit. Réforme administrative et réforme de l'Etat en France: thèmes et variations de l'esprit de réforme de 1815 à nos jours, Economica, 2000.
- 9- Bagayoko, Niagale, and Anne Kovacs. La gestion interministérielle des sorties de conflits. Centre d'études en sciences sociales de la défense (C2SD), 2007.
- 10- Bezes, Philippe. Gouverner l'administration: une sociologie des politiques de la réforme administrative en France, 1962-1997. Diss. Paris, Institut d'études politiques, 2002.
- 11- Bezes, Philippe. Réinventer l'État: les réformes de l'administration française (1962-2008). Presses universitaires de France, 2015.
- 12- Charreaux, Gérard & Jean-Pierre Pitot-Belin. Le conseil d'administration. Vuibert, 1990.
- 13- Charreaux, Gérard. "Le conseil d'administration dans les théories de la gouvernance." *Revue du financier* 127 (2000): 6-17.
- 14- Gohin, Olivier, Institutions administratives, 3e édition, L.G.DJ.1998.
- 15- Guyon, Y., *Droit des affaires*, 10e éd., Publication Economica, 1998.
- 16- Jobert, B., & P. Muller, L'état en action, Politiques publiques et corporatisme, PUF, 1987.
- 17- Quermonne J.-L., L'appareil administratif de l'etat, le Seuil, 1991.
- 18- Rosanvallon, Pierre, La nouvelle question sociale: Repenser l'État-providence. Le seuil, 2015.
- 19- Rosanvallon, Pierre, L'État en France de 1789 à nos jours. Le Seuil, 2015.

عنوان درس به فارسی:		حقوق واحدهای محلی	
عنوان درس به انگلیسی:		Local Authority Law/ Local Units Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) هدف کلی:

هدف کلی این واحد درسی آن است که با آشنایی دانشجویان کارشناسی ارشد حقوق عمومی با اصول و بایدها و نبایدهای عدم تمرکز و اداره محلی و بررسی نمونه‌های موفق و کارآمد آن در کشورهای مختلف، به آسیب‌شناسی نظام حقوقی عدم تمرکز و اداره محلی در ایران و هم‌چنین لوازم آن پرداخته شود تا هم دانشجویان و پژوهشگران با یکی از مهم‌ترین سازوکارهای اداره و حکمرانی کارآمد، آشنایی علمی پیدا کنند و هم ساختار و نظام عدم تمرکز در ایران، پای در مسیر بهبود و اصلاح گذارد.

ب) اهداف ویژه:

۱. تجزیه و تحلیل نظام حقوقی عدم تمرکز، فلسفه وجودی و اصول حاکم بر آن در چارچوب‌های عملی و نظری.
۲. آسیب‌شناسی وضعیت موجود نظام عدم تمرکز در ایران و ارائه راهکارهای علمی برای اصلاح آن و در راستای افزایش کارآمدی و تناسب با نیازهای محلی و بررسی تأثیر نظام حاکم بر عدم تمرکز در دستیابی به توسعه و رفع موانع آن.
۳. مطالعه نقش و جایگاه حقوقی شهر و روستا در نظام عدم تراکم و عدم تمرکز.
۴. به دست دادن راهکارهای عملیاتی جهت افزایش آزادی اداری واحدهای محلی، در راستای دموکراتیک‌تر نمودن سازوکارهای موجود اداره محلی در ایران.

پ) سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم، مبانی، اصول و مطالعه تطبیقی

- ۱- مفاهیم
- ۲- مبانی
- ۳- اصول (آزادی اداری، برابری، تمامیت ارضی و وحدت سرزمینی، حق تعیین سرنوشت)
- ۴- مطالعه تطبیقی

فصل دوم: پیشینه، منابع عدم تمرکز و نهادهای تقسیمات کشوری در ایران

- ۱- پیشینه
- ۲- منابع
- ۳- نهادهای تقسیمات کشوری (مرتبط با عدم تراکم و عدم تمرکز)

فصل سوم: نظام حقوقی حاکم بر اداره شهر و روستا در ایران

- ۱- نظام حقوقی حاکم بر اداره شهر
- ۱- نظام حقوقی حاکم بر اداره روستا

فصل چهارم: حقوق مالیه محلی (درآمدها و هزینه‌ها)

۱- نظام بودجه‌ریزی محلی (اصول حاکم)

۲- درآمدها (منابع)

۳- هزینه‌ها (مصارف)

فصل پنجم: نظارت بر واحدهای محلی

۱- نظارت اداری (نظارت شورا بر شهرداری، نظارت‌های سلسله‌مراتبی ساختار شهرداری و نظارت نهادهای ملی (فرمانداری، استانداری و وزارت کشور))

۲- نظارت شبه‌قضایی (هیأت حل اختلاف)

۳- نظارت قضایی (دادگاه‌های عمومی و دیوان عدالت اداری)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

برای تدریس این درس و به منظور یادگیری و فهم هرچه بهتر دانشجویان، مطالعه ادبیات خارجی ضروری است؛ چرا که مسأله تمرکززدایی و ایجاد واحدهای محلی در دولت - کشورها بیشتر ریشه در تحولات کشورهای اروپایی نظیر فرانسه و بریتانیا دارد. بنابراین پیش از مطالعه و بررسی واحدهای محلی در ایران دانشجویان با همراهی استاد مربوطه بایستی به سراغ منابع دسته اول خارجی در این زمینه رفته و پس از بررسی اجمالی آن‌ها وارد فضای تمرکززدایی و واحدهای محلی در جمهوری اسلامی ایران شوند. همچنین، قوانین و مقررات بسیار پراکنده‌ی این حوزه، لزوم آشنایی با این قوانین را ایجاب می‌نماید.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی

۱. آقای طوق، مسلم، عدم تمرکز اداری در ایران: نگاهی انتقادی به شوراها در ایران، مجلس و راهبرد، ش ۵۶، تابستان ۱۳۸۶، صص ۱۲۵-۱۴۴
۲. آقای طوق، مسلم، نگرشی تطبیقی بر عدم تمرکز محلی در ایران، دانش حقوق عمومی، ش ۱۸، زمستان ۱۳۹۶، صص ۴۵-۶۵
۳. بوچانی، محمد حسین؛ نظری، الهام؛ دلنواز، نازنین، واکاوی نهادی- حقوقی قدرت‌سپاری به مدیریت محلی در ایران، پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، ش ۱، بهار ۱۳۹۷، صص ۵۹-۸۵
۴. جلالی، محمد، اصول تحدیدکننده تمرکززدایی در جمهوری اسلامی ایران با رویکرد مقایسه‌ای با جمهوری فرانسه، تحقیقات حقوقی، ش ۶۰، زمستان ۱۳۹۱، صص ۳۲۳-۳۶۷
۵. جلالی، محمد، اصول کلی راهنمای تمرکززدایی در حقوق فرانسه و مقایسه آن با حقوق ایران، پژوهش حقوق عمومی، شماره ۴۷، آبان ۱۳۹۴، صص ۷۱-۱۰۰
۶. حبیب‌نژاد، سید احمد، «بررسی حقوقی شوراها و اسلامی شهر در پرتو اصول تمرکززدایی»، حقوق اسلامی، ش ۲۰، ۱۰ ۱۳۸۸، صص ۱۱۱-۱۳۱

۷. خوبروی پاک، محمدرضا، تمرکززدایی و خودمدیری، تهران، چشمه، ۱۳۸۴
۸. دوتوکویل، الکسی، تحلیل دموکراسی در آمریکا، ترجمه رحمت‌الله مراغه‌ای، تهران، علمی فرهنگی، ۱۳۹۶
۹. رستمی، ولی؛ حسینی‌پور اردکانی، سید مجتبی، بایسته‌های مقررات‌گذاری محلی، دانش حقوق عمومی، ش ۳۰، زمستان ۱۳۹۹، صص ۷۵-۹۴
۱۰. زرقانی، سیدهادی، احمدی، ابراهیم، حکمرانی خوب در دولت‌های محلی: تمرکززدایی، فصلنامه دولت‌پژوهی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، سال پنجم، ش ۱۹، پاییز ۱۳۹۸، صص ۱۰۷-۱۳۸
۱۱. طاهری، ابوالقاسم، حکومت‌های محلی و عدم تمرکز، تهران، قومس، ۱۳۷۰
۱۲. عباسی، بیژن، بررسی وظایف و اختیارات شوراهای شهر و روستا در فرانسه، فصلنامه حقوق دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ش ۴، دی ۱۳۸۷، صص ۲۸۱-۲۹۵
۱۳. عباسی، بیژن، حقوق اداری تطبیقی، تهران، نشر دادگستر، ۱۳۹۵
۱۴. عبدالله نژاد، اسرین، بررسی عملکرد دولت محلی و تمرکززدایی از دیدگاه حقوق عمومی، پژوهش ملل، ش ۳۱، تیر ۱۳۹۷، صص ۱۳۷-۱۵۰
۱۵. عسگری ده‌آبادی، امیر؛ عباسی، بیژن، سازمان‌های اداری و محلی و دادرسی اداری در انگلستان، تهران، امجد، ۱۴۰۰
۱۶. عطریان، فرامرز؛ غمامی، سید محمد مهدی، جهات ابطال عوارض شوراهای اسلامی در دیوان عدالت اداری، تهران، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، ۱۳۹۸
۱۷. معلمی، مژگان، تأثیر توانمندی و کارآمدی دولت‌های محلی بر اجرای سیاست تمرکززدایی، بررسی مسائل اقتصاد ایران، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۹، صص ۱۰۵-۱۳۲

(ب) منابع انگلیسی

1. Bogdanor (V), Devolution in the United Kingdom, Oxford, Oxford University Press, 2001.
2. Burgess (M). Comparative federalism: Theory and practices. London, Routledge, 2006.
3. Deacon (R), Devolution in the United Kingdom, Edinburgh University Press, 2012.
4. Gibson, (E), "Federalism and Democracy in Latin America, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 2004, 323-61.
5. Scott (J.K). "Decentralization – In Theory and Practice", Local Government in a Global Context. Khon Kaen: College of Local Administration, 2012, 37-56.
6. Trench, (A), Devolution and power in the United Kingdom, Manchester, Manchester University Press, 2007.
7. Vivien A. Schmidt, "Democratizing France: The Political and Administrative History of Decentralization", Cambridge University Press, 2007.
8. Treisman, Daniel, "The Architecture of Government; Rethinking Political Decentralization", New York, Cambridge University Press, 2007.
9. Gómez, Georgina, Knorrington, Peter, "Local Governance, Economic Development and Institutions", Hampshire, Palgrave Macmillan, 2016.
10. Sisk, Timothy, "Democracy at The Local Level; The International Idea Handbook On Participation, Representation, Conflict Management, And Governance", International IDEA, 2001.
11. Lankina, Tomila, Hudalla, Anneke, "Local Governance in Central and Eastern Europe; Comparing Performance in the Czech Republic, Hungary, Poland and Russia", Hampshire, Palgrave Macmillan, 2008.
12. Nunes Silva, Carlos, Buček, Ján, "Local Government and Urban Governance in Europe", Springer, 2017.
13. Shah, Anwar, "Local Governance in Developing Countries", Washington, D.C., The World Bank, 2006.
14. Copus, Colin, "Leading the localities; Executive Mayors in English Local Governance", Manchester & New York, Manchester University Press, 2006.
15. Teles, Filipe, "Local Governance and Inter-Municipal Cooperation", Hampshire, Palgrave Macmillan, 2016.
16. Saito, Fumihiko, "Foundations for Local Governance; Decentralization in Comparative Perspective", Leipzig, Physica-Verlag, 2008.
- onsidine, Mark, Giguère, Sylvain, "The Theory and Practice of Local Governance and Economic development", Hampshire, Palgrave Macmillan, 2008.

18. Grindle, Merilee, "Going Local; Decentralization, Democratization, And The Promise of Good Governance", Princeton & Oxford, Princeton University Press, 2007.
19. Schmidt, Vivien, "Democratizing France; The political and administrative history of decentralization", New York, Cambridge University Press, 1990.

20.

عنوان درس به فارسی:		حقوق روستایی	
عنوان درس به انگلیسی:		Rural Law/ countryside law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	نوع درس و واحد	
	مبانی حقوق عمومی اقتصادی		
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- مطالعه نظام حقوقی حاکم بر روستا با رویکرد تدوین و تبیین منسجم حقوق روستایی
- دست یابی به نظریه حقوقی لازم برای توسعه روستایی عادلانه و پایدار
- حمایت حقوقی از حفظ حیات روستایی با تکیه بر مبانی فرهنگی و تاریخی ایرانی-اسلامی

اهداف ویژه:

۱. بررسی نظریه ها و روش های حقوقی برای توسعه متوازن روستایی و حفظ جمعیت روستاها و تأمین اهداف آمایش سرزمین
۲. تدقیق و مطالعه نظری و کاربردی در ارتباط و تعامل بین حقوق، سیاستگذاری عمومی و برنامه ریزی و مدیریت روستایی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم، نظریه ها، مبانی و اصول حقوق روستایی

- ۱- مفهوم روستا و تمایز آن از شهر و سایر سکونتگاه ه
- ۲- پیشینه و تاریخ اداری و حقوقی روستا
- ۳- نظریه های توسعه روستا و دیدگاه های جامعه شناختی و مدیریتی به روستاها
- ۴- تعریف و مفهوم شناسی حقوق روستایی و نسبت آن با سایر قلمرو های علمی مرتبط

فصل دوم: قلمرو ها و تفکیک مناطق روستایی

- ۱- تفکیک قلمرو روستایی بر مبنای فعالیت و ویژگی های جغرافیایی، مرجع اداری دارای صلاحیت و...
- ۲- منطقه بندی روستایی
- ۲- محدوده روستا و توسعه آتی آن
- ۳- روستا و نظام تقسیمات کشوری

فصل سوم: نظام مدیریت روستا و نهاد های اداری روستایی

- ۱- نهادهای حاکمیتی و مدیریتی روستا
- ۱-۱- دهیاری، شورای اسلامی روستا
- ۱-۲- وزارت جهاد کشاورزی
- ۱-۳- سازمان حفاظت محیط زیست
- ۲- نهادهای خدماتی روستا
- ۲-۱- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ۲-۲- تعاونی های روستایی

فصل چهارم: نظام حقوقی و مدیریت و مالکیت اراضی روستایی

- ۱- مالکیت خصوصی و عمومی در روستا
- ۲- روستا و حفاظت از منابع طبیعی
- ۳- نظام حقوقی بهره برداری از اراضی عمومی روستایی

فصل پنجم: سیاستگذاری حمایتی و تشویقی از روستاها

- ۱- خط مشی های حمایتی و تشویقی برای توسعه روستا
- ۲- سیاستهای استفاده پایدار از منابع طبیعی و حفظ محیط زیست
- ۳- حمایت حقوقی از فرد روستایی برای تشویق تداوم زیست روستایی و بازتولید آن برای کنترل مهاجرت روستاییان

فصل ششم: دادرسی روستایی

- ۱- اقسام دعاوی روستایی از نظر موضوعی و محلی
- ۲- حق دسترسی روستاییان به حق دادرسی و نظام دادرسی رسمی
- ۳- نهاد های شبه قضایی و مراجع قضایی روستایی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- بهره گیری از روش شناسی حقوقی برای نگرش بر روستا و برنامه ریزی و توسعه روستایی
- ۲- استفاده از مفاهیم و نظریه های گرایش های علمی دیگر و هم زمان بهره گیری از روش علمی حقوق و شناسایی نسبت حقوق و به طور خاص حقوق عمومی با گرایش های یاد شده
- ۳- مطالعه اسناد و استانداردهای بین المللی مدیریت روستاها و بررسی تطبیقی با نظام های حقوقی توسعه یافته و مشابه با ایران برای تدوین رهیافت های نوین، عادلانه و کارآمد برای نظام حقوقی روستا در ایران

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اکبری، غضنفر؛ عبدالهی، مجید، مجموعه قوانین و مقررات ده و دهیاری، تهران، قلمستان هنر، ۱۳۸۶
۲. حجتی، علی؛ عباسی، عادل، حقوق منابع طبیعی، تهران، مجد، ۱۳۹۷
۳. حسینی، سید علی، حقوق روستایی در ایران مبنای عمل شوراها و دهیاران، رشت، ایلنا، ۱۳۹۰
۴. عموزاده مهدیرجی، قدرت، مجموعه حقوق منابع طبیعی تشخیص اراضی ملی از مستثنیات: مبانی، عناصر و آثار حقوقی، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۵. موسوی، سید عارف؛ طالشی، مصطفی، حقوق و قوانین روستایی، ج ۱ و ۲، تهران، سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، ۱۳۹۲
۶. وارسته بازقلعه، محمد، حقوق روستایی، تهران، مجد، ۱۴۰۲

1. Agricultural Law, Christopher Rodgers, Bloomsbury Publishing, 2016.
2. The Teaching of Rural Law by Vocational Agriculture Teachers in Pennsylvania: A Thesis, Samuel Frank Simmons, Forgotten Books publishing, 2017.
3. Solving the Problem of Agriculture, Farmer, and Rural Area by Rule of Law, Ding Guomin and Gao Jianxun, Hamilton Books Publication, 2017.
4. Law, Policy and Development in the Rural Environment (collection of essays), Nicholas Herbert-Young, University of Wales Press, 1999.

عنوان درس به فارسی: حقوق منابع طبیعی		عنوان درس به انگلیسی: Natural resources law	
نوع درس و واحد			
☒ نظری	☐ پایه	مبانی حقوق عمومی	
☐ عملی	☐ تخصصی	ندارد	
☐ نظری-عملی	☒ اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- شناخت نظام حقوقی حاکم بر مدیریت، تملک و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با قوانین و مقررات حاکم بر منابع طبیعی
۲. شناخت نظام حقوقی مالکیت منابع طبیعی
۳. شناخت نظام حقوقی حاکم بر بهره‌برداری از منابع طبیعی
۴. شناخت نظام دادرسی منابع طبیعی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

۱. تعاریف: (منابع طبیعی و حقوق منابع طبیعی)
۲. اهمیت منابع طبیعی
۳. تعریف حقوق منابع طبیعی
۴. منابع حقوق منابع طبیعی
۵. اصول حقوق منابع طبیعی (اصل بهره‌برداری عادلانه، اصل بهره‌برداری پایدار، اصل لاضرر، اصل تسلط، اصل نفی سبیل، اصل ممنوعیت اسراف و تبذیر، اصل قطع وابستگی اقتصادی از منابع طبیعی، اصل بازیافت، ترمیم و بازسازی)
۶. نظریات فقهی و حقوقی در زمینه مالکیت منابع طبیعی

فصل دوم: قلمرو حقوق منابع طبیعی

۱. بهره‌برداری از خاک
۲. زمین‌های عمومی (دشت‌ها، مراتع، زمین‌های بایر و دایر، کوهستان، سواحل)
۳. بهره‌برداری از آب
۴. بهره‌برداری از معادن
۵. بهره‌برداری از جنگل و مرتع (پوشش گیاهی)
۶. بهره‌برداری از منابع آبی
۷. بهره‌برداری از ذخایر ژنتیکی

فصل سوم: صلاحیت‌های نهادهای اداری متصدی منابع طبیعی

۱. وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی، سازمان شیلات، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، ادارات منابع طبیعی)
۲. وزارت نیرو
۳. وزارت نفت
۴. وزارت راه و شهرسازی
۵. سازمان حفاظت محیط زیست
۶. شهرداری‌ها
۷. شورای عالی آب
۸. شورای صیانت از حقوق بیت‌المال

فصل چهارم: دادرسی منابع طبیعی

۱. رسیدگی به تخلفات در زمینه منابع طبیعی
۲. حل و فصل دعاوی در زمینه منابع طبیعی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آگوستو کاپونترا، دانت، اصول حقوق و مدیریت آب، ترجمه محسن عبدالهی و اصلی عباسی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۲
۲. بشیری، عباس و همکاران، حقوق کاربردی املاک و اراضی، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۴۰۰
۳. جوادی آملی، عبدالله، اسلام و محیط زیست، قم، اسراء، ۱۳۹۸
۴. حجتی، علی؛ عباسی، عادل، حقوق منابع طبیعی، تهران، فکرسازان، ۱۴۰۲
۵. رحمت آبادی، صبار؛ احمدی، امیر، سیاست جنایی قضایی غیر کیفری در حمایت از منابع طبیعی، مطالعات فقهی و فلسفی، ش ۳۶، زمستان ۱۳۹۷، صص ۷-۳۳
۶. شامخی، تقی، قوانین و مدیریت منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۹۰
۷. شفیعی، امین؛ رنجبر، فضل‌الله، بررسی حقوقی جرایم محیط زیست و مرتبط با منابع طبیعی، تهران، قانون یار، ۱۳۹۷
۸. شیلتن، دینا؛ کیس، الکساندر، کتابچه قضایی حقوق محیط زیست، ترجمه محسن عبداللهی، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۹. طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۸۳

۱۰. عموزاده مهدیرجی، قدرت، مجموعه حقوق منابع طبیعی تشخیص اراضی ملی از مستثنیات: مبانی، عناصر و آثار حقوقی، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۱۱. فراهانی فرد، سعید؛ صادقی، حسین؛ ساختار مالکیت و تأثیر آن بر بهره برداری از منابع طبیعی (بررسی تطبیقی)، پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، ش ۴، زمستان ۱۳۸۵، صص ۱۳۱-۱۵۶
۱۲. فهیمی، عزیزاله؛ مشهدی، علی، اندیشه‌های حقوق محیط زیست، قم، دانشگاه قم، ۱۳۹۳
۱۳. کرمی، حامد، حقوق اداری اموال (اموال عمومی)، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۷
۱۴. کولا، ای، اقتصاد منابع طبیعی: محیط زیست و سیاست‌گذاری‌ها، ترجمه سیاوش دهقانیان و فرخ دین قزلی، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۹۳
۱۵. گودرزی، نسیم؛ گودرزی، نرگس، نظام حقوق منابع طبیعی در ایران با توجه به اصل حاکمیت در حقوق بین الملل، تهرانف نظری، ۱۳۹۸
۱۶. لاجوردی، سیدعدنان؛ رضایی صدر آبادی، محسن؛ سیدحسین زاده یزدی، مجتبی، معیارهای توزیع عادلانه منابع طبیعی تجدیدناپذیر در نظام اقتصادی اسلام، اقتصاد اسلامی، ش ۵۵، پاییز ۱۳۹۳، صص ۵-۳۲
۱۷. نوروزی، حسین؛ پورنوری، منصور؛ پروین، محمد رضا، تطابق حقوق کیفری ایران در جرایم محیط زیستی و منابع طبیعی با سند اهداف توسعه پایدار، تحقیقات جغرافیایی، ش ۱۳۶، بهار ۱۳۹۹، صص ۱۹۰-۱۹۲
18. Mutz, Kathryn M. & Gary C. Bryner & Douglas S. Kenney (eds) (2002), Justice and Natural Resources: Concepts, Strategies, and Applications, USA: Island Press.
19. Vaughn, Jacqueline (2007), Conflicts over natural resources: a reference handbook, USA: ABC-CLIO, Inc.
20. Zellmer, Sandra B. & Jan G. Laitos (2014), Principles of Natural Resources Law, USA: West Academic.

عنوان درس به فارسی:		مبانی و اصول حقوق رسانه	
عنوان درس به انگلیسی:		Fundamentals and principles of media law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با پایه ها، معیارها و اصول کلی حقوقی مرتبط با رسانه ها و فعالیت های ارتباطی در جهان و ایران

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با اصول کلی حقوق رسانه ها در جهان
۲. مطالعه و بررسی اصول کلی حقوق رسانه ها در ایران

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

۱. تعریف حقوق رسانه ها و تعیین قلمرو آن
۲. رابطه حقوق داخلی رسانه ها با حقوق بین الملل
۳. الزامات فقهی فعالیتهای رسانه ای (دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر، منع انتشار دادهای ضاله)

فصل دوم: اصول کلی حقوق رسانه ها در جهان

۱. اصل آزادی تاسیس و اداره رسانه
۲. اصل آزادی دسترسی و انتشار اطلاعات
۳. اصل آزادی نظارت و نقد عملکرد دولت ها
۴. اصل رعایت امنیت و مصالح ملی
۵. اصل رعایت حریم خصوصی و اسرار تجاری
۶. اصل رعایت اخلاق عرفی
۷. اصل احترام به حاکمیت دولت ها
۸. اصل دادرسی منصفانه و ارفاقی
۹. اصل رعایت حقوق مخاطبان
۱۰. اصل پرهیز از خشونت و بیان تنفرآمیز و نژاد پرستانه
۱۱. اصل منع تبلیغات و ترویج تروریسم

فصل سوم: اصول کلی حقوق رسانه ها در ایران

۱. اصل رعایت موازین و اخلاق اسلامی
۲. اصل مجوزگیری تاسیس و مالکیت رسانه ها
۳. اصل آزادی بیان در رسانه ها
۴. اصل مصونیت حریم خصوصی
۵. اصل علنی بودن دادگاهها و جلسات مجلس
۶. اصل مسئولیت و نظارت بر فعالیت رسانه ها
۷. اصل دادرسی با حضور هیات منصفه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. آدمی، محمد، اصول حقوق ارتباطات در اسلام (با مروری بر قواعد بین‌المللی)، تهران، دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، ۱۳۹۳
۲. اسماعیلی، محسن، حقوق آزادی اطلاعات؛ از نظریه تا عمل، تهران، سمت، ۱۴۰۰
۳. اسماعیلی، محسن، حقوق آزادی اطلاعات در ایران: شرح و تفسیر کاربردی قانون دسترسی و انتشار آزاد اطلاعات، ج ۱، تهران، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۴۰۰
۴. اسماعیلی، محسن، حقوق آزادی اطلاعات در ایران: مراحل، مستندات و مدارک پشتیبان تصویب قانون دسترسی و انتشار آزاد اطلاعات، ج ۲، تهران، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۴۰۰
۵. اسماعیلی، محسن، گفتارهایی در حقوق رسانه، ج ۱ و ۲، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۴۰۰
۶. انصاری، باقر، حقوق رسانه، تهران، سمت، ۱۳۹۰
۷. قاسمی حمید؛ فنزاد، رضا، حقوق رسانه، تهران، اندیشه آرا، ۱۳۹۹
۸. معتمدنژاد، کاظم؛ معتمدنژاد، رؤیا، حقوق ارتباطات: کلیات، تهران، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۸۶

منابع لاتین:

1. Mhiripiri, Nhamo A., Chari, Tendai (2017), Media Law, Ethics, and Policy in the Digital Age, IGI Global.
2. Wayne Overbeck, Genelle Belmas (2019), Major Principles of Media Law, Cengage Learning.
3. Debray, Régis (1999), "Qu'est-ce que la médiologie?" Le Monde Diplomatique, August, "What is Mediology?" Translated by Martin Irvine, Georgetown University.
4. Flew, Terry (2008), New Media: An Introduction. Oxford: Oxford University Press.
5. E. M. Barendt, Lesley Hitchens, Rachael Craufurd-Smith, Jason Bosland (2014), Media Law: Text, Cases and Materials, Pearson.

عنوان درس به فارسی:		حقوق تبلیغات بازرگانی	
عنوان درس به انگلیسی:		Commercial Advertising Law	
دروس پیش‌نیاز:		مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	
دروس هم‌نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد		☐ پایه ☒ نظری	
تخصصی		☐ عملی ☒ اختیاری	
رساله / پایان‌نامه		☐ عملی-نظری ☐ عملی	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با مبانی و احکام فقهی مرتبط با رسانه ها و فعالیت های ارتباطی

اهداف و یژه:

۱. آشنایی دانشجویان با اصول و قواعد تبلیغات بازرگانی
۲. بررسی و مطالعه تبلیغات بازرگانی در حقوق ایران

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: کلیات

۱. تعریف حقوق تبلیغات بازرگانی
۲. استقلال حقوق بازرگانی و اهمیت آن
۳. پیوند حقوق تبلیغات بازرگانی با دین و اخلاق
۴. منابع حقوق تبلیغات بازرگانی
۵. تحولات نظام تبلیغات رسانه ای قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی

فصل دوم: اصول و قواعد تبلیغات بازرگانی

۱. آزادی تبلیغات بازرگانی و محدودیت های آن
۲. حمایت از حقوق مخاطبان و مصرف کنندگان
۳. ممنوعیت تبلیغات همراه کننده و رقابت غیرمنصفانه
۴. نقش اخلاق حرفه ای و خود تنظیمی در حقوق تبلیغات بازرگانی

فصل سوم: تبلیغات بازرگانی در حقوق ایران

۱. نظام قانونی حاکم بر تبلیغات رسانه ها
۲. نهادهای ناظر بر تبلیغات بازرگانی
۳. تفاوت رژیم حقوقی حاکم بر رسانه ها در ارتباط با حقوق تبلیغات بازرگانی

فصل چهارم مسئولیت ناشی از تبلیغات بازرگانی

۱. مسئولیت صنفی و انتظامی

۲. مسئولیت مدنی

۳. مسئولیت کیفری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. اسعدی بیگی، کورش، مجموعه مقالات نخستین همایش و نمایشگاه صنعت تبلیغات ایران، اداره کل تبلیغات و انتشارات وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۹

۲. اسماعیلی، محسن، بایسته‌های اقتصادی از دیدگاه فقهی و حقوقی، تهران، نشر شهر، ۱۳۸۸

۳. اسماعیلی، محسن، تبلیغات بازرگانی: آثار، وضعیت حقوقی و بایسته‌های قانونگذاری، تهران، مرکز پژوهشهای مجلس شورای

اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۶

۴. اسماعیلی، محسن، حقوق تبلیغات بازرگانی در ایران و جهان، تهران، مرکز تحقیقات سازمان صدا و سیما و نشر شهر، ۱۳۸۵

۵. معتمدنژاد، دکتر کاظم، حقوقی تبلیغات بازرگانی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۸۸

منابع انگلیسی:

1. Jim Surmanek (2004), Advertising Media A-to-Z, McGraw-Hill Education.

2. Larry D. Kelly, Donald W. Jugenheimer, Kim Bartel Sheehan (2015), Advertising Media Planning: A Brand Management Approach, Routledge.

3. Helen Katz (2016), The Media Handbook: A Complete Guide to Advertising Media Selection, Planning, Research, and Buying, Taylor & Francis.

عنوان درس به فارسی: حقوق تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		Law of Founding, management and ownership of the media
پایه ☐ نظری ☒	مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	دروس پیش نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐	ندارد	دروس هم نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با تأسیس و مجوز فعالیت رسانه، نظام ثبت و بهره برداری از رسانه، و پاسخگویی آن، تاثیر نوع نظام حقوقی مالکیت رسانه بر نحوه نظارت بر عملکرد آن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با انواع نظام تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه
۲. مطالعه نظام حقوقی تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه در ایران
۳. بررسی نظام مسئولیت و پاسخگویی رسانه

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱- مفهوم شناسی (تأسیس و مالکیت رسانه تفاوت آن با تولیدات رسانه ای)
- ۲- انواع مالکیت رسانه (خصوصی، عمومی و دولتی)
- ۳- مبانی و اصول حقوقی تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه
- ۴- منابع حقوق مالکیت و تأسیس رسانه (داخلی و بین المللی)
- ۵- تحولات حقوقی تأسیس و مالکیت رسانه

فصل دوم: انواع نظام تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه

- ۱- فرآیند ثبت، تأسیس و نحوه بهره‌برداری از رسانه
- ۲- نظام حقوقی حاکم بر مالکیت رسانه
- ۳- تاثیر تأسیس و مالکیت رسانه بر نحوه مدیریت آن
- ۴- تاثیر نوع رسانه بر نظام تأسیس و مالکیت آن (مکتوب، دیجیتالی، دیداری و شنیداری و.....)

فصل سوم: نظام حقوقی تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه در ایران

- ۱- چارچوب ضوابط و مقررات حاکم بر تأسیس، فعالیت و مالکیت رسانه

۲- آسیب شناسی نظام تاسیس و مالکیت رسانه

۳- الگوی مطلوب نظام تاسیس و مالکیت رسانه

۴- واسپاری ها و برون سپاری رسانه های برودکست و ماهواره ای

فصل چهارم: نظام مسئولیت و پاسخ گویی رسانه

۱- نظام حقوقی حاکم بر مسئولیت پذیری انواع رسانه ها حسب تفاوت نحوه تاسیس و مالکیت آنها

۲- اقسام نظام نظارتی بر رسانه حسب انواع مالکیت آن

۳- اقسام نظام حل و فصل اختلافات رسانه حسب نظام تاسیس و مالکیت رسانه

۴- تاثیر انواع تاسیس و مالکیت رسانه بر رقابت پذیری و عملکرد حرفه ای آنها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. اسماعیلی، محسن، گفتارهایی در حقوق رسانه، ج ۱ و ۲، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۴۰۰
۲. انصاری، باقر، حقوق رسانه، تهران، سمت، ۱۳۹۰
۳. خاشعی، وحید، مدیریت رسانه، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها، ۱۳۹۱
۴. دوریو، امانوئل، حقوق رسانه ها، ترجمه مجید ادیب، تهران، میزان، ۱۳۹۳
۵. سی رینارد، جان؛ ام اورتیز، ساندرا، حقوق و سیاستگذاری ارتباطی: مالکیت رسانه ها و تبلیغات تبعیض آمیز، مترجم: محسن شاکری نژاد، ۱۳۹۴
۶. معتمدنژاد، کاظم، «استقلال تحریریه ای» روزنامه نگاران و مشارکت آنان در مالکیت و مدیریت رسانه ها، رسانه، ش ۷۱، پاییز ۱۳۸۶، صص ۹-۵۴

1. AKKOR GÜL, A. Monopolization of Media Ownership as a Challenge to the Turkish Television Broadcasting System and the European Union, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Volume 10 , Issue 2, 2011.
2. Doyle. G, Media Ownership: The Economics and Politics of Convergence and Concentration in the UK and European media, SAGE publications, London, 2005.
3. Fleming. H, Media Ownership: In the Public Interest - The Broadcasting Act 1996, 60 Mod. L. rev. 378 (1997).

4. Harcourt. A. J, » EU Media Ownership Regulation: Conflict over the Definition of Alternatives «, Journal of common market studies, Volume36, Issue3, September 1998.
5. Hitchens, L.P, Media Ownership and Control: A European Approach, 57 Mod. L. Rev. 585 1994.
6. Nielsen, R. P, «Pluralism in the Mass Media: Can Management Participation Help?» Journal of Business Ethics, Vol. 3, No. 4, November 1984.
7. Noam, E, Media Ownership and Concentration in America, Oxford University Press,
8. Grimes. T, Anderson J. A., Bergen. L, Media Violence and Aggression: Science and Ideology, Sage Publication, Sage Publication, California, 2008.

عنوان درس به فارسی: تنظیم‌گری رسانه‌های مجازی		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	cyber media Regulation	
پایه ☐ نظری ☒	مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐	ندارد	دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با مفهوم و سازوکارهای تنظیم‌گری رسانه‌های مجازی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با روشهای تنظیم‌گری
۲. مطالعه قواعد ماهوی و شکلی تنظیم‌گری رسانه
۳. بررسی نهادهای تنظیم‌گر رسانه در ایران

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

۱. مفهوم شناسی تنظیم‌گری
۲. ضرورت و الزامات تنظیم‌گری رسانه‌ها
۳. پیشینه تنظیم‌گری رسانه‌ها
۴. نظام قوانین و مقررات ایران حاکم بر تنظیم‌گری رسانه‌های مجازی

فصل دوم: روشهای تنظیم‌گری

۱. نظام دستور- نظارت (دولتی)
۲. خودتنظیم‌گری
۳. تنظیم‌گری مشارکتی

فصل سوم: قواعد ماهوی و شکلی تنظیم‌گری رسانه

۱. تعرفه گذاری خدمات
۲. حدود مسئولیت سرویس دهنده و مخاطب
۳. نظام مجوز دهی
۴. جریمه‌ها و تنبیهات
۵. اخذ حق امتیاز
۶. آیین رسیدگی به تخلفات

فصل چهارم: نهادهای تنظیم گر رسانه در ایران

۱. شورای رقابت (تنظیمگری اقتصادی)

۲. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۳. سازمان صدا و سیما (ساترا)

۴. شورای عالی فضای مجازی

۵. کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات

۶. هیأت وزیران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسمعیلیان، ملیحه؛ خجسته، حسن؛ ناظمی اشنی، امیر، تنظیم‌گری رسانه‌های صوتی تصویری نوین: مبانی، تجربه‌ها و راهبردها، تهران، دانشکده صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۸
۲. اسمعیلیان، ملیحه؛ ناظمی، امیر، ارائه الگویی برای نهاد تنظیم‌گر رسانه‌های نوین صوتی - تصویری بر پایه روش تصمیم‌گیری پابرجا، مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ش ۲۶، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۱۹-۱۳۶
۳. غمامی سید محمد مهدی؛ خلیلی نژاد سجاد، امکان سنجی و الزامات تعمیم‌پذیری پدیده مرز به فضای مجازی، راهبرد اجتماعی فرهنگی، ش ۳۸، بهار ۱۴۰۰، صص ۶۵-۹۸
۴. غمامی، سید محمد مهدی؛ معین، وحید، جایگاه اصل سرعت و روزآمدی مقررات‌گذاری خوب در نظام اداری ایران، آموزه‌های حقوقی گواه، ش ۱۰، بهار و تابستان، صص ۱۰۳-۱۱۹
۵. گروه مترجمان، مجموعه مقالات ارزیابی آثار مقررات‌گذاری: به سوی مقررات‌گذاری بهتر، تهران، معاونت حقوقی ریاست جمهوری، ۱۳۹۵
۶. نصراللهی، محمد صادق، صورت‌بندی مسائل شیوه پالایش (فیلترینگ) فضای مجازی در ایران، مطالعات میان رشته‌ای در رسانه و فرهنگ، ش ۱۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۸، صص ۲۴۷-۲۷۹
۷. هادی فر، داود، نهادهای حقوقی تنظیم مقررات، ساختار و سازوکار اجرایی، تهران، عترت نو، ۱۳۸۹
۸. یآوری، اسدالله، درآمدی بر مفهوم تنظیم‌گری حقوقی، حقوق تطبیقی، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، صص ۶۲۹-۶۴۷

1. Code: And Other Laws of Cyberspace, Lawrence Lessig, Basic Books.
2. The Regulation of Cyberspace: Control in the Online Environment, Andrew Murray, Routledge.
3. Understanding Regulation: Theory, Strategy, and Practice, Robert Baldwin, Martin Cave, Martin Lodge, OUP Oxford.

4. Internet and Telecommunication Regulation, Stuart Minor Benjamin & James B. Speta, Carolina Academic Press.
5. Telecommunications Law and Regulation 5th Edition, Ian Walden, Oxford University Press.
6. Cybersecurity and Cyberlaw, Abraham Wagner & Nicholas Rostow, Carolina Academic Press.

عنوان درس به فارسی: نظام حقوقی حاکم بر صدا و سیما		عنوان درس به انگلیسی: legal system related to IRIB	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی مبانی و اصول حقوق رسانه	دروس پیش نیاز:
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	دروس هم نیاز:
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با نظام حقوقی حاکم بر ماهیت و عملکرد صدا و سیما

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مدیریت و مالکیت صدا و سیما
۲. مطالعه نظارت بر صدا و سیما
۳. بررسی کارکرد صدا و سیما

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: تعاریف و مبانی نظری

- ۱- ماهیت حقوقی صدا و سیما
- ۲- قواعد اختصاصی حاکم بر صدا و سیما
- ۳- منابع و اسناد حقوقی حاکم بر صدا و سیما
- ۴- تحولات حقوقی صدا و سیما در بستر تحولات رسانه ها
- ۵- سیاستها و خط مشی حاکم بر صدا و سیما

فصل دوم: مدیریت و مالکیت صدا و سیما

- ۱- انتصاب و نحوه مدیریت
- ۲- انحصار صدا و سیما
- ۳- مدیریت فرکانسها
- ۴- پخش فراسرزمینی

فصل سوم: نظارت بر صدا و سیما

- ۱- نظارت اداری
- ۲- نظارت مالی
- ۳- نظارت مردمی
- ۴- نظارت قضائی

فصل چهارم: کارکرد صدا و سیما

۱- در حوزه صوت و تصویر فراگیر

۱-۱- صدور پروانه

۱-۲- نظارت

۲- در حوزه برودکست

۲-۱- انحصار رسانه های برودکست

۲-۲- پاسخگویی و نظارت پذیری

۲-۳- مطالعه تطبیقی با رسانه های دولتی سایر کشورها

۲-۴- آینده پژوهی کارکردهای صدا و سیما

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. السان، مصطفی، حمایت حقوقی از آثار صوتی و تصویری صدا و سیما، تهران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰
۲. گرجی ازندریانی، علی اکبر؛ شهسوار، سیما، تحلیل نظام حقوقی حاکم بر صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، حقوق اساسی، ش ۱۶، زمستان ۱۳۹۰، صص ۶۷-۸۲
۳. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری، مجموعه قوانین و مقررات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مشتمل بر: فرامین و قوانین، موافقتنامه ها و کنوانسیون های بین المللی، تهران، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری، ۱۳۹۴
۴. وحید خاشعی، مدیریت رسانه، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها، ۱۳۹۱
۵. هریسی نژاد، کمال الدین؛ انصاری پور، مریم، تحلیل موضع نظام حقوقی ایران در قبال رادیو و تلویزیون خصوصی و چالش های فرا راه آن، مطالعات حقوق خصوصی، ش ۲، تابستان ۱۳۹۳، صص ۲۷۵-۲۹۱

1. AKKOR GÜL, A. (2011), Monopolization of Media Ownership as a Challenge to the Turkish Television Broadcasting System and the European Union, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Volume 10 , Issue 2.
2. Mhiripiri, Nhamo A., Chari, Tendai (2017), Media Law, Ethics, and Policy in the Digital Age, IGI Global.
3. Doyle. G, Media Ownership: The Economics and Politics of Convergence and Concentration in the UK and European media, SAGE publications, London, 2005.
4. Fleming. H (1997), Media Ownership: In the Public Interest - The Broadcasting Act 1996, 60 Mod. L. Rev. 378.

عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق مالی – اقتصادی)^۱ رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی و حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

عنوان درس به فارسی:		حقوق مصرف	
عنوان درس به انگلیسی:		Consumer Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد واحد:	۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) اهداف کلی:

۱. آموزش مباحث حقوق مصرف به صورت تحلیلی به دانشجویان و تقویت توان استدلال و استنباط آنان در مسائل حقوقی
۲. عمق بخشیدن به دانش حقوق عمومی اقتصادی دانشجویان

ب) اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی و اهداف حقوق مصرف کنندگان
۲. ارائه الگوهای مناسب تولید و مصرف در جامعه براساس آموزه های اسلامی
۳. تدوین الگوهای مناسب قانونی برای مشارکت فعال نهادهای مردمی در حمایت از حقوق مصرف
۴. آشنایی دانشجویان با مراجع و سازمان های دولتی حمایت از حقوق مصرف کنندگان و تنظیم کننده بازار
۵. بررسی تعامل میان تاسیس های حقوق قراردادهای، حقوق رقابت و حقوق مصرف و تأثیر آن در افزایش رفاه مصرف کنندگان

پ) مباحث یا سرفصلها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱- مفاهیم (مصرف، مصرف کننده، تأمین کننده یا عرضه کننده، قرارداد مصرف کننده، حقوق مصرف، شروط ناعادلانه و شروط تحمیلی و ...)
- ۲- آشنایی با نظریات مربوط از جمله نظریه تعهد به ارائه اطلاعات و اصول حقوق مصرف از قبیل اصل حسن نیت
- ۳- تاریخچه پیدایش و تحول حقوق مصرف و جایگاه آن در نظام های حقوقی مختلف دنیا
- ۴- اهداف حقوق مصرف و تبیین قلمرو آن در ارتباط با سایر شاخه های حقوق (همانند حقوق اداری، حقوق بشر، حقوق قراردادهای، حقوق شبه جرمها و مسئولیت مدنی، حقوق تجارت و کسب و کار، حقوق رقابت، حقوق عمومی اقتصادی و حقوق کیفری)
۵. مبانی حقوقی و اقتصادی حقوق مصرف

۶. انواع حقوق مصرف کنندگان همانند حق انتخاب، ایمنی و سلامت کالا و خدمات، دسترسی به اطلاعات کافی، حق شکایت و جبران سریع و عادلانه خسارت و حق دسترسی به کالاهای اساسی و خدمات عمومی با تأکید بر مسائل پرکاربرد و نوپدید به ویژه در تجارت الکترونیکی.

فصل دوم: ضمانت اجرای حقوق مصرف

- ۱- ضمانت اجرای کیفری
- ۲- ضمانت اجرای حقوقی
- ۳- ضمانت اجرای انضباطی و اداری

فصل سوم: مبانی تحلیلی مسئولیت تولیدکنندگان و عرضه کنندگان کالا و خدمات

- ۱- گارانتی و خدمات پس از فروش
- ۲- قراردادهای اعتبار مصرفی و الزامات حاکم بر آنها

فصل چهارم: نهادها و مراجع حمایت از حقوق مصرف کنندگان

- ۱- مراجع دولتی و نقش آنها در حمایت از حقوق مصرف کنندگان
- ۲- سازمان های مردم نهاد و نقش و اختیارات قانونی آنها در آموزش و حمایت از حقوق مصرف کنندگان

فصل پنجم: موضوعات ویژه نظام دادرسی حقوق مصرف

- ۱- روش های جایگزین حل اختلاف مصرف کنندگان و عرضه کنندگان
- ۲- بررسی مبانی و شرایط دعوای گروهی و جمعی نقض حقوق مصرف کنندگان
- ۳- دادرسی اداری حقوق مصرف کنندگان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. ترغیب دانشجویان به ارائه مقاله در زمینه حقوق مصرف کننده
۲. شرکت دادن دانشجویان در فرآیند تدریس
۳. استفاده از ابزارهای تدریس چند رسانه ای در ارائه مباحث درس
۴. ارائه فیلم های آموزشی در حوزه حقوق مصرف کنندگان
۵. تشویق دانشجویان به انجام تحقیقات میدانی در حوزه حقوق مصرف کنندگان و آسیب شناسی آن
۶. ترغیب دانشجویان به مشارکت در سازمان های مردم نهاد حامی حقوق مصرف کنندگان و ارائه گزارش از عملکرد آنان

ث) راهبردهای ارزشیابی با توجه به موارد زیر (به تشخیص استاد درس):

فعالیت های کلاسی در طول نیمسال تحصیلی درصد

آزمون پایان نیمسال تحصیلی درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع :

۱. منابع فارسی:

۱. آزادی، محمدرضا، حقوق کاربردی مصرف کننده، تهران، مجد، ۱۳۹۲
۲. امیدی، مهر انگیز؛ سعادت‌مندی، علیرضا، نگاهی به حقوق مصرف کننده، تهران، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۴
۳. اولوآ، ژان کاله؛ تامپل، آنری، حقوق مصرف، ترجمه مجید ادیب، تهران، میزان، ۱۳۹۴
۴. باقرزاده، احد، بازار، دولت، حقوق مصرف کننده، تهران، توسعه قلم، ۱۳۸۱
۵. باقری، محمود؛ رحمانی، سعید، حمایت از حقوق مصرف کننده در نظام بانکی، تهران، پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۹۶
۶. باقری، محمود؛ رحمانی، سعید، حمایت از حقوق مصرف کننده در نظام بانکی کشور با تمرکز بر قراردادهای اعتبار، تحقیقات حقوقی، ش ۹۲، بهمن ۱۳۹۹، صص ۴۳-۷۰
۷. جعفری تبار، حسن، مسئولیت مدنی سازندگان و فروشندگان کالا، تهران، دادگستر، ۱۳۷۵
۸. خندانی، سید پدرام، حمایت از مصرف کننده در قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ با توجه به حقوق روز اتحادیه اروپا، رساله دکتری، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲
۹. سلیمی، فضا، تعامل حقوق مصرف و حقوق رقابت، تهران، مجد، ۱۳۹۳
۱۰. غفاری فارسانی، بهنام، مصرف کننده و حقوق بنیادین او (نگاهی به قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان)، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۸۹
۱۱. قاسمی حامد، عباس، حقوق اقتصادی، تهران، دراک، ۱۳۹۶
۱۲. کاتوزیان ناصر، مسئولیت ناشی از عیب تولید: مطالعه انتقادی و تطبیقی در تعادل حقوق تولیدکننده و مصرف‌کننده، تهران، مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۲
۱۳. منتقمی، فروغ، مسئولیت سازندگان و فروشندگان کالا در حقوق ایران، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۸۵
۱۴. یوزباشی، سید احد؛ مولایی، یوسف، عباسی، عادل، مطالعه تطبیقی حمایت از مصرف‌کننده بعدی در حقوق ایران و ترکیه، ش ۲۱، مهر ۱۳۹۹، صص ۲۹۹-۳۲۵

۲. منابع انگلیسی:

1. Aaker, G. S. Day , Consumerism, Search for the Consumer Interest, The Free Press.
2. Ball, F. Rose, Principles of Business Law, Sweet & Maxwell.
3. Cooter, R. Th. Ulen, Law & Economics, ADDISON-WESLEY.
4. First Year Study Guides Law, BPP Publishing, 1993: (Consumer Protection).
5. Howells, G, ..., The Yearbook Of Consumer Law, Ashgate.
6. Lowe & G. R, Woodroffe, Consumer law & Practice, 6th ed., Sweet & Maxwell
7. Mickelburg, J. Consumer Protection, Professional Books.
8. Miller, J., H. Brian, L.P. Deborah, Consumer and Trading Law Text, Cases and Materials, Oxford University Press.
9. Nabbia Paolisa & Tony Askham EC Consumer Law, Richmond.
10. Nations Conference on Trade & Development (UNCTAD) , United Nations Guidelines for Consumer , UNITED NATIONS, New York and Geneva.

11. Wittman, A. Economic Analysis of the Law, Selected Readings, Blackwell, Publishing.

۳. منابع فرانسوی:

1. A.GHASEMI HAMED, DE L'OBLIGATION D'INFORMATION DANS LE CONTRAT, ETUDE COMPAREE DU DROIT FRANCAIS ET DU DROIT ISLAMIQUE IMAMITE, ANRT,
2. B. DEFFAINS, Economie du droit,
3. B. Deffains, Analyse économique du droit, De Boeck
4. BOUT, BRUSCHI, POILLOT-PERUZZETTO et LUBY, Lamy droit économique,
5. D. FERRIER, La protection des consommateurs, Dalloz
6. D. WEISS, Le consommérisme, Sirey
7. F. COLLART DUTILLEUL et Ph. DELEBECQUE, (2019), Contrats civiles et commerciaux, Précis Dalloz, 11e éd.
8. F. TERRE, La réforme du droit des obligations, Dalloz.
9. F. TERRE, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, et CHENDE F. Droit civil, Les obligations, Précis Dalloz. 12e éd.
10. G. Farjat, Pour un droit économique, PUF
11. J. BEAUCHARD, Droit de la distribution et de la consommation, Thémis.
12. J. CALAIS-AULOY et F. STEINMETZ, Droit de la consommation, 10e éd., Dalloz.
13. J. CAS et D. FERRIER, Trité de droit de la consommation, PUF .
14. J. HUET, Contrats civils et commerciaux, Responsabilité du vendeur et Garantie contre les vices cachés, Litec.
15. L. BIHLE, Le droit Penale de la consommation, Nathan
16. M.- S. Payet, Droit de la concurrence et droit de la consommation, Dalloz
17. N. RZEPECKI, Droit de la consommation et théorie générale du contrat, PUAM.
18. N. SAUPHANOR, L influence du droit de la consommation sur le système juridique, préf. Ghestin, L.G.D.J.
19. Rzepecki, Nathalie, Droit de la consommation et théorie générale du contrat, Presses universitaires d'Aix-Marseille.
20. T. Veronique, L'analyse économique du droit ou « Law and economics », Revue Juridique Nîmoise
21. Y. PICOD H. DAVO, Droit de la consommation, Armand Colain.

عنوان درس به فارسی:		حقوق رقابت	
عنوان درس به انگلیسی:		Competition Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	نوع درس و واحد	
	مبانی حقوق عمومی اقتصادی		
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

الف) اهداف کلی:

۱. آموزش مباحث حقوق رقابت به صورت تحلیلی به دانشجویان و تقویت توان استدلال و استنباط آنان در مسائل حقوقی

۲. عمق بخشیدن به دانش حقوق عمومی اقتصادی دانشجویان

ب) اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی و اهداف حقوق رقابت و مبانی فقهی قواعد حقوق رقابت
۲. مطالعه تطبیقی نظامهای مهم حقوق رقابت در جهان و نظام رقابت ایران
۳. آشنایی دانشجویان با رویه های ضد رقابتی و ضمانت اجرای آنها و آیین دادرسی حقوق رقابت
۴. بررسی تعامل میان حقوق رقابت و زیر شاخه های حقوق عمومی و تأثیر آن در افزایش رفاه مصرف کنندگان، تولیدکنندگان و جامعه

پ) مباحث یا سرفصلها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

۱. مفاهیم (رقابت، انحصار، انواع بازار رقابتی، انواع انحصار، حقوق رقابت، سیاست رقابتی و ...) و اهداف حقوق رقابت (اهداف اقتصادی و غیر اقتصادی) و رابطه حقوق رقابت با نهادهای مشابه مرتبط با بازار (تنظیم بازار و قیمت گذاری) و حقوق مقابله با رقابت نامشروع یا مکارانه
- ۲- قلمرو حقوق رقابت (شخصی، مکانی و موضوعی) و رابطه آن با حقوق عمومی و خصوصی
- ۳- مبانی حقوقی و اقتصادی حقوق رقابت (جایگاه حقوق رقابت در مکاتب اقتصادی)
- ۴- مبانی فقهی قواعد حقوق رقابت و مصادیق رویه های ضد رقابتی در نظام حقوقی اسلام
- ۴-۱- مبانی فقهی قواعد حقوق رقابت (احکام ثانویه؛ قاعده لاضرر، حربه و مصلحت)
- ۴-۲- مصادیق رویه های ضد رقابتی در نظام حقوقی اسلام (احتکار، تلقی رکنان، نجش، تدلیس و غش در معامله)
- ۵- تاریخچه حقوق رقابت

۵-۱- در جهان

۵-۲- در ایران

فصل دوم: آشنایی با نظام های مهم حقوق رقابت

- ۱- نظام حقوق رقابت اتحادیه اروپا
- ۲- نظام حقوق رقابت ایالات متحده آمریکا
- ۳- نظام بین المللی حقوق رقابت

فصل سوم: رویه های ضد رقابتی و اقسام آن

- ۱- رویه های ضد رقابتی یک جانبه (سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط، قیمت گذاری تهاجمی، قیمت گذاری تبعیض آمیز، احتکار و استنکاف از معامله و سایر موارد)
- ۲- رویه های ضد رقابتی دو یا چند جانبه یا توافقات ضد رقابتی (تبانی، توافق و تفاهم ضد رقابتی، توافقات افقی و توافقات عمودی)
- ۳- اقدامات موجب تمرکز یا انحصار در صنعت یا بازار مربوط، همانند ادغام، تملک سرمایه و سهام شرکت ها و تشکیل کارتل و تراست
۴. کمکها یا امتیازات اعطایی دولتی

فصل چهارم: ضمانت اجرای حقوق رقابت

- ۱- ضمانت اجرای کیفری
- ۲- ضمانت اجرای حقوقی
- ۳- ضمانت اجرای انضباطی و اداری

فصل پنجم: مراجع و آیین دادرسی حقوق رقابت

- ۱- انواع مراجع دادرسی حقوق رقابت در حقوق تطبیقی و حقوق ایران (مراجع قضایی و شبه قضایی)
- ۲- ساختار، حدود صلاحیت و اختیارات مراجع دادرسی حقوق رقابت در ایران (شورا و مرکز ملی رقابت، هیئت تجدید نظر، نهادهای تنظیم گر بخشی، دیوان عدالت اداری و دادگاه های دادگستری)
- ۳- آیین دادرسی حقوق رقابت در ایران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. ترغیب دانشجویان به بحث و گفتگو در باره مباحث حقوق رقابت و ضد انحصار با بررسی پرونده های روز حقوق رقابت دنیا (مانند بررسی شکایت نهادهای رقابتی دنیا علیه شرکت های مایکروسافت، اپل و گوگل).
۲. شرکت دادن دانشجویان در مباحث با رویکردی کاربردی با مطالعه تصمیمات شورای رقابت (مانند تصمیمات مشهور این نهاد در پرونده های خودروسازان، داروخانه ها و کانون وکلا)
۳. واگذاری تکالیف پژوهشی به دانشجویان (مانند نقد آرای شورای رقابت، نقد قوانین و مقررات حقوق رقابت ایران با مطالعه تطبیقی قوانین روز دنیا)

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

د) منابع

۱) منابع فارسی

۱. باقری، محمود؛ فلاح زاده، علی محمد، مبانی حقوق عمومی حقوق رقابت (با نگاهی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)، مطالعات حقوق خصوصی، ش ۳، پاییز ۱۳۸۸، صص ۶۳-۸۲
۲. حسن‌پور، مهدی، حقوق رقابت و قرارداد مجوز بهره‌برداری، تهران، مجد، ۱۳۹۵
۳. حسینی، مینا، حقوق رقابت در آیین ساختار و تصمیمات شورای رقابت. تهران، مجد، ۱۳۹۶
۴. حمداللهی، عاصف، حقوق رقابت نامشروع، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۶
۵. داراب پور، مهرباب؛ السان، مصطفی؛ خشنودی، رضا، اصول و مبانی حقوق تجارت بین‌الملل، ج ۵: حقوق رقابت نمایندگی تجارت الکترونیک و آفرینش‌های فکری، تهران، گنج دانش، ۱۴۰۰
۶. رشوند بوکانی، مهدی، حقوق رقابت در فقه امامیه، حقوق ایران و اتحادیه اروپا، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۱
۷. رهبری، ابراهیم؛ حسنی سنگانی، وحید، حقوق رقابت در عرصه مالکیت‌های فکری، ج ۱: (مفاهیم، قواعد بنیادین و توافقات ضد رقابتی)، تهران، سمت، ۱۳۹۸
۸. رهبری، ابراهیم؛ حسنی سنگانی، وحید، حقوق رقابت در عرصه مالکیت‌های فکری، ج ۲: (سوء استفاده از موقعیت مسلط، تمرکزات و ضمانت اجرای رقابتی)، تهران، سمت، ۱۳۹۹
۹. سلیمی، فضا، تعامل حقوق مصرف و حقوق رقابت، تهران، مجد، ۱۳۹۳
۱۰. سماواتی، حشمت‌الله، مقدمه‌ای بر حقوق رقابت تجاری و نقش آن در سیاستگذاری و تنظیم بازار، تهران، نشر فردوسی، ۱۳۹۱
۱۱. علاء الدینی، امیرعباس، حقوق رقابت در آیین تحولات تقنینی. تهران، مجد، ۱۳۹۱
۱۲. غفاری فارسانی، بهنام، حقوق رقابت و ضمانت اجرای مدنی آن، تهران، میزان، ۱۳۹۸
۱۳. موحدی، محمد رضا، قلمرو حقوق رقابت در عرصه تجارت بین‌الملل، تهران، علمی فرهنگی شعبانی، ۱۴۰۰
۱۴. ناصحی، علی، مبانی حقوقی و فقهی رقابت، تهران، مجد، ۱۳۹۴
۱۵. نیک بین، محمد، ادغام در حقوق رقابت، تهران، دنیای اقتصاد، ۱۳۹۶
۱۶. وکیلی مقدم، محمدحسین، توافقات ضد رقابت تجاری. تهران، میزان، ۱۳۸۹

۲) منابع انگلیسی:

1. ABA Section of Antitrust Law. Antitrust and Associations Handbook, American Bar Association; 12 editions.
2. Colomo, P. I. The Shaping of EU Competition Law. Cambridge University Press.
3. Damien, G., Layne-Farrar, A., and Petit, N. EU competition law and economics. Oxford University Press.
4. F., & Podszun, R. eds. Abusive practices in competition law. Edward Elgar Publishing.
- Niamh. Competition Law & Economic Regulations, Cambridge University Press.

6. Ezrachi, A. EU competition law: an analytical guide to the leading cases. Bloomsbury Publishing.
7. Fox, E. M., & Gerard, D. EU competition law: cases, texts and context. Edward Elgar Publishing.
8. Hovenkamp, H., Federal Antitrust Policy, The Law of Competition and Its Practice. West Academic.
9. Kokkoris, I., & Shelanski, H. EU merger control: a legal and economic analysis. OUP Catalogue.
10. Lianos, I., and Geradin, D., eds. Handbook on European Competition Law: Enforcement and Procedure. Edward Elgar Publishing.
11. Russo, F., Schinkel, M.P., Günster, A., and Carree, M. European Commission decisions on competition Economic Perspectives on Landmark Antitrust and Merger Cases, Cambridge University Press.
12. Whish, Richard & David Bailey, Competition Law. Oxford University Press.
13. Zimmer, D., ed. The Goals of Competition Law. Edward Elgar Publishing.

۳. منابع فرانسوی:

1. Bellis, J. F. Droit européen de la concurrence. Bruylant.
2. Mainguy, D., Depincé, M., & Cayot, M, Droit de la concurrence 3e édition. LexisNexis.
3. Malaurie-Vignal, M. Droit de la concurrence interne et européen-8e éd. Sirey.
4. Nicolas-Vullierme, L. Droit de la concurrence. Vuibert.

عنوان درس به فارسی:		حقوق محاسبات عمومی	
عنوان درس به انگلیسی:		Public Finance Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی	
		☐ عملی	☐ نظری-عملی
تعداد واحد:	۲	اختیاری	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با حقوق محاسبات عمومی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با اقسام احکام حقوق محاسباتی
۲. مطالعه استثنائات حقوق محاسباتی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول - مفاهیم و مبانی

۱. مفاهیم
۲. تفاوت های احکام مالی با محاسباتی
- ۱-۲. تفاوت در موضوع
- ۲-۲. زمانمند یا دائمی بودن احکام
- ۳-۲. رعایت سلسله مراتب برنامه ای
- ۴-۲. محدود یا عام بودن شمول حکم

فصل دوم - اقسام احکام حقوق محاسباتی

- ۱- نظام حقوقی حاکم بر تهیه و تصویب احکام مالی
- ۲- نظام حقوقی حاکم بر منابع کشور
- ۳- نظام حقوقی حاکم بر مصارف کشور
- ۴- نظام حقوقی حاکم بر مدیریت اموال عمومی و دولتی
- ۵- نظام حقوقی حاکم بر مدیریت وجوه عمومی
- ۶- نظام نظارت بر امور مالی و محاسباتی

فصل سوم - استثنائات حقوق محاسباتی

۱. تحلیل نظری
۲. اصول حقوقی حاکم بر استثنائات حقوق محاسباتی
۳. مراجع استثنایی

۴. موضوعات استثنایی

۵. اعتبارات استثنایی

۶. نظارت بر استثنائات محاسباتی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. امامی، محمد؛ نادری باب اناری، مسعود، تأملاتی پیرامون نظارت مالی بر دستگاه‌های دولتی در ایران، حقوق اساسی، ش ۸، تابستان ۱۳۸۶، صص ۴۳-۵۸
۲. رحیم زاده، منصور، بررسی نظام حقوقی حاکم بر اموال عمومی در ایران، تهران، سنجش و دانش، ۱۳۹۶
۳. رستمی، ولی؛ حسینی پور، سید مجتبی، نظارت مالی بر مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی، مطالعات حقوق خصوصی، ش ۴، زمستان ۱۳۸۸، صص ۱۹۱-۲۱۲
۴. رستمی، ولی، قهوه‌چیان، حمید، حقوق مالی و محاسباتی: بایسته‌های حقوقی نظام مالی عمومی در ایران، تهران، دادگستر، ۱۳۹۶
۵. روح‌اللهی، محمد علی، نگاه کاربردی به قانون محاسبات عمومی کشور، تهران، مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۹۰
۶. شیخ ودودی، ابوحمزه، کلیات قانون محاسبات عمومی کشور (یک قرن قانون محاسبات عمومی) همراه با: آیین‌نامه اجرایی ...، تهران، شیخ ودود، ۱۳۹۵
۷. شیخی، پریسا؛ مرادخانی، فردین، چالش‌های نظارت مالی بر مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی (مطالعه موردی بنیاد شهید و امور ایثارگران)، حقوق اداری، ش ۲۱، زمستان ۱۳۹۸، صص ۱۹۹-۲۲۶
۸. طباطبایی حصار، نسرین، نظارت مالی بر سازمان تأمین اجتماعی، پژوهش حقوق عمومی، ش ۵۷، زمستان ۱۳۹۶، صص ۲۰۳-۲۲۶
۹. عباسی، بیژن؛ معصومی، مسعود، جایگاه اموال دولتی در نظام حقوق ایران، حقوق اداری، ش ۱۸، بهار ۱۳۹۸، صص ۱۴۵-۱۶۶
۱۰. منتی نژاد، صادق، مجموعه محشای حقوقی، قانونی و مالی قانون محاسبات عمومی، تهران، مرکز آموزش و بهسازی منابع انسانی دیوان محاسبات کشور، ۱۳۸۵

منابع انگلیسی:

rkland , Thomas A. (2010), an introduction to the policy process: theories and models of public policy making, USA: M.E. sarpe .

2. Borner S., A. Brunetti & B. Weder, (1992), Institutional Obstacles to Latin American Growth. San Francisco, CA:ICS Press..
3. Daci, Jordan,(2010), Legal principles, legal values and legal norms: Are they the same or different?, Academicus,ISSUE^۲, Universum university, prishtina, kosove .
4. Driver, Julia (2014), The history of utilitarianism, the stanford encyclopedia of philosophy.
5. Gary. D libecap, (1989), “contracting for property right”, new York, Cambridge university press.
6. Hadi Salehi Esfahani & Farzad Taheripour, (2002), Hidden public expenditures and the economy in Iran, Int. j. Middle East Stud.
7. Hans Christoph Grigoleit,(2011), Mandatory Law: Fundamental Principles, MAX PLANCK ENCYCLOPAEDIA OF EUROPEAN PRIVATE LAW, Jurgen Basedow, Klaus J. Hopt and Reinhard Zimmermann, eds., Oxford University Press, December.
8. Hugh Dalton, (1923), Principles of Public Finance, The Economic Journal, Vol. 33, No. 129
9. North D.C , (1992)The New Institutional Economic and Development. St. Louis. Washington University.
10. P.C.Jain, (1989), Economics of public finance , published by: Atlantic publishers and Distributors – New Delhi, second edition.
11. Prof. Stephen J. Bailey, (2009), Public Finance: Political Philosophy, Economic Theory And Practice Glasgow Caledonian University Division of Public Policy.
12. Raudla, Ringa,(2010), Constitution, public finance, and transition, Published by Frankfurt am Main; New York: Peter Lang.
13. Sakurai, Keiko, (2004), “Analysis on Budget System”, Government Auditing Review Volume 11 .
14. Schwatzenbil M.(1999), constitution law and equality, ed. Patterson D., A companion to philosophy law and legal theory, Blackwell publisher.
15. Stanley L. Winer. Hirofumi Shibata, (2002) political economy and public finance, published by Edward Elgar publishing.
16. Wilferd Jenks, c. (1964), the prospects of international adjudication, new york: Oceana publication inc .
17. Williamson O.E,(2000)“The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead”. Journal of Economic Literature, Sept 2000, vol. 38.

عنوان درس به فارسی:		حقوق خط مشی گذاری و برنامه ریزی	
عنوان درس به انگلیسی:		Policy-making and planning rights	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
تخصصی ☐ عملی ☐		ندارد	
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنا شدن دانشجو با منابع، مبانی، ظرفیت ها و سازوکارهای خط مشی گذاری و برنامه ریزی

اهداف ویژه:

۱. نظام برنامه ریزی دولت و الزامات تنظیم قانون بودجه
۲. سیاستگذاری کلی و عمومی کشور

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری

۱. مفاهیم (سیاستهای کلی نظام، خط مشی گذاری دولت، برنامه ریزی)
۲. پیشینه خط مشی گذاری دولت و سیاستگذاری و برنامه ریزی در ایران و جهان
۳. مطالعه تطبیقی الگوهای خط مشی گذاری و سیاستگذاری عمومی و برنامه ریزی (توسعه و بخشی)
۴. مراجع و نهادهای سیاستگذار در ایران
۵. اقتضائات سیاستگذاری اجرایی و قضائی

فصل دوم: نسبت سیاستهای کلی نظام با خط مشی گذاری و برنامه ریزی

۱. رابطه سیاستها با خط مشی گذاری
۲. رابطه سیاستها با برنامه ریزی

فصل سوم: وضع و نظارت بر اجرای قانون برنامه

۱. الزامات و بایسته های حقوقی نظام برنامه ریزی در ایران
۲. تدوین و تنظیم و وضع قوانین برنامه

۳. جایگاه سیاستهای کلی برنامه
۴. نظارت بر اجرای قانون برنامه
۵. آثار حقوقی قوانین برنامه بر سایر قوانین و مقررات عمومی
۶. چالشهای مربوط به قوانین برنامه در ایران

فصل چهارم: وضع و نظارت بر اجرای سیاستهای کلی دولت

۱. اعلامیه خط مشی نهادها و مراجع عمومی
۲. وضع و ابلاغ سیاستهای کلی دولت
۳. نظارت بر اجرای سیاستهای کلی دولت

فصل پنجم: آسیب شناسی و مسائل سیاستگذاری در ایران

۱. تعدد نهادهای واضع سیاست و خط مشی
۲. تزاحم سیاستها و خط مشی ها
۳. سازوکارهای نظارت بر اجرای سیاستها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۵۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسماعیلی، محسن؛ طحان نظیف، هادی، نسبت سیاست‌های کلی نظام با احکام حکومتی در حقوق اساسی ایران، پژوهشنامه حقوق اسلامی، ش ۳۵، بهار و تابستان ۱۳۹۱، صص ۷۳-۹۴
۲. اشتریان کیومرث، ملاحظات در باب سیاست‌های کلی نظام و توصیه‌های سیاستی برای نظام سیاست‌گذاری در جمهوری اسلامی ایران، سیاست، ش ۱۳، بهار ۱۳۸۹، صص ۱۰-۲۲
۳. دانایی‌فرد، حسن؛ جوانعلی‌آذر، مرتضی، خط‌مشی‌گذاری عمومی و ساخت اجتماعی واقعیت، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۸
۴. دانش فرد، کرم الله، فرآیند خط مشی گذاری عمومی، تهران، صفار، ۱۳۹۵
۵. دانش فرد، کرم الله، مبانی خط‌مشی‌گذاری عمومی، تهران، نیاز دانش، ۱۳۹۴
۶. دبیرنیا، علیرضا، جایگاه قوانین برنامه توسعه در قانون اساسی ایران: برنامه‌ریزی در راستای وظایف قوه قضائیه، حقوقی دادگستری، ش ۱۰۶، تابستان ۱۳۹۸، صص ۶۹-۸۶

۷. دین، هارتلی، سیاست‌گذاری اجتماعی، ترجمه عبدالله، بیچرانلو، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۸۸
۸. رضایی، مهدی؛ رضوانی‌فر، محمد مهدی، دستورگرایی و سیاست‌گذاری عمومی؛ تحلیلی بر جایگاه و کارکرد سیاست‌گذاری عمومی در منظومه حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، پژوهش حقوق عمومی، ش ۶۳، تابستان ۱۳۹۸، صص ۹-۴۲
۹. شیرزاد امید، بررسی جایگاه سیاست‌های کلی نظام در دادرسی اداری، سیاست‌های راهبردی و کلان، ش ۱۴، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۶۹-۱۸۳
۱۰. صبوری پور، مهدی؛ کبریتی، کیمیا، جایگاه سیاست‌گذاری قضایی و قانون برنامه ششم توسعه، سیاست‌های راهبردی و کلان، ش ۱۹، پاییز ۱۳۹۶، صص ۱۰۱-۱۲۷
۱۱. غفاریان، محمد؛ احدی، پرویز؛ موثقی، حسن؛ رنجبر، ابوالفضل، نقش سیاست‌گذاری عمومی در حوزه حقوق عمومی و تأثیر آن بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، ش ۳۵، تابستان ۱۳۹۷، صص ۱۹۵-۲۱۱
۱۲. غمami، سید محمد مهدی؛ مهاجری، مریم؛ جاوید، محمد جواد؛ حکمت‌نیا، محمود، آسیب‌شناسی تقنین سیاست‌های جمعیتی و ارائه شاخص‌های مطلوب، مطالعات راهبردی زنان، ش ۸۶، زمستان ۱۳۹۸، صص ۳۱-۵۸
۱۳. قلی‌پور، رحمت‌الله، تصمیم‌گیری سازمانی و خط‌مشی‌گذاری عمومی، تهران، سمت، ۱۳۸۷
۱۴. قلی‌پور، رحمت‌الله؛ فقیهی، مهدی، سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی، تهران، مهکامه، ۱۳۹۳
۱۵. کریمیان، جلال، سیاست‌گذاری در آموزش و پرورش، تهران، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، ۱۴۰۰
۱۶. کعبی، عباس؛ فتاحی زفرقندی، علی، سیاست‌های کلی نظام؛ راهکار ارتقای نظام قانونگذاری در نظام جمهوری اسلامی ایران، دانش حقوق عمومی، ش ۱۵، پاییز ۱۳۹۵، صص ۹۹-۱۲۲
۱۷. گوپتا، دیپک کی، سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی، ترجمه رحمت‌الله قلی‌پور و مهدی فقیهی، تهران، مهکامه، ۱۳۹۹
۱۸. مرکز مالمیری احمد، تأملی در مرزهای سیاست‌گذاری و قانونگذاری (مطالعه موردی: مفاد قانون برنامه پنجم توسعه در حوزه فرهنگی)، مجلس و راهبرد، ش ۶۷، پاییز ۱۳۹۰، صص ۲۱۳-۲۵۲
۱۹. موسی‌زاده، ابراهیم؛ مهدوی راد، نعمت، ماهیت و مبانی سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی ریاست جمهوری، ۱۳۹۳
۲۰. مولر، پیر، سیاست‌گذاری عمومی، ترجمه حمید رضا ملک محمدی، تهران، دادگستر، ۱۳۷۸
۲۱. نادری، ناهید؛ نوروزی، رضاعلی؛ سیادت، سید علی، سیاست‌گذاری در آموزش و پرورش، اصفهان، یار مانا، ۱۳۹۵
۲۲. وحید، مجید، سیاست‌گذاری عمومی، تهران، میزان، ۱۴۰۰

1. Michael Hill, Peter Hupe, Implementing Public Policy: An Introduction to the Study of Operational Governance, SAGE, 2021.
2. James G. McGann, The Fifth Estate: Think Tanks, Public Policy, and Governance, Brookings Institution Press, 2016.
3. David Richards, Martin J. Smith, Governance and Public Policy in the United Kingdom, Oxford University Press, 2002

عنوان درس به فارسی: مبانی حقوق عمومی اقتصادی		عنوان درس به انگلیسی: Fundamentals of Public Economic Law	
نوع درس و واحد			
☐ پایه	☒ نظری	ندارد	
☐ تخصصی	☐ عملی	ندارد	
☒ اختیاری	☐ نظری-عملی	۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با مبانی حقوق عمومی اقتصادی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با موضوعات و مسائل حقوق عمومی اقتصادی
۲. مطالعه و بررسی اصول حاکم بر حقوق عمومی اقتصادی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری

۱. پیشینه تعامل حقوق و اقتصاد
۲. مبانی تعامل حقوق و اقتصاد
۳. رویکردهای تعامل حقوق و اقتصاد
۴. مفهوم حقوق اقتصادی و مفهوم حقوق عمومی اقتصادی
۵. مفهوم تحلیل اقتصادی حقوق
۶. جایگاه حقوق اقتصادی
۷. گرایش های حقوق اقتصادی
۸. آشنایی با رشته علمی تحلیل اقتصادی

فصل دوم: تاریخچه و مبانی حقوق عمومی اقتصادی

۱. تاریخچه حقوق عمومی اقتصادی در جهان و ایران
۲. منابع حقوق عمومی اقتصادی
۳. مبانی نظری حقوق عمومی اقتصادی
۴. علل و اشکال دخالت دولت در اقتصاد
۵. مکاتب حقوق عمومی اقتصادی

فصل سوم: اصول حقوقی حاکم بر حقوق عمومی اقتصادی

۱. اصول اساسی حقوق عمومی اقتصادی مربوط به حقوق و آزادی های اقتصادی

۱-۱- اصل احترام به مالکیت خصوصی

۱-۲- اصل آزادی کسب و کار

۱-۳- اصل برابری اقتصادی

۲. اصول اساسی حقوق عمومی اقتصادی مربوط به مداخله دولت در اقتصاد

۲-۱- اصول توجیه کننده مداخله دولت در اقتصاد

۲-۲- اصول تجویزکننده مداخله دولت در اقتصاد (اصل برنامه ریزی، اصل مشارکت و اصل ملی کردن و خصوصی سازی)

۳. اصول هادی حقوق عمومی اقتصادی

۳-۱- اصل رقابت

۳-۲- اصل تنظیم مقررات اقتصادی

۳-۳- اصل تناسب

فصل چهارم: موضوعات و مسائل حقوق عمومی اقتصادی

۱. حقوق بازارهای مالی

۱-۱- بازار پول (متشکل و غیر متشکل)

۱-۲- بازار سرمایه (بورس و اوراق بهادار)

۱-۳- بازار بیمه های تجاری

۲. حقوق رقابت

۳. حقوق تنظیم مقررات اقتصادی

۴. حقوق توسعه پایدار اقتصادی

۵. آشنایی با موضوعات کارآمدی و کارآیی، رفاه اجتماعی، عدالت اقتصادی و انسان اقتصادی

۶. نظریه اقتصادی قانون اساسی

۷. انتخاب عمومی

۸. تحلیل اقتصادی قانونگذاری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. آقایی طوق، مسلم، تحلیل اقتصادی حقوق (حقوق اساسی)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۲
۲. ایده، آسیون؛ کراوزه، کاترینا؛ روساس، آلن، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ترجمه حمید قنبری، تهران، مجد، ۱۳۹۲
۳. ایسینگ، اوتمار، سیاست اقتصادی عمومی، ترجمه هادی صمدی، تهران، سمت، ۱۳۷۸
۴. بیدار، زهرا؛ عبدی پور فرد، ابراهیم، تأملی بر قلمرو و اهداف اصول حقوق عمومی اقتصادی در پرتو آراء هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، حقوقی دادگستری، ش ۱۱۵، پاییز ۱۴۰۰، صص ۴۵-۶۴
۵. پتفت، آرین؛ مؤمنی راد، احمد، سیر تحول نحوه مداخله دولت در اقتصاد از منظر حقوق عمومی، از دولت رفاه تا دولت فراتنظیمی، پژوهش حقوق عمومی، ش ۴۷، تابستان ۱۳۹۴، صص ۱۸۵-۲۰۴
۶. پروین، خیراله؛ صانعی، مهدیه، تحلیل حقوقی مداخله یا عدم مداخله دولت‌ها در نظام توسعه در حقوق اقتصادی عمومی، مطالعات حقوق عمومی، ش ۱، بهار ۱۳۹۹، صص ۲۳۹-۲۵۴
۷. ترویک، دیوید ام؛ سانتس، آوارو، حقوق نوین و توسعه‌ی اقتصادی: با رویکرد انتقادی، ترجمه محمد صادقی، هرمزگان، دانشگاه هرمزگان، ۱۳۹۹
۸. خلیج معصومی، امیر حسین، محدودیت‌های حق حاکمیت دولت‌ها در نظام حقوق عمومی اقتصادی، مطالعات علوم اجتماعی، ش ۴، زمستان ۱۳۹۹، صص ۱۶-۲۵
۹. شیروی، عبدالحسین، حقوق اقتصادی، تهران: سمت، ۱۳۹۹
۱۰. قاسمی حامد، عباس، حقوق اقتصادی، تهران، دراک، ۱۳۹۶
۱۱. مؤذنی، روح‌الله، حقوق عمومی اقتصادی، ج ۱: مطالعه تطبیقی ایران و فرانسه، تهران، مجد، ۱۳۹۳
۱۲. مؤذنی، روح‌الله؛ پوررشید، سیده زهرا؛ فقیه عبداللهی، لایلا، حقوق عمومی اقتصادی، ج ۲: گفتارهایی پیرامون نهادهای تنظیمی در حقوق فرانسه، ایران و آمریکا (ترجمه و تحقیق)، تهران، مجد، ۱۳۹۹
۱۳. میرمرادی، سید منصور، حقوق و اقتصاد: اصول و کلیات، تهران، ماهواره، ۱۴۰۰
۱۴. نعیمی، سید مرتضی، درآمدی به رویکرد تحلیل اقتصادی حقوق، تهران، میزان، ۱۳۹۸
۱۵. همایش نقد و تحلیل قوانین برنامه پنج ساله از منظر حقوق اقتصادی، حقوق اقتصادی در سیاست‌گذاری عمومی (مجموعه مقالات نخستین همایش نقد و تحلیل قوانین برنامه پنج ساله از منظر حقوق اقتصادی)، تهران، میزان، ۱۳۹۶
۱۶. یادی پور، مهدی، مقدمه‌ای بر حقوق و اقتصاد، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹

منابع انگلیسی:

1. A. Mitchell Polinsky, Steven Shavell, Handbook of Law and Economics, Elsevier, 2007
2. George Dellis, An Economic Analysis of Public Law: Demos and Agora, Edward Elgar Publishing Limited, 2021
3. Richard A. Posner, The Economics of Public Law, Edward Elgar, 2001

عنوان درس به فارسی:		حقوق عمومی انرژی	
عنوان درس به انگلیسی:		Public Energy Law	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
نوع درس و واحد		☐ پایه ☒ نظری ☐ تخصصی ☒ اختیاری ☐ عملی ☐ نظری-عملی ☐ رساله / پایان نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با ضرورت و میزان مداخلات دولت در امر تأمین و توزیع انرژی و آشنایی با تعهدات دولت

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با سیاست گذاری و تنظیم گری در حوزه انرژی
۲. مطالعه نظام مالکیت و بهره برداری تولید انرژی
۳. بررسی مالیه عمومی انرژی
۴. مطالعه و بررسی نظام قراردادهای عمومی بخش انرژیها

پ) مباحث یا سرفصلها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی

- ۱-۱ آشنایی با انواع انرژی ها
- ۱-۲ تعریف، پیشینه و کارکردهای حقوق انرژی
- ۱-۳ مسئولیت دولت در قبال تأمین انرژی ها برای اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۱-۴ مسئولیت دولت در قبال تأمین انرژی های پاک
- ۱-۵ نسبت امنیت انرژی، امنیت ملی و حقوق شهروندی

فصل دوم: سیاست گذاری و تنظیم گری در حوزه انرژی

- ۲-۱ اولویت گذاری توسعه، حمایت و استفاده از انرژی ها
- ۲-۲ نظام تنظیم مقررات داخلی انرژی
- ۲-۳ شیوه های تنظیم گری در انرژی ها (قیمت گذاری، اعطای مشوقهای قانونی، دسترسی به شبکه و ...)
- ۲-۴ مراجع عام تنظیم گری و مراجع خاص تنظیم گر بخشی در بازارهای انرژی

فصل سوم: نظام مالکیت و بهره برداری تولید انرژی

۳-۱- نظام حقوقی مالکیت و بهره برداری از منابع معدنی (انرژی) در حقوق اسلامی (فقه امامیه)

۳-۲- نظام مالکیت و بهره برداری آزاد (گروه اول)

۳-۳- نظام مالکیت و بهره برداری با سهم مدیریتی دولت (گروه دوم)

۳-۴- نظام مالکیت و بهره برداری تولید انحصاری (انرژی هسته‌ای)

فصل چهارم: مالیه عمومی انرژی

۴-۱- انواع درآمدها (مالیات‌ها و عوارض و بهای خدمات) و هزینه‌های عمومی بخش انرژی‌های (منابع و مصارف در بخش انرژی‌ها)

۴-۲- نظام مالیاتی بخش انرژی‌ها

۴-۳- بودجه ریزی بخش انرژی

۴-۴- اجرای بودجه و نظارت بر اجرای بودجه در بخش انرژی

فصل پنجم: نظام قراردادهای عمومی بخش انرژی‌ها

۵-۱- قراردادهای خرید تضمینی انرژی

۵-۲- اختیارات دولت در تعدیل و تغییر قراردادها

۵-۳- قراردادهای اداری و نمونه بخش انرژی

۵-۴- نظام حل و فصل اختلافات قراردادهای انرژی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. تالوس، کیم، درآمدی بر حقوق انرژی در اتحادیه اروپا، ترجمه مجتبی اصغریان، تهران، دانشگاه تهران، ۱۴۰۰

۲. ج. هفرون، رافائل، مقدمه‌ای بر حقوق انرژی، ترجمه علی اکبر سیاهپوش، تهران، مجد، ۱۳۹۴

۳. رستمی، ولی، مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۴۰۰

۴. رستمی، ولی؛ رنجبر، احمد، ابعاد حقوقی مالیات بر نفت و گاز، مطالعات حقوق انرژی، ش ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۴، صص ۳۷-۶۰

۵. رستمی، ولی؛ مقیمی، لیلی، بررسی چگونگی تشکیل نهادهای تنظیم مقررات انرژی در کشور با رویکرد تطبیقی، مطالعات حقوق انرژی، ش ۶، صص ۲۱۹-۲۵۴
۶. ساردوئی نسب، محمد؛ قائمی، هادی، تنظیم‌گری بازار برق اروپایی، مطالعات حقوق انرژی، ش ۱۱، بهار و تابستان ۱۳۹۹، صص ۱۳۳-۱۵۲
۷. ساردوئی نسب، محمد؛ قائمی، هادی، حقوق انرژی برق؛ مطالعه تطبیقی با حقوق اتحادیه اروپا، تهران، دانشگاه تهران، ۱۴۰۱
۸. فقیه عبدالهی، ام لیلا؛ مؤذنی، روح الله، بررسی نهادهای تنظیم‌کننده بازار برق در حقوق ایران و ایالات متحده آمریکا، پژوهش حقوق عمومی، ش ۵۸، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۹۳-۲۲۰
۹. متقی، سید ابراهیم؛ داودی، مهدی، درآمدی بر امنیت انرژی، امنیت ملی و حقوق شهروندی (مطالعه موردی ایران)، مطالعات حقوق انرژی، ش ۱۳، بهار و تابستان ۱۴۰۰، صص ۲۱۱-۲۲۷
۱۰. موسوی، سید فضل الله؛ پیری دمق، مهدی، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر از منظر حقوق بین الملل، مطالعات حقوق انرژی، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۲۵۷-۲۸۷
۱۱. یزدان پناه درو، کیومرث؛ پور رستمی، ناهید؛ یوسفی، ریحانه؛ حسین زاده، محمد رضا، بررسی تطبیقی ارتقای امنیت انرژی با بهره‌گیری از انرژی‌های تجدیدپذیر در مقایسه ژئوپلیتیکی دو کشور ایران و ژاپن با الگوی مدیریت راهبردی، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ش ۳، پاییز ۱۳۹۶، صص ۷۱۳-۷۳۱

(ب) منابع لاتین:

1. Sorensen B, (2010), Renewable Energy, Academic Press.
2. Talus K, (2013), EU Energy Law and Policy, Oxford Univ. Press.
3. Delvaux B (ed.), (2008), EU Energy Law and Policy, Euroconfidentiel.
4. Hassan Munir, Polito Sabrina, (2020), Renewable Energy law and Regulation in Japan.
5. Takechui Norifu, Higuchi Wataru, (2020), The Renewable Energy Law Review: Japan, Law Reviews.
6. Dewar J. et al, (2020), The Renewable Energy Law review: The United Kingdom. Law Reviews.
7. Janzen D., (2020), Renewable Energy Law and Regulation in Germany, CMS.
8. Stanley L. Winer. Hirofumi Shibata, (2002) political economy and public finance, published by Edward Elgar publishing.

عنوان درس به فارسی:		حقوق ساخت و ساز	
عنوان درس به انگلیسی:		Construction Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد واحد:	۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- ۱- توسعه و گسترش مطالعات میان رشته ای و چند رشته ای حقوق در زمینه برنامه ریزی شهری و برقراری پیوند علمی مطلوب با رشته های شهرسازی، برنامه ریزی و طراحی شهری و سیاستگذاری شهری
- ۲- آموزش مفاهیم پایه و مرتبط با ساخت و ساز شهری و روستایی
- ۳- آشنایی با اصول و قواعد و فرایندهای صدور مجوزهای ساخت و ساز و نظارت بر آنها

اهداف ویژه:

۱. تعامل میان گرایش حقوق عمومی و گرایش های شهرسازی و برنامه ریزی شهری و دستیابی به رهیافتی منسجم و مطلوب برای اثرگذاری متقابل این حوزه ها
۲. آشنایی دانشجویان حقوق عمومی با طرح های شهری، مفهوم ساخت و ساز و عملیات ساختمانی، نظارت و کنترل ساختمان
۳. آشنایی دانشجویان با مفهوم تخلفات ساختمانی، اصول رسیدگی به تخلفات ساختمانی و مراجع رسیدگی و دستیابی به الگوی حقوقی مطلوب برای دادرسی ساخت و ساز

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری حقوق ساخت و ساز

- ۱- مفهوم ساخت و ساز، عملیات ساختمانی، اقدام عمرانی
- ۲- مفاهیم شهر و روستا و حدود قانونی آنها و ارتباط آن با نظام تقسیمات کشوری
- ۳- مبانی حقوق شهرسازی و ساخت و ساز
- ۴- مفهوم طرح های توسعه و عمران شهری و ضوابط ساخت و ساز در طرح ها
- ۵- مفاهیم تراکم جمعیتی و تراکم ساختمانی و سطح اشغال

فصل دوم: قلمرو ها و نهاد های نظارت بر ساخت و ساز

- ۱- ساخت و ساز شهری و نهادهای متولی نظارت بر آن
- ۲- ساخت و ساز روستایی و نهادهای متولی نظارت بر آن
- ۳- ساخت و ساز در خارج از شهر و روستا و سایر سکونتگاه های جمعی

فصل سوم: فرایند صدور پروانه ساختمانی و رسیدگی به تخلفات ساختمانی

- ۱- فرایند صدور پروانه های ساختمانی و ضوابط شهرسازی مرتبط با آنها
- ۲- کاربری ها و نظام استفاده از اراضی و بناها و قواعد حقوقی حاکم بر آنها
- ۳- ایمنی ساخت و ساز و مقررات ملی ساختمان
- ۴- نظام رسیدگی به تخلفات ساختمانی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- بهره گیری از روش شناسی تحلیلی استدلالی حقوق برای نگرش بر مقوله ساخت و ساز و آثار حقوقی آن و نسبت سنجی آن با نظام مالکیت خصوصی
- ۲- استفاده از مفاهیم و نظریه های مطرح شده در گرایش های علمی دیگر و هم زمان بهره گیری از متد علم حقوق در ارایه تعاریف دقیق و تمایز میان مفاهیم و شناسایی نسبت آنها با مفاهیم دیگر مانند مالکیت، منافع عمومی، حق بر مسکن و توسعه شهری در چارچوب مقوله ساخت و ساز
- ۳- استفاده از آمار ها، مطالعات میدانی برنامه ریزی شهری و اسناد و استانداردهای بین المللی در حوزه شهرها برای رهیافت های حقوقی نوین، عادلانه و کارآمد در زمینه حقوق ساخت و ساز.
- ۴- مراجعه به رویه اداری و رویه قضایی به ویژه آراء دیوان عدالت اداری در تبیین و شناسایی نظام حقوقی ساخت و ساز در ایران.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ ... درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- امینی، احسان، شهرسازی و حقوق، تهران، آذرخش، ۱۳۹۹
- ۲- جابری، محمد صالح، حقوق ساخت و ساز، تهران، میزان، ۱۳۹۶
- ۳- صمدی قوشچی، تخلفات ساختمانی در نظام حقوقی ایران، تهران، جنگل، ۱۳۹۲
- ۴- کامیار، غلامرضا، حقوق ساختمان، تهران، مجد، ۱۳۹۹
- ۵- کامیار، غلامرضا، حقوق شهری و شهرسازی، تهران، مجد، ۱۴۰۰
- ۶- کی منش، محمودرضا؛ ربیعی، حمیده، حقوق ساخت، تهران، نوآور، ۱۴۰۰

1. Legal Aspects of Architecture, Engineering and the Construction Process 9th Edition, justin sweet, Marc M. Schneier, Cengage Learning, 2022.
2. Municipal Building and Zoning Code Enforcement Best Practices: Municipal Attorneys on Investigating Code Violations, Complying with New Regulations, ... Enforcement Practices (Inside the Minds), Multiple Authors, Thomson West, 2009.

عنوان درس به فارسی:		حقوق برنامه ریزی شهری	
عنوان درس به انگلیسی:		Urban Planning Law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	پایه ☐ نظری ☒	
		تخصصی ☐ عملی ☐	
دروس هم نیاز:	ندارد	اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	رساله / پایان نامه ☐	
تعداد ساعت:	۳۲		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- ۱- توسعه و گسترش مطالعات میان رشته ای و چند رشته ای حقوق در زمینه برنامه ریزی شهری و برقراری پیوند علمی مطلوب با رشته های برنامه ریزی شهری، مدیریت شهری، اقتصاد و سیاستگذاری شهری و محیط زیست شهری
- ۲- آموزش مفاهیم پایه و مرتبط با برنامه ریزی شهری، ساختار مدیریت شهری و طرح های توسعه شهری
- ۳- آشنایی با اصول و قواعد برنامه ریزی شهری، اقتصاد و مالیه شهری

اهداف ویژه:

۱. تعامل میان گرایش حقوق عمومی و گرایش های برنامه ریزی شهری و مدیریت شهری و دستیابی به رهیافتی منسجم و مطلوب برای اثرگذاری متقابل این حوزه ها
۲. آشنایی دانش آموختگان حقوق با الزامات و اصول توسعه شهری و برقراری ارتباط متوازن میان آنها با قواعد تامین کننده عدالت و نظام حقوقی به ویژه حقوق اساسی و حقوق اداری
۳. شناسایی نظریه عدالت و نظام حق های فردی متناسب با بستر اداره شهرها و رسیدن دانشجو به تحلیلی منسجم و کارآمد و عادلانه از مدیریت و برنامه ریزی شهری

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم پایه و مبانی نظری حقوق برنامه ریزی شهری

- ۱- مفاهیم مرتبط با مدیریت و برنامه ریزی شهری
- ۲- تعریف نهاد های شهر و نهادهای متولی برنامه ریزی شهری
- ۳- اهداف مدیریت شهری و نظریه شهری
- ۴- اصول حقوق برنامه ریزی شهری

فصل دوم: نهادهای متولی برنامه ریزی شهری و قلمرو صلاحیت آنها

- ۱- نهاد های ملی و محلی برنامه ریزی شهری
- ۲- بایسته های حقوقی مدیریت یکپارچه شهری
- ۳- مالیه و اقتصاد شهری و منابع درآمدی پایدار
- ۴- محیط زیست شهری سالم و پایدار و آمایش سرزمین

فصل سوم: توسعه شهری، سیاستگذاری و قانونگذاری شهری

- ۱- طرح های توسعه و عمران شهری و تحلیل حقوقی آنها
- ۲- روش های برنامه ریزی و توسعه شهرها
- ۳- رفاه، امنیت و آسایش شهری و الگوهای عدالت شهری
- ۴- بستر ها و روش های حقوقی تکوین شهر پایدار ایرانی-اسلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- بهره گیری از روش شناسی تحلیلی استدلالی حقوق برای نگرش بر مقوله شهر و مدیریت و برنامه ریزی شهری.
- ۲- استفاده از مفاهیم و نظریه های مطرح شده در گرایش های علمی دیگر و هم زمان بهره گیری از متد علم حقوق در ارایه تعاریف دقیق و تمایز میان مفاهیم و شناسایی نسبت آنها با مفاهیم دیگر مانند مالکیت، اصل تسلیط، حق بر مسکن، حق بر فضای عمومی و ...
- ۳- استفاده از آمارها، مطالعات میدانی برنامه ریزی شهری و اسناد و استانداردهای بین المللی در حوزه شهرها برای رهیافت های حقوقی نوین، عادلانه و کارآمد.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ ... درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. حسینی، سید علی، کتاب اصول و مبانی برنامه ریزی شهری، رشت، دریای دانش، ۱۳۹۴
 ۲. شیعه، اسماعیل، مبانی برنامه ریزی شهری، تهران، دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۹۷
 ۳. رضایی زاده، محمد جواد، حقوق برنامه ریزی شهری، تهران، مجد، ۱۳۹۵
 ۴. قربانی، رسول، اصول و مبانی برنامه ریزی شهری، تهران، سمت، ۱۳۹۶
 ۵. فقیه لاریجانی، فرهنگ، حقوق روابط شورا و شهرداری، تهران، سمت، ۱۳۹۲
1. Land Law and Urban Policy in Context, Thanos Zartaloudis, Published April 25, 2018 by Routledge.
 2. Planning by Law and Property Rights Reconsidered, Barrie Needham, Thomas Hartmann, Published October 17, 2016 by Routledge.

عنوان درس به فارسی:		حقوق مالیاتی	
عنوان درس به انگلیسی:		Tax law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد واحد:	۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با ابعاد حقوقی نظام مالیاتی ایران؛ مشتمل بر: مبانی، اصول حقوقی حاکم، فرآیندهای «رسیدگی و تشخیص»، «وصول»، «دادرسی مالیاتی» و همچنین موضوع «جرایم مالیاتی»

اهداف ویژه:

۱. اصول حقوقی حاکم بر مالیات
۲. مشمولین مالیات و انواع آن
۳. معافیت ها، هزینه های قابل قبول و کسورات مالیاتی
۴. دادرسی مالیاتی
۵. جرایم و تخلفات مالیاتی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مبانی و کلیات

- تعریف، جایگاه و تاریخچه مالیات
- تعریف، جایگاه و تاریخچه حقوق مالیاتی
- ارتباط حقوق مالیاتی با سایر رشته ها
- منابع حقوق مالیاتی
- تاریخچه قوانین مالیاتی
- درآمدی بر اصول و استانداردهای حسابداری

فصل دوم: اصول حقوقی حاکم بر مالیات

- اصل قانونی بودن مالیات
- اصل عدم شمول مالیات
- اصل سهولت مالیات
- اصل سالانه بودن احکام مالیاتی
- اصل اجرای فوری قوانین مالیاتی
- اصل رعایت مرزبندی با اصول و استانداردهای حسابداری

- اصل حاکم بودن قوانین مالیاتی
- اصل عطف به ماسبق نشدن قوانین

فصل سوم: مضمولین مالیات و انواع آن

۱- مضمولین مالیات

- مضمولین و غیرمضمولین پرداخت مالیات‌های مستقیم
- مضمولین و غیرمضمولین قانون مالیات بر ارزش افزوده

۲- انواع مالیات

- انواع مالیات‌های مستقیم
- مالیات بر دارایی
- مالیات بر درآمد
- انواع مالیات‌های غیرمستقیم
- حقوق و عوارض گمرکی
- مالیات بر مصرف
- مالیات بر ارزش افزوده

فصل چهارم: تشخیص مالیات

- ضوابط حقوقی حاکم بر تشخیص مالیات
- ابزارها و منابع تشخیص مالیات
- روش‌ها و فرآیند اجرایی تشخیص مالیات

فصل پنجم: معافیت‌ها، هزینه‌های قابل قبول و کسورات مالیاتی

- معافیت‌های مالیاتی (ضوابط حقوقی حاکم- مصادیق)
- هزینه‌های قابل قبول مالیاتی (تعریف- شروط پذیرش- مصادیق)
- کسورات مالیاتی

فصل ششم: وصول مالیات

- ظرفیت‌های قانونی وصول مالیات
- ضوابط حقوقی وصول مالیات

فصل هفتم: دادرسی مالیاتی

- ۱- ضوابط حاکم بر دادرسی مالیاتی
- تکالیف قانونی مراجع دادرسی مالیاتی
- حقوق مودیان در جریان دادرسی مالیاتی

۲- مراحل دادرسی مالیاتی

- رسیدگی اداره امور مالیاتی
- هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی بدوی
- هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی تجدیدنظر
- شعب شورای عالی مالیاتی
- هیئت موضوع ماده ۲۵۷ ق.م.م (هیئت هم‌عرض)
- هیئت موضوع ماده ۲۵۱ مکرر ق.م.م
- هیئت موضوع ماده ۲۱۶ ق.م.م
- سایر هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی
- دیوان عدالت اداری

فصل هشتم: جرایم و تخلفات مالیاتی

اول: جرایم مالیاتی

- جرایم مؤدیان و غیرمؤدیان
- مجازات‌های مالیاتی

دوم: تخلفات مالیاتی

- تخلفات مالیاتی (تخلفات مؤدیان، تخلفات اداری، سایر تخلفات)
- مراجع رسیدگی به تخلفات مالیاتی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) فارسی

۱. آقایی طوق، مسلم؛ لطفی، حسن، حقوق اداری ۱، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۴۰۱
۲. امامی، محمد و استوار سنگری، کورش؛ حقوق اداری، تهران، میزان، ۱۴۰۰
۳. امامی، محمد، حقوق مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۳۹۱
۴. پروتبابا، لویی؛ ماری کوتره، ژان، حقوق مالیاتی، ترجمه: محمدعلی یزدان بخش، تهران، نشر دایره و خاتون، ۱۳۸۷

۵. رستمی، ولی، مالیه عمومی، تهران، میزان، ۱۳۹۹
۶. رحیمی نیت، ایمان؛ ملک‌زاده رودبند، ریحانه، حقوق کیفری مالیاتی، تهران، مجد، ۱۳۹۸
۷. عبداللهی، حسین؛ مولایی، غلامرضا، حقوق مالیاتی (با رویکرد تحلیلی-کاربردی)، جنگل، ۱۴۰۱

(ب) لاتین

1. Houtte & McLure, Baron Jean M.J. van & Charles E. (2011), Tax law, Encyclopedia Britannica. Retrieved 6 October 2020.
2. Gaisbauer, Helmut P. (2015), Philosophical Explorations of Justice and Taxation, Switzerland, Springer International Publishing.
3. Bhandary, Minica (2017). Philosophical Foundations Of Tax Law, Oxford University Press, Oxford
4. Menendez, Agustin Jose (2001), Justifying Taxes Some Elements For A General Theory Of Democratic Tax Law, Kluwer Academic Publishers
5. Nightingale, Kath (۲۰۰۲), Taxation Theory And Practice, Pearson Education Limited, Fourth Edition
6. Thurony, Victor (2003), Comparative Tax Law, Hageue: Kluwer Law International.

عنوان درس به فارسی:		حقوق بودجه	
عنوان درس به انگلیسی:		Budget law	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:	۲	نوع درس و واحد	☐ پایه ☒ نظری
تعداد ساعت:	۳۲		☐ اختصاصی ☐ عملی ☒ اختیاری ☐ رساله / پایان نامه

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با اصول؛ فرایندها و احکام بودجه و بودجه ریزی و نقش مجلس و دولت در فراگردهای بودجه ای

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با آثار احکام بودجه ای
۲. آشنایی با آسیب های نظام بودجه ریزی
۳. آشنایی با اهمیت بودجه و بودجه ریزی
۴. آشنایی با تعاملات موجود دولت و مجلس در حوزه بودجه

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ۱- مفهوم شناسی بودجه و بودجه ریزی
- ۲- ماهیت بودجه
- ۳- پیشینه بودجه در ایران و جهان
- ۴- منابع حقوق بودجه

فصل دوم: فرایند تهیه و تدوین لایحه

- ۱- بخشنامه بودجه
- ۲- تهیه و تدوین لایحه بودجه
- ۳- ویژگی های لایحه بودجه

فصل سوم: فرایند رسیدگی و تصویب بودجه

- ۱- سیر رسیدگی بودجه در مجلس
- ۲- حدود اختیارات و صلاحیت پارلمان در بودجه

فصل چهارم: فرایند اجرای بودجه

- ۱- صلاحیت قوه مجریه در اجرای بودجه

۲. مراحل اجرای بودجه

فصل پنجم: فرایند نظارت بر بودجه

- ۱- نظارت درونی قوه مجریه بر اجرای بودجه
- ۲- نظارت بیرونی بر اجرای بودجه
- ۱-۲- نظارت قوه قضاییه بر اجرای بودجه
- ۲-۲- نظارت مجلس بر اجرای بودجه
- ۱-۲-۲- نظارت عام مجلس
- ۲-۲-۲- نظارت دیوان محاسبات
- ۱-۲-۲-۲- هیات های مستشاری دیوان محاسبات
- ۲-۲-۲-۲- گزارش تفریغ بودجه

فصل ششم: اصول بودجه ای و آثار احکام بودجه ای

- ۱- اصول بودجه ای
- ۲- آثار احکام بودجه ای

فصل هفتم: آسیب شناسی بودجه و بودجه ریزی در ایران

- ۱- آسیب شناسی مراحل تهیه لایحه و تصویب بودجه
- ۲- آسیب شناسی مرحله اجرای بودجه
- ۳- آسیب شناسی مرحله نظارت بر بودجه
- ۴- وابستگی بودجه به نفت
- ۵- فقدان بودجه ریزی عملیاتی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

الف) منابع فارسی:

۱. ابراهیمی نژاد، مهدی، «اصول تهیه و تنظیم و کنترل بودجه»، کرمان، انتشارات دانشگاه شهید باهنر کرمان.

۲. امامی، محمد، «حقوق مالیه عمومی»، تهران: میزان.
۳. پیرنیا، حسین، مالیه عمومی مالیات‌ها و بودجه»، تهران: انتشارات ابن سینا.
۴. توکلی، احمد، «مالیه عمومی»، تهران: انتشارات سمت.
۵. حبیب نژاد، سید احمد، حقوق مالیه عمومی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و پردیس فارابی دانشگاه.
۶. حبیب نژاد، سید احمد و محمد منصوری بروجنی، «تحلیل مبانی و کارکردهای اصل سالیانه بودن بودجه در دوران کنونی»، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حقوق عمومی، دوره ۱۸، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۹۵.
۷. حبیب نژاد، سید احمد و محمد منصوری بروجنی، بررسی ابتکار تقنین از سوی نمایندگان مجلس در حدود اصل هفتاد و پنج قانون اساسی، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش حقوق عمومی دانشگاه علامه طباطبائی، شماره ۵۴، بهار ۱۳۹۶.
۸. دادگر، یدالله، «مالیه عمومی و اقتصاد دولت»، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس و نور علم.
۹. رستمی، ولی، «مالیه عمومی»، تهران: انتشارات میزان.
۱۰. رستمی، ولی و قهوه چیان و حمید، حقوق مالی و محاسباتی، تهران: نشر دادگستر.
۱۱. رنجبری، ابوالفضل و بادامچی، علی، «حقوق مالی و مالیه عمومی»، تهران: انتشارات مجد.
۱۲. شبیری نژاد، علی اکبر، «گستره مالی و ساختار بودجه‌ای ایران»، الگوی منابع و مصارف، تهران: انتشارات نی.
۱۳. شبیری نژاد، علی اکبر، «بودجه ریزی در ایران بودجه و پارلمان»، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۴. کرد بچه، محمد، «نظام بودجه ریزی»، تهران: انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.
۱۵. گروه نویسندگان، «نقش در حال تحول پارلمان‌ها در فرآیند بودجه»، ترجمه افشین خاکباز، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۶. لاینرت، یان، «بودجه ریزی در جهان، چارچوب حقوقی نظام‌های بودجه‌ای»، ترجمه افشین خاکباز و بهزاد لامعی، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۷. مصدق، محمد، «اصول و قواعد و قوانین مالیه»، تهران: نشر فرزاد.
۱۸. موسی زاده، رضا، «مالیه عمومی» تهران: نشر میزان.
۱۹. مهندس، ابوطالب و مهدی تقوی، «مالیه عمومی»، تهران: انتشارات احمدی.

(ب) منابع لاتین:

1. Krafchik, Warren, and Joachim Wehner, The Role of Parliament in the Budget Process. Budget Information, 1999
2. Lienert, Ian. Who Controls the Budget: the Legislature or the Executive? International Monetary Fund. 2005
3. Pistor, Katharina, "Law In Finance", jurnal on comparative economics 41, 2013
4. Gabriela Lidia, Tănase, Difficulties of the Budgeting Process and Factors Leading to the Decision to Implement this Management Tool, Procedia Economics and Finance, Volume 15, 2014.

عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری غیر مشترک (بسته حقوق کار و رفاه اجتماعی)^۱ رشته حقوق عمومی

^۱ . دانشجوی ملزم به گذراندن ۴ درس معادل ۸ واحد دروس اختیاری غیر مشترک، از یکی از بسته‌های چهارگانه حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالیه حقوق کار و رفاه اجتماعی است.

عنوان درس به فارسی:		حقوق بین المللی کار	
عنوان درس به انگلیسی:		International labor law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐ عملی ☐ اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- شناخت و بررسی موازین و معیارهای بین المللی مربوط به روابط کار پیدایش و تاسیس سازمان بین المللی کار، تعهدات کشورهای عضو در برابر اسناد و مصوبات این سازمان حدود استفاده از موازین و معیارهای بین المللی در حقوق داخلی و همچنین آشنایی با رویکردهای نوین سازمان بین المللی کار و رویکردهای منطقه ای در عرصه حقوق بین المللی کار

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با مفاهیم، منابع و جایگاه حقوق بین المللی کار
۲. مطالعه سازمان بین المللی کار
۳. بررسی موازین بین المللی حقوق کار فردی
۴. مطالعه و بررسی موازین بین المللی حقوق کار جمعی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم، منابع و جایگاه حقوق بین المللی کار

- ۱- مفاهیم
- ۲- منابع
- ۳- جایگاه

فصل دوم: سازمان بین المللی کار

- ۱- پیشینه تاریخی و دلایل ایجاد سازمان بین المللی کار و تحول آن
- ۲- ارکان سازمان و حدود صلاحیت آنها
- ۳- اسناد و مصوبات سازمان بین المللی کار
- ۴- تعهدات کشورهای عضو در قبال سازمان و اسناد مصوب
- ۵- اجرای مصوبات سازمان در حقوق داخلی کشورها
- ۶- ضمانت اجراها و نظارت بر اجرای مصوبات

فصل سوم: رویکردهای منطقه‌ای

- ۱- پیدایش حقوق کار فرا ملی در اتحادیه اروپا، آمریکای لاتین، آسیا و کشورهای حوزه اقیانوس آرام، آفریقای جنوبی
- ۲- استانداردهای کار در اسناد و موافقت‌نامه‌های دو یا چند جانبه تجارت آزاد

فصل چهارم: موازین بین المللی حقوق کار فردی

- ۱- قرارداد کار
- ۲- مزد
- ۳- مرخصی‌ها و تعطیلات
- ۴- شرایط کار
- ۵- موازین ایمنی و بهداشت کار
- ۶- بازرسی کار
- ۷- حقوق بنیادین فردی کار
- ۸- کار شایسته
- ۹- حل اختلاف فردی کار

فصل پنجم: موازین بین المللی حقوق کار جمعی

- ۱- سازمان‌ها و تشکلهای کارگری و کارفرمایی
- ۲- مذاکرات و پیمان‌های دسته جمعی
- ۳- حقوق بنیادین جمعی کار
- ۴- حل اختلاف جمعی کار

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اکبرپور، اویس، کودکان کار در حقوق بین الملل، تهران، آفتاب گیتی، ۱۴۰۰
۲. برونستین، آرتورو، حقوق بین الملل و تطبیقی کار، ترجمه سعیدرضا ابدی و اصلی عباسی، تهران، دراک، ۱۳۹۵
۳. پور جعفر، آزادی، سازمان بین المللی کار، تهران، مجد، ۱۳۸۹
۴. تاجیک، معصومه، کودکان کار در حقوق بین الملل، تهران، نارون دانش، ۱۳۹۹
۵. داشاب، مهریار؛ علیزاده کجیدی، فاطمه، سازمان بین المللی کار و حمایت از کارگران خانگی، تهران، حانون، ۱۳۹۶

۶. رستمی، ولی؛ سلیمی، حمید رضا، مطالعه انتقادی الزام دولتها به رعایت آزادی انجمن‌های کارگری و کارفرمایی، حقوق اسلامی، ش ۴۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۵-۲۲
۷. سپهری، محمدرضا و همکاران، مقاوله‌نامه‌های بین‌المللی کار (۲۰۰۴-۱۹۱۹) تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۲
۸. عراقی، سید عزت‌الله؛ رنجبریان، امیر حسین، تحول حقوق بین‌المللی کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۲
۹. محمدرش، ناصر، سازمان بین‌المللی کار و بررسی نقش در آن در تحول حقوق کار و توسعه روابط کار، تهران، حانون، ۱۴۰۰
۱۰. محمدی جوینی، امین، بررسی تطبیقی اهداف راهبردی حقوق کار در ایران و سازمان بین‌المللی کار، تهران، آریان قلم، ۱۳۹۳
۱۱. محمودی، جواد، گفتارهایی در حقوق کار اتحادیه اروپا، تهران، مجد، ۱۳۹۳

1. Valticos, Nicolas. International labour law. Springer Science & Business Media, 2013.
2. Servais, J.M., 2020. International labour law. Kluwer Law International BV.
3. Halonen, Tarja, and Ulla Liukkunen. International Labour Organization and global social governance. Springer Nature, 2021.
4. Jason Heyes and Ludek Rychly, The governance of labour administration: Reforms, innovations and challenges, Co-published with Edward Elgar Publishing
5. Jean-Michel Servais, International Labour Law. International Labour Standards, 2011, Kluwer Law International
6. ILO, International labour standards, 4th edition. Workers educational manual, 1998
7. International Labour Law, Barbara J. Fick, Edward Elgar Publishing, 2015
8. International Labour Law, Jean-Michel Servais, Publisher: Wolters Kluwer; 5th edition (2017)
9. International and European Labour Law, Edoardo Ales, Mark Bell, Olaf Deinert, Sophie Robin-Olivier, Hart Publishing, 2018

عنوان درس به فارسی:		حقوق کار تطبیقی	
عنوان درس به انگلیسی:		comparative labour law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ پایه	☒ نظری
تعداد واحد:	۲	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد ساعت:	۳۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
		رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- مقایسه حقوق کار کشورها
- یافتن نقاط مشترک و تفاوت

اهداف ویژه:

۱. استنتاج نقاط قوت وضعف حقوق کار ایران در مقایسه با دیگر کشورها
۲. استفاده از تجربیات و دستاورد دیگر کشورها در حوزه حقوق کار

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: آشنایی با نظام های حقوق کار در کشورهای مختلف

- ۱- نظام های دارای نگاه اقتصادی (آمریکا)
- ۲- نظام های دارای نگاه اجتماعی (آلمان)
- ۳- نظام های دارای نگاه سیاسی (فرانسه)

فصل دوم: بررسی تطبیقی مهم ترین موضوعات حقوق کار در کشورهای مختلف

۱. بررسی تطبیقی قرارداد کار
۲. بررسی تطبیقی مزد
۳. بررسی تطبیقی تعطیلات و مرخصی ها
۴. بررسی تطبیقی پایان قرارداد کار و اخراج کارگر
۵. بررسی تطبیقی تشکلهای کارگری
۶. بررسی تطبیقی مراجع حل اختلاف کار
۷. بررسی تطبیقی حقوق بنیادین کار
۸. بررسی تطبیقی کار شایسته
۹. بررسی تطبیقی اقتصاد دیجیتال (کسب و کارهای مجازی)
۱۰. بررسی تطبیقی شرایط کار زنان و نوجوانان
۱۱. بررسی تطبیقی مقررات ایمنی و بهداشت و بازرسی کار

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۰... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کتاب: قانون

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱- منابع فارسی

۱. ابراهیم خانی، حسین، بررسی تطبیقی حقوق کار در مناطق آزاد تجاری - صنعتی ایران، چین، امارات، تهران، آریان، ۱۳۸۴
۲. اکبرپور، اویس، کودکان کار در حقوق بین‌الملل، تهران، آفتاب گیتی، ۱۴۰۰
۳. برونستین، آرتورو، حقوق بین‌الملل و تطبیقی کار، ترجمه سعیدرضا ابدی و اصلی عباسی، تهران، دراک، ۱۳۹۵
۴. تاجیک، معصومه، کودکان کار در حقوق بین‌الملل، تهران، نارون دانش، ۱۳۹۹
۵. رستمی، ولی؛ سلیمی، حمید رضا، مطالعه انتقادی الزام دولت‌ها به رعایت آزادی انجمن‌ها کارگری و کارفرمایی، پژوهشنامه حقوق اسلامی، ش ۴۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، صص ۵-۲۲
۶. عالی، حامد؛ رستمی، ولی؛ شفق، محمد جواد، تأملی بر حمایت‌های تقنینی نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا از زنان کارگر در حیطه دستمزد برابر و تأمین اجتماعی، تأمین اجتماعی، ش ۵۸، زمستان ۱۳۹۹، صص ۹۳-۱۱۲
۷. عراقی، سید عزت‌الله، رنجبریان، امیر حسین، تحول حقوق بین‌المللی کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۵.
۸. محمدی جوینی، امین، بررسی تطبیقی اهداف راهبردی حقوق کار در ایران و سازمان بین‌المللی کار، تهران، آریان قلم، ۱۳۹۳
۹. محمودی، جواد، گفتارهایی در حقوق کار اتحادیه اروپا، تهران، مجد، ۱۳۹۳

۲- منابع لاتین

1. Arturo Bronstein, International and Comparative Labour Law: Current Challenges, Macmillan International Higher Education.
2. Giuseppe Casale, Gianni Arrigo, International Labour Law Handbook: from A to Z, G. Giappichelli., 2017
3. Matthew W. Finkin, Guy Mundlak, Comparative Labor Law, Edward Elgar Publishing, 2015
4. Patrick J. Cihon, James Ottavio Castagnera, Employment and Labor Law, Cengage Learning, 2016
5. Peter Johnson, Labor Law: Essential Legal Terms Explained You Need to Know about Law on Labor, Independently Published, 2019
6. Stefan Lingemann, Robert von Steinau-Steinrück, Anja Mengel Employment & Labor Law in Germany, C.H. Beck, 2016

عنوان درس به فارسی:		حقوق تأمین اجتماعی	
عنوان درس به انگلیسی:		Social security law	
دروس پیش نیاز:		مبانی حقوق عمومی	
دروس هم نیاز:		ندارد	
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		
نوع درس و واحد			
☐ پایه		☒ نظری	
☐ تخصصی		☐ عملی	
☒ اختیاری		☐ نظری-عملی	
☐ رساله / پایان نامه			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- ترویج و تعمیق حقوق تأمین اجتماعی
- ایجاد فرهنگ حقوقی در حوزه تأمین اجتماعی

اهداف ویژه:

۱. ایجاد زمینه جهت تربیت متخصص در حوزه حقوق تأمین اجتماعی
۲. پرداختن به حوزه های حقوقی کاربردی و مبتلابه جامعه

پ) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: مفاهیم مبانی نظری، اصول و تاریخچه

- ۱- مفاهیم، اصول و پیشینه تاریخی
- ۲- منابع و جایگاه حقوق تأمین اجتماعی
- ۳- نظام های تأمین اجتماعی
- ۴- تأمین اجتماعی در اسلام (اصل تکافل، وظایف مردم و حکومت در تعمیم غنا و ...)

فصل دوم: نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی ایران

- ۱- قواعد هنجاری نظام رفاه و تأمین اجتماعی ایران
 - ۱-۱- حوزه های نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و اهداف آنها
 - ۱-۱-۱- حوزه ی بیمه ای و اهداف آن
 - ۱-۱-۲- حوزه ی حمایتی و اهداف آن
 - ۱-۱-۳- حوزه ی امدادی و اهداف آن
 - ۱-۲- اصول و سیاستهای کلی نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی
 - ۱-۲-۱- اصول و سیاستهای ساختاری
 - ۱-۲-۲- اصول و سیاستهای مالی
 - ۱-۲-۳- اصول و سیاستهای اقتصادی
 - ۱-۲-۴- اصول و سیاستهای اجرایی

۲- ساختار نظام تأمین اجتماعی در ایران

۲-۱- وزارت تعاون، کار، رفاه و تأمین اجتماعی

۲-۲- شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی

۲-۳- نهادهای صندوقها

۲-۴- کارگزاریها

۳- نظام بیمه های اجتماعی

۳-۱- ساختار صندوق های بیمه های اجتماعی

۳-۲- مشمولین صندوق های بیمه های اجتماعی

۳-۳- منابع درآمدی صندوق های بیمه های اجتماعی

فصل سوم: حمایت ها و مزایای بیمه های اجتماعی

۱- حمایتها و مزایای بلند مدت

۱-۱- اصول و احکام مشترک حاکم بر حمایت های بلند مدت

۱-۲- مستمری بازنشستگی

۱-۳- مستمری از کارافتادگی

۱-۴- مستمری بازماندگان

۱-۵- حمایت های درمانی

۲- حمایتهای و مزایای کوتاه مدت

۲-۱- غرامت دستمزد ایام بیماری

۲-۲- کمک بارداری و زایمان

۲-۳- کمک هزینه ازدواج

۲-۴- کمک عائله مندی

۲-۵- هزینه کفن و دفن

۲-۶- مقرری بیمه بیکاری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۳۰ ... درصد

آزمون پایان نیم سال

۷۰ ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: کتاب. قانون. رای

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. استوار سنگری، کورش، حقوق تأمین اجتماعی، تهران، میزان، ۱۳۹۸
۲. پور عباس، علی، حقوق تأمین اجتماعی: بیمه بیکاری، ج ۱، تهران، اندیشه عصر، ۱۳۹۶
۳. پیترز، دنی، تأمین اجتماعی مقدمه‌ای بر اصول اساسی، فیروزی مندی، فراز؛ احمدی، سمیره، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۸
۴. شبستری، عباس؛ رفیعی، احمد، بررسی مفهومی حقوقی تأمین اجتماعی، بجنورد، درج سخن، ۱۳۹۵
۵. عراقی، سید عزت الله و همکاران، درآمدی بر حقوق تأمین اجتماعی: نقد قانون تأمین اجتماعی ایران براساس مطالعه تطبیقی، تهران، مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، ۱۳۸۶
۶. کمالان، سید مهدی، مجموعه کامل قوانین و مقررات کار و تأمین اجتماعی، تهران، کمالان، ۱۳۹۸
۷. مجتهدی، محمدرضا، حقوق تأمین اجتماعی، تبریز، آیدین و یانار، ۱۳۹۱
۸. مقصودی، فرشته، کلیات حقوق کار و تأمین اجتماعی، تهران، طوی، ۱۳۹۴
۹. موحدی، رامین؛ ملکوتی هشتجین، سید حسین؛ رنجبری، ابوالفضل، نقش دولت در تأمین اجتماعی مردم در پرتو حقوق عمومی، تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین الملل، ش ۴۲، زمستان ۱۳۹۷، صص ۱۶۷-۱۹۱
۱۰. موحدیان، غلامرضا، حقوق کار: علمی - کاربردی: به انضمام مباحثی از بیمه‌های تأمین اجتماعی کارگران، تهران، فکرسازان، ۱۳۹۲
۱۱. نصیری، مرتضی، مبانی حقوقی تأمین اجتماعی در ایران، تهران، مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، ۱۳۸۲
۱۲. نعیمی، عمران؛ پرتو، حمیدرضا، حقوق تأمین اجتماعی با تأکید بر حوزه بیمه‌ای، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۱۳. نیازی، عبدالصاحب، بررسی حقوق و قوانین تأمین اجتماعی در ایران، گرگان، نوروزی، ۱۳۹۹
۱۴. همتی، مجتبی، حقوق تأمین اجتماعی، تهران، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، ۱۳۹۷

منابع انگلیسی:

1. Daniel S. Jones, Michael E. Cusack, Charles E. Binder, Social Security Law and Practice, 2020-21, New York State Bar Association, 2020
2. Danny Pieters, Social Security: An Introduction to the Basic Principles, Kluwer Law International B.V., 2006
3. Social Security Administration (U S), Social Security Programs Throughout the World: Asia and the Pacific, U.S. Government Printing Office, 2007

عنوان درس به فارسی: حقوق فقرزدایی		عنوان درس به انگلیسی: Poverty Alleviation Law	
نوع درس و واحد			
نظری ☒	پایه ☐	مبانی حقوق عمومی	دروس پیش نیاز:
عملی ☐	تخصصی ☐	ندارد	دروس هم نیاز:
نظری-عملی ☐	اختیاری ☒	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنا شدن دانشجو با منابع، مبانی، ظرفیت‌ها و سازوکارهای دانش حقوق در فقرزدایی و رفع محرومیت و توجه بیشتر حقوقدانان به مسئولیت اجتماعی دانش حقوق

اهداف ویژه:

۱. بررسی تعهدات دولت به معنای عام در فقرزدایی
۲. آشنایی با حق‌های مرتبط با فقرزدایی و رفع محرومیت و راهکاری تحقق آن مخصوصاً حق‌های مذکور در قانون اساسی
۳. تحلیل اصول قانون اساسی مرتبط با فقرزدایی
۴. طراحی الگویی شایسته برای فقرزدایی با توجه به اسناد بالادستی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول: مفاهیم، مبانی و چهارچوب نظری

۱. مفهوم فقر، فقرزدایی محرومیت و امور خیریه و مفاهیم هم خانواده (رفاه، خوشبختی، عدالت اقتصادی ...)
۲. الگوهای فقرزدایی
۴. اصول حاکم بر فقرزدایی (کرامت، مشارکت، ...)
۵. وضعیت شناسی و آسیب شناسی سازمان‌های حمایتی (عمومی و مردم نهاد)

فصل دوم: مناسبات فقرزدایی و حقوق

۱. منابع حقوقی فقرزدایی (اسناد بالادستی، قانون اساسی ...)
۲. مبانی حقوقی فقرزدایی
۳. منابع دینی - فقهی فقرزدایی و تعهدات حکومت اسلامی در برابر فقر و محرومیت
۴. ظرفیت‌های حقوقی فقرزدایی
۵. حق‌های اقتصادی و معیشتی

فصل سوم: تکالیف و تعهدات دولت نسبت به فقر

۱. تفاسیر مرتبط با تعهدات دولت در فقرزدایی در قانون اساسی
۲. توانمند سازی
۳. رفع فقر مطلق (گرسنگی و...)
۴. تکالیف دولت در جلوگیری از فقر (جلوگیری از کاهش ارزش پول ملی، اشتغال زایی، برقراری بیمه‌ها)
۵. فقرزدایی در چهارچوب حقوق بین الملل (اسناد و سازمان ها و نقش عواملی مانند تحریم در افزایش فقر ...)

فصل چهارم: رویکردهای فقرزدایی نسبت به گروه‌های خاص

۱. فقرزدایی نسبت به زنان خودسرپرست و سرپرست خانواده
۲. فقرزدایی نسبت به کودکان بی سرپرست و یا بدسرپرست و کودکان کار
۳. فقرزدایی نسبت به توان خواهان (معلولان)
۴. فقرزدایی نسبت به حاشیه‌نشینان
۵. فقرزدایی نسبت به بی مسکنان (حق بر مسکن و حق بر اسکان)
۵. فقرزدایی نسبت به مهاجرین و پناهندگان
۶. فقرزدایی نسبت به سالمندان
۷. فقرزدایی نسبت به معسران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بررسی و مبانی و قواعد و قوانین و مقررات حقوقی ناظر بر فقرزدایی و رفع محرومیت

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. باک، درک، سیاست شادکامی (آنچه حکومت می‌تواند از تحقیقات جدید در باب بهروزی بیاموزد)، ترجمه نرگس سلحشور، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۶
۲. بانک جهانی، توانمند سازی و کاهش فقر (کتاب مرجع) ترجمه فرزام پوراصغر سنگاچین و جواد رضایی، تهران، کریم خان زند، ۱۳۹۵
۳. بیل چیتز، دیوید، فقر و حقوق اساسی: توجیه و اجرای حقوق اجتماعی- اقتصادی، ترجمه پرویز قاسمی و آریتا گل زاده، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸

۴. حبیب نژاد، سید احمد؛ سعید، سیده زهرا، لزوم گذار از «تعهد به وسیله» به «تعهد به نتیجه» در تفسیر تعهدات دولت در اصل سوم قانون اساسی، حقوق اسلامی، ش ۵۳، تابستان ۱۳۹۶، صص ۵۹-۸۴
۵. حبیب نژاد سید احمد؛ سلمانی سینی، مرضیه، الگوی شایسته فقرزدایی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر مفهوم آزادی مسئولانه، فصلنامه حقوق اداری، ش ۲۰، پاییز ۱۳۹۸، صص ۹-۳۵
۶. حبیب نژاد، سید احمد؛ عابدینی، زهرا، الگوی مطلوب نظام حقوقی حمایتی نابینایان در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی
۷. حکیمی، محمد رضا؛ حکیمی، محمد؛ حکیمی، علی، الحیاه، ترجمه احمد آرام، تهران، دلیل ما، ۱۳۹۵
۸. راغفر، حسین، اقتصاد سیاسی فساد، مجلس و پژوهش، ش ۵۸، زمستان ۱۳۸۷، صص ۹-۴۵
۹. رالز، جان، عدالت به مثابه انصاف، ترجمه عرفان ثابتی، تهران، ققنوس، ۱۳۸۷
۱۰. راولیون، مارتین، مقایسه فقر، ترجمه حمید رضا اشرف زاده، تهران، وزارت جهاد سازندگی، ۱۳۷۶
۱۱. رحمت الهی، حسین؛ حبیب نژاد سید احمد؛ عبدالمحمودی، فرزانه، مفهوم رشد انسانی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با تطبیق بر قانون اساسی جمهوری فدرال آلمان، پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، پاییز ۱۴۰۰
۱۲. رشیدی، علی، فقر و راه‌های مبارزه با آن، مجموعه مقالات گردهمایی بررسی مسئله فقر و فقرزدایی، سازمان برنامه و بودجه، تهران، ۱۳۷۵
۱۳. سن، آمارتیا، اندیشه عدالت، ترجمه: وحید محمودی و هرمز همایون پور، تهران، کند و کاو و کتاب روشن، ۱۳۹۲
۱۴. سن، آمارتیا، توسعه به مثابه آزادی، ترجمه حسین راغفر، تهران، کویر، ۱۳۸۱
۱۵. سن، آمارتیا، نابرابری اقتصادی، ترجمه وحید محمودی و عزت اله عباسیان، تهران، پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۴
۱۶. شیخ رضایی، راضیه و همکاران، کتاب شناسی توصیفی فقر در ایران، تهران، جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰
۱۷. قاری سید فاطمی، سید محمد، حقوق بشر در جهان معاصر دفتر اول: درآمدی بر مباحث نظری: مفاهیم، مبانی، قلمرو و منابع، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۰
۱۸. محمودی، وحید؛ صمیمی، فرید، سید قاسم (۱۳۸۴). فقر قابلیت، رفاه اجتماعی، ش ۱۷، تابستان ۱۳۸۴، صص ۹-۳۲
۱۹. موسوی، مهشید بشیری، تعهد به فقرزدایی در حقوق بین الملل، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۵
۲۰. میسمی، حسین، فقر، نابرابری درآمدی و مؤلفه‌های سرمایه انسانی از دیدگاه اسلام (مطالعه موردی کشورهای اسلامی)، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹
۲۱. نظم‌فر، حسین؛ عشقی چهاربرج، علی؛ علوی، سعیده، پایش توزیع فضایی فقر در استان‌های کشور، مجلس و راهبرد، ش ۱۰۰، زمستان ۱۳۹۸، صص ۱۴۹-۱۷۵
۲۲. نوری، علی، حقوق معلولان ایران، قم، صبح صادق، ۱۳۹۵

1. Asian Development Bank (2002). Poverty Reduction and The Role of Institutions In Developing Asia , Economics and Research Department Working Paper Series, No. 10
2. Bilchitz, David, Poverty and Fundamental Rights: The Justification and Enforcement of Socio-Economic Rights, USA, Oxford University Press, 2007.
3. The End of Poverty: How We Can Make it Happen in Our Lifetime Kindle Edition by Jeffrey Sachs (Author)
4. Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty, by Abhijit V. Banerjee and Esther Duflo, Paperback – March 27, 2012
5. Hayek, F. V. (1976) The mirage of social justice, New York, Routledge
6. Sen, Amartya (2001), Development as Freedom Oxford.
7. UNDP (2003), Poverty Reduction and Human Rights, June.
8. UNDP (2010). What Will It Take To Achieve The Millennium Development Goals.
9. Annas, Julia, The Morality of Happiness, Oxford University Press, USA, 1995
10. Empowering Squatter Citizen local Government, Civil Society and Urban Poverty Reduction", By Mitlin, Diana, & Sattethwaite, David. (2004), Earthscan, London.
11. Pourezat, A. A., Nejati, M., & Nejati, M. (2007). E-government & public policy for poverty eradication and empowerment. In Proceedings of 5th International Conference on E-Governance (CEG2007), Computer Society of India-Special Interest Group on E-governance, India.

عنوان درس به فارسی:		دادرسی کار و تأمین اجتماعی	
عنوان درس به انگلیسی:		Labor and Social Security Judicial	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با دادرسی کار و تأمین اجتماعی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با دادرسی کار
۲. آشنایی دانشجویان با دادرسی بیمه تأمین اجتماعی
۳. آشنایی دانشجویان با دادرسی مشاغل سخت و زیان آور
۴. آشنایی دانشجویان با دادرسی تخلفات کارگر

ب) مباحث یا سرفصل ها:

فصل اول: دادرسی کار

- ۱- اصول دادرسی کار
- ۲- دعاوی فردی و جمعی کار
- ۳- شیوه های حل اختلافات کار
 - ۳-۱- طرق غیر قضایی حل اختلافات کار
 - ۳-۲- شیوه قضایی حل اختلافات کار (دادگاه های قضایی)
 - ۳-۳- شیوه شبه قضایی حل اختلافات کار (دادگاه های اداری)
- ۴- مراجع دادرسی کار در ایران
 - ۴-۱- مراجع شبه قضایی (هیات های تشخیص و حل اختلاف)
 - ۴-۲- مراجع قضایی (محاكم عمومی و دیوان عدالت اداری)
- ۵- آیین دادرسی کار در مراجع قضایی و اداری کار
 - ۵-۱- موازین دادرسی منصفانه
 - ۵-۲- صلاحیت
 - ۵-۳- دادخواست دعوی کار
 - ۵-۴- خواهان و خوانده دعوی کار
 - ۵-۵- خواسته های دعوی کار
 - ۵-۶- نوع رسیدگی دعوی کار

۵-۷- وکالت در دعوای کار

۵-۸- ادله اثبات دعوای کار

۵-۹- مراحل رسیدگی دعوای کار (طرق عادی و فوق العاده رسیدگی)

۵-۱۰- دادرسی الکترونیک دعوای کار

۵-۱۱- اجرای احکام آرای مراجع قضایی و اداری کار

فصل دوم: دادرسی بیمه تأمین اجتماعی

۱- وظایف کارفرما/ پیمانکار در خصوص حق بیمه

۲- دادرسی بیمه تأمین اجتماعی

۳- مرجع اداری بررسی بیمه (کمیته ساماندهی سوابق) و اعلام حق بیمه (اثبات و تقویم حق بیمه)

۴- مراجع شبه قضایی بیمه تأمین اجتماعی (هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر تشخیص مطالبات)

۵- آیین دادرسی هیات‌های تشخیص مطالبات

۶- اجرای احکام مراجع شبه قضایی و قضایی مطالبه حق بیمه

فصل سوم: دادرسی مشاغل سخت و زیان آور

۱- شناخت مشاغل سخت و زیان آور

۲- امتیازات مشاغل سخت و زیان آور

۳- مراجع شبه قضایی اثبات سخت و زیان آور بودن مشاغل (کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی)

۴- آیین رسیدگی کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی

فصل چهارم: دادرسی تخلفات کارگر

۱- مفهوم تخلفات کارگر

۲- مرجع شبه قضایی رسیدگی به تخلفات کار (کمیته انضباط کار)

۳- آیین نامه انضباط کار

۴- آیین دادرسی کمیته‌های انضباط کار

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع فارسی:

۱. ابدی، سعیدرضا؛ ادیسیان، حامد، مطالعه‌ای تطبیقی در ساختار و نظام دادرسی کار ایران و برخی کشورهای اروپایی، مطالعات حقوق تطبیقی، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۳۸۵-۴۰۳
۲. اکبری، احسان، آسیب‌شناسی دادرسی کار در نظام حقوقی ایران، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۹
۳. تقی زاده، ابراهیم؛ صالحی منش، عبدالحسین، آیین دادرسی در اختلافات کارگر و کارفرما: بررسی تطبیقی آیین دادرسی کار مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۷ با قانون آیین دادرسی مدنی، تهران، مجد، ۱۳۹۸
۴. رفیعی، احمد، حقوق کار: دفتر دوم - حل اختلاف کارگر و کارفرما در پرتو اصل دادرسی منصفانه، تهران، میزان، ۱۳۹۵
۵. رفیعی، احمد، حقوق کار: دفتر یکم - مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران، تهران، فکرسازان، ۱۴۰۰
۶. زینالی، توحید، قانون و آیین دادرسی کار، تهران، چراغ دانش، ۱۳۹۳
۷. زینالی، حامد، کار از منظر حقوق، دزفول، اهورا قلم، ۱۴۰۰
۸. ظریفی آزاد، اسماعیل، سیاست گذاری نظام کارآمد حل اختلاف کار در ایران، رساله دکتری رشته علوم سیاسی گرایش سیاست‌گذاری عمومی، به راهنمایی حمیدرضا ملک محمدی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شهریور ۱۴۰۰
۹. عراقی، سید عزت الله، حقوق کار، ج ۲، تهران، سمت، ۱۳۹۱
۱۰. قبادی، حسین، آیین دادرسی کار، تهران، جاودانه و جنگل، ۱۳۹۸
۱۱. محسنی، حسن؛ رحمتی، فاطمه، برخی نوآوری‌ها و ضعف‌های مقررات آیین دادرسی کار، مطالعات حقوق خصوصی، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۰، صص ۵۴۷-۵۶۷
۱۲. مرادی، بهزاد، آیین دادرسی کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۹
۱۳. ملک کانی، یاشار، حقوق کارگر در قانون کار ایران، تهران، میعاد اندیشه، ۱۴۰۰
۱۴. هاشمی، سید محمد، حقوق کار، تهران، میزان، ۱۳۹۶
۱۵. همدانی، علی الله، آیین دادرسی مراجع حل اختلاف کار، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۱

منابع انگلیسی:

4. Cătălin-Silviu Săraru, Current Issues in Administrative Law, Cambridge Scholars Publishing, 2020
5. Daniel S. Jones, Michael E. Cusack, Charles E. Binder, Social Security Law and Practice, 2020-21, New York State Bar Association, 2020
6. Danny Pieters, Social Security: An Introduction to the Basic Principles, Kluwer Law International B.V., 2006
7. Frank Johnson Goodnow, Comparative Administrative Law; an Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany, General Books, 2013
8. Herwig Hofmann, Alexander H. Türk, Alexander Türk, Legal Challenges in EU Administrative Law: Towards an Integrated Administration, Edward Elgar, 2009
9. Nagendranath Ghose, Comparative Administrative Law: With Special Reference to the Organisation and Legal, Position of the Administrative Authorities in British India (Classic Reprint), Fb&c Limited, 2018
10. Peter Cane, Leighton McDonald, Kristen Rundle, Principles of Administrative Law, Oxford University Press, 2018.

11. Social Security Administration (U S), Social Security Programs Throughout the World: Asia and the Pacific, U.S. Government Printing Office, 2007
12. Susan Rose-Ackerman, Peter L. Lindseth, Blake Emerson, Comparative Administrative Law, Edward Elgar Publishing, 2019

عنوان درس به فارسی: حقوق رفاه اجتماعی		عنوان درس به انگلیسی: Social welfare law	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	
تخصصی ☐	عملی ☐	ندارد	
اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی دانشجویان با مفاهیم اصلی حقوق تامین و رفاه اجتماعی، قوانین ملی و بین المللی جهت درک و تحلیل
- رابطه حقوق رفاه و گروه های هدف رفاه اجتماعی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی دانشجویان با موازین کلی حقوق بشر و گروه های هدف رفاه اجتماعی
۲. مطالعه و بررسی رفاه اجتماعی در مقررات و قوانین ایران

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. تعاریف و مفاهیم و اصطلاحات مربوط به حقوق تأمین و رفاه
۲. بررسی اجمالی سابقه تاریخی حقوق مربوط به تأمین و رفاه
۳. تعریف، ویژگی ها و مصادیق گروه های هدف رفاه اجتماعی
۴. تعریف، مبانی و ارکان رفاه اجتماعی و نسبت حقوق با آنها
۵. موازین کلی حقوق بشر و گروه های هدف رفاه اجتماعی
۶. رفاه اجتماعی در مقررات و قوانین بی المللی
۷. سازوکارهای ملی حمایت از گروه های هدف رفاه اجتماعی
۸. رفاه اجتماعی در مقررات و قوانین ایران
۹. کارگزاری های تخصصی ملل متحد و حقوق گروه های هدف رفاه اجتماعی
۱۰. سازمان های غیر دولتی و حمایت از حقوق گروه های هدف رفاه اجتماعی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

منابع پیشنهادی:

۱. اکبری، محمد علی، رفاه اجتماعی در ایران معاصر، تهران، مؤسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی، ۱۳۹۵
۲. باری، نورمن، رفاه اجتماعی، ترجمه سید اکبر میرحسینی، سید مرتضی نوربخش، تهران، سمت، ۱۳۹۳
۳. زاهدی اصل، محمد، مبانی رفاه اجتماعی، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۹
۴. فرج پور، اعظم، رفاه اجتماعی و کیفیت زندگی، تهران، جامعه شناسان و روش شناسان، ۱۳۹۸
۵. کرمی، محمد حسین، توابع رفاه اجتماعی: تبیین دیدگاه‌ها و بررسی مبانی آنها با نگرش اسلامی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۵
۶. ماکارو، دیوید، رفاه اجتماعی (عملکرد و ساختار)، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۷۸
۷. موسوی، میرطاهر؛ محمدی، محمد علی، مفاهیم و نظریه های رفاه اجتماعی، تهران، دانژه، ۱۳۸۸
۸. میجلی، جیمز، رفاه اجتماعی در جهان، ترجمه محمد تقی جغتایی، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۷۸
۹. نادمی، ذبیح الله، سیاست‌های اجتماعی و رفاه اجتماعی، تهران، عاصم، ۱۳۹۷
۱۰. نعیمی، عمران؛ پرتو، حمیدرضا، حقوق تأمین اجتماعی با تأکید بر حوزه بیمه‌ای، تهران، دادگستر، ۱۳۹۸
۱۱. هزار جریبی، جعفر؛ صفری شالی، رضا، آنا تومی رفاه اجتماعی، تهران، جامعه و فرهنگ، ۱۳۹۱

1. Mark. Tushnet. Social Welfare Rights and the Forms of Judicial Review. Texas law review. vol. 82-2000
2. Dean Hartly. welfare. Law. and Citizenship. first published. university of luton. 1998.
3. Rawls. John. A Theory of Justice. Oxford university press. 1971.

عنوان درس به فارسی: حقوق تنظیم‌گری اجتماعی		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	Social regulatory Law	
پایه ☐ نظری ☒	مبانی حقوق عمومی	دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐	ندارد	دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- شناخت مفهوم، ماهیت و انواع تنظیم‌گری اجتماعی و ابزارها و روشهای تنظیم‌گری اجتماعی و اصول حاکم بر آن و ساختار و کارکرد نهادهای تنظیم‌گری اجتماعی و پاسخگویی و نظارت بر آنها

اهداف ویژه:

۱. مفاهیم، ماهیت، اصول و تاریخچه تنظیم‌گری اجتماعی
۲. نظریه‌ها، ابزارها، روش‌ها، انواع و حوزه‌های تنظیم‌گری اجتماعی و ایرادات آن
۳. نهادهای سازمان‌ها و ساختارهای تنظیم‌گری اجتماعی
۴. آیین‌ها، نظامات، ضمانت اجراها، نظارت و پاسخگویی تنظیم‌گری اجتماعی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

فصل اول - مفاهیم، ماهیت، اصول و تاریخچه تنظیم‌گری اجتماعی

- ۱- تعریف و ویژگیهای تنظیم‌گری و شباهت‌ها و تمایزهای آن از مفاهیم مشابه
- ۲- انواع تنظیم‌گری (تنظیم‌گری اقتصادی و تنظیم‌گری اجتماعی)
- ۳- مفهوم، ماهیت و ویژگیهای تنظیم‌گری اجتماعی و شباهت‌ها و تمایزهای آن از تنظیم‌گری اقتصادی
- ۴- تاریخچه پیدایش و تحولات تنظیم‌گری اجتماعی
- ۵- نسبت‌ها و روابط سیاست‌گذاری اجتماعی و تنظیم‌گری اجتماعی
- ۶- اصول کلی تنظیم‌گری اجتماعی (اصول عام و اصول خاص)
- ۷- مفهوم و ماهیت و آثار دولت تنظیم‌گر رفاهی (اجتماعی)

فصل دوم - نظریه‌ها، ابزارها، روش‌ها، انواع و حوزه‌های تنظیم‌گری اجتماعی و ایرادات آن

- ۱- نظریه‌های تنظیم‌گری اجتماعی (نظریه‌های عدالت اجتماعی، حق‌های رفاهی و نارسایی بازار)
- ۲- ابزارهای تنظیم‌گری اجتماعی (ابزارهای اجبار آمیز، ابزارهای داوطلبانه، ابزارهای نیمه اجباری - نیمه داوطلبانه)
- ۳- روش‌های تنظیم‌گری اجتماعی (تنظیم‌گری فرمان و کنترل، خود تنظیم‌گری، تنظیم‌گری شبکه‌ای، تنظیم‌گری انگیزشی، تنظیم‌گری بازار محور)

- ۴- انواع تنظیم‌گری اجتماعی (تنظیم‌گری غذا و دارو، زمین و ساختمان، ایمنی و امنیت، روابط کار و تامین اجتماعی، تنظیم‌گری فرهنگی و هنری، بهداشت و درمان، حمایت از گروه‌های ناب‌خوردار و فقرزدایی، مشاغل و اصناف، محیط زیست و منابع طبیعی، تفریحات و گردشگری و رفتار با بیگانگان، مهاجران و پناهجویان)
- ۵- حوزه‌های تنظیم‌گری (تنظیم‌گری ورود، قیمت، کیفیت کالا و خدمات، انحصار و انحصار طبیعی و تنظیم‌گری برابری‌ساز و حمایت از کارگران و گروه‌های آسیب‌پذیر)
- ۶- منافع و خطرات تنظیم‌گری اجتماعی (نظریه‌های تسخیر، درب‌گردان، گروه‌های ذینفع، تالپوت و مکتب تولوز)
- ۷ - هزینه‌های تنظیم‌گری اجتماعی

فصل سوم - نهادها، سازمان‌ها و ساختارهای تنظیم‌گری اجتماعی

- ۱- انواع سازمانهای تنظیم‌گر اجتماعی (سازمانهای وابسته، مستقل و مستقل وابسته تنظیم‌گر اجتماعی)
- ۲- ساختار، ارکان و ترکیب نهادهای تنظیم‌گر اجتماعی
- ۳- خودتنظیمی اجتماعی و نهادهای خود تنظیم‌گر اجتماعی
- ۴- تنظیم‌گری بخشی (عمودی)، تنظیم‌گری فرابخشی و تنظیم‌گری کاربردی (افقی)
- ۵- وظایف و اختیارات سازمانهای تنظیم‌گر اجتماعی
- ۶- نهادهای تنظیم‌گر (و تحت تنظیم) کار، تامین اجتماعی و رفاه اجتماعی

فصل چهارم - آیین‌ها، نظامات، ضمانت اجراها، نظارت و پاسخگویی تنظیم‌گری اجتماعی

- ۱- آیین‌های بسته و باز در تنظیم‌گری اجتماعی
- ۲- اصول آیینی و عدالت آیینی و مشارکت‌پذیری در تنظیم‌گری اجتماعی
- ۳- نظام اجراء و پایش و بازرسی قواعد تنظیم‌گری اجتماعی
- ۴- نظام تشویق و تنبیه تنظیم‌گری اجتماعی
- ۵- ضمانت اجراهای اداری، مدنی و کیفری تنظیم‌گری اجتماعی
- ۶- انواع نظارت بر نهادهای تنظیم‌گر اجتماعی (اداری، سیاسی، قضایی، مردمی) و چالش‌های نظارت بر ناظر
- ۷- پاسخگویی و مسئولیت‌های نهادهای تنظیم‌گر اجتماعی

ث) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادهای):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

۱. امامیان، سید محمد صادق؛ ذوالفقاری، امیر احمد؛ زمانیان، مرتضی؛ محمدزاده، احسان، درآمدی بر دولت تنظیم گر، تهران، کتاب راهبرد، ۱۴۰۰
۲. امامیان، سید محمد صادق؛ ذوالفقاری، امیر احمد؛ محمدزاده، احسان؛ زمانیان، مرتضی، نظام ملی تنظیم‌گری: ۱. مفهوم تنظیم‌گری و ارتباط آن با نظام حکمرانی، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش کارشناسی، شماره مسلسل: ۱۵۹۴۰، ۱۳۹۷
۳. جم، فرهاد، قانون نمونه تنظیم‌گری، تهران، کتاب راهبرد، ۱۴۰۰
۴. شمس، عرفان، خودتنظیمی (مبانی و مدل‌ها)، تهران، خرسندی، ۱۳۹۶
۵. مهدوی زاهد، مهدی، واکاوی رویکرد دولت جمهوری اسلامی ایران در تنظیم‌گری حقوقی خانواده، پژوهش حقوق عمومی، ش ۶۰، پاییز ۱۳۹۷، صص ۲۸۷-۳۰۷
۶. هداوند، مهدی، درآمدی بر مقررات‌گذاری اجتماعی، حقوق عمومی، ش ۲، اسفند ۱۳۸۵، صص ۴۸-۶۳
۷. یاوری، اسدالله، درآمدی بر مفهوم تنظیم‌گری حقوقی، مطالعات حقوق تطبیقی، ش ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، صص ۶۲۹-۶۴۷

1. Baldwin, Robert, Cave, Martin, & Lodge, Martin (2010). Introduction: Regulation—The field and the developing agenda. In R. Baldwin, M. Cave, & M. Lodge (Eds.), *The Oxford handbook of regulation*. London: Oxford university press.
2. Baldwin, Robert, Cave, Martin, & Lodge, Martin (2012). *Understanding regulation: theory, strategy, and practice* (Second Edi). London: Oxford University Press on Demand.
3. Braithwaite, Valerie (2017). Closing the gap between regulation and the community. In P. Drahos (Ed.), *Regulatory theory: Foundations and applications* (pp. 27–41). Australia: ANU Press.
4. Christensen, Jørgen Grønnegård (2011). Competing theories of regulatory governance: reconsidering public interest theory of regulation. In D. Levi -Faur (Ed.), *Handbook on the Politics of Regulation* (pp. 96–110). Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
5. Cohn, Margit (2011). Law and regulation: the role, form and choice of legal rules. In D. Levi -Faur (Ed.), *Handbook on the politics of regulation* (pp. 185–200). Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
6. Drahos, Peter & Krygier, Martin (2017). Regulation, institutions and networks. In P. Drahos (Ed.), *Regulatory theory: Foundations and applications* (pp. 1–24). Australia: ANU Press.
7. Gunningham, Neil (2012). Regulatory reform and reflexive regulation: beyond command and control. In *Reflexive governance for global public goods*. Massachusetts: MIT Press.
8. Harguindéguy, Jean -Baptiste (2007). Government. In *Encyclopedia of Governance* (pp. 385–389), California: Sage.
9. Hood, Christopher, Rothstein, Henry & Baldwin, Robert (2001). *The government of risk: Understanding risk regulation regimes*. New York: Oxford University Press.
10. Levi -Faur, David (2011). Regulation and regulatory governance. In David Levi Faur (Ed.), *Handbook on the Politics of Regulation* (pp. 3–24). Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
11. Levi -Faur, David (2017). Regulatory capitalism. In *Regulatory theory: Foundations and applications* (pp. 289–302). Australia: ANU Press.
12. Ogus, Anthony (2011). W (h)ither the economic theory of regulation? What economic theory of regulation? In D. Levi -faur (Ed.), *Handbook on the Politics of Regulation* (pp. 31–44). Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
13. Scott, Colin (2010). Regulatory Governance and the Challenge of Constitutionalism. In D. Oliver, T. Prosser, & R. Rawlings (Eds.), *The regulatory state: constitutional implications* (pp. 15–33). New York: Oxford University Press.
14. Scott, Colin (2017). The regulatory state and beyond. In P. Drahos (Ed.), *Regulatory theory: oundations and applications* (pp. 265–287). Australia: ANU Press.

articles:

16. Black, Julia (2002). Critical Reflections on Regulation. *Australian Journal of Legal Philosophy*, 27, 1–35.
17. Bora, Alfons (2017). Semantics of ruling : reflective theories of regulation , governance and law. In R. Paul, M. Mölders, A. Bora, M. Huber, & P. Münte (Eds.), *Society, Regulation and Governance* (pp. 15–37). Edward Elgar Publishing.
18. Coglianese, Cary., & Mendelson, Evan (2010). Meta -Regulation and Self -Regulation. *Regulation*, 12, 1–36.
19. Smith, Dimity Kingsford (2002). What is Regulation ? A Reply to Julia Black. *Australian Journal of Legal Philosophy*, 27, 10.
20. Trebeck, Katherine (2009). Corporate responsibility and social sustainability: Is there any connection. *Power, Culture, Economy: Indigenous Australians and Mining*, CAEPR Research Monograph No, 30.
21. Windholz, E., & Hodge, G. A. (2012). Conceptualising Social and Economic Regulation: Implications for Modern Regulators and Regulatory Activity. *Monash University Law Review*, 38 (49), 212–237

عنوان درس به فارسی:		حقوق کشاورزی	
عنوان درس به انگلیسی:		Agricultural law	
دروس پیش نیاز:	مبانی حقوق عمومی مبانی حقوق عمومی اقتصادی	نوع درس و واحد	
		☐ پایه	☒ نظری
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد واحد:	۲	☒ اختیاری	☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی:

- آشنایی با قوانین و مقررات ناظر بر امور کشاورزی از منظر حقوق عمومی

اهداف ویژه:

۱. بررسی قوانین و مقررات حاکم بر فعالیتهای کشاورزی
۲. بررسی نقش دولت و نهادهای تخصصی آن در امور کشاورزی
۳. بررسی سازکارهای حقوقی ناظر بر تأمین امنیت غذایی
۴. بررسی سازکارهای حقوقی حفاظت از منابع پایه در کشاورزی

پ) مباحث یا سرفصلها:

فصل اول) مفاهیم و مبانی

۱. شناخت کشاورزی
۲. ضرورت تنظیم فعالیتهای کشاورزی
۳. اصول و مبانی حقوق کشاورزی
۴. منابع حقوق کشاورزی

فصل دوم) قوانین و مقررات ناظر بر فعالیتهای کشاورزی

۱. سیاست گذاری و برنامه ریزی در حوزه کشاورزی
۲. نظام حقوقی حاکم بر تملک و بهره برداری از منابع پایه کشاورزی از جمله زمین، آب و بذر
۳. نظام حقوقی حاکم بر تأسیسات کشاورزی مانند کارخانجات، کارگاهها و واحدهای دامی
۴. نظام حقوقی حاکم بر تولید، نگهداری، حمل، تنظیم بازار و فروش فرآوردههای کشاورزی
۵. نظام حقوقی حاکم بر حاکم بر کاربرد فناوریهای جدید در کشاورزی و محصولات تراریخته ژنتیکی
۶. نظام حقوقی حاکم بر تأمین امنیت غذایی و مقابله با آفات و بیماریهای محصولات کشاورزی و خشکسالی
۷. بررسی اسناد بین المللی و منطقه ای در زمینه امور کشاورزی

فصل سوم) آشنایی با نهادهای اداری متصدی امور کشاورزی و مواد غذایی

۱. نهادهای دولتی مرتبط با کشاورزی: وزارتخانههای جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار، تعاون و رفاه اجتماعی
۲. نهادهای غیر دولتی متصدی امور کشاورزی

۳. نهادهای بین‌المللی متصدی امور کشاورزی

فصل چهارم) حمایت از حقوق کشاورز و فعالیت‌های کشاورزی

۱. حمایت‌های شغلی، تجهیزاتی و فنی، درمانی و بیمه‌ای از کشاورز
۲. حقوق کار کشاورزی
۳. انواع حمایت‌ها و تسهیلات برای انجام انواع فعالیت‌های کشاورزی
۴. حمایت‌های حقوقی از موسسات و شرکت‌های کشاورزی
۵. حمایت‌های حقوقی از فرآورده‌های کشاورزی (از جمله بیمه، خرید تضمینی، نگهداری و فروش محصولات)
۶. مقررات حاکم بر صادرات و واردات فرآورده‌های کشاورزی

فصل پنجم) حمایت از محیط زیست و مصرف کننده در فعالیت‌های کشاورزی

۱. مقررات محیط زیستی حاکم بر حفاظت از زمین، آب، هوا و ذخایر ژنتیکی در فعالیت‌های کشاورزی
۲. مقررات حاکم بر پسماندهای کشاورزی
۳. مقررات حاکم بر کاربرد سموم و کودها در کشاورزی
۴. حقوق رفاهی حیوانات کشاورزی
۵. حفاظت از حقوق مصرف کننده محصولات کشاورزی
۶. مقابله با بیماری‌های مشترک انسان و حیوانات کشاورزی

فصل ششم) رسیدگی به جرایم و حل و فصل دعاوی کشاورزی

۱. رسیدگی به جرایم و تخلفات حوزه کشاورزی
۲. حل و فصل دعاوی در در زمینه کشاورزی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بررسی و تحلیل قوانین و مقررات و اصول حقوقی حاکم بر امور کشاورزی، بررسی و تحلیل آمارها، وقایع و وضعیت عینی امور کشاورزی در ایران و جهان

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. جمعی از نویسندگان، (۱۳۹۴). مجموعه مقالات نخستین همایش ملی مدیریت زمین در ایران، ج ۱: مدیریت و مالکیت زمین از منظر قواعد فقهی و قوانین، تهران، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳۹۴
۲. قیلاوی زاده، اردلان؛ بشارتی، فاطمه؛ رستمی گراوند، ذبیح الله، مبانی حقوق در کشاورزی، تهران، دی نگار، ۱۳۹۷
۳. گروسمن، مارگارت روسو؛ بروسارد، ویم، قوانین اراضی کشاورزی در کشورهای غربی، ترجمه مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۴

۴. نصر اصفهانی، اسماعیل، کشاورزی فرا سرزمینی، ج ۲ (ظرفیت‌های تولید و مبانی حقوقی کشورهای منتخب)، تهران، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳۹۳
۵. نظری‌زاده، حسن؛ حسینی، سید محمد؛ هاشمیان، سید مهرداد، حقوق در کشاورزی، گرگان، نوروزی، ۱۳۹۷

1. Alabrese, Mariagrazia, Margherita Brunori, Silvia Rolandi & Andrea Saba (Ed) (2017). Agricultural Law: Current Issues from a Global Perspective, Switzerland: Springer.
2. Angelo, Mary Jane (2016). The Law and Ecology of Pesticides and Pest Management, UK: Routledge.
3. Angelo, Mary Jane (2017). Research Handbook on Climate Change and Agricultural Law, UK: Edward Elgar Publishing.
4. Angelo, Mary Jane, Jason J. Czarnezki & William S. Eubanks (2013). Food, Agriculture, and Environmental Law, USA: Environmental Law Institute.
5. Barents, Rene (1994). Agricultural Law of the EC, Springer.
6. Feitshans, Theodore A. (2016). Agricultural and Agribusiness Law, UK: Routledge.
7. Fuentes, Vicente Rodríguez (2014). From agricultural to food law, The Netherlands: Wageningen Academic Publishers.
8. Johnson, Hope (2018). International Agricultural Law and Policy: A Rights-Based Approach to Food Security, UK: Edward Elgar Publishing Limited.
9. Looney, J. W. & Donald L. Uchtmann (1998). Agricultural Law: Principles and Cases, McGraw-Hill College.
10. Mc Eowen, Roger A. (2017). Agricultural Law in a Nutshell, USA: West Academic Publishing.
11. McEowen, Roger A. (2002). Principles of agricultural law, USA: Agricultural Law Press.
12. McMahon, Joseph A. (2019). EU Agricultural Law and Policy, UK: Edward Elgar Publishing Limited.
13. Schneider, Susan A. (2016). Food, Farming, and Sustainability: Readings in Agricultural Law, USA: Carolina Academic Press.

